

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av lagen om värdepappersföretag samt vissa lagar i
samband därmed**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att i Finland inrättas en gemensam ersättningsfond med obligatoriskt medlemskap för alla värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster. Ersättningsfonden skall skydda småinvestorer i sådana situationer då ett värdepappersföretag eller kreditinstitut har konstaterats vara insolvent. Värdepappersföretagen och kreditinstituten skall vara solidariskt ansvariga för ersättningsfondens verksamhet och kostnader. Propositionen är baserad på Europaparlamentets och rådets direktiv om system för ersättning till investerare.

Om ett värdepappersföretag eller kreditinstitut har konstaterats vara insolvent och inte förmår uppfylla sina förpliktelser mot sina kunder, kan småinvesterarna skyddas genom att till var och en av dem betalas en högst 120 000 marks ersättning. Ur ersättningsfonden betalas ersättning för marknadsvärdet av investerarnas likvida medel och finansiella instrument som innehas eller förvaltas av företaget. Ersättningen skall betalas när myndigheterna har konstaterat att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet är insolvent och fattat beslut om fondens ersättningsskyldighet. Fonden föreslås inte ha några andra uppgifter och dess medel skall kunna användas endast för betalning av ersättning till investerare.

De värdepappersföretag och kreditinstitut som är medlemmar i fonden skall betala garantiavgifter till den. Garantiavgifterna skall under en övergångsperiod betalas in så att fondens kapital uppgår till minst 50 miljoner mark. Högst hälften av minimikapitalet kan täckas genom försäkring. Vederbörande ministerium beslutar om det sammanlagda belopp som årligen skall avsättas till fonden. Också minimikapitalet på 50 miljoner mark kan genom vederbörande ministeriums be-

slut ökas ifall det fastställda minimikapitalet skulle visa sig vara otillräckligt för att i fortsättningen skydda investerarna. Om ersättningsfondens medel inte räcker till betalning av investerarnas fordringar skall fonden uppta kredit. Ersättningsfondens medlemmar skall enligt förslaget vara solidariskt ansvariga för krediten. De viktigaste bestämmelserna om ersättningsfonden föreslås bli intagna i lagen om värdepappersföretag. I ersättningsfondens stadgar föreskrivs närmare bl.a. om fondens förvaltning och om fördelningen av garantiavgifterna mellan fondmedlemmarna.

Dessutom föreslås att investerarskyddet förstärks genom detaljerade bestämmelser i värdepappersmarknadslagen om de uppföranderegler som ingår i artikel 11 i rådets direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet. I värdepappersmarknadslagen föreslås också en definition av begreppet yrkesmässig investerare. Genom denna definition blir det i fortsättningen möjligt att tillämpa lagstiftningen om värdepappersmarknaden med beaktande av olika investerarkategoriernas varierande skyddsbehov. De uppföranderegler som gäller värdepappersförmedlarnas skyldigheter är anpassade till investerarnas yrkesmässighet och investeringserfarenhet. Investerarskyddet utsträcks enligt förslaget inte till yrkesmässiga investerare. Finansinspektionen får befogenhet att övervaka att såväl finländska som utländska värdepappersföretag och kreditinstitut iakttar uppförandereglerna när de tillhandahåller investeringstjänster i Finland.

I propositionen ingår dessutom ett förslag till precisering av värdepappersmarknadslagens definition av begreppet värdepappersförmedlare. Ett kreditinstitut som enligt sin bolagsordning eller sina stadgar inte tillhandahåller investeringstjänster är inte en värde-

pappersförmedlare i den bemärkelse som avses i värdepappersmarknadslagen. Ett sådant kreditinstitut behöver inte ansluta sig till ersättningsfonden och har inte heller de för värdepappersförmedlare gällande skyldigheter som följer av värdepappersmarknadslagen.

Vidare föreslås bestämmelserna om kreditinstituts revision bli så preciserade att enhetliga principer gällande revisorernas antal skall tillämpas på samtliga kreditinstitutsformer.

Avsikten är att lagarna skall träda i kraft den 1 september 1998.

INNEHÅLL

	Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläget	6
2.1. Lagstiftning och praxis	6
2.1.1. Den gällande regleringen av investerarskyddet	6
2.1.2. Förvaltning av kundmedel	7
2.1.3. Den registeransvariges skadeståndsansvar	9
2.1.4. Regleringen av insättningsgarantin	10
2.1.5. Uppföranderegler för investeringstjänster	11
2.1.6. Nuläget på värdepappersmarknaden	13
2.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning	16
2.2.1. Investerarskyddsdirektivet	16
2.2.2. De uppföranderegler som avses i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet	19
2.2.3. Utländsk lagstiftning	21
2.3. Bedömning av nuläget	27
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	33
3.1. Mål och medel	33
3.2. De viktigaste förslagen	35
3.2.1. Fondens omfattning	35
3.2.2. Ersättningsfondens verksamhet	38
3.2.3. Finansiering av ersättningssystemet	39
3.2.4. Investeringstjänstdirektivets nationella ikraftträdande	41
3.2.5. Definition av begreppet yrkesmässig investerare	41
4. Propositionens ekonomiska verkningar	41
5. Beredningen av propositionen	43
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	43
DETALJMOTIVERING	44
1. Motivering till lagförslagen	44
1.1. Lagen om värdepappersföretag	44
1.2. Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland	64
1.3. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	66
1.4. Lagen om finansinspektionen	67
1.5. Värdepappersmarknadslagen	67
1.6. Lagen om handel med standardiserade optioner och terminer	79
1.7. Kreditinstitutslagen	80
1.8. Handelsregisterlagen	82
1.9. Förmögenhetsskattelagen	82
1.10. Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet	83
1.11. Lagen om hypoteksföreningar	83
1.12. Bokföringslagen	83

2. Ikraftträdande	83
LAGFÖRSLAGEN	83
1. Lag om ändring av lagen om värdepappersföretag	83
2. Lag om ändring av lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland	91
3. Lag om ändring av 1 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	93
4. Lag om ändring av lagen om finansinspektionen	94
5. Lag om ändring av värdepappersmarknadslagen	94
6. Lag om ändring av 3 kap. 12 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer	98
7. Lag om ändring av kreditinstitutslagen	98
8. Lag om ändring av 14 § handelsregisterlagen	100
9. Lag om ändring av 5 § förmögenhetsskattelagen	101
10. Lag om ändring av 8 § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet ..	101
11. Lag om ändring av 16 § lagen om hypoteksföreningar	102
12. Lag om ändring av 1 kap. 1 § bokföringslagen	102
BILAGA	44
Parallelltexter	44

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Europeiska gemenskapernas (nedan EG) program för frihet att tillhandahålla investeringstjänster på den inre marknaden är baserat på principen om ömsesidigt erkännande av de nationella systemen för övervakning och auktorisation av värdepappersföretag. Principen om ett enda, för hela den gemensamma marknaden gällande verksamhetstillstånd samt tillämpning av hemlandstillsyn godkändes genom rådets direktiv 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet, nedan investeringstjänstdirektivet, samt genom rådets direktiv 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut, nedan marknadsriskdirektivet. Förtroendet mellan de nationella tillsynsmyndigheterna byggs upp genom att medlemsstaterna utfärdar och sätter i kraft minimibestämmelser om förutsättningarna för etablering av värdepappersföretag, om dessa kapitalbas och solvens samt om konsoliderad övervakning.

Harmoniseringsförfarandet är emellertid inte nytt på värdepappersmarknaden. Kreditinstituten har i enlighet med principerna om ett enda verksamhetstillstånd, hemlandstillsyn och ömsesidigt godkännande, sedan år 1993 kunnat tillhandahålla såväl bank- som investeringstjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med stöd av verksamhetstillstånd beviljade enligt det s.k. andra bankdirektivet (89/646/EEG, rådets andra direktiv om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, samt med ändring av direktiv 77/780/EEG). Eftersom kreditinstitut redan tre år före investeringstjänstdirektivets ikraftträdande fick rätt att tillhandahålla investeringstjänster, har investerarskyddet delvis också varit baserat på regleringar som gällt kreditinstitutens solvens och

trovärdighet. Den viktigaste förändring som investeringstjänst- och marknadsriskdirekiven inneburit är att bestämmelserna om kreditinstitut och värdepappersföretag har förenhetligats samt att investeringstjänsternas institutionella struktur har harmoniserats.

Avsikten med friheten att tillhandahålla investeringstjänster är att värdepappersföretagen och kreditinstituten skall få större marknader och kunna utnyttja sina resurser effektivare. Samtidigt ökar konkurrensen vid tillhandahållandet av investeringstjänster. Från investerarens synpunkt betyder den ökade valfriheten att oberoende av om han anlitar ett inhemskt eller utländskt företag iaktta detta enhetliga regler för verksamhetens stabilitet (*prudential rules*). För företag som inte har beviljats verksamhetstillstånd har rätten att tillhandahålla investeringstjänster begränsats.

En med tanke på investerarens ställning viktig associationsrättslig princip är att värdstaten (dvs. den stat där tjänsterna tillhandahålls) har rätt att på inhemska och utländska värdepappersföretag och kreditinstitut tillämpa sådana uppföranderegler gällande marknaden (*conduct of business rules*) som kan motiveras enligt principen om det allmännas bästa. Detta innebär att t.ex. finländska småinvestorer alltså kan skyddas genom inhemska konsumentskyddsbestämmelser som inte enligt vedertagen gemenskapsrättslig praxis kan anses vara diskriminerande, oskäliga eller onödiga och som inte leder till dubblering av förpliktelserna. Enligt artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall medlemsstaterna dessutom uppställa uppföranderegler som innebär att åtminstone de principer hävdas som framgår av artikelns sju strecksatser. Uppföranderegler som avviker från övriga funktionella bestämmelser är huvudsakligen inriktade på att skydda småinvestorer och skall uppställas med be-

aktande av olika investerarkategoriernas behov och marknadsintressen.

Hösten 1993 publicerade kommissionen sitt första direktivförslag som syftade till att förbättra framförallt småinvesteringarnas ställning. Avregleringen av investeringstjänsterna ledde till att det måste fästas större avseende vid investerarskyddet och vid att förbättra investeringarnas förtroende för marknaden. Eftersom de flesta medlemsstaterna redan hade grundat fonder för investerarskydd ansåg kommissionen att det med tanke på den inre marknads funktion var nödvändigt att harmonisera kraven. Å andra sidan pågick inom banksektorn samtidigt en liknande harmonisering som syftade till att ge ett direktiv om insättningsgaranti. En ledande princip för beredningen av investerarskyddsdirektivet var att det skulle överensstämma med Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG om system för garanti av insättningar, nedan insättningsgarantidirektivet. Detta inskränkte å andra sidan möjligheterna att avvika från de formuleringar som används i insättningsgarantidirektivet. Direktivförslaget kunde, efter behandling i förlikningskommittén, slutligen antas i mars 1997. Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG om system för ersättning till investerare, nedan investerarskyddsdirektivet, trädde i kraft den 26 mars 1997. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar som är nödvändiga för att följa direktivet inom 18 månader efter att direktivet trätt i kraft, dvs. senast den 26 september 1998.

Enligt investerarskyddsdirektivet skall varje medlemsstat säkerställa att ett system för ersättning till investerare införs inom dess territorium. En investerare vars likvida medel eller finansiella instrument innehåller ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut som konstaterats vara insolvent, har enligt direktivet rätt att få sin fordran ersatt enligt dess marknadsvärde. Ersättningen betalas i regel av ersättningsfonden i värdepappersföretagets eller kreditinstitutets hemstat. Ersättningen uppgår till minst 20 000 ecu per investerare eller ca 120 000 mark. Direktivet är således avsett att skydda i första hand småinvesteringarna. Avsikten är att en investerare inte skall behöva bära risken för att det företag som han anslutar går i konkurs. Ersättningsfonden skyddar inte investeringsförluster utan investeraren skall själv bära risken för värdeförändringar och fluktuationer i avkastningen på investeringsobjekten. Detta

är den viktigaste skillnaden jämfört med insättningsgarantidirektivet, som skyddar såväl det ursprungligen insatta beloppet som räntekastningen på detta.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Den gällande regleringen av investerarskyddet

Huvudsyftet med lagstiftningen om värdepappersmarknaden är att trygga marknadens effektivitet och skydda småinvesteringarna. I detta avseende har man följt den internationella utvecklingen och säkerställt marknadsparternas möjligheter att få tillräcklig information om marknaden. Vidare har åtgärder vidtagits för att säkerställa förmedlarnas opartiskhet och ordna med myndighetstillsyn över värdepappersmarknaden. Den första speciallagstiftningen om saken tillkom för ungefär tio år sedan. Till de viktigaste lagarna hör lagen om placeringsfonder (480/1987), lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988), nedan optionshandelslagen, värdepappersmarknadslagen (495/1989) samt lagen om värdepappersförmedlingsrörelse (499/1989). Värdepappersmarknadslagen innehåller bestämmelser om marknadsföring av värdepapper, emission och informationsskyldighet, offentlig handel med värdepapper, värdepappersförmedlarnas skyldigheter, offentliga köpeanbud, inlösningskyldighet, insiderhandel och tillsyn över värdepappersmarknaden. På primärmarknaden för värdepapper skall investeringarna ges information i noggrant reglerade emissions- och börsprospekt. Också på sekundärmarknaden har emittentens informationsskyldighet utvidgats och precisrats.

Lagstiftningen om den på automatisk databehandling baserade värdepappershandeln härstammar från början av 1990-talet. I augusti 1991 trädde lagen om värdeandelssystemet (826/1991) och lagen om värdeandelsskonton (827/1991) samt vissa andra till systemet anslutna lagar i kraft. Den förstnämnda lagen innehåller bestämmelser om värdeandelssystemets uppbyggnad, funktion och organisation, medan den sistnämnda reglerar de till värdeandelarna anslutna förmögenhetsrätterna och registreringsförfarandet. Värdeandelssystemet har länge varit så tillvi-

da oenhetligt att de auktoriserade organisationerna har upprätthållit skilda värdeandelsregister. Dessas verksamhet har emellertid koordinerats och utvecklats av värdeandelsföreningen, som är den gemensamma offentligrättsliga takorganisationen. En lag om ändring av lagen om värdeandels-systemet samt lagarna om en nationell värdepapperscentral (1073—1077/1996) trädde i kraft den 1 januari 1997, då också Finlands Värdepapperscentral Ab, nedan värdepapperscentralen, inledde sin verksamhet och värdeandelsföreningen avvecklades. Med värdepapperscentralen sammanslogs värdeandelsföreningens, Finlands Aktiecentralregister Andelslags och Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s affärsverksamhet. Samtidigt överfördes också clearingverksamheten från fondbörsen till värdepapperscentralen. I mars 1998 godkände riksdagen en sådan ändring i värdepappersmarknadslagen (RP 209/1997 rd) att till denna fogades bestämmelser om clearing och avveckling av värdepapperstransaktioner. Dessa funktioner har inte tidigare varit reglerade på lagnivå i vårt land.

Med anledning av att investeringstjänstdirektivet trädde i kraft i början av 1996 reglerades tillhandahållandet av investeringstjänster på värdepappersmarknaden genom lagen om värdepappersföretag (579/1996), som trädde i kraft den 1 augusti 1996. Genom den utsträcks lagstiftningen och myndighetsövervakningen till flera sådana på värdepappersmarknaden verksamma företag, vilkas verksamhet inte tidigare har varit beroende av tillstånd eller underställd myndigheternas tillsyn. Tillståndskrävande investeringstjänster är numera fondkommissionsrörelse, förnögenhetsförvaltning, marknadsgarantrörelse, värdepappersförmedlarrörelse, emissionssarrangemang samt emissionsgaranti. Av de uppräknade tjänsterna har endast värdepappersförmedling eller fondkommissionsrörelse enligt lagen om värdepappersförmedlingsrörelse varit beroende av tillstånd och underställd myndighetsövervakning. På grund av det snäva tillämpningsområdet för lagen om värdepappersförmedlingsrörelse upphävdes denna. Lagen om värdepappersföretag innehåller enhetliga bestämmelser om etablering och ägande av värdepappersföretag samt om dessa företags verksamhet, bokslut, revision, soliditet, riskkontroll och kontroll av stora exponeringar samt myndighetstillsyn. Enligt 20 § kreditinstitutslagen (1607/1993) kan

också samtliga finländska kreditinstitut handla med värdepapper och bedriva annan värdepappersverksamhet.

På grund av att det är exceptionellt att företag som tillhandahåller investeringstjänster konstateras vara insolventa, har det inte tidigare ansetts behövt att inrätta en särskild ersättningsfond för att skydda investerarna. Eftersom den finländska värdepappersmarknaden är relativt liten har ett investerarskydd anses utgöra en alltför stor ekonomisk börda. Investerarskyddet har därför ordnats närmast genom de på värdepappersmarknaden verksamma företagens övervakning och riskkontroll. Investerarnas möjligheter att i situationer där värdepappersföretag eller kreditinstitut konstateras vara insolventa få ut sina likvida medel eller värdepapper har närmast tryggats genom specialbestämmelser om kundmedelsinnehav, avveckling, säkerheter och borgensförbindelser.

Den gällande värdepappersmarknadslagstiftningens reglering av investerarskyddet kan indelas t.ex. på följande sätt:

- 1) förutsättningar för de centrala finansmarknadsparternas verksamhetstillstånd,
- 2) de yrkesmässiga värdepappersföretagens övriga verksamhetsförutsättningar,
- 3) kundskydd,
- 4) självreglering av marknadsparternas verksamhet,
- 5) emittenternas informationsskyldighet,
- 6) investerarnas skyldigheter,
- 7) myndighetstillsyn,
- 8) begränsningar av myndigheternas prövningsrätt och rättsskyddet gällande myndigheternas beslut, samt
- 9) straffbestämmelser och övriga sanktioner.

Investerarskyddsdirektivet kan i denna indelning närmast hänföras till det investerarskydd som gäller kunderna samt förutsättningarna för de yrkesmässiga företagens verksamhetstillstånd.

2.1.2. Förvaltning av kundmedel

Samtidigt som till värdepappersmarknadslagen i mars 1998 fogades ett nytt 4 a kap. om clearingverksamhet intogs i lagen också en ny 4 kap. 5 a § om separering av kundmedel. Bestämmelsen överensstämmer med den tidigare motsvarande regleringen i 52 § lagen om värdepappersföretag, dock med ett vidare tillämpningsområde. Skyldigheten att hålla kundmedel åtskilda gäller samtliga vär-

depappersförmedlare, dvs. värdepappersföretag, depositionsbanker, övriga kreditinstitut med rätt att bedriva fondkommissionsrörelse samt utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland. Tidigare var bestämmelserna indispositiva endast för värdepappersföretag.

Enligt bestämmelsen skall en värdepappersförmedlare organisera förvaringen, hanteringen och clearingen av kunders penningmedel och annan egendom (kundmedel) som har anförtrodd förmedlaren så att det inte finns någon risk för att de sammanblandas med förmedlarens egna medel och egendom. Kundmedel skall uppbevaras på ett säkert sätt och kunders medel skall sättas in på konto i en depositionsbank eller i ett utländskt kreditinstituts filialkontor, om inte skriftligen avtalas om annan placering. En värdepappersförmedlare som inte är en depositionsbank eller filialkontor till ett utländskt kreditinstitut som har rätt att ta emot depositioner, skall i sin bokföring hålla kunders medel åtskilda från sina egna tillgångar. Detta undantag beror på att depositionerna räknas till bankens skulder och således i balansräkningen tas upp som främmande kapital. Eftersom en depositionsbanks förvaltning av kundkapitalskonton inte skiljer sig från förvaltningen av övriga bankkonton var det nödvändigt att i fråga om depositionsbankerna och utländska kreditinstituts filialer stadga om ett undantag från bokföringsbestämmelsen. Vad som i 4 kap. 5 a § bestäms om värdepappersförmedlare skall enligt 4 a kap. 8 § också tillämpas på clearingmedlemmar. Eftersom kundmedlen behandlas som bankens skuld omfattas de samtidigt också av den gällande insättningsgarantin. Bestämmelsen om skyldigheten att hålla medlen åtskilda kompletteras genom den i 16 § lagen om värdeandelskonton gjorda ändringen enligt vilken förmedlarens och kundernas värdeandelar inte får noteras på samma kommissionskonto.

Syftet med bestämmelserna om separation av kundmedlen är att förbättra kundernas ställning efter att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet eventuellt har trätt i konkurs eller blivit föremål för utmätning. Om medlen hålls vederbörligen åtskilda får kunden oavsett konkursen ut sina medel eller värdepapper i enlighet med 54 § konkursstadgan (31/1868). Gode männen skall ur boet lämna ut främmande egendom om äganderätten till denna är ostridig. Egendom av detta slag

tillhör inte konkursboet utan den rätta ägaren. Om ägaren emellertid har en skuld till konkursgäldenären skall skulden först betalas till boförvaltningen.

Om den främmande egendomen emellertid inte längre kan identifieras och avskiljas från boets övriga egendom, till följd av att gäldenären har handlat så att egendomen sammanblandats, skall enligt 55 § 1 mom. konkursstadgan ägare till såväl penning- som värdepappersfordringar nöja sig med en penningersättning. Denna fordran saknar företrädesrätt och måste således bevakas. I praktiken innebär en sådan sammanblandning så gott som undantagslöst att medlen går förlorade. Om medlen emellertid sammanblandas först under konkursboförvaltningen och sammanblandningen har orsakats av förvaltningen, har investeraren en egen fordran på konkursboet, dvs. en s.k. massafordran. Detta innebär att fordringsägaren få samma företrädesrätt som massaborgenärerna.

Finansinspektionen har givit värdepappersföretagen en anvisning om särskiljande av kundkapital. Enligt anvisningen är ett värdepappersföretag skyldigt att i en depositionsbank eller en filial till ett utländskt kreditinstitut öppna ett eller flera check- eller liknande avstakonton för kundernas penningmedel (kundkapital). Till kundkapital räknas medel som överlämnats till värdepappersföretaget för placering eller förvaring, medel som influtit från försäljning av kunders värdepapper eller annan egendom, pengar som lyfts av värdepappersföretaget för kunders räkning samt för kunders räkning lyfta dividender, räntor och liknande betalningar till dem. Kundkapital skall tas emot direkt på kundkapitalskontot eller sättas in på det omedelbart. Kundkapital får inte ens temporärt överföras till värdepappersföretagets bankkonto eller kassa för utbetalningar för kunders räkning eller av något annat liknande skäl. Från kundkapitalskontot får för en kunds räkning inte utbetalas större belopp än vad denne har insatt på kontot. Kundmedlen skall förvaras på kundkapitalskontot till dess att de enligt skriftligt avtal placeras på något annat sätt eller återbetalas till kunden. Värdepappersföretaget kan i stället för eller vid sidan av ett kundkapitalskonto använda ett i kundens eget namn öppnat bankkonto som kunden vederbörligen befullmäktigar värdepappersföretaget att använda.

Om placering av kundkapital skall upprät-

tas ett skriftligt avtal varav framgår i vilka objekt medlen skall placeras för kundens räkning. Däremot krävs inga avtal när medel överlämnas till värdepappersföretaget med uppdrag att köpa namngivna värdepapper. Om kundkapital upplånas av värdepappersföretaget skall med kunden upprättas ett separat skriftligt avtal, av vilket framgår att kundkapitalet helt eller delvis har utlånats till värdepappersföretaget. Kundkapital får inte utan samtycke ställas som säkerhet för värdepappersföretagets skulder.

Enligt anvisningen skall värdepappersföretaget vidare lägga upp sin bokföring och sina övriga kontrollsystem så att kundkapitalet och förändringarna i det dagligen kan följas upp såväl i sin helhet som separat för varje kund.

I praktiken överförs köpesummorna inom värdepappershandeln först från köparkundens bankkonto till det konto som värdepappersförmedlaren har öppnat för kundmedel. Storkunder går emellertid inte alltid i praktiken med på förskottsbetalning. För kundens räkning kan från kontot betalas ut endast belopp som har satts in på kontot. Värdepappersförmedlarna får inte låna från kundkapitalkontot för sina egna betalningar. Förmedlarna fungerar som clearingmedlemmar inom värdepapperscentralens system. Inom dessa clearingssystem fastställs för varje clearingmedlem nettobetalningsförpliktelser och penningfordringar. Nettobetalningarna kan i princip avvecklas inom Finlands Banks checkkontosystem. Om en värdepappersförmedlare i egenskap av clearingmedlem emellertid inte står i direkt kontakt med checkkontosystemet, skall förmedlaren samarbeta med en depositionsbank som upprätthåller sådan kontakt. Vid värdepapperscentralens clearing av aktieköp kan clearingmedlemmen betala in pengarna också på värdepapperscentralens konto i en depositionsbank eller med en bankväxel. Efter clearingens skall förmedlarna ombesörja att köpesumman ställs till säljarkundens förfogande.

Enligt 3 kap. 9 § 2 mom. optionshandelslagen skall ett optionsföretag hålla skilda konton för kunderna, marknadsgaranterna och förmedlarna. Samlingskonton är tillåtna, men enligt 3 kap. 9 § optionshandelslagen skall förmedlaren fördela avtalen på kundernas konton före ingången av nästa dag då handel idkas. I praktiken kan ett derivatkontrakt innehas av värdepappersförmedlaren

endast så länge det är upptaget på samlingskontot eller i det fall att förmedlaren har brutit mot separationsprincipen och registrerat kundernas medel på samma konto. I normalfall har en kund endast den fordran på eller skuld till clearingorganisationen som kontoställningen utvisar.

2.1.3. Den registeransvariges skadeståndsansvar

Enligt lagen om värdeandelssystemet uppebevaras värdeandelar i värdeandelsregister som kan föras av finska staten, Finlands Bank samt av kreditinstitut och värdepappersinstitut som har fått koncession för ändamålet. Den registeransvariges skadeståndsansvar regleras i lagen om värdeandelskonton. Enligt lagens 30 § har den registeransvarige ett strikt ansvar. Detta innebär att den registeransvarige oberoende av vårdslöshet är skyldig att ersätta skada som har uppkommit genom felaktigheter i samband med notering, tekniska fel, olovligt utnyttjande av uppgifter samt genom att den registeransvarige har låtit bli att fullgöra en betalning som grundar sig på en värdeandel. I andra fall förutsätts skadan har orsakats uppsåtligt eller av vårdslöshet.

Värdeandelssystemets förmåga att klara av det omfattande ansvar som är förenat med verksamheten tryggas genom principen om de registeransvarigas solidariska ansvar. Med tanke på sådana exceptionella fall där en registeransvarig inte förmår uppfylla sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande med stöd av 17 § lagen om värdeandelssystemet givits rätt att få ersättning ur värdepapperscentralens fond. För att täcka sitt subsidiära ersättningsansvar samlar värdepapperscentralens fond in garantiavgifter hos de registeransvariga. Enligt lagens 18 § skall till fonden avsättas ett kapital på sammanlagt 110 miljoner mark, som före utgången av år 2011 skall betalas in av de registeransvariga. De ersättningar som fås in genom regressrätten läggs till fondens kapital. Värdepapperscentralen kan ålägga en registeransvarig att teckna en av centralen godkänd ansvarsförsäkring för att täcka skadeståndsansvaret. Värdepapperscentralen har också själv rätt att teckna en ansvarsförsäkring och att använda fonden som självriskandel för denna.

Inbetalningar till värdepapperscentralens fond skall göras av de registeransvariga och

av dem som anlitar värdepapperscentralens tjänster. Finlands Bank och finska staten är inte inbetalningsskyldiga utan deras eventuella ansvarsandelar uppbärs särskilt. Enligt stadgarna för värdepapperscentralens fond skall de årliga garantiavgifterna fastställas enligt antalet noteringar i värdeandelssystemet samt med beaktande av noteringarnas belopp och de uppbevarande värdeandelarnas marknadsvärde, på så sätt att var och en av dessa tre faktorer ges lika stor vikt när avgiften fastställs. Den som ansöker om ersättning skall framställa sitt krav till fondens styrelse skriftlig och lägga fram utredning om skadans storlek samt om att den registeransvariga har konstaterats vara insolvent. Om de medel som har avsatts till fonden inte räcker till betalning av ersättningen kan fonden besluta uppta kredit. I så fall höjs fondens garantiavgifter med ett belopp som motsvarar låneskötselkostnaderna, vilket innebär att de övriga registeransvariga är skyldiga att avsätta medel till fonden till dess att hela skadan är betald. Värdepapperscentralens fond och dess föregångare Värdeandelsföreningens säkerhetsfond har änsålänge inte behövt ersätta en enda skada.

Enligt 19 § lagen om värdeandelssystemet skall värdepapperscentralen också ha en sådan clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen. Den nya regleringen av clearingverksamheten gäller också åtgärder genom vilka det är möjligt att säkerställa tryggheten och trovärdigheten i clearingorganisationens verksamhet i samband störningar som pågår en längre tid, t.ex. när en clearingmedlems insolvens visar sig vara bestående. Enligt nya 4 a kap. 7 § som fogats till värdepappersmarknadslagen är en av dessa åtgärder avsättning av medel till clearingfonden. Fonden kan antingen utgöra en separat post som hänförs till clearingorganisationens eget kapital eller också kan den fungera som en självständig juridisk person. Till fonden skall överföras medel enligt vad som föreskrivs i clearingorganisationens bolagsordning eller i clearingorganisationens och clearingfondens stadgar, om den sistnämnda intar en självständig ställning. Enligt lagen får clearingfonden i första hand användas för täckning av förluster samt för åtaganden som har samband med clearingverksamheten. Enligt stadgarna för värdepapperscentralens fond skall i dennas 110 miljoner marks kapital inte räknas in clearingfondens kapital.

Av skäl som sammanhänger med kostnadseffektiviteten och konkurrensförmågan bereds som bäst en revidering som innebär att värdeandelssystemets hela registerfunktion överförs till värdepapperscentralen och att de självständiga registeransvariga blir ombud för värdepapperscentralen. Denna utveckling föranleder också en undersökning av vilka verkningar överföringen har på den nuvarande regleringen av investerarskyddet, t.ex. på värdeandelsregistrets strikta ansvar och på värdepapperscentralens subsidiära ansvar för skador som vållats av registeransvariga.

2.1.4. Regleringen av insättningsgarantin

Systemet för insättningsgaranti skall främja banksystemets stabilitet genom att minska risken för att en enskild banks eller hela banksystemets tillfälliga problem leder till omfattande depositionsflykt. Systemet är nödvändigt dels på grund av depositionsverksamhetens speciella karaktär, dels med tanke på konsumentskyddet.

De gällande bestämmelserna om depositionsbankernas insättningsgarantifond ingår i 6 a kap. kreditinstitutslagen och trädde i kraft den 1 januari 1998. Enligt lagens 65 § skall de finländska depositionsbankerna för tryggande av deponenternas tillgodohavanden höra till insättningsgarantifonden. Till fondens uppgifter hör inte att stödja enskilda bankers soliditet utan endast att trygga deponenternas tillgodohavanden när en enskild depositionsbank har konstaterats vara insolvent.

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en deponents depositionsbanksfordringar vilka är insatta på konton som avses i 50 § eller vilka är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. En deponents fordringar på en depositionsbanks filial inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ersätts av den finska insättningsgarantifondens medel upp till det belopp som skulle ersättas enligt skyddssystemet i den stat där filialen är belägen, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. En deponents fordran betalas till sitt fulla belopp ur insättningsgarantifonden om deponenten på ett tillförlitligt sätt visar att fordran grundar sig på medel som han har fått vid försäljning av en bostad som varit i hans eget bruk och att dessa medel skall användas för anskaffning av en ny bostad

för hans eget bruk. Fonden ersätter inte fordringar som innehas av andra kreditinstitut eller finansiella institut. Fonden ersätter inte heller fordringar som baserar sig på medel som förvärvats genom brott. Vid ersättning av fordringar betraktas depositionsbanker som en enda bank om de på basis av lag, avtal eller något annat arrangemang helt eller delvis ansvarar för varandras skulder eller förbindelser.

I slutet av 1997 uppgick allmänhetens depositioner till 291 miljarder mark, varav en avsevärd del var insatt på likvidkonton samt på checkräkningar och girokonton. Inom insättningsgarantins 150 000 marks belopp som ersätts rymms ca 60 procent av allmänhetens depositioner, motsvarande ett belopp på ca 175 miljarder mark. Kännetecknande för dessa depositioner är att de är många till antalet och relativt små. Av samtliga depositioner är 96 procent 150 000 mark eller mindre. Stora konton innehas huvudsakligen av storföretag, sällan av hushåll. I de flesta fall sätts medel in på bankernas depositionskonton i annat än investeringssyfte. Insättningsgarantin har en stor betydelse i synnerhet för de deponenter som använder kontona för dagliga affärstransaktioner.

Enligt 65 b § kreditinstitutslagen sköts insättningsgarantifondens förvaltning av en delegation som utses av de kreditinstitut som hör till fonden samt av en styrelse som delegationen utser. Insättningsgarantifonden skall i enlighet med 65 a § i samma lag ha stadgar som fastställs av finansministeriet. Enligt 65 k § skall insättningsgarantifonden betala deponenternas fordringar inom tre månader efter att finansinspektionen i enlighet med lagen har konstaterat att banken är insolvent. Finansinspektionen kan i undantagsfall förlänga den tid inom vilken insättningsgarantifonden skall betala deponenternas fordringar.

Insättningsgarantifondens verksamhet är baserad på de årliga garantiavgifter som medlemsbankerna skall betala in till fonden. Den årliga garantiavgiften består enligt lagens 65 d § av en fast avgift och en avgift som grundar sig på bankens konsoliderade soliditet. Insättningsgarantifonden kan i enlighet med 65 n § på det sätt som föreskrivs i stadgarna ta upp lån för sin verksamhet, om dess egna medel inte räcker till för betalningen av de ersättningar som avses i kapitlet. Om insättningsgarantifonden har varit tvungen att ta upp lån för sin verksamhet kan finansinspektionen bestämma att garanti-

avgiften skall höjas. Uppbördens av garantiavgiften kan avbrytas om fondens såsom skillnaden mellan tillgångarna och skulder beräknade nettoförmögenhet utgör minst tio hundradedelar av det sammanlagda belopp av depositioner i depositionsbankerna som ersätts.

Enligt 7 a § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) kan ett i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet auktoriserat kreditinstituts filial i Finland höra till den finländska insättningsgarantifonden för att komplettera sin hemstats skydd i fråga om deponenternas tillgodohavanden. En förutsättning är att skyddet i filialens hemstat inte kan anses vara lika täckande som insättningsgarantifondens skydd. Beslutet om medlemskap i insättningsgarantifonden fattas av fonden, på ansökan av det utländska kreditinstitutet. Ett kreditinstitut som har fått auktorisation i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall enligt lagens 9 § hos ministeriet ansöka om koncession för att etablera en filial i Finland. Samtidigt kan ministeriet besluta om filialens medlemskap i den finländska insättningsgarantifonden, på de villkor som ministeriet bestämmer.

2.1.5. Uppföranderegler för investeringstjänster

I fråga om avtalsförhållandena mellan värdepappersföretag och dessas kunder gäller vissa avtalsrättsliga bestämmelser och principer, t.ex. principen om lojalitet mot avtalsparten samt den för kommissionären gällande allmänna omsorgsplikten mot huvudmannen. I värdepappersmarknadslagstiftningen ingår emellertid särskilda bestämmelser som reglerar värdepappersföretagens och kreditinstitutens förfarande i samband med att de utför investeringstjänster för sina kunder. Procedurbestämmelser av detta slag ingår framförallt i 2 och 4 kap. värdepappersmarknadslagen. En del av dessa bestämmelser skall tillämpas också på standardiserade derivatkontrakt.

I samband med att lagen om värdepappersföretag trädde i kraft ändrades den i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen ingående definitionen av begreppet värdepappersförmedlare så att den inbegriper alla inhemska värdepappersföretag och kreditinstitut samt utländska värdepappersföretag, kreditinstitut

och finansiella institut. I det sammanhanget ändrades emellertid inte procedurbestämmelserna i 4 kap. värdepappersmarknadslagen. Definitionen avser fortfarande närmast fondkommissionsrörelse som bedrivs av värdepappersföretag och kreditinstitut, medan andra former av investeringstjänster inte i någon större utsträckning har beaktats i bestämmelserna. Den gällande regleringen i värdepappersmarknadslagen är således närmast inriktad på att fastställa de skyldigheter och förfaranden som värdepappersföretag och kreditinstitut skall beakta när de bedriver fondkommissionsrörelse som investeringstjänster. Också regleringen av optionshandelslagens förfaranden lämnades i detta sammanhang i stort sett oförändrad.

I 4 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen ingår en för samtliga parter gällande bestämmelse om god sed vid värdepappershandel. Enligt kapitlets 2 § får de avtalsvillkor som en värdepappersförmedlare tillämpar inte vara oskäligen. I kapitlets 3—6 § ingår bestämmelser bl.a. om värdepappersförmedlarens omsorgsplikt och informationskyldighet gentemot kunden samt om förfarandet när det uppkommer intressekonflikter mellan värdepappersförmedlaren och kunden eller mellan värdepappersförmedlaren och kundens kunder. Särskilt de värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller emissionsarrangemang som investeringstjänster skall också iakttas vad som i 2 kap. 1 och 2 § värdepappersmarknadslagen bestäms om marknadsföring samt om informationskyldighet i samband med värdepappersemission. Som en procedurbestämmelse som påverkar kundförhållandet kan också betraktas 5 kap. 1 §, som förbjuder missbruk av insiderinformation i värdepappersförmedlaren kundförhållanden.

I 3 kap. 12 § optionshandelslagen ingår bestämmelser om förmedlaren skyldigheter. Bestämmelserna gäller bl.a. förmedlaren omsorgsplikt gentemot kunden samt intressekonflikter mellan förmedlaren kunder. Enligt 10 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen gäller också vissa av bestämmelserna i 4 kap., t.ex. om förmedlaren informationskyldighet i förhållande till kunderna, den situationen att standardiserade derivatinstrument som avses i optionshandelslagen är föremål för investeringstjänster. I samma lagrum föreskrivs vidare att de bestämmelser i värdepappersmarknadslagen som enligt bestämmelsen gäller standardiserade deriva-

tinstrument, skall tillämpas också på derivatinstrument med vilka handeln regleras i bestämmelserna om annan offentlig handel.

Utöver de ovan nämnda bestämmelserna skall kreditinstituten när de tillhandahåller investeringstjänster iakttas de i 10 kap. kreditinstitutslagen ingående allmänna bestämmelserna som reglerar kreditinstituten verksamhet i samtliga dessas kundförhållanden. I kapitlet regleras de avtalsvillkor som kreditinstituten tillämpar samt deras informationskyldighet i samband med marknadsföring.

Finansinspektionen har utfärdat anvisningar om hur värdepappersförmedlarna skall förfara i överensstämmelse med de krav som uppställs i värdepappersmarknadslagen. De för värdepappersförmedlarna utfärdade anvisningarna om tillämpning av värdepappersmarknadslagen behandlar bl.a. värdepappersförmedlaren omsorgsplikt och informationskyldighet, eventuella intressekonflikter mellan förmedlaren och dennas kunder samt mellan förmedlaren kunder samt utförande av uppdrag.

Finansinspektionen har också utfärdat anvisningar om förvaringstjänster, värdeandelskonton och förmögenhetsförvaltning. I dessa framför finansinspektionen sina synpunkter på minimiinnehållet i avtal om dessa samt på frågan om vilka typer av avtalsvillkor som kan anses vara oskäligen för kunden. Från investerarnas synpunkt kan anvisningarna anses vara viktiga i synnerhet därför att parternas rättigheter och skyldigheter noggrant skall framgå av dessa avtal. Av en central betydelse från investerarnas synpunkt är också kravet att de tillämpliga strategierna och tillåtna investeringsobjekten skall fastställas i avtal om förmögenhetsförvaltning. Enligt anvisningen är det också, ifall avtalet tillåter investering i derivatkontrakt, nödvändigt att framförallt för enskilda kunder innan avtalet ingås klargöra de särdrag och risker som är förenade med derivatkontraktet. En förmögenhetsförvaltare som har rätt att fatta självständiga beslut om investeringsåtgärder är också enligt anvisningen skyldig att regelbundet informera kunden om de investeringsåtgärder som han vidtagit.

Finansinspektionen har vidare utfärdat en detaljerad anvisning om förfarandet vid marknadsföring av värdepapper. Anvisningen gäller värdepappersföretag och kreditinstitut närmast då dessa i samband med emission av värdepapper tillhandahåller emis-

sionsarrangemang som investeringstjänster.

Också värdepappersmarknadens självreglering intar en viktig ställning inom det normsystem som gäller investerarskyddet. De påföljder och meningsskiljaktigheter som eventuellt uppkommer till följd av att självregleringen inte iakttas eller annars till följd av denna, skall avgöras på normalt sätt utan den offentliga maktens deltagande. T.ex. enligt de regler som gäller HEX Ab, Helsingfors Värdepapper- och derivatbörs, clearingbolag, behandlas disciplinära ärenden av börsens verkställande direktör och disciplinsnämnd. Vid fondbörsen finns också en delegation som i samband med utvecklandet av börsverksamheten och värdepappersmarknaden fungerar som sakunnigorgan, genom att lägga fram utvecklingsförslag och rekommendationer om iakttagande av god sed på värdepappersmarknaden.

Fondbörsens regler består av ett reglemente samt av handelsregler som utgör en bilaga till detta. Reglementet består av två delar. I den del som behandlar börshandel regleras upptagandet av värdepapper på börslistan, handeln, emittentens och börsbolagets informationsskyldighet, avförande av värdepapper från börslistan samt förmedlarnas och mäklarnas verksamhet. I den del av reglementet som handlar om börsens övriga verksamhet finns bestämmelser bl.a. om förteckningen över placeringsfonder, konsultativa kommissionen, disciplinsnämnden samt om övervakningen och disciplinen. De flesta av reglementets normer skall uttryckligen trygga värdepappersmarknadens effektivitet, trovärdighet och konkurrenskraft. Syftet med t.ex. bestämmelserna om avbrytande av handeln är att trygga att samtliga marknadsparter har tillgång till samma uppgifter om sådana omständigheter som påverkar värdepapperens prisbildning.

Konkreta anvisningar om parternas rättigheter och skyldigheter som direkt gäller investerarens ställning i förhållande till värdepappersförmedlaren ingår i Fondkommissionärsföreningen rf:s i oktober 1997 fastställda allmänna köp- och säljuppslagsvillkor för värdepappersförmedlarnas handel med såväl fysiska värdepapper som värdeandelar. Dessa villkor gäller t.ex. uppdragens ikraftträdande och innehåll, sättet att sköta uppdrag, meddelande om avslut, leverans och betalning av värdepapper, förmedlarens retentionsrätt samt hävande av köp och uppdrag. Våren 1997 fastställde Fondkommissionärs-

föreningen rf allmänna avtalsvillkor för investeringstjänster, som komplettering till de allmänna villkor som skall iakttas i kundförhållandet mellan värdepappersförmedlarna och kunderna.

På den handel och clearing som bedrivs av optionsföretaget vid HEX Ab, Helsingfors Värdepapper- och derivatbörs, clearingbolag, tillämpas som komplettering till lagstiftningens optionsföretagets stadgar. Stadgarna innehåller föreskrifter om handel, clearing, brott mot bestämmelser och avtalsvillkor samt definitioner av derivatkontrakt. Stadgarna kompletteras av anvisningar som har utfärdats av HEX Ab:s styrelse och verkställande direktör. Stadgarna innehåller ett flertal mekanismer som skyddar värdepappersförmedlarnas och kundernas egendom mot förluster som orsakas av andra förmedlare eller dessas institut. Marknadsparterna skyddas framförallt av reglerna om särskiljande av kundkapital som förmedlaren innehar, särskiljande av derivatkonton, förmedlarens skyldighet att fördela köp, förmedlar- och kundsäkerheter, tilläggssäkerheter, extra säkerhetsberäkning, generell pantsättning av fordringar och kvittning. Avtalsförhållandet mellan förmedlaren och kunden påverkas av kravet att förmedlaren före handel eller clearing med varje kund skall ingå ett skriftligt uppdragsavtal enligt en av HEX Ab fastställd mall.

I stadgarna ingår föreskrifter om marknadsparternas skyldighet att ställa säkerhet. Optionsföretag skall dagligen beräkna kundernas säkerheter på så sätt att derivatkontona följande handelsdag kan avstämmas mot respektive säkerhet med avseende på alla sannolika prisalternativ för de underliggande tillgångarna.

Stadgarna gör det också möjligt för HEX att inrätta en särskild säkerhetsfond för att garantera avvecklingen parternas rättigheter i en situation där clearingbolaget hotas av insolvens eller betalningsstörningar. Någon fond som garanterar clearingorganisationens betalningar har änsålänge inte inrättats.

2.1.6. Nuläget på värdepappersmarknaden

Hushållens värdepappersägande

I en internationell jämförelse är de finländska hushållens värdepappersägande fortfarande relativt litet. Merparten av hushållens finansiella tillgångar, ca 65 procent, utgörs

av bankdepositioner. Eftersom hushållens sammanlagda tillgångar uppgår till avsevärda belopp, har tillgångarnas strukturella fördelning en stor betydelse för bredden av värdepapperens ägarbas och för värdepappersmarknadens stabilitet. I slutet av 1996 hade sammanlagt ca 350 miljarder mark av hushållens tillgångar kanaliseras till depositioner, aktier, andelar i placeringsfonder, masskuldebrevslån samt olika liv- och pensionsförsäkringsprodukter. Av denna summa var ca 222 miljarder mark insatt på depositionskonton.

Av hushållen hade 500 000, dvs. ca 20 procent, direkta aktieinnehav motsvarande en summa på 40—50 miljarder mark. Hushållens genomsnittliga innehav är emellertid relativt små räknat i mark och de bedriver inte aktivt handel med sina aktier. En liten del av hushållen har stora belopp investerade i aktier. Hushållen innehar vidare masskuldebrev till ett värde av 30—45 miljarder mark. I en internationell jämförelse är det indirekta aktieägandet genom placeringsfonder änså länge blygsamt. De i Finland registrerade fonderna hade i slutet av 1977 ca 100 000 andelsägare, av vilka ca 75 000 hörde till kategorin hushåll. Eftersom fondplaceringarna i framtiden blir allmänna och statsägda bolag i allt större utsträckning privatiseras, kommer sannolikt hushållens finansiella tillgångar att i högre grad kanaliseras till värdepappersmarknaden.

Aktiemarknaden

Under de senaste åren har omsättningen på Helsingfors fondbörs ökat kraftigt. Den sammanlagda omsättningen av aktier steg år 1996 för första gången över 100 miljarder mark. Samma utveckling fortsatte 1997, då dagsomsättningen i medeltal uppgick till 760 miljoner mark. Motsvarande siffra för 1996 var ca 400 miljoner mark. Börsaktiernas marknadsvärde steg under 1997 från 292 miljarder mark till 402 miljarder mark. I slutet av 1997 bedrevs handel med 125 finländska och två utländska företags aktier, av vilka 80 var upptagna på börslistan, 32 på OTC-listan och 15 på mäklarlistan.

Aktiemarknaden har i hög grad präglats av de utländska investerarnas växande innehav efter att begränsningarna för utländsk ägande upphävdes i januari 1993. I slutet av 1997 hade värdet av dessa aktieinvesteringar i Finland stigit till 170 miljarder mark, från

att ha varit endast 40 miljarder i juni 1994. Det utländska ägandets relativa andel av börsens marknadsvärde steg under motsvarande period från 20 till över 43 procent. Samtidigt har hushållens relativa andel sjunkit.

Masslånemarknad

I slutet av 1980-talet började marknaden för masskuldebrev växa i Finland, men dessa instrument hade fortfarande en relativt liten betydelse till följd av att statens upplåningsbehov inte var så stort. I början av 1990-talet började de finansiella instituten emittera större mängder masskuldebrev, men från och med år 1992 har staten i takt med den växande statsskulden emitterat en mängd masskuldebrev. I och med statens stigande skuldsättningsgrad har masskuldebrevsmarknaden undergått väsentliga strukturella och funktionella förändringar. Hushållens innehav består framförallt av skuldebrev som staten emitterat.

Nya masskuldebrevslån emitterades under år 1996 till ett värde av sammanlagt 75 miljarder mark, vilket var något mera än året innan. År 1997 minskade emissionerna på grund av att också statens lånebehov hade minskat en aning. Hela lånestocken uppgick i slutet av 1997 till ca 280 miljarder mark, medan den år 1990 hade varit endast ca 100 miljarder. De statliga masskuldebrevens andel av masslånestocken utgjorde 75 procent vid utgången av år 1997.

Handeln med masskuldebrev är närmast inriktad på statliga referenslån, vilka i slutet av 1997 uppgick till ca 170 miljarder mark. Omsättningen av dessa lån uppgick under den första hälften av 1997 till i medeltal 2-5 miljarder mark om dagen, varav huvudmarknadsgaranterna stod för en betydande andel.

Merparten av serieobligationerna hänförde sig till statliga referenslån som institutionella investerare bedrev handel med. Serieobligationerna har ingen större betydelse för enskilda investerare. Av de lån som staten emitterar uppgick lånestocken för avkastningsobligationerna, som är avsedda också för privatpersoner, i slutet av 1997 till ca 30 miljarder mark. Avkastningsobligationerna är inte i likhet med serieobligationerna anslutna till värdeandelssystemet och handeln med dem uppnår inga större volymer. En del av de avkastningsobligationer som är i omlopp innehas av institutionella investerare,

t.ex. placeringsfonder.

En betydande del av handeln med masskuldebrev sker utanför fondbörsen. Minuthandeln sker så att de banker och värdepappersföretag som bedriver värdepappersförmedlarrörelse köper respektive säljer masskuldebrev som innehas av deras kunder. På partimarknaden bedrivs handeln huvudsakligen av stora yrkesmässiga investerare.

Penningmarknaden

På penningmarknaden skaffar bankerna, staten och företagen kortfristig främmande kapital och sköter sin penninghantering. Finlands penningmarknad utvecklades i början av 1980-talet och dess volym började växa i och med att centralbanken år 1987 reglerade likviditeten med hjälp av bankcertifikat. Samtidigt infördes de på bankcertifikatens räntor beräknade helibor-räntorna, vilka på minut- och partimarknaderna fungerar som referensräntor.

Viktiga instrument på den finländska penningmarknaden är de av depositionsbankerna och Finlands Bank emitterade bankcertifikaten, som i slutet av 1997 uppgick till sammanlagt 96 miljarder mark. Beloppet av de bankcertifikat som är i omlopp korrelerar framförallt med bankernas behov av medelsanskaffning. Utöver bankcertifikaten spelar också statens skuldförbindelser en viktig roll. De sistnämnda uppgick i slutet av 1997 till ca 30 miljarder mark. På senaste tid har det på penningmarknaden också förekommit derivatinstrument, t.ex. ränteterminer. Dessas betydelse växer. Småinvestorer kan anlita placeringsfonder för att investera i de finansiella instrument som används på penningmarknaden.

Derivatmarknaden

Derivatinstrumentens betydelse på värdepappersmarknaden ökar i och med att marknaden blir mångsidigare. Med derivatkontrakt handlar framförallt yrkesmässiga investerare, dvs. bankerna, värdepappersföretagen, placeringsfonderna och försäkringsbolagen.

I början av 1980-talen inleddes börshandeln med standardiserade derivatkontrakt i Finland. Derivatkontraktens underliggande tillgångar utgörs framförallt av aktier. År 1997 gällde ca hälften av alla avslut vilkas clearing sköttes av HEX Ab aktieindex- och

aktiederivat. År 1997 omsattes över tre miljoner sådana kontrakt. För räntederivaterna uppgick omsättningen till sammanlagt ca 2,2 miljoner kontrakt, motsvarande ett nominellt värde på över 2 000 miljarder mark.

År 1997 var den genomsnittliga dagsomsättningen av derivatkontrakt hos HEX Ab närmare 30 000 kontrakt, motsvarande över 7 miljoner avtal på årsnivån. Under de senaste åren har kontraktomsättningen ökat kraftigt, med beaktande av att motsvarande siffror för 1995 var 1,6 miljoner och år 1996 ca 4 miljoner kontrakt. Den totala omsättningen av derivatkontrakt per dag steg i början av 1997 första gången över 100 000 stycken.

Handelsvolymerna

Registreringen och clearingen av avslut sker huvudsakligen centraliserat, inom värdepapperscentralens värdeandelssystem. Till detta system har utöver aktier, statens referenslån och de centrala penningmarknadsinstrumenten anslutits sådana inom den privata sektorn och av kommunerna emitterade skuldebrev som är föremål för offentlig handel. Inom värdeandelssystemet fanns vid utgången av 1997 sammanlagt 120 bolags värdepapper. Under 1997 emitterades inom värdeandelssystemet 26 nya värdepapper. I dividender utbetalades under samma år 7,4 miljarder mark för 90 aktieserier.

I slutet av 1997 uppgick de inom värdeandelssystemet i eget och främmande kapital utställda värdepapperens marknadsvärde till sammanlagt ca 776 miljarder mark, varav aktiernas andel utgjorde 402 miljarder mark. Av samtliga i markbelopp utställda och emitterade aktier och skuldebrev, i slutet av 1997 till ett sammanlagt belopp på ca 900 miljarder mark, innehas merparten av yrkesmässiga investerare, dvs. placeringsfonder, banker, försäkringsbolag, institut för placering av pensionsmedel samt finska staten.

Inom värdeandelssystemet clearades i december 1997 ca 85 000 avslut, av vilka merparten utgjordes av aktievärdeandelar. Det genomsnittliga värdet av aktieavsluten var under 500 000 mark. De clearade skuldebrevsavslutens värde var klart större, i genomsnitt över 60 miljoner mark.

Inom värdeandelssystemet fanns i slutet av 1997 ca 696 000 värdeandelsskonton, av vilka ca 6 000 var i aktiv användning. Agarna var sammanlagt ca 550 000 till antalet. Av

de aktiva kontona var uppskattningsvis två tredjedelar öppnade i privatpersoners namn och återstoden i företags namn. Ca 200 konton var i direkt utländsk ägo.

Företag som tillhandahåller investeringstjänster

I början av april 1998 hade 38 företag beviljats tillstånd att verka som värdepappersföretag. Vid samma tidpunkt var 11 ansökningar anhängiga. Av de auktoriserade värdepappersföretagen hade 28 tillstånd för fondkommissionsrörelse, 9 för marknadsgarantirörelse, 11 för värdepappersförmedlarrörelse, 20 för emissionsarrangemang, 8 för emissionsgaranti och 20 för förmögenhetsförvaltning. Rätt att tillhandahålla investeringstjänster har dessutom kreditinstituten, dvs. Merita Bank Ab, Postbanken Ab, Interbank Ab, Gyllenberg Private Bank Ab och Ålandsbanken Ab, de 251 andelsbanker som hör till andelsbankssammanslutningens centralinstitut, Andelsbankernas Centralbank Ab, OP-Kotipankki Oy, de 44 lokala andelsbanker som inte hör till sammanslutningen, 39 sparbanker och Aktia Sparbank Ab samt några andra specialiserade kreditinstitut. Investeringstjänster tillhandahålls i Finland också av 2 utländska värdepappersföretag och 6 kreditinstitut.

Av värdepappersförmedlarna bedrev 26 aktieförmedling i slutet av 1997. Av dessa var 6 inhemska kreditinstitut, 8 inhemska värdepappersföretag samt 12 värdepappersförmedlare helt eller delvis är i utländsk ägo. Av de sistnämnda bedriver 4 uteslutande gränsöverskridande förmedling. Derivatkontrakt förmedlas huvudsakligen av samma värdepappersförmedlare som förmedlar aktier. Värdepappersförmedlarrörelse bedrivs huvudsakligen av stora banker och värdepappersföretag.

2.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning

2.2.1. Investerarskyddsdirektivet

Tillämpningsområde och definitioner

Ett för tillämpningen av investerarskyddsdirektivet viktigt begrepp är investeringstjänster, som definieras enligt investeringstjänstdirektivet. Till investeringstjänsterna hänförs, utöver fondkommissionsrörelse

och förmögenhetsförvaltning, också värdepappersförmedlarrörelse, emissionsarrangemang och emissionsgaranti. Därutöver hänförs till investeringstjänsterna också sådan förvaring och förvaltning som avses i investeringstjänstdirektivets bilaga, avsnitt C punkt 1. Värdepappersföretag är sådana företag som med stöd av investeringstjänstdirektivet bedriver verksamhet som är beroende av tillstånd. Eftersom också kreditinstitut kan tillhandahålla investeringstjänster inbegriper definitionen av värdepappersföretag de kreditinstitut vilkas verksamhetstillstånd inbegriper investeringstjänster. Definitionen av investeringsobjekt omfattar alla de instrument som räknas upp i investeringstjänstdirektivets bilaga, avsnitt B. Med investerare avses i praktiken småinvestorare eller med sådana jämförbara personer som i samband med investeringstjänster har överlåtit likvida medel eller finansiella instrument till ett värdepappersföretag. I direktivet definieras också begreppen filial och gemensam investering. En filial är ett driftsställe som är en rättsligt osjälvständig del av ett värdepappersföretag och som tillhandahåller investeringstjänster. Alla driftsställen som har inrättats i samma medlemsstat, av ett värdepappersföretag med huvudkontor i en annan medlemsstat, skall betraktas som en enda filial. På Finlands initiativ intogs i artikel 22 i investeringstjänstdirektivet in en definition av begreppet behöriga myndigheter.

Inrättande av ersättningsfonden och fondens uppgifter

Varje medlemsstat skall säkerställa att ett eller flera system för ersättning till investerare införs och officiellt erkänns inom dess territorium. Ett värdepappersföretag som har auktoriserats att tillhandahålla investeringstjänster från en stat till en annan måste vara ansluten till en ersättningsfond. Ersättningsfonden i värdepappersföretagets hemstat skall tillhandahålla investerarna skydd i det fall att antingen de behöriga myndigheterna har konstaterat att värdepappersföretaget inte förmår uppfylla sina förpliktelser mot investerarna eller då investerarna genom en domstols avgörande hindras att framställa krav mot värdepappersföretaget. Det är åtminstone fråga om insolvens när ett värdepappersföretag inte förmår uppfylla sina förpliktelser samt när företaget inte till investerarna kan lämna tillbaka dessas finansiella

instrument.

En medlemsstat kan bevilja ett kreditinstitut som hör till tillämpningsområdet för investerarskyddsdirektivet undantag från skyldigheten att ansluta sig till ersättningsfonden i det fall att kreditinstitutet på något annat sätt säkerställer att deponenterna och investerarna får ett liknande skydd på minst samma nivå som ersättningssystemet och redan tidigare har medgivits undantag från deltagande i systemet för insättningsgaranti. Enligt artikel 2.3 i investerarskyddsdirektivet kan på ett kreditinstitut inte ställas samma ersättningskrav såväl med stöd av investerarskyddsdirektivet som insättningsgarantidirektivet. Medlemsstaten skall bestämma enligt vilketdera direktivet ersättningsanspråket skall läggas fram.

Det ersättningsbelopp som skall betalas till en investerare räknas ut enligt lag och avtalsvillkor och investeraren har inte rätt att av ersättningsfonden kräva en ersättning som är större än den skada som han lidit. Ersättningen skall i mån av möjligheter räknas på basis av marknadsvärden.

Bestämmelser och begränsningar som gäller ersättningen

Krav som härrör från transaktioner i samband med något för vilket en fällande dom för penningtvätt har meddelats enligt definitionen i rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt (det s.k. penningtvättsdirektivet, 91/308/EEG) skall uteslutas från all ersättning enligt system för ersättning till investerare.

En investerare har rätt att få minst 20 000 ecu i ersättning för sitt krav. En medlemsstat kan ha en ersättningsfond som ger ett skydd som överstiger miniminivån på 20 000 ecu. Ersättningen kan också bestämmas som en relativ andel av investerarnas krav, men då skall den uppgå till minst 90 procent av kravet ifall ersättningen understiger 20 000 ecu. Eftersom direktivet är avsett att skydda i första hand småinvestorare samt med dessa jämförbara små och medelstora företag, kan medlemsstaten hindra vissa i bilagan angivna typer av professionella och mindre skyddsbehövande investerare från att framställa ersättningskrav eller bestämma att de har rätt till en mindre ersättning. Medlemsstater där investerarskyddet vid den tidpunkt då investerarskyddsdirektivet antogs var

mindre än 20 000 ecu, kan under övergångsperioden som upphör vid utgången av 1999 bibehålla den lägre ersättningsnivån på minst 15 000 ecu.

Uteslutning av värdepappersföretag ur ersättningsfonden

Om ett värdepappersföretag inte uppfyller sina av medlemskapet i ersättningsfonden följande förpliktelser skall den behöriga tillståndsmyndigheten tillsammans med ersättningsfonden vidta åtgärder för att avhjälpa situationen. Om dessa åtgärder inte räcker för att säkerställa att värdepappersföretaget uppfyller sina nämnda förpliktelser skall företaget minst 12 månader på förhand varnas om att det kan uteslutas ur fonden. För investeringar som gjorts under denna tid skall på förhand säkerställas skydd enligt direktivet. Uteslutning kan ske om den nationella lagstiftningen tillåter det. Ersättningsfonden skall utverka den behöriga myndighetens samtycke både till varningen och till uteslutningen. Ett ur ersättningsfonden uteslutet värdepappersföretag kan, såvida den nationella lagstiftningen tillåter det, fortsätta att tillhandahålla investeringstjänster om företaget före uteslutningen har gjort av den behöriga myndigheten godkända alternativa ersättningsarrangemang, som för investeraren tryggar minst samma skyddsnivå som ersättningsfonden. I annat fall skall värdepappersföretagets verksamhetstillstånd återkallas omedelbart.

Aterkallandet av värdepappersföretagets verksamhetstillstånd försämrar inte de investerares rätt till ersättning som var kunder hos värdepappersföretaget när detta blev insolvent. Ersättningsfonden skall täcka investeringsåtgärder som har vidtagits fram till tidpunkten för återkallandet av verksamhetstillståndet.

En filials medlemskap i värdstatens ersättningsfond

Enligt hemstatsprincipen skall de investerare som är kunder hos filialer som värdepappersföretag etablerar i andra medlemsstater omfattas av investerarskyddet i värdepappersföretagets hemstat. För att uppnå en enhetligare ersättningsnivå samt för att motverka snedvridning av konkurrensen innehåller direktivet emellertid två viktiga undantag från hemstatsprincipen. Enligt den s.k. ex-

portförbudsprincipen får nivån på eller omfattningen av det skydd som under övergångsperioden tillhandahålls av hemstatens ersättningsfond inte vara högre än nivån på det skydd som tillhandahålls av de ersättningsfonder som är verksamma inom värdstatens territorium. Hemstatens ersättningsfond, som tillhandahåller det bättre skyddet, skall i så fall tillämpa värdstatens bestämmelser för att fastställa den maximala ersättningsnivån.

Värdstaten skall dra försorg om att filialen om den så önskar kan komplettera det skydd som hemstatens ersättningsfond tillhandahåller, ifall nivån på eller omfattningen av värdstatens skydd är bättre (den s.k. topping up -principen). Filialen är således inte skyldig att ansluta sig till värdstatens ersättningsfond, men för att motverka snedvridning av konkurrensen skall den ha rätt att erbjuda investerarskydd på samma nivå som de i värdstaten auktoriserade värdepappersföretagen. Å andra sidan kan också hemstatens ersättningsfond ge filialen möjlighet att komplettera skyddet.

Om en filial som har etablerats i en annan medlemsstat vill komplettera hemstatens investerarskydd skall den i värdstaten ansluta sig till systemet som omfattar den kategori av institut som filialen tillhör eller närmast motsvarar i värdstaten. Filialen skall iaktta de skyldigheter som medlemskapet i värdstatens ersättningsfond innebär. Om filialen åsidosätter dessa skyldigheter skall den behöriga myndigheten som beviljat verksamhetstillståndet vidta därav påkallade åtgärder tillsammans med ersättningsfonden. Om det genom dessa åtgärder inte är möjligt att säkerställa att filialen uppfyller de förpliktelser som medlemskapet i ersättningsfonden innebär, skall filialen med den behöriga myndighetens samtycke och efter att 12 månader har förflutit efter varningen uteslutas ur ersättningsfonden. Investerarna skall informeras om att kompletteringskyddet inte längre gäller.

Betalning av ersättning

Det skydd som ersättningsfonden ger täcker en investerares sammanlagda ersättningskrav på ett värdepappersföretag, oberoende av kontonas antal, vilken valuta eller vilket geografiskt område det är fråga om. Medlemsstaterna kan emellertid om de så önskar föreskriva att medel i andra valutor än med-

lemsstaternas och ecun skall vara uteslutna från skyddet. Varje investerares andel i en gemensam investeringsverksamhet skall tas med i beräkningen av skyddet. Om särskilda bestämmelser saknas skall med gemensam investeringsverksamhet sammanhängande krav fördelas lika mellan investerarna. Medlemsstaterna har emellertid i flera fall rätt att behandla sådana krav som om de kom från en investering gjord av en enda investerare. Om inte investeraren är ostridigt berättigad till ersättningen skall denna betalas till den faktiskt berättigade personen, förutsatt att denne har blivit identifierad eller kan identifieras före dagen för den behöriga myndighetens eller domstolens ersättningsbeslut. Denna bestämmelse skall inte vara tillämplig på placeringsfonder eller andra företag för kollektiva investeringar.

Ersättningsfonden skall informera investerarna om den behöriga myndighetens eller domstolens ersättningsbeslut. Ersättningsfonden kan uppställa en minst fem månaders tidsfrist inom vilken investerarna skall kräva ersättning. En investerare som av något godtagbart skäl inte inom utsatt tid har kunnat ansöka om ersättning, förlorar emellertid inte sin rätt till denna. Ersättningen skall betalas så snart som möjligt, dock senast tre månader efter att kravet har konstaterats vara berättigat. I undantagsfall kan ersättningsfonden av den behöriga myndigheten få betalningen uppskjuten med högst tre månader. Om investeraren eller en person som har rättigheter eller förmåner i anslutning till investeringsverksamheten har åtalats för ett penningtvåtsbrott, kan ersättningsfonden dessutom skjuta upp betalningen i väntan på rättsens avgörande.

Informationen till investerarna

En medlemsstat skall dra försorg om att värdepappersföretagen ger investerarna och dem som planerar investeringar tillräckliga uppgifter för identifiering av den ersättningsfond som värdepappersfonden och dess filialer deltar i. Uppgifterna om ersättningsfonden samt om omfattningen av det skydd som denna och eventuella alternativa system ger, skall lämnas i en lättfattlig form. På begäran skall uppgifter lämnas också om ersättningsvillkoren och ansökningsförfarandet. Uppgifterna skall lämnas med iakttagande av den nationella lagen, på de officiella språken i filialens värdland.

Med tanke på det finansiella systemets stabilitet och för att upprätthålla investerarnas förtroende skall medlemsstaterna upprätta regler som förhindrar att informationen om ersättningsssystemet används i reklamsyfte.

En medlemsstat skall ombesörja att det skydd som ett i en tredje stat hemmahörande värdepappersföretags filial erbjuder är lika omfattande som det investerarskydd som direktivet förutsätter. I annat fall kan medlemsstaten förutsätta att ett sådant värdepappersföretag ansluter sig till det i medlemsstaten fungerande skyddssystemet. Också de som är eller har för avsikt att bli investerarkunder hos en sådan filial skall ges tillräcklig information om de ersättningsarrangemang som gäller deras investeringar. Informationen skall ges i en lättfattlig och tydlig form, enligt vad den nationella lagen bestämmer samt på det officiella språket eller språken i den medlemsstat där filialen inrättas.

Ersättningsfondens interventionsrätt och investerarnas talerätt

Ersättningsfonden är vid tvångsverkställighet berättigad att träda i investerarnas ställe avseende rätten till ett belopp motsvarande det som betalas ut. Medlemsstaterna skall säkerställa att en investerares rätt till ersättning skall kunna bli föremål för en rättslig process mot ersättningsssystemet.

Ikraftträdelsebestämmelser

Senast den 31 december 1999 skall kommissionen framlägga en rapport om tillämpningen av investerarskyddsdirektivet, i förekommande fall åtföljd av ett förslag till översyn. Medlemsstaterna skall inom 18 månader efter att direktivet trätt i kraft göra de ändringar i sin nationella lagstiftning som investerarskyddsdirektivet förutsätter. Genom investerarskyddsdirektivet har i investeringstjänstdirektivet upphävts artikel 12, enligt vilken investerarna skulle underrättas om vilken ersättningsfond ett värdepappersföretag anslutits till.

Bilagorna I och II

I investerarskyddsdirektivets bilaga I räknas de professionella och institutionella investerare upp som en medlemsstat kan

undanta från det skydd som systemet tillhandahåller eller som skall ges en lägre skyddsnivå. Till denna kategori hör för det första värdepappersföretag, kreditinstitut, finansiella institut, försäkringsföretag, företag för kollektiva investeringar, pensionsfonder samt andra professionella och institutionella investerare. Motsvarande begränsning kan tillämpas på överstatliga institutioner, statliga och centrala administrativa myndigheter samt på provinsiella, regionala eller kommunala myndigheter. Vidare kan motsvarande begränsning tillämpas på styrelseledamöter, andra medlemmar i värdepappersföretagets ledning och bolagsmän som personligen svarar för värdepappersföretagets skulder, personer som äger minst 5 % av värdepappersföretagets kapital, personer med ansvar för att utföra i lag föreskriven revision av värdepappersföretagets bokföring samt på investerare med liknande ställning i andra företag inom samma grupp som ett sådant företag, samt på nära släktingar och tredje man som handlar för dessa personers räkning. Begränsningen kan gälla också andra företag inom samma grupp samt bolag som är av sådan storlek att de inte får upprätta en balansräkning i förkortad form enligt rådets s.k. fjärde bolagsrättsliga direktiv 78/660/EEG samt investerare som är ansvariga för eller har dragit fördel av vissa förhållanden som är hänförliga till värdepappersföretaget och som ligger till grund för dettas finansiella svårigheter.

I bilaga II räknas de principer upp enligt vilka hemstatens och värdstatens ersättningsfonder bilateralt skall avtala om de regler och förfaranden som skall iaktas vid utbetalning av ersättning i det fall att filialen ansöker om kompletterande skydd i värdstaten.

2.2.2. De uppföranderegler som avses i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet

Tillsynen över ett värdepappersföretag ankommer i regel på de behöriga myndigheterna i företagets hemstat. Dessa skall enligt principen om hemstatstillsyn upprätta regler som garanterar stabiliteten i värdepappersföretagets verksamhet. Detta betyder i praktiken att värdstaten i princip inte på ett värdepappersföretag kan tillämpa sådana nationella normer som begränsar dess rätt att fritt tillhandahålla investeringstjänster utan att den måste erkänna de regler som gäller i

företagets hemstat. Eftersom den privaträttsliga regleringen av de tjänster eller produkter som tillhandahålls inte är harmoniserad inom investeringstjänstsektorn, tillämpas principen om ömsesidigt erkännande inte i detta fall. När värdepappersföretaget marknadsför investeringstjänster i värdstaten skall det särskilt iakttas de regler rörande form och innehåll i sådan marknadsföring som kan ha antagits för det allmänna bästa (artikel 13 i investeringstjänstdirektivet).

Enligt investeringstjänstdirektivets ingress skall värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster emellertid iakttas sådana bestämmelser som i värdstaten har utfärdats till skydd för det allmänna bästa. I investeringstjänstdirektivet har inte, liksom inte heller i andra direktiv som syftar till att avreglera tillhandahållandet av finansiella tjänster, närmare definierats begreppet det allmänna bästa eller dess innebörd. Innebörden av uttrycket har utformats i EG-domstolens avgörandep Praxis. Domstolen har i vissa avgöranden fastställt att det allmänna bästa kan åberopas inom vissa områden och i vissa syften. Som exempel på områden som är relaterade till tillhandahållande av investeringstjänster kan nämnas konsumentskydd, bevarandet av anseendet hos den nationella finansmarknaden, bedrägeriprevention och skattemässig enhetlighet. EG-domstolen har (i fråga om finansiella tjänster t.ex. mål C-384/93, Alpine Investments, REG 1995) fastställt följande fyra förutsättningar för åberopande av det allmänna bästa: villkoren skall vara tillämpliga på ett icke-diskriminerande sätt, de skall framstå som motiverade med hänsyn till ett trängande allmänintresse, de skall vara ägnade att säkerställa förverkligande av den målsättning som eftersträvas genom dem och de skall inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning. Det skall inte heller finnas någon överlappning med liknande bestämmelser. Domstolen har också ansett att en regel som uppställs för det allmänna bästa dessutom skall hänföra sig till ett område som inte har varit föremål för harmonisering på gemenskapsnivå.

Kommissionen har utfärdat ett tolkningsmeddelande om begreppet "det allmänna bästa" i andra bankdirektivet (Commission Interpretative Communication: Freedom to Provide Services and the Interest of the General Good into the Second Banking Directive, Bryssels 26.6.1997, SEC(97) 1193 fi-

nal). Kommissionen är benägen att tolka direktivet och EG-domstolens praxis så att på verksamhet som bedrivs av ett kreditinstitut som tillhandahåller tjänster i en annan medlemsstat, i synnerhet när det är fråga om sådana egenskaper hos tjänsterna som reglering av avtalsvillkoren eller marknadsföringsmetoderna, i första hand skall tillämpas den materiella lagstiftningen i kreditinstitutets hemstat. Kommissionens tolkning är densamma oberoende av om tjänsterna tillhandahålls genom förmedling av en filial eller gränsöverskridande. Värdstaten skall alltid förvissa sig om att en bestämmelse som tillämpas på ett utländskt kreditinstitut med åberopande av det allmänna bästa uppfyller de krav som har utformats inom EG-domstolens avgörandep Praxis i detta avseende.

En förutsättning för tillämpning av en medlemsstats uppföranderegler och andra bestämmelser som utfärdats för det allmänna bästa är att investeringstjänsterna tillhandahålls i den ifrågavarande staten. Ofta kan det enkelt fastställas i vilken stat investeringstjänsterna tillhandahålls i ett enskilt fall. Detta är t.ex. fallet när ett utländskt värdepappersföretag eller kreditinstitut inrättar en filial i en värdstat. Bedömningen försvåras emellertid av att det är möjligt att med tekniska metoder tillhandahålla investeringstjänster från en stat till en annan. T.ex. fondkommissionsrörelse kan enligt artikel 15 i investeringstjänstdirektivet tillhandahållas utan något krav på fysisk närvaro. Detta innebär att ett värdepappersföretag genom datakommunikation kan fungera som fondkommissionär på en marknad i en annan medlemsstat utan att behöva etablera en filial eller något annat fast verksamhetsställe i den andra medlemsstaten. Frågan om vilken stat en investeringstjänst tillhandahålls i måste således bedömas från fall till fall. Också kommissionen tar i sin tolkning ställning till frågan om i vilken stat en tjänst tillhandahålls i det enskilda fallet. Enligt kommissionens ståndpunkt skall en tjänst anses ha tillhandahållits i den stat där den till en väsentlig del utförs (characteristic performance). Kommissionen anser t.ex. att banktjänster som tillhandahålls genom Internet inte utförs i den stat där konsumenten befinner sig. Inte heller kan enbart marknadsföring av tjänster i en annan medlemsstat anses liktydigt med att tjänsterna har tillhandahållits i den andra medlemsstaten.

Merparten av medlemsstaterna har meddelat att de motsätter sig kommissionens ställningstagande.

Investeringsjämsdirektivet avviker i fråga om regleringen av det allmänna bästa bl.a. från regleringen i andra bankdirektivet såtillvida att medlemsstaterna enligt artikel 11.1 i det förstnämnda direktivet skall uppställa uppföranderegler som värdepappersföretagen och de kreditinstitut som tillhandahåller investeringsjäms tjänster vid varje tidpunkt skall efterleva när de tillhandahåller tjänster i medlemsstaterna. På regleringen av värdepappersföretagens och kreditinstitutens förfaranden skall således tillämpas de bestämmelser som värdstaten har utfärdat med stöd av artikel 11. Uppföranderegler skall innehålla åtminstone de sju principer som räknas upp i artikeln. Principerna skall i tillämpliga delar iaktas också i fråga om sådana i avsnitt C i direktivets bilaga uppräknade sidotjänster som tillhandahålls av värdepappersföretag och kreditinstitut. Enligt artikeln skall reglerna uppställas med beaktande av yrkesmässigheten hos den åt vilken tjänsten tillhandahålls.

Enligt artikel 11 i investeringsjämsdirektivet skall uppföranderegler innehålla åtminstone principer som säkerställer att ett värdepappersföretag

- bedriver sin verksamhet på ett hederligt och rättvist sätt med beaktande av kundernas bästa och marknads integritet,

- handlar med vederbörlig skicklighet, omsorg och skyndsamhet med beaktande av kundernas bästa och marknads integritet,

- innehar och effektivt använder sådana resurser som behövs för att rörelsen skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt,

- från sina kunder inhämtar uppgifter om deras ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och målsättningen med de tjänster de efterfrågar,

- vid sina kontakter med kunder lämnar tillräcklig information om sådana omständigheter som är väsentliga i sammanhanget,

- försöker undvika intressekonflikter och när sådana inte kan undvikas ser till att kunderna behandlas rättvist, samt

- uppfyller alla krav i tillämpliga bestämmelser i fråga om hur verksamheten skall bedrivas för att främja kundernas intresse och marknads integritet.

Enligt artikel 11.2 i investeringsjämsdirektivet skall ansvaret för införandet och tillsynen av efterlevnaden av dessa regler

ligga kvar hos den medlemsstat där en tjänst tillhandahålls. I artikel 11.3 konstateras ytterligare att när ett värdepappersföretag verkställer en order skall vid tillämpning av uppföranderegler bedömningen av investerarens yrkesmässighet avse den investerare från vilken ordern härrör.

2.2.3. Utländsk lagstiftning

Investerarskyddssystemet i Storbritannien

Investerarskyddsdirektivet har utformats med Storbritanniens system för investerarskydd som förebild. Den brittiska ersättningsfonden grundades genom lagen Financial Services Act som trädde i kraft 1986. Bestämmelserna om fonden ingår i lagens 54:e avdelning och uppfyller huvudsakligen de minimikrav som ställs i investerarskyddsdirektivet. Fonden inledde sin verksamhet i augusti 1988, varefter dess verksamhet har justerats flera gånger. I synnerhet frågor om ersättningsnivå och omfattning har ofta varit föremål för diskussioner.

Tillsynsmyndigheten för bank-, försäkrings- och kapitalmarknaden (The Financial Services Authority) övervakar fonden och fastställer dess stadgar. Storbritanniens kapitalmarknad övervakades tidigare av ett värdepappers- och investeringsråd (The Securities and Investment Board, SIB), vars uppgifter överfördes på den i oktober 1997 inrättade tillsynsmyndigheten. Fonden upprätthålls och administreras av Investors Compensation Scheme Ltd, nedan ICS, som regelbundet rapporterar om sin verksamhet till tillsynsmyndigheten. Till ICS:s ledning hör såväl myndigheter som marknadsparter. Medlemskapet i fonden är obligatoriskt för företag som tillhandahåller investeringsjäms tjänster.

Ersättningssystemet skiljer sig från direktivet i tre viktiga avseenden. Medan investerarskyddsdirektivet ålägger fonden att i insolvenssituationer ersätta endast krav på återbetalning av investerarens likvida medel och värdepapper, betalas till investerarna enligt det brittiska systemet dessutom ersättning för allehanda civilrättsliga kränkningar som värdepappersföretagen gjort sig skyldiga till, t.ex. för oaktsamhet, avtalsbrott och röjande av konfidentiella uppgifter samt för andra skadeståndsgrundande handlingar. De ersättningar som fonden betalat ut har till stor del varit grundade på sådant civilrättslig

ansvar i vidare bemärkelse. Av samma orsak har fonden varit betydligt aktivare än andra länders motsvarande system.

A andra sidan kan varje investerare i ersättning få upp till 30 000 pund samt 90 procent av belopp därutöver upp till 50 000 pund, dvs. maximalt 48 000 pund (ca 61 000 ecu), vilket är ungefär tre gånger mera än den minimiersättning som direktivet förutsätter. Fonden behöver emellertid inte under ett år betala ut mer än 100 miljoner pund i ersättningar och räntor. Tolkningen av direktivets ordalydelse ger ingen möjlighet att fastställa en övre gräns för detta ansvar.

I fondens stadgar föreskrivs om förvaltningskostnaderna och avsättningen av medel till fonden. Enligt huvudregeln indelas medlemmarna i detta syfte i grupper. Varje värdepappersföretag hänförs på basis av sin verksamhet till en viss självregleringsorganisationens tillsyn. Dessa självregleringsorganisationer, som vid sidan av tillsynsmyndigheten bär huvudansvaret för regleringen och övervakningen, har befogenheter att utfärda bindande normer för respektive affärsområden. Självregleringsorganisationerna är tre till antalet, dvs. IMRO (Investment Management Regulatory Organisation), PIA (Personal Investment Authority) och SFA (Securities and Futures Association). Varje självregleringsorganisation skall hos värdepappersföretagen inom sitt område bära upp medel till en särskild fond och vidarebefordra medlen till ersättningsfonden. ICS bestämmer hur investerarnas till fonden framtänkta ersättningskrav skall fördelas mellan självregleringsorganisationerna, till vilken kategori ersättningskostnaderna hänförs sig och när medlen skall överlämnas till ICS. I praktiken har bolaget för varje självregleringsorganisation ett särskilt konto för de till denna hänförliga kostnaderna och inbetalningarna. ICS kontrollerar regelbundet att det finns pengar på kontot. Om kontot övertrasseras till följd av att självregleringsorganisationens kostnader överstiger dess inbetalningar till fonden, debiterar ICS organisationen ett belopp som täcker underskottet. Vid behov samlar självregleringsorganisationen in underskottet hos värdepappersföretagen och redovisar de inbetalda avgifterna till ICS.

Ersättningsförfarandet kan börja när ICS har konstaterat att ett medlemsföretag är insolvent. Investeraren skall lämna in en an-

sökan och uppfylla vissa formella kriterier för att få ersättning. ICS kan temporärt betala mindre summor som bolaget anser lämpliga i sådana fall då den slutliga ersättningssumman inte ännu har kunnat bestämmas. På ersättningssummorna betalar ICS en ränta som den anser vara lämplig. Denna ränta beaktas emellertid inte vid beräkningen av ersättningsens maximibelopp.

Utöver den egentliga ersättningsverksamheten kan ICS placera och låna ut fondens medel samt bedriva en till fondens behov anpassad försäkringspolitik. Fonden får in medel genom medlemsavgifter och avkastningar på sina placeringar, genom försäkringar samt genom återbetalning av medel som ICS har lånat ut. Fonden betalar ut pengar i form av ersättningar jämte ränta till investerare, för låneskötsel och försäkringspremier samt för administrativa kostnader. År 1990 tecknade fonden en försäkring för ersättningar överstigande 25 miljoner pund, upp till 75 miljoner pund. Genom ersättningen begränsades medlemsföretagens betalningsskyldighet till ersättningar på 25 miljoner pund. År 1992 konstaterades försäkringen vara alltför dyr och finansieringen lades om. ICS har också tagit upp lån för fondens behov. Av lånemedlen kan till investerarna betalas ersättningar i sådana fall då medlemsföretagen inte ännu har hunnit betala in sina garantiavgifter till fonden. Det är inte fråga om stödlån utan syftet med upplåningen är att fonden skall klara av sina lagstadgade förpliktelser.

Självregleringsorganisationerna tillämpar olika förfaranden när de beslutar om sina medlemsföretags inbetalningsskyldigheter. Före 1994 kunde medlen samlas in hos andra självregleringsorganisationer, även om någon av dem redan hade betalat ut sitt årliga maximibelopp i ersättningar (cross-contribution). Fr.o.m. år 1994 har varje självregleringsorganisationens lagstadgade årliga maximikostnader begränsats till 100 miljoner pund, vilket samtidigt är den årliga övre gränsen för fondens ersättningskyldighet. Kostnaderna för insamlingen av medel skall täckas av respektive självregleringsorganisation. Fondens administrativa kostnader skall fördelas mellan organisationerna dels jämnt, dels i relation till antalet insolvensfall. Enligt uppgift orsakar direktivet inga större ändringar i Storbritanniens investerarskyddssystem.

Under år 1997 hade ca 9 700 värdepap-

persföretag anslutits till fonden. Under de nästan tio år som fonden varit verksam har värdepappersföretag konstaterats vara insolventa i 390 fall. Till drygt 10 000 investerare har i ersättning betalats sammanlagt ca 117 miljoner pund jämte ränta. Merparten av ersättningarna har varit mindre än 5 000 pund.

Investerarskyddet i Frankrike

Det franska systemet för investerarskydd är baserat på den med stöd av 1988 års fondbörslag inrättade ersättningsfonden samt på de detaljerade föreskrifter som med stöd av lagen har utfärdats av den för tillsynen över värdepappersmarknaden och optionsmarknaden ansvariga självregleringsorganisationen, dvs. fondbörsrådet Conseil de Bourses des Valeurs (CBV). Till följd av investerarskyddsdirektivet kommer systemet att justeras i vissa avseenden.

För fondbörsmedlemmarna, dvs. värdepappersförmedlarna, är medlemskap i fonden obligatoriskt. Systemet sträcker sig endast till sådana mellan förmedlare och dessas kunder ingångna avtal som har samband med transaktioner som utförs på den av fondbörsrådet reglerade marknaden för värdepapper, aktier och aktieindexoptioner. Syftet är att skydda medlemsföretagens kunder mot de risker som uppkommer i samband med kundernas transaktioner på den reglerade franska värdepappers- och optionsmarknaden. Av denna anledning har det inte ansetts vara ändamålsenligt att skydda t.ex. förmögenhetsförvaltningstjänster.

Fonden ersätter såväl likvida medel som värdepapper, inklusive utländska aktier och andelar i företag för kollektiva investeringar samt placeringsfonder. Ersättning betalas oberoende av om likvida medel eller värdepapper endast har lämnats till förmedling eller om de innehas av ett värdepappersföretag för utförande av ett uppdrag. Systemet skyddar i varje fall endast sådana likvida medel och värdepapper som företaget har i sin besittning för handel på fondbörsen. Följaktligen ersätts inte guld och andra metaller.

Systemet ersatte till en början alla konkursfall utan någon övre gräns. Numera har ersättningsansvaret begränsats på tre sätt. För det första kan till följd av ett företags konkurs ur fonden betalas ut högst 200 miljoner franc i ersättningar. Dessutom gäller

den begränsningen att ersättningsbeloppet i fråga om likvida medel kan stiga till högst 0,5 miljoner franc (ca 76 000 ecu) per kund, men i fråga om förlorade värdepapper till 2,5 miljoner franc (ca 379 000 ecu).

Garantivgifternas storlek fastställs årligen. För det första bestämmer fondbörsrådet varje år det sammanlagda belopp som skall avsättas till fonden, hittills alltid 100 miljoner mark. Av detta belopp skall först 30 procent uppbäras hos medlemsföretagen som en fast summa som är lika stor för alla. Fördelningen av återstående 70 procent mellan företagen bestäms av fondbörsföreningen, Société des Bourses Françaises (SBF). Vid beräkningen av denna betalningsandel beaktas värdet av de likvida medel och värdepapper som förmedlas samt värdet av avsluten. Den omsättningsrelaterade betalningsandelen påverkas också av företagens risktagningsförmåga.

Till följd av värdepappersföretagens svaga ekonomiska situation har man i Frankrike sedan år 1991 förutsatt att medlemsföretagen skall göra inbetalningar till fonden endast ifall något av medlemsföretagen försätts i konkurs. Den potentiella betalningsförpliktelsen har kunnat uppfyllas med en bankgaranti eller en motsvarande bankdeposition. I praktiken sänds till börsens medlemsföretag varje kvartal ett brev som anger deras potentiella betalningsskyldighet. Om inget företag har gått i konkurs före slutet av året kan den ifrågavarande summan frigöras och en eventuell bankgaranti dras tillbaka innan en ny ställs. Alternativt kan medlemsföretagen hålla fast vid sin tidigare betalningsskyldighet.

Systemet administreras av ett bolag som fondbörsföreningen godkännt. De till fonden överlämnade medlen blir förvaltningsbolagets egendom och börsens medlemsföretag har ingen rätt att återfå dem.

Fondens intervention börjar med att fondbörsföreningen konstaterar att ett medlemsföretag har blivit insolvent, oberoende av vilken orsaken till insolvensen är. Ett meddelande om interventionen publiceras i tidningarna, varefter det insolventa företagens kunder har tre månader på sig att lämna in sin ersättningsansökan. Fondbörsföreningen undersöker de inkomna ersättningsansökningarna. De slutliga ersättningsbesluten fattas av förvaltningsbolagets direktion. Ur fonden betalas ersättningar för det första till fordringsägare vilkas fordringar gäller värdepapper. Om det i företaget inte finns den

mängd värdepapper som kundernas fordringsrätter utvisar, skall de befintliga värdepapperen fördelas mellan kunderna i relation till deras rättigheter. Om det återstår medel i fonden efter att de bristande värdepapperen har blivit ersatta kan också likvida medel ersättas. Om fonden töms kan fondbörsrådet berättiga fondbörsföreningen att låna högst 100 miljoner franc för fondens behov.

Fondbörsrådet har försökt lösa problemet med insolventa förmedlare genom förebyggande åtgärder som syftar till att begränsa de konsekvenser som en förmedlars konkurs har för investerarna. I praktiken har rådet utsett ett lämpligt finansiellt institut som förmedlaren har kunnat fusioneras med. På detta sätt har man förfarit tre gånger sedan 1989. Ersättningsfonden har blivit betalningsskyldig endast en gång och då kunde lagstadgad ersättning betalas till samtliga investerare.

På order av fondbörsrådet skall förmedlarna dessutom teckna en kollektiv försäkring som kompletterar investerarskyddet. Försäkringen täcker alla slags skadestandsgrundande handlingar, inklusive bedrägerier, upp till 15 miljoner franc.

Översikt av övriga EU-länders system för investerarskydd

I EU:s övriga medlemsstater har systemen för investerarskydd en varierande täckningsgrad och är organiserade på olika sätt. I 11 av medlemsstaterna fanns det fungerande system innan investerarskyddsdirektivet trädde i kraft. Portugal, Danmark, Finland och Sverige saknade helt investerarskydd. Till följd av harmoniseringen av bestämmelserna om ersättningsfonder revideras samtliga länders ersättningssystem i olika avseenden.

De flesta medlemsstaternas system är baserade på lag och myndighetstillsyn, även om deras förvaltning i praktiken sköts av värdepappersföretagen själva. Skyddet omfattar antingen uteslutande privatpersoner och småföretag eller också samtliga kunder hos värdepappersföretag. Utöver Storbritannien har endast Irland ett system som ersätter inte enbart förlorade pengar och värdepapper utan också skadeståndskrav som är relaterade till civilrättsliga kränkningar. I Luxemburg är medlemskapet i systemet inte obligatoriskt. Tidpunkten för skyddssystemens intervention är i de flesta ländernas lagar inte klart avgränsad till konkursfall

utan kan bestämmas av fondadministrationen.

Endast i Italien och Luxemburg är maximersättningen lägre än det i investerarskyddsdirektivet förutsatta beloppet 20 000 ecu. Inom många system har emellertid fastställts ett maximiansvar antingen per konkursfall (Luxemburg, Italien och Belgien) eller vad gäller det sammanlagda beloppet av de krav som framställs under ett år (Belgien, Irland och Grekland). Förutom i Frankrike tillämpas också i Belgien olika ersättningssummor beroende på om en kund kräver ersättning för likvida medel eller för värdepapper. Fonden betalar ut 2,5 miljoner belgiska franc (62 200 ecu) per fordringsägare för värdepapper men endast 0,5 miljoner (12 400 ecu) för likvida medel.

Garantiavgiften utgörs oftast av en fast betalningsandel i samband med att ett värdepappersföretag ansluts till systemet samt därtöver av en årlig betalningsandel av varierande storlek. Denna varierande avgift räknas ut t.ex. som en viss andel av de investeringar som omfattas av skyddet. Atminstone i Tyskland och Luxemburg, där bankerna är störst inom investeringsbranschen, utgör den årliga garantiavgiften en viss andel av de tillgångar som banken innehar i form av värdepapper.

Den belgiska ersättningsfonden, Caisse d'intervention des sociétés de bourse, har fondbörsens värdepappersförmedlare som medlemmar. Garantiavgiften, som fastställs varje år, räknas på basis av värdepappersförmedlarnas kapital samt det antal mäklare som de har i sin anställning. Beroende på hur dessa faktorer varierar under året skall förmedlarna antingen betala in mera till fonden eller också få de tillbaka en del av den garantiavgift som de betalt in. Systemet möjliggör också återbetalning av hela garantiavgiften i det fall att en förmedlare upphör med sin verksamhet. Ersättningsfonden kan också i förebyggande syfte vid behov stödja värdepappersföretag så att de undviker konkurs eller också kan de begränsa de skador som orsakas av en konkurs.

Verkställigheten av investerarskyddsdirektivet i Sverige

Sverige har inte ett sådant skydd för investeringar som avses i investerarskyddsdirektivet. Finansdepartementet har utrett direktivets verkningar på den svenska lagstiftning-

en om värdepappersmarknaden. I september 1997 publicerades betänkandet Ett svenskt investerarskydd (SOU 1997:125, nedan betänkandet), som innehåller ett preliminärt förslag till införlivande av direktivet med svensk rätt. Planeringen av systemets organisation och finansiering pågår fortfarande. Regeringen kommer sannolikt att avlåta sin proposition om saken våren 1998.

De viktigaste bestämmelserna om investerarnas sakrättsliga skydd i förhållande till värdepappersföretagen ingår i aktiekontolagen (1989:827), lagen om kommission (1914:45), lagen om skuldebrev (1936:81) och konkurslagen (1987:672). Eftersom investerare i regel har separationsrätt vid konkurs, behöver de sällan något särskilt skydd i sådana fall. Däremot fungerar separationsrätten emellertid inte t.ex. i sådana fall då ett värdepappersföretag genom brottsligt förfarande har sammanblandat en investerares likvida medel och värdepapper med sina egna tillgångar på ett sådant sätt att investerarens tillgångar inte längre kan urskiljas. Enligt lagen om kommission gäller separationsrätten inte heller då en värdepappersförmedlare enligt avtal med investeraren för egen räkning inträder som köpare eller säljare eller om ett värdepappersföretag handlar för sin egen räkning, t.ex. som marknadsgarant. En investerare skyddas vid ett värdepappersföretags konkurs inte bara genom separationsrätten utan också på annat sätt. Värdepapperscentralen har enligt 7 kap. 2 § i aktiekontolagen ett subsidiärt skadeståndsansvar för fel i värdeandelssystemet. Enligt 5 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse (1991:981) skall ett värdepappersbolag ha en försäkring för skadeståndsskyldighet som det kan komma att ådra sig vid utförande av tjänster i rörelsen, i synnerhet för småinvestorer. Dessutom skall insättningsgarantisystemet omfatta kundmedel som ett värdepappersbolag enligt 3 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse, med Finansinspektionens tillstånd har tagit emot på konto för att underlätta värdepappersrörelsen och lämna kunder kredit.

Utgångspunkten för betänkandet är att investerarskyddsdirektivet skall sättas i kraft med sikte på att uppfylla minimikraven. Det finns inga nationella behov av ett vidsträcktare skydd. Det oaktat kommer rätten till ersättning sannolikt att föreslås uppgå till högst 250 000 kronor, dvs. samma nivå som för det svenska insättningsgarantisystemet.

Avsikten är att en del av de institutionella investerarkategorier som räknas upp i direktivets bilaga skall avgränsas utanför skyddet. Någon särskild definition av begreppet yrkesmässig eller professionell investerare ingår inte i förslaget. Sådana kundmedel som ett värdepappersbolag med Finansinspektionens tillstånd har fått ta emot skall alltså skyddas genom insättningsgarantisystemet. Det föreslås att en ny lag stiftas, med enhetliga bestämmelser om samtliga medlemmar i systemet.

I betänkandet föreslås att investerarskyddet skall drivas i privat regi, i form av en stiftelse. Enligt de senaste uppgifterna har denna plan emellertid övergivits till förmån för alternativet att organisera investerarskyddet i samband med insättningsgarantin, som har anordnats i offentlig regi. Insättningsgarantin administreras av Insättningsgarantinämnden.

Investerarskyddet föreslås bli finansierat genom en fond som byggs upp med avgifter från de banker och värdepappersbolag som skall ansluta sig till systemet. Det har inte ännu bestämts hur garantiavgifterna skall fördelas mellan fondmedlemmarna. Komplexiteten när det gäller de verkliga riskerna gör det ytterligt svårt att riskrelatera avgifterna från instituten. Utredningen föreslår därför att avgifterna endast får beräknas efter verksamhetens omfattning. Under normala förhållanden beräknas fondens genomsnittliga kapitalbehov vara omkring 300 miljoner kronor, som kan avsättas till fonden under en övergångsperiod. Fondens kompletteras med någon form av kollektivt försäkringsskydd. Om fonden emellertid administreras tillsammans med insättningsgarantin behöver någon kompletterande försäkring inte tecknas, utan fonden kan i så fall vid behov uppta lån.

Uppföranderegler och professionella investerare i vissa länder

I Sverige togs de i artikel 11 i investerarskyddsdirektivet angivna principerna i samband med verkställigheten av direktivet in i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse (1991:981). Bestämmelsen gäller i Sverige auktoriserade värdepappersbolag, banker och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige. I bestämmelsen räknas samma principer upp som i artikel 11 i investerarskyddsdirektivet. Enligt paragrafens tredje stycke får regeringen eller, efter

regeringens bemyndigande, Finansinspektionen meddela närmare föreskrifter om vad värdepappersinstitut skall iakttas enligt första och andra styckena.

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om handeln och tjänsterna på värdepappersmarknaden. I dem ingår sådana uppföranderegler som avses i lagen om värdepappersrörelse. I kapitlet ingår bestämmelser bl.a. om intressekonflikter mellan kunden och värdepappersinstitutet, avskiljande av kundmedel, registrering av uppdrag, den särskilda informationsskyldigheten i samband med derivatinstrument, rapporterings-skyldighet samt om de anställdas egna affärer.

I Nederländerna har investarskyddsdirektivet satts i kraft i tre etapper. Lagen om tillsyn över värdepappershandel är i vissa avseenden bristfällig. Den kompletteras av en av finansdepartementet utfärdad förordning som bl.a. innehåller bestämmelser om verksamhetstillstånd och om de krav som ställs på tillståndsinnehavarna. Förordningen innehåller också uppföranderegler. Den värdepappersnämnd som fungerar som den nederländska värdepappersmarknadens tillsynsmyndighet har utfärdat närmare bestämmelser om värdepappersföretagens administration samt regler för tillhandahållande av investeringstjänster.

Enligt förordningen om tillsynen över värdepappershandeln skall ett värdepappersföretag som har fått verksamhetstillstånd i Nederländerna iakttas de i artikeln angivna principerna. Förordningens uppföranderegler gäller också kreditinstitut som har fått verksamhetstillstånd i Nederländerna samt utländska värdepappersföretag, kreditinstitut och finansiella institut som är etablerade i Nederländerna eller bedriver gränsöverskridande verksamhet som är inriktad på Nederländerna. Principerna är huvudsakligen desamma som i artikel 11 i investerarskyddsdirektivet. I förordningen bestäms vidare att avtal om tillhandahållande av investeringstjänster, på vilkas innehåll det ställs detaljerade krav i direktivet, skall ingås skriftligen. Värdepappersföretag som tillhandahåller egendomsförvaltning är också skyldiga att regelbundet tillstålla sina kunder skriftlig information om dessas investeringsportföljer samt om de arvoden som debiteras för tjänsterna. Värdepappersföretagen skall i organisatoriskt och funktionellt hänseende vara så uppbyggda att intressekonflikter mel-

lan dem och kunderna samt mellan kunderna kan undvikas.

Vissa av de uppföranderegler som intagits i förordningen gäller inte investeringstjänster som tillhandahålls åt professionella investerare. Undantagen gäller skyldigheten att informera kunderna, inhämta information om deras ekonomiska situation och syftet med de tjänster som de efterfrågar samt skyldigheten att upprätta skriftliga avtal med kunderna. En investerare anses vara professionell om han bedriver värdepappershandel eller investeringsverksamhet yrkesmässigt eller i företagsform. Enligt förordningen kan värdepappersnämnden meddela närmare föreskrifter om de uppföranderegler som skall iakttas.

I Storbritannien har verkställigheten av investeringstjänstdirektivet inte orsakat några ändringar i uppförandereglerna. SIB, som tidigare övervakade den brittiska värdepappersmarknaden, utfärdade redan år 1990 allmänna regler för tillhandahållande av investeringstjänster. Dessa regler är nästan identiska med dem som ingår i direktivets artikel 11. År 1991 utfärdade SIB dessutom närmare uppföranderegler för medlemmarna i självregleringsorganisationerna SFA och IMRO, som övervakar värdepappersföretagens verksamhet. År 1994 fogades uppförandereglerna till SFA:s och IMRO:s stadgar.

Femte kapitlet i SFA:s regler innehåller detaljerade bestämmelser bl.a. om tillåten reklam och marknadsföring, kontaktande av kunder som inte på förhand givit sitt samtycke, produktpaket, innehållet i kundavtal, intressekonflikter, informationsskyldighet gentemot kunder och utförande av kunders uppdrag. Kapitlet innehåller också bestämmelser om företagens skyldigheter mot marknaden och de anställdas egna affärer samt om affärshemligheter och rapportering om avslut.

I reglerna beaktas uttryckligen den omständigheten att investerare har olika behov av skydd, beroende på hur yrkesmässig deras verksamhet är. I SFA:s regler indelas investerarna i två huvudgrupper: icke-kunder och kunder. Kundgruppen indelas i fyra undergrupper. Denna indelning av investerarna har betydelse för hur omfattande skydd de får enligt SFA:s regler. Investerarna indelas närmast i marknadsparter, sedvanliga professionella investerare, professionella småinvesterare och privatkunder. En marknadspart är vanligen ett finansiellt institut som är med-

lem i SFA, en marknadsplats eller ett på finansmarknaden fungerande registrerat institut. Till kategorin sedvanliga professionella investerare hänförs storföretag, offentliga statliga eller lokala myndigheter, fondbolag eller sådana på värdepappersmarknaden verksamma företag eller andra institut som inte kan betraktas som marknadsparter. Till kategorin professionella småinvesterare räknas antingen sådan aktiva företag som inte uppfyller de kriterier som gäller för en sedvanlig professionell investerare eller en sådan såsom expert ansedd investerare som har bett att han inte skall betraktas som en privatkund. En privatkund är en sådan privatperson eller professionell småinvesterare som uppträder på marknaden i någon annan egenskap än som en professionell investerare. I sina relationer till privatkunder skall värdepappersföretaget iakttä ett flertal informations- och acceptansförfaranden.

Kategoriseringsförfarandet är beroende av till vilken av de nämnda grupperna en investerare enligt företagets åsikt borde hänföras. Investeraren skall i samtliga fall ges ett skriftligt meddelande om att han anses vara professionell och hänförs till en viss kategori. Samtidigt skall investeraren underrättas om vilken betydelse klassificeringen har för investerarens ställning. Investeraren kan alltid meddela företaget att han inte vill bli betraktad som en i meddelandet avsedd professionell investerare. Om en investerare betraktas som en s.k. professionell småinvesterare skall han ge sitt skriftliga godkännande till detta.

I Belgien intogs uppförandereglerna år 1996 i artikel 36 i den nya lagen om värdepappersföretag. Enligt lagen skall myndigheterna för marknaden godkänna sådana uppföranderegler som innehåller och preciserar de i lagen angivna principerna. De tidigare reglerna hade inte fastställts på lagnivå. I lagen har inte närmare bestämts hur förpliktelse skall genomföras, med marknadsparterna kan inte utfärda strängare föreskrifter för marknaden än de principer som lagen anger.

I lagen har intagits sju allmänna regler, av vilka sex gäller förhållandet mellan kunden och värdepappersföretaget och den sjunde den allmänna organiseringen av marknaden. Alla de principer som räknas upp i investeringstjänstdirektivet har beaktats, utan några tillägg. De på lagnivå meddelade uppförandereglerna gäller i princip samtliga investe-

rargrupper. Enligt den första regeln skall förmedlarna handla på ett hederligt, ärligt och rättvist sätt. Denna regel är förpliktande för förmedlaren i all hans verksamhet. Enligt den andra regeln skall förmedlarna handla med vederbörlig omsorg och med beaktande av kundernas yrkesmässighet. Enligt den tredje regeln skall förmedlarna respektera de bestämmelser som gäller inom branschen. Enligt den fjärde regeln skall förmedlarna känna sina kunder. Denna regel är emellertid förpliktande endast i det fall att en förmedlare ger investeringsråd till sina kunder. Den femte regeln förpliktar förmedlarna att ge sina kunder sådan information att de kan fatta välgenomtänkta beslut. Informationskyldigheten sträcker sig såväl till tiden före utförandet av ett uppdrag som till tiden därefter. Kunderna skall informeras också om de rättsliga förpliktelseerna t.ex. i beskattningshänseende. Enligt den sjätte regeln skall förmedlaren undvika intressekonflikter. Den sista regeln ålägger förmedlaren att effektivt utnyttja existerande resurser.

I likhet med Storbritanniens och Nederländernas lagstiftning innehåller också Italiens lagstiftning en klar definition av begreppet professionell investerare. I de länder som saknar en sådan definition beaktas kundens kunskapsnivå emellertid när det gäller uppförandereglerna.

Också t.ex. enligt USA:s lagstiftning om värdepappersmarknaden gäller speciella regler när det är fråga om tjänster som tillhandahålls åt professionella investerare. De skyldigheter som gäller för framförallt värdepappersemittenter och andra som bjuder ut värdepapper är mindre stränga när målgruppen består av professionella investerare. Definitionen av begreppet professionell investerare täcker de viktigaste institutionella investerarna, såsom livförsäkringsbolag, pensionsfonder, placeringsfonder samt inhemska och utländska banker.

2.3. Bedömning av nuläget

Skyddet av småinvesterare på värdepappersmarknaden

I Finland finns inga ersättningsfonder som ger investerarskydd och inte heller någon lagstiftning om sådana. Avsaknaden av ett skyddssystem har inneburit att småinvesterarna i sådana situationer då ett värdepappersföretag eller kreditinstitut blivit insolvent

måste vänta på att en eventuell rättslig process slutförs. De kan således inte räkna med att få tillbaka sina likvida medel och finansiella instrument snabbt och utan besvär. Eftersom det redan finns fungerande investerarskyddssystem i de flesta andra EU-stater, är de finländska småinvesterarnas skydd klart sämre i detta avseende. Som motivering för skapandet av ett skyddssystem kan framförallt anföras en förbättring av kundskyddet. För att direktivet skall kunna sättas i kraft krävs det lagstiftning om ersättningsfonder samt att det inrättas minst en ersättningsfond eller motsvarande investerarskydd.

Inom vår gällande lagstiftning och de fungerande självregleringssystemen finns det exempel på arrangemang som syftar till att förbättra investerarnas och deponenternas rättsliga ställning med metoder som påminner om ett fondsystem. Samtidigt har man insett att det oavsett vissa förebyggande system måste finnas beredskap också för stora problem. En förebild för det ersättningsystem som föreslås bli inrättat är den nuvarande insättningsgarantin. Om man betraktar dessa två skyddssystem grundläggande syften samt å andra sidan de existerande marknadsstrukturerna, varseblir man vissa viktiga omständigheter som innebär att regleringen av investerarskyddet i vissa avseenden kan avvika från det gällande systemet för insättningsgaranti.

För att förtroendet för investeringsmarknaden skall kunna byggas upp är det viktigt att denna marknad övervakas effektivt och utvecklas i en mångsidigare riktning. Den utveckling som inleddes med verkställigheten av investeringstjänstdirektivet har lett till en avsevärd förbättring av de på investeringsmarknaden verksamma investerarnas rättsliga ställning och har även byggt upp deras förtroende för värdepappersmarknaden. Regleringen ledde samtidigt till att bestämmelserna om investeringstjänster kunde anpassas till normeringen av kreditinstitutets verksamhet. Avsaknaden av ett investerarskyddssystem innebär emellertid att småinvesterarna inte har någon möjlighet att som kunder få samma skydd som deponenterna har i en situation då ett kreditinstitut konstateras vara insolvent. I synnerhet behandlingen av depositioner som gjorts i investerings syfte uppvisar olikheter jämfört med behandlingen av värdepappersinvesteringar. En förutsättning för den finländska finansmarknadens diversifiering är att alla de parter som

är verksamma på värdepappersmarknaden deltar i kostnaderna för upprätthållandet av finansmarknadens infrastruktur.

Investerarnas rättsliga ställning vid värdepappersföretags och kreditinstituts insolvens

Investerare tillhöriga likvida medel och investeringsobjekt som konkursgäldenären innehar vid den tidpunkt då konkursen börjar, har konkursgäldenären fått hand om endast för att utföra ett uppdrag. Konkursgäldenären har inte äganderätt till dessa tillgångar utan de skall efter att konkursförvaltningen avslutats överlämnas till sina rättmätiga ägare. Tillgångarna kan således inte användas till betalning av konkursborgenärernas fordringar.

För tryggnad av investerarnas sakrättsliga fordringar har för alla värdepappersföretag och kreditinstitut uppställts en skyldighet att hålla investerarnas likvida medel och värdepapper åtskilda från företagets övriga tillgångar. Reglerna om förvaltning av kundmedel tryggar på ett nöjaktigt sätt investerarnas rättigheter i sådana situationer då värdepappersföretaget eller kreditinstitutet har betalningsstörningar, förutsatt att värdepappersföretaget har följt principen om separation av kundmedel, inte har gjort sig skyldigt till förskingring eller till någon form av otillbörlig sammanblandning kundmedel. Konkursboets gode män är vid hot om tvångsverkställighet skyldiga att ur boet betala tillbaka de urskiljbara tillgångarna till rätta ägarna.

Det är emellertid svårt att bedöma hur snabbt och problemfritt de urskiljbara medlen i praktiken kan återbetalas. Med stöd av konkursstadgans bestämmelser om tidsfrister och förvaltningen av konkursboet är det inte möjligt att noggrant bestämma när gode männens förvaltning börjar och de kan lämna ut främmande egendom som inte hör till boet. Enligt 13 § konkursstadgan skall borgenärsförhåret i regel hållas inom en månad från konkursens början, varefter gode männens förvaltning vidtar. Borgenärsförhåret kan emellertid uppskjutas om de interimistiska förvaltarna inte till följd av boets art och omfattning har kunnat reda ut gäldenärens tillgångar och skulder. Förfarandet kan lätt ta längre tid i anspråk än vad som förutsätts i investerarskyddsdirektivet. Tidsfristerna ger i inget fall möjlighet att betala ersättningar ur fonden först efter att konkursboet har konstaterats vara insolvent eller efter att det

i konkursdomen har konstaterats att investerarnas fordringar inte kan betalas ur konkursboet.

Till följd av ett i värdepappersföretaget eller kreditinstitutet begånget brottsligt förfarande, t.ex. bedrägeri eller förskingring, kan kundmedel ha förkommit, sammanblandats med annan egendom i företaget eller minskat. Detsamma kan ske med säkerheter som värdepappersföretaget har i sin besittning. Företaget har också kunnat ge sina kunder felaktiga upplysningar. Om kundmedel till följd av ett förfarande av det slag som beskrivs ovan inte kan separeras från andra tillgångar i konkursboet, blir investeraren tvungen att bevaka sin fordran utan förmånsrätt. Detta leder i praktiken ofta till att tillgångarna inte kan fås ut överhuvudtaget eller åtminstone inte snabbt. Genom investerarskyddet kunde åtminstone småinvestorer snabbt och utan besvär få ut sina värdepapper och andra tillgångar också i sådana situationer. I praktiken torde situationer av det ovan beskrivna slaget snarast förekomma i samband med investeringstjänster som till stor del utgörs av en aktiv förvaltning av kundmedel, dvs. särskilt i samband med förmögenhetsförvaltning och värdepappersförmedling.

Till följd av de från samhällelig synpunkt negativa konsekvenserna av att banker går i konkurs samt i syfte att trygga deponenternas ställning har det utfärdats en hel del specialbestämmelser om omorganisering och avveckling av banker som råkat i ekonomiska svårigheter. För att det skall vara möjligt att med kort varsel och i rätt tid reagera på bankers soliditets- och likviditetskriser har tillsynsmyndigheterna givits rätt att ingripa på olika sätt redan i det skedet då en konkurs ännu kan undvikas och banken saneras genom andra arrangemang. I banklagarna finns det specialbestämmelser om tillsynsmyndigheternas befogenheter och konkursförfarandets förstadier, dvs. om avbrytande av bankverksamheten, stängning av banken och likvidation samt om fusion. De från 1970-talet härstammande konkursbestämmelserna i de gällande banklagarna överensstämmer inte längre i alla avseenden med de allmänna bolagsrättsliga principerna och de krav som ställs på lagstiftningens klarhet. Också bankernas verksamhetsmiljö har undergått förändringar. Av denna anledning tillsatte finansministeriet den 30 september 1997 en arbetsgrupp för utredning av

den gällande lagstiftningens brister vad gäller förfarandet vid avslutande och omorganisering av kreditinstituts verksamhet samt förverkligande av borgenärsskyddet när företagsstrukturen ändras i vissa fall.

För att förbättra deponenternas rättsliga ställning vid en bankkonkurs har innehavare av vanliga bankkonton enligt 110 § konkursstadgan befriats från skyldigheten att bevaka sin fordran. T.ex. vid en affärsbanks konkurs är enligt 59 § affärsbankslagen (1269/1990) den som har medel på en depositionsräkning i banken berättigad att få betalning för sin fordran av konkursboets tillgångar trots att fordringen inte har bevakats i konkursen. Detta skydd behövs uttryckligen för den del av fordringarna som inte snabbt ersätts ur insättningsgarantifonden. Avsikten med bestämmelsen är å andra sidan att förhindra att konkursdomstolen överhoppas av deponenternas bevakningsärenden.

De nämnda specialbestämmelserna skyddar bankernas deponenter men inte investerarna. Insättningsgarantin gäller inte investeringar och trots inrättandet av ett ersättningssystem måste en investerare bevaka sin fordran i bankens konkurs. Detta är fallet också när ett värdepappersföretag har trätt i konkurs. Bestämmelserna om bankkonkursers förstadier och myndighetsövervakningen innebär också att den för investerarskyddet inrättade ersättningsfonden snabbare kommer att kunna ersätta investerarna tillhöriga likvida medel och värdepapper. Samtidigt som myndigheterna redan i ett tidigt skede hålls underrettade om bankens insolvenssituation, kan de också fatta beslut om att investerarnas medel skall betalas ur ersättningsfonden.

Uppföranderegler i samband med investeringstjänster

Enligt artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall medlemsstaterna uppställa uppföranderegler som innebär att åtminstone de i artikeln uppräknade sju principerna hävdas. Enligt de två första principerna skall ett värdepappersföretag bedriva sin verksamhet på ett hederligt och rättvist sätt med beaktande av kundernas bästa och marknadens integritet. De bestämmelser i lagstiftningen om värdepappersmarknaden som skall förverkliga dessa tämligen allmänt formulerade principer, är bl.a. 4 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen, vari det bestäms att vid handel med värdepapper inte får tillämpas något

förfarande som strider mot god sed, 4 kap. 3 § som förbjuder kursmanipulation samt 4 kap. 4 § 1, 3 och 4 mom. om värdepappersförmedlarens omsorgsplikt och om intressekonflikter. Iakttagandet av de nämnda principerna beaktas också vid prövningen innan inhemska värdepappersföretag och kreditinstitut beviljas verksamhetstillstånd samt i samband med den kontinuerliga tillsynen av ledningens behörighet. Finansinspektionen kan med stöd av 10 § lagen om värdepappersföretag meddela föreskrifter om de krav som ställs på en tillförlitlig förvaltning. Med hänvisning till de bestämmelser som nämns ovan, med stöd av motiveringarna till dem samt enligt de allmänna rättsliga principerna om avtalslojalitet och den allmänna omsorgsplikt som gäller för ombud, kan principerna anses utgöra en del av Finlands gällande rätt. Det är förenligt med värdepappersmarknadslagstiftningens målsättningar och anda att värdepappersföretagen i sin affärsverksamhet beaktar kundernas bästa och marknadens integritet. De nämnda principerna förutsätter således inga ytterligare regleringar.

Enligt den tredje principen i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall ett värdepappersföretag inneha och effektivt använda sådana resurser som behövs för att rörelsen skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Denna princip har inte föranlett någon särskild bestämmelse i värdepappersmarknadslagen, men i fråga om de inhemska värdepappersföretagen och kreditinstituten beaktar tillsynsmyndigheterna principen i samband med tillståndsprövningen. Finansinspektionen fäster också avseende vid principen i sin kontinuerliga övervakning, vilket innebär att principen inte föranleder någon ny reglering för värdepappersföretagens och kreditinstitutens vidkommande. I fråga om utländska värdepappersföretag och kreditinstitut sköts övervakningen av respektive hemstats tillsynsmyndigheter.

Enligt den fjärde och femte principen i artikel 11 skall ett värdepappersföretag från sina kunder inhämta uppgifter om deras ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och målsättningen med de tjänster de efterfrågar samt vid sina kontakter med kunder lämna tillräcklig information om sådana omständigheter som är väsentliga i sammanhanget. I 4 kap. 4 § 2 mom. värdepappersmarknadslagen ingår bestämmelser om värdepappersförmedlaren informations-

skyldighet. Dessutom skall värdepappersföretag och kreditinstitut som i form av investeringstjänster bedriver värdepappersförmedlarrörelse och tillhandahåller emissionssarrangemang iakta 2 kap. 1 och 2 § värdepappersmarknadslagen, som förbjuder marknadsföring av värdepapper genom lämnande av osanna och vilseledande uppgifter samt reglerar informationskyldigheten i samband med emission av värdepapper. I fråga om kreditinstitut gäller dessutom 82 § kreditinstitutslagen, enligt vilken ett kreditinstitut är skyldigt att lämna upplysningar om nyttigheter som marknadsförs. De nämnda bestämmelserna kan anses uppfylla den femte principens krav vad gäller den positiva informationskyldigheten. Vad gäller den fjärde principen, enligt vilken värdepappersföretaget skall inhämta uppgifter om kundernas ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och målsättningen med de tjänster som de efterfrågar, ingår i lagstiftningen inga uttryckliga bestämmelser, med undantag av den i 4 kap. 4 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen ingående allmänna bestämmelsen enligt vilken en värdepappersförmedlare skall utföra sina uppdrag med omsorg i kundens intresse. Det är således skäl att i värdepappersmarknadslagen ta in en särskild bestämmelse om att värdepappersföretag och kreditinstitut på det sätt som avses i den fjärde principen är skyldiga att be sina kunder om uppgifter.

Enligt den sjätte principen i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall ett värdepappersföretag försöka undvika intressekonflikter och när sådana inte kan undvikas se till att kunderna behandlas rättvist. Artikeln gäller såväl intressekonflikter mellan värdepappersföretaget och dess kund som intressekonflikter mellan värdepappersföretagets kunder. Enligt den allmänna bestämmelsen i 4 kap. 4 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen skall en värdepappersförmedlare utföra sina uppdrag med omsorg i kundens intresse och utan obefogat dröjsmål. Vid intressekonflikter mellan värdepappersföretaget och en kund skall värdepappersföretaget således alltid utgå ifrån kundens intresse. Vid intressekonflikter mellan en värdepappersförmedlars kunder skall tillämpas vad som i 4 kap. 4 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen bestäms om värdepappersförmedlaren skyldighet att bemöta sina kunder opartiskt. Värdepappersförmedlaren får inte låta någon annan kunds eller emittents fördel påverka de

anvisningar eller råd som han ger kunderna eller sättet att utföra uppdraget. Bestämmelsen är tillämplig också på intressekonflikter mellan värdepappersförmedlaren och en kund i det fall att förmedlaren själv emitterar värdepapper. Eventuella konfliktsituationer mellan värdepappersförmedlaren och en kund regleras också i 4 kap. 5 §, som förbjuder pantsättning av kunden tillhöriga värdepapper. I paragrafen regleras också den situationen att värdepappersförmedlaren eller en sammanslutning inom dennas intressesfär är motpart till en kund i ett värdepappersköp. Den ifrågakommande regleringen uppfyller inte entydigt de krav som principen ställer, vilket innebär att värdepappersmarknadslagen måste ändras i detta avseende.

Enligt den sjunde principen i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall ett värdepappersföretag i tillämpliga delar uppfylla alla krav i fråga om hur verksamheten skall bedrivas för att främja kundernas intresse och marknadens integritet. Denna allmänna princip gäller utan att någon särskild bestämmelse om saken behöver tas in i lagen.

Med stöd av vad som anförs ovan kan det anses att de i värdepappersmarknadslagen och optionshandelslagen ingående bestämmelserna om uppföranderegler och de i lagen angivna målsättningarna, de övriga normer som reglerar värdepappersföretagens verksamhet samt de allmänna avtalsrättsliga principerna i stort sett överensstämmer med de relativt allmänna principer som räknas upp i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet. Det är emellertid skäl att sätta i kraft principerna på ett tydligare sätt. En omständighet som talar för justering av värdepappersmarknadslagen är framförallt att de gällande procedurbestämmelserna i 4 kap. värdepappersmarknadslagen inte i regel är tillämpliga på andra former av investeringstjänster än fondkommissionsrörelse.

Det är också skäl att observera att värdepappersföretag och kreditinstitut enligt artikel 11 i investeringstjänstdirektivet skall iaktta uppföranderegler i alla sina affärstransaktioner, oberoende av vilka typer av investeringstjänster de tillhandahåller och vilka investeringsobjekten är. Detta ger anledning att justera regleringen på så sätt att den omfattar alla värdepappersföretagens och kreditinstitutens investeringstjänster och investeringsobjekt. Vid bedömningen av regleringens behövlighet är det naturligtvis skäl att beakta vilka former av investe-

ringstjänster det i enskilda fall är fråga om samt, enligt vad som förutsätts i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet, hur professionell och erfaren kunden är. Det anses finnas ett behov av att reglera förfarandena vid tillhandahållande av olika typer av investeringstjänster i synnerhet vad gäller fondkommissionsrörelse och förmögenhetsförvaltning, eftersom dessa investeringstjänster ofta tillhandahålls åt andra än yrkesmässiga investerare. Det är således närmast småinvesterare som behöver skydd, medan de på partimarknaden verksamma yrkesmässiga parternas skyddsbehov är mindre.

Det kan anses vara viktigt att tillsynsmyndigheterna har tillräckliga befogenheter att ingripa också i de metoder som utländska värdepappersföretag och kreditinstitut tillämpar då de tillhandahåller tjänster i Finland. Finansinspektionens befogenheter kan tryggas genom att den enligt förslaget ges rätt att utfärda i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet angivna regler också för utländska värdepappersföretag. Bestämmelsen i 6 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland ger dessutom myndigheterna befogenheter att vidta åtgärder mot ett utländskt värdepappersföretag ifall detta inte uppfyller de skyldigheter som i värdepappersmarknadslagen uppställs för värdepappersförmedlare, bryter mot föreskrifter som finansinspektionen har meddelat med stöd av artikel 11 i investeringstjänstdirektivet, mot finansinspektionens anvisningar eller mot andra bestämmelser som har utfärdats för det allmänna bästa. På motsvarande sätt föreskrivs i 7 § lagen om utländska kreditinstitut och finansiella instituts verksamhet i Finland om återkallande av utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhetstillstånd.

I värdepappersmarknadslagen ingick tidigare bestämmelser som innebar att mäklare samt börsbolags och på OTC-listan upptagna bolags styrelse, förvaltningsrådsmedlemmar, verkställande direktör, revisorer och revisorssuppleanter hade begränsad rätt att handla med finansiella instrument. Enligt begränsningen fick dessa för egen räkning förvärva värdepapper endast som långfristiga placeringar. Begränsningen upphävdes då lagen om värdepappersföretag trädde i kraft i augusti 1996. Den sistnämnda lagen innebär nämligen en utvidgning av anmälningskyldigheten och offentligheten för sådana personers värdepappershandel som har in-

synsställning inom ett kreditinstituts eller värdepappersföretags förvaltning. För närvarande har ca 14 000 personer och 300 organisationer lagstaddag anmälningsskyldighet. I samband med att lagen om värdepappersföretag trädde i kraft intogs föreskrifter om handelsbegränsning också i de på värdepappersmarknaden gällande självregleringsnormerna, bl.a. i Fondkommissionärsföreningens rekommendation. Rekommendationen är emellertid inte bindande, vilket innebär att överträdelse av den inte förenas med sanktioner.

I offentligheten har det på senaste tid väckt diskussion att ett antal mäklare inte har följt den rekommendation som Fondkommissionärsföreningen utfärdat för sina medlemsföretag. Finansinspektionen utreder ärendet och överväger att ge nya anvisningar om saken. Också marknadsparterna är angelägna om att reda ut de oklarheter som har förekommit. Fondkommissionärsföreningen har för avsikt att ändra sin rekommendation om handelsbegränsningar så att den blir bindande. Självregleringsnormerna skall också utökas med föreskrifter som innebär att mäklarnas handel blir offentlig.

Av dessa orsaker anser regeringen det vara ändamålsenligt att följa upp åtstramningen av de självregleringsnormer som gäller handelsbegränsning. Syftena med 1996 års lagändring har nåtts i och med att anmälningsskyldigheten och den offentlighetsrelaterade tillsynen har visat sig vara effektiva. Eventuella lagändringsbehov övervägs efter att de nya åtgärderna har trätt i kraft och erfarenheterna av dem har kunnat utvärderas.

Yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga investerarens skyddsbehov

I den gällande lagstiftningen om värdepappersmarknaden beaktas knappast alls det faktum att investerarna kan vara mer eller mindre yrkesmässiga. Redan nu finns det emellertid vissa bestämmelser som t.ex. gör det möjligt att föra särskilda listor eller inrätta särskilda marknadsplatser för yrkesmässiga investerare (3 kap. 4 och 13 § värdepappersmarknadslagen). På vissa partimarknader gäller inte de i värdepappersmarknadslagen fastställda allmänna förbud mot missbruk av insiderinformation och kursmanipulation (3 kap. 13 § och 4 kap. 3 §).

Utgångspunkten för stiftandet av värdepap-

persmarknadslagen var att skydda icke-yrkesmässiga investerare, framförallt hushållen. Dessas direkta verksamhet på värdepappersmarknaden kan emellertid beräknas relativt sett ha minskat efter att lagen stiftades. I stället har såväl utländska som inhemska institutionella och andra yrkesmässiga investerare betydelse på värdepappersmarknaden ökat. Detta är en följd bl.a. av avregleringen av utländskt ägande samt av det faktum att hushållens investeringar på värdepappersmarknaden i allt större utsträckning kanaliseras t.ex. via placeringsfonderna. En omprövning av de yrkesmässiga investerarnas ställning är betydelsefull framförallt av den anledningen att lagstiftningen om den finländska värdepappersmarknaden med tanke på den internationella konkurrenskraften borde ges en så flexibel utformning att den inte ställer onödiga krav på yrkesmässiga investerare och de företag som tillhandahåller investeringstjänster åt dem.

De föreslagna bestämmelserna om investerarskydd kan anses vara särskilt behövliga för icke-yrkesmässiga investerare av den anledningen att dessa i princip alltid har mindre branschkunskaper och resurser än yrkesmässiga investerare. Av denna anledning är de icke-yrkesmässiga investerarna i stor utsträckning beroende av den information som värdepappersföretagen och olika investeringsrådgivare ger dem. De icke-yrkesmässiga investerarnas skyddsbehov accentueras således i sådana fall då det är fråga om regleringen av värdepappersföretagens och andra rådgivares förfaranden, t.ex. dessas skyldighet att informera om olika investeringsobjekts egenskaper och risker samt deras lämplighet för en viss kunds behov och överhuvudtaget om den omsorgsplikt som gäller i uppdrags- och andra avtalsförhållanden. Detta betyder emellertid inte att en icke-yrkesmässig investerare slipper ansvaret för de risker som är förenade med hans investeringar, utan endast att icke-yrkesmässiga investerare skall skyddas på så sätt att de kan fatta sina investeringsbeslut på grundvalen av tillräcklig och korrekt information.

Yrkesmässiga investerare är däremot väl förtrogna dels med marknadens uppbyggnad, dels med investeringsobjekten och dessas särart samt med olika värdepåverkande omständigheter. Av denna anledning har de yrkesmässiga investerarna inte något motsvarande behov att få information om olika

investeringsobjekts egenskaper. Det är emellertid skäl att komma ihåg att det på marknaden utöver de sedvanliga investeringsobjekten finns t.ex. skraddarsydd, avancerade OTC-derivater om vilka också yrkesmässiga investerare kan behöva närmare fakta. Vissa av uppförandereglererna, t.ex. den som gäller intressekonflikter, skyddar också yrkesmässiga investerare.

Med undantag av den omsorgsplikt som gäller för värdepappersföretag samt de regleringar som gäller värdepappersemissioner och tillhandahållande av värdepapper i andra sammanhang, kan det anses att investerarskydd behövs likaväl för icke-yrkesmässiga som för yrkesmässiga investerare. T.ex. regleringen av de krav som ställs på marknadsparterna för att de skall beviljas verksamhetstillstånd och de ekonomiska krav som ställs på dem samt regleringen av myndighetstillsynen kan anses skydda vardera investerarkategorin. Å andra sidan kan det konstateras att de yrkesmässiga investerarna inte kan beviljas lättnader vad gäller deras skyldigheter, t.ex. från inlösnings- och flaggningskyldigheten, eftersom de ifrågasarande bestämmelserna skyddar samtliga marknadsparter.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Inrättandet av ett system för ersättning till investerare

Eftersom Finland för närvarande inte har något system för ersättning till investerare föreslås i denna proposition att det inrättas ett sådant. Genom systemet skall investerarna ur en för ändamålet inrättad fond snabbt få ersättning för de fordringar som de har på ett värdepappersföretag eller kreditinstitut som konstaterats vara insolvent. Småinvesterarnas rättssäkerhet förbättras särskilt i sådana situationer där deras tillgångar inte längre är urskiljbara i konkursboet av den anledningen att företaget har kränkt principen om att hålla kundmedlen åtskilda, förskingrat kundmedlen eller annars orättmätigt har sammanblandat eller undanskaffat dem.

Investerarskyddsdirektivet innehåller minimibestämmelser som dels är indispositiva, dels dispositiva. För att skydda småinveste-

rarna på den inhemska investeringsmarknaden har det ansetts tillräckligt att sätta investerarskyddsdirektivet i kraft huvudsakligen utgående från dess minimikrav. Vid planeringen av det finländska ersättningsystemet har man inte känt till vilka slutliga lösningar de övriga EG-staterna valt. Man har emellertid utgått från att också de övriga medlemsstaterna närmar sig direktivets minimikrav, vilket redan i sig betyder att skyddets nivå stiger och dess omfattning ökar.

Den föreslagna lagstiftningen har många syften. För det första skall den uppfylla de förpliktelser som gemenskapsrätten ställer på Finland samt trygga de finländska kreditinstitutens och värdepappersföretagens verksamhetsförutsättningar i en miljö som internationaliseras. Det minimiskydd som ersättningsfonden skall ge enligt investerarskyddsdirektivet undanröjer hindren för att finländska företag skall kunna tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater och förbättrar således deras möjligheter på den internationella marknaden. Å andra sidan innebär förslaget en förbättring av investerarnas rättsliga ställning och gör det lättare för dem att få ut sina medel i händelse att ett kreditinstitut eller värdepappersföretag har konstaterats vara insolvent. Ersättningsystemet innebär således fördelar också för de finländska företagen, inte enbart för investerarna. Inrättandet av ersättningsfonden har dessutom en viktig betydelse för det finansiella systemets diversifiering.

Avsikten med propositionen är vidare att regleringen av investerarskyddet skall likna insättningsgarantin. Därför föreslås den nya lagstiftningen så långt som möjligt överensstämma med lagstiftningen om insättningsgarantin. Insättningsgarantidirektivet och investerarskyddsdirektivet syftar till att deponenterna och småinvesterar som anlitar värdepappersföretagens tjänster skall erbjudas liknande skyddssystem i konkurssituationer. Samtidigt är det viktigt att de banker som inom ramen för investerarskyddssystemet tillhandahåller investeringstjänster inte skall få någon konkurrensfördel jämfört med värdepappersföretagen.

Enligt förslaget skall de centrala bestämmelserna om ersättningsystemet tas in i lagen om värdepappersföretag. Samma bestämmelser skall emellertid tillämpas också på kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster.

Precisering av uppförandereglerna för värdepappersförmedlare

De i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet ingående uppförandereglerna föreslås i sin helhet bli satta i kraft genom precisering av de bestämmelser om värdepappersförmedlarnas skyldigheter som ingår i värdepappersmarknadslagen och optionshandelslagen. Målet är också att skydda investerarna samt att bygga upp deras förtroende för värdepappersmarknadens effektivitet och opartiskhet. Andringarna innebär att inhemska värdepappersföretag och kreditinstitut samt utländska värdepappersföretag, kreditinstitut och finansiella institut alltid skall följa de i artikeln angivna uppförandereglerna när de tillhandahåller värdepapperstjänster i Finland. Enligt förslaget skall finansinspektionen berättigas att vid behov meddela närmare föreskrifter om hur företag som tillhandahåller värdepapperstjänster skall förfara. Finansinspektionens normgivningsbemyndigande är motiverat eftersom finansinspektionen vid behov kan utfärda normer som smidigare än lagstiftningen kan anpassas till de på marknaden förekommande ändringsbehoven. Normgivningsbemyndigandet är motiverat också av den anledningen att det inte kan anses ändamålsenligt att i lagen ta in detaljerade tekniska uppföranderegler. Å andra sidan kan i bestämmelserna bättre beaktas t.ex. det kravet att regleringsnivån skall anpassas till investerarnas yrkesmässighet och investeringserfarenhet.

Definition av begreppet yrkesmässig investerare

Med tanke på värdepappersmarknadens internationella konkurrenskraft och lagstiftningens flexibilitet har det ansetts vara nödvändigt att i större utsträckning fästa avseende vid respektive investerarkategori skyddsbehov. Av denna anledning föreslås att i värdepappersmarknadslagen tas in en definition av begreppet yrkesmässig investerare, för att regleringen noggrannare skall kunna inriktas på att skydda de investerare som har behov av det ifrågasvarande skyddet. Definitionen av begreppet yrkesmässig investerare kommer i det första skedet att ha betydelse endast vid kategoriseringen av de investerare som får skydd genom ersättningsfonden samt vid tillämpningen av uppförandereglerna.

Med tanke på definitionens användbarhet är det viktigt att definitionen är klar och att samma definition vid behov kan tillämpas i fråga om alla lagar som reglerar värdepappersmarknaden. För att det i varje enskilt fall skall kunna bedömas om en viss sammanslutning eller person är en yrkesmässig investerare eller inte, måste definitionen utformas så entydigt som möjligt på lagnivå. Bl.a. av rättssäkerhetsskäl kan definitionen inte lämnas beroende enbart av vad investeraren och värdepappersföretaget kommer överens sinsemellan. Fysiska personer som investerar sina tillgångar i värdepapper, t.ex. utan något samband med näringsutövning, är konsumenter i den bemärkelse som avses i konsumentskyddslagen (38/1978). Detta innebär att på marknadsföringen av värdepapper till dem och tillhandahållandet av investeringstjänster åt dem skall tillämpas konsumentskyddslagens indispositiva bestämmelser. För att klart ange i vilket förhållande definitionen av begreppet yrkesmässig investerare står till begreppet konsument är det viktigt att entydigt fastställa i vilka fall en konsument kan anses vara en yrkesmässig investerare. På detta sätt är det möjligt att undvika tolkningsoklarheter till följd av att en person samtidigt kan vara konsument i konsumentskyddslagens bemärkelse och yrkesmässig investerare enligt värdepappersmarknadslagen.

Definitionen av begreppet värdepappersförmedlare

Värdepappersmarknadslagens definition av begreppet värdepappersförmedlare är förenad med ett flertal skyldigheter. Till följd av det ersättningsfondsystem som föreslås bli inrättat samt till följd av justeringen av uppförandereglerna har det ansetts nödvändigt att justera också begreppet värdepappersförmedlare. Under vissa förutsättningar kan de kreditinstitut som inte tillhandahåller sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag undantas från tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna samt de övriga bestämmelser som gäller värdepappersförmedlare.

Justering av bestämmelserna om revision av kreditinstitut

De i kreditinstitutslagen ingående bestämmelserna om revision ändrades genom

en lag som trädde i kraft den 1 januari 1998 så att på revisionen och revisorerna i första hand skall tillämpas revisionslagen (936/1994) samt på kreditinstitut i aktiebolagsform dessutom lagen om aktiebolag och på kreditinstitut i andelslagsform lagen om andelslag (247/1954). Genom ändringen i kreditinstitutslagen upphävdes till stor del de tidigare specialbestämmelserna om kreditinstituts revision och revisorer. Dessa gällde bl.a. revisorernas antal samt jävsgrunderna. Ett syfte med de nya bestämmelserna var att säkerställa den allmänna revisionslagens tillämplighet på kreditinstitut på samma sätt som på övriga företag.

Trots att det stiftats en ny revisionslag ingår i lagen om aktiebolag och lagen om andelslag fortfarande vissa från revisionslagen avvikande, huvudsakligen tekniska bestämmelser som uteslutande skall tillämpas på sammanslutningar inom respektive lags tillämpningsområde. Så är fallet bl.a. beträffande antalet revisorer. I detta avseende uppställer lagen om andelslag, med avvikelse från revisionslagen och lagen om aktiebolag, två revisorer som minimikrav. Eftersom det i lagen om värdepappersföretag efter den ändring som trädde i kraft 1998 inte längre ingår några bestämmelser om minimiantalet revisorer, skall på andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform till denna del primärt tillämpas lagen om andelslag.

De ändringar som för närvarande bereds i lagen om andelslag, bl.a. för att förenhetliga dennas bestämmelser om antalet revisorer med lagen om aktiebolag, hinner inte bli klara att sättas i kraft ännu under år 1998, då de revisorer väljs på vilka kreditinstitutslagens ändrade bestämmelser tillämpas för första gången. Av denna anledning skall andelsbankerna och övriga kreditinstitut i andelslagsform, oavsett de ändrade bestämmelserna i lagen om värdepappersföretag, i enlighet med den gällande lagen om andelslag välja två revisorer, medan minimikravet för övriga kreditinstitutsformer är en revisor. Eftersom alla de revisorer som väljs för ett kreditinstitut fr.o.m. den 1 januari 1998 skall vara auktoriserade, kan tillämpningen av de i lagen om andelslag ingående bestämmelserna om minimiantalet revisorer ha en kostnadsökande verkan, i synnerhet för små andelsbanker. För att säkerställa en enhetlig behandling av olika kreditinstitutsformer föreslås att de i lagen om andelslag ingående bestämmelserna om revisorernas antal inte

skall tillämpas på andelsbanker och kreditinstitut i andelslagsform.

Enligt lagen om hypoteksföreningar (936/1978) skall minst tre revisorer väljas för en hypoteksförening. Eftersom på en hypoteksförenings revision och revisorer i övrigt skall tillämpas de principer som framgår av kreditinstitutslagen, är det inte motiverat att heller till denna del på hypoteksföreningarna ställa krav som avviker från dem som ställs på andra former av kreditinstitut.

Indelningen i bundet och fritt eget kapital

Enligt propositionen slopas kravet att kreditinstituts eget kapital i bokslutet skall indelas i bundet och fritt eget kapital samt i kapitallån som upptas i bokslutet som en särskild post. Motsvarande krav kommer i maj 1998 sannolikt att upphävas också i lagen om aktiebolag. I bokföringslagen och -förordningen (1336 och 1339/1997) har detta krav strukits redan tidigare. Kravet på indelning i bundet och fritt eget kapital förekommer inte heller i direktivet 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Fondens omfattning

Medlemskap i ersättningsfonden

Enligt investerarskyddsdirektivet skall alla företag inom tillämpningsområdet för investeringstjänstdirektivet ansluta sig till ersättningsssystemet. Detta innebär att alla värdepappersföretag och kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster av det slag som avses i 3 § lagen om värdepappersföretag är skyldiga att ansluta sig till ersättningsfonden. Eftersom alla kreditinstitut som har fått verksamhetstillstånd i Finland inte i praktiken tillhandahåller investeringstjänster, föreslås en reglering enligt vilken skyldigheten att höra till ersättningsfonden likväl inte gäller kreditinstitut vilka enligt sin bolagsordning eller sina stadgar inte kan tillhandahålla investeringstjänster. Den gällande principen, enligt vilken kreditinstitutens verksamhetstillstånd i princip täcker alla de tjänster som avses i lagens 20 §, inklusive investeringstjänster, föreslås inte bli ändrad.

Investerarskyddsdirektivet ger medlemssta-

terna rätt att undanta vissa värdepappersföretag och kreditinstitut från skyldigheten att höra till ersättningssystemet i sådana situationer där ett värdepappersföretag eller kreditinstitut har uteslutits ur fonden. En förutsättning är att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet före uteslutningen har ordnat ett alternativt ersättningssystem på minst motsvarande nivå som det officiellt godkända systemet. Medlemsstaterna får nationellt, på basis av ändamålsenlighetsprövning, ta ställning till frågan om systemens likvärdighet. Denna bestämmelse skall enligt förslaget inte tillämpas i Finland. Här skall värdepappersföretagen och kreditinstituterna upphöra med att tillhandahålla investeringstjänster ifall de utesluts ur ersättningsfonden.

Enligt artikel 2.1 punkt 2 i investerarskyddsdirektivet kan en medlemsstat dock undanta ett kreditinstitut från skyldigheten att vara anslutet till ett system för ersättning till investerare, då kreditinstitutet enligt artikel 3.1 i insättningsgarantidirektivet redan är undantaget från skyldigheten att vara anslutet till ett system för garanti av insättningar, under förutsättning att det skydd och den information som ges till insättare också ges investerare på samma villkor och investerare därmed åtnjuter ett skydd som åtminstone är likvärdigt med det skydd som ges enligt ett system för ersättning till investerare. I Finland kan den situation som avses i bestämmelsen inte uppkomma, eftersom samtliga banker enligt de gällande bestämmelserna om insättningsgaranti skall höra till systemet för garanti av insättningar. Enligt artikel 3 i insättningsgarantidirektivet kan undantag emellertid inte beviljas t.ex. i det fall att systemet består av en garanti som medlemsstaten eller dess lokala eller regionala myndigheter ställer för kreditinstitutet. Ett syfte med bestämmelsen är således att säkerställa att de offentliga och enskilda kreditinstituterna har likvärdiga konkurrensförutsättningar i fråga om skyddssystemen.

Tjänster som skyddet omfattar

Det skydd som den förslagna ersättningsfonden tillhandahåller omfattar de investeringstjänster som avses i 3 § lagen om värdepappersföretag, dvs. fondkommissionsrörelse, marknadsгарантрörelse, värdepappersförmedlarrörelse, emissionsarrangemang, emissionsgaranti och förmögenhetsförvaltning. Föremål för investeringstjänster och

således också omfattade av skyddet är de i lagens 2 § angivna investeringsobjekten, dvs. sådana värdepapper och derivatinstrument som avses i värdepappersmarknadslagen. Skyddet utsträcks alltså inte t.ex. till sådana tjänster som innebär att investerare tillhandahålls investeringsrelaterade försäkringsprodukter, eftersom dessa inte hör till de investeringstjänster som räknas upp i 3 §. Enligt artikel 1 i investerarskyddsdirektivet avses med investeringstjänster som omfattas av skyddet också förvaring och förvaltning av sådana finansiella instrument som nämns i punkt 1 i avsnitt C i bilagan till investeringstjänstdirektivet. Systemet för investerarskydd är således ersättningsskyldigt också vad gäller sådana likvida medel, värdepapper och derivatinstrument som investerare har överlämnat till ett värdepappersföretag för förvaring och förvaltning i enlighet med 16 § 5 punkten lagen om värdepappersföretag, trots den av investeringstjänstdirektivet följande principen att företag som enbart tillhandahåller sådana tjänster inte behöver verksamhetstillstånd.

Upprätthållandet av värdeandelsregistret är inte en investeringstjänst i den bemärkelse som avses i investeringstjänstdirektivet och inte heller kan det betraktas som sådan förvaltning eller förvaring som avses i punkt 1 i avsnitt C i bilagan till direktivet. Av denna anledning förutsätter direktiven inte att den som upprätthåller värdeandelsregistret skall vara ansluten till ersättningsfonden. Verksamheten har det oaktat av nationella skäl hänförs till de tjänster som ett värdepappersföretag kan tillhandahålla. Upprätthållandet av värdeandelsregistret är emellertid en nationell verksamhet som kan bedrivas endast inom Finlands territorium och på den kan således inte tillämpas principen om ömsesidigt erkännande av ett verksamhetstillstånd. Skyldigheten att ansluta sig till ersättningsfonden skall således enligt förslaget inte gälla värdepappersföretagen och kreditinstituterna i deras funktion som registeransvariga. Till den del som ett värdepappersföretag eller kreditinstitut i egenskap av registeransvarig utöver upprätthållandet av värdeandelsregistret tillhandahåller också andra investeringstjänster eller i samband med sina investeringstjänster gör noteringar i värdeandelsregistret, skall det i fråga om denna verksamhet på normalt sätt höra till ersättningsfonden.

När en andel i en placeringsfond eller i ett

företag för kollektiva investeringar i likhet med andra finansiella instrument är föremål för sådana investeringstjänster som ersättningsfonden skyddar samt innehas och förvaltas av ett investeringstjänstföretag, skyddas andelsägaren enligt de normala principerna för investerarskydd. Investerarskyddsdirektivets tillämpningsområde inbegriper emellertid inte förvaringstjänster eller placeringsfondsverksamhet. I samband med beredningen av lagstiftningen undersöktes det oaktat möjligheten att utsträcka det föreslagna skyddet till sådana förvaringstjänster som avses i 16 § 1 mom. 9 punkten lagen om värdepappersföretag. Trots att småinvestorer som anlitat företag för kollektiva investeringar indirekt åtnjuter ett effektivare skydd, t.ex. genom den kontroll som placeringsfondernas investeringspolitik är underkastad, är inte heller denna investerarkategori skyddad i det fall att personer i anställning hos det förvaringsinstitut som förvaltar placeringsfondens tillgångar gör sig skyldiga till lagstridigt förfarande och i strid med den lagstadgade skyldigheten att hålla medlen åtskilda förskingrar instrumenten eller sammanblandar dem med förvaringsinstitutets övriga tillgångar. Det är då inte entydigt klart att företaget har separationsrätt i händelse att förvaringsinstitutet konstateras vara insolvent. Skyddet föreslås inte bli utsträckt till förvaringsinstitutsverksamheten och fondbolagen åläggs inte heller att inrätta ett eget ersättningssystem. Arendet skall till denna del tas upp till närmare granskning i ett senare skede, ifall revideringen av placeringsfundsdirektivet framskrider enligt planerna. Enligt de preliminära planerna skall investerarskyddsdirektivet ändras så att ersättningsfondskyddet utsträcks också till dem som äger andelar i placeringsfonder. Å andra sidan är det ändamålsenligt att ge akt på hur tillämpningsområdet för de övriga medlemsstaternas ersättningssystem definieras. Det är inte skäl att ekonomiskt belasta de finländska placeringsfonderna med ett system som inte har slagit genom i våra viktigaste konkurrentländer.

Fordringar som ersätts

Det största belopp som enligt förslaget kan betalas ur ersättningsfonden motsvarar det i investerarskyddsdirektivet angivna minimibeloppet, dvs. ca 120 000 mark. Skyddet inriktas således på småinvestorer, så som

direktivet avser. Under en kort övergångsperiod till slutet av 1999 är det, med beaktande av att fonden inte ännu har nått upp till sitt kapitalkrav, ändamålsenligt att fastställa ersättningsnivån till ca 90 000 mark. Genom denna låga skyddsnivå kommer den finländska värdepappersmarknaden att kunna bibehålla åtminstone sin nuvarande konkurrenskraft. Om skyddsnivån fastställs högre än det i direktivet angivna minimibeloppet blir följden en ökning av värdepappersmarknadens strukturella kostnader. Förslaget inbegriper också den av investerarskyddsdirektivet följande möjligheten att begränsa skyddet till högst 90 procent av investerarens krav. Investerarens självriskandel föreslås vara 10 procent av fordringsrättens storlek.

Det skydd som ersättningsfonden ger täcker det sammanlagda beloppet av investerarens ersättningskrav på ett och samma värdepappersföretag, oavsett antalet enskilda fordringsrätter, vilka valutor det är fråga om eller fordringarnas geografiska spridning. Värdepappersföretag som hör till samma koncern skall vid beräkningen av fordrans storlek betraktas som skilda företag.

Eftersom kreditinstitut skall vara anslutna till såväl insättningsgarantifonden som till ersättningsfonden, kan det uppkomma situationer där det är oklart vilketdera systemet som skall betala ut ersättning till investerarna. Enligt investerarskyddsdirektivet skall medlemsstaterna hänföra kreditinstitutet till någotdera systemet, eftersom inget krav skall kunna ge ersättning mer än en gång (artikel 2.3). Enligt förslaget skall medel som är insatta på depositionskonto omfattas av insättningsgarantifonden, utom när kunden och kreditinstitutet i samband med investeringstjänsten har avtalat att depositionskontot skall användas endast för investeringstjänster. I det sistnämnda fallet omfattas medlen av investerarskyddet. För konsekvensens skull skall samma princip i det fall att en depositionsbank har konstaterats vara insolvent tillämpas också på sådana depositionskonton som med stöd av det mellan kunden och värdepappersföretaget ingångna investeringstjänstavtalet används endast i samband med investeringstjänster. När ett värdepappersföretag har konstaterats vara insolvent uppkommer inte motsvarande problem med överlappande skyddssystem.

Flera av de professionella och institutionella investerarkategorier som räknas upp i

investerarskyddsdirektivets bilaga kan hindras att framställa ersättningskrav eller alternativt ges rätt till ersättningsbelopp som underskrider 20 000 ecu. Ersättningen kan också bestämmas till en procentuell andel av investerarens krav. Genom nationella begränsningar är det möjligt att minska de av investerarskyddsdirektivet orsakade ekonomiska verkningarna och inrikta ersättningsfondens skydd på de små investerare som direktivet i första hand avser. Genom avgränsningarna är det dessutom möjligt att öka investerarnas självriskandel. Av dessa orsaker föreslås att merparten av de i bilagan angivna begränsningsmöjligheterna tas i bruk på så sätt att systemet inte överhuvudtaget utsträcks till investeringar gjorda av sådana yrkesmässiga investerare som definieras i värdepappersmarknadslagen. Den valda lösningen avviker i någon mån från insättningsgarantin. Inom det systemet vore uteslutningen av institutionella deponenter en alltför invecklad lösning och skulle inte ha någon större inverkan på insättningsgarantins totala kostnader, eftersom de som har depositioner under maximiersättningsgränsen huvudsakligen är hushåll och småföretagare. Inom systemet med investerarskydd får de ifrågakommande begränsningarna en avsevärd kostnadssänkande effekt.

Ur den finländska ersättningsfonden kan enligt förslaget ersättas också sådana investerares fordringar som är kunder hos filialer till värdepappersföretag och kreditinstitut inom EU. Eftersom det finländska ersättningsystemet inte under övergångsperioden kan erbjuda ett bättre skydd än de ersättningsfonder som är verksamma i en filials värdestat, skall ersättningsfonden i sådana fall tillämpa den mottagande medlemsstats bestämmelser när det gäller att fastställa den maximala ersättningsnivån. I praktiken kommer det sannolikt inte att förekomma sådana fall, eftersom de i direktivet angivna lägsta ersättningssummorna skall tillämpas i Finland.

Utomlands verksamma finländska värdepappersföretags eller kreditinstituts filialer kan om de så önskar komplettera det skydd som den finländska ersättningsfonden erbjuder, ifall värdestatsens skydd är bättre. I ett sådant fall är den finländska fonden skyldig att samarbeta med den utländska fonden. Eftersom i Finland åtminstone tills vidare tillämpas direktivets minimibestämmelser, kommer det sannolikt inte att uppstå motsat-

ta situationer, dvs. sådana där en i Finland verksam utländsk filial vill komplettera sitt skydd med det finländska.

Enligt investerarskyddsdirektivet är det möjligt att från skyddet göra nationella undantag i fråga om andra investeringar än sådana som har gjorts i medlemsstaternas valutor eller i ecu. Detta betyder att investeringar i schweiziska franc, USD och japanska yen inte omfattas av skyddet. Skyddet av finländska småinvesterare anses förutsätta att investeringar i samtliga valutor inkluderas. Dessutom anses det, oberoende av den möjlighet som direktivet ger i detta avseende, inte vara rätt att gynna investeringar i vissa valutor och samtidigt diskriminera investeringar i tredje länders valutor.

3.2.2. Ersättningsfondens verksamhet

Ersättningsfondens förvaltning

Ersättningsfonden föreslås bli inrättad i form av en osjälvständig fond som förvaltas av en delegation och en av denna utsedd styrelse. I paragrafen om ersättningsfondens förvaltning räknas endast upp styrelsens och delegationens viktigaste uppgifter. Den föreslagna förvaltningsmodellen överensstämmer med insättningsgarantifondens. Närmare förskrifter om förvaltningsuppgifterna och fördelningen av dessa mellan delegationen och styrelsen skall enligt förslaget tas in i ersättningsfondens stadgar.

De företag som skall ansluta sig till ersättningsfonden är värdepappersföretag som tillhandahåller olika typer av investeringstjänster och delvis har motstridiga intressen. Det är därför nödvändigt att ordna fondens förvaltning med hänsyn till att medlemmarna skall ha likvärdiga rättigheter och skyldigheter.

Interventionsförfarandet

Ur ersättningsfonden skall betalas ersättning till investerare i sådana fall då ett värdepappersföretag eller kreditinstitut för att utföra investeringstjänster innehar eller förvaltar en investerares likvida medel eller finansiella instrument som värdepappersföretaget eller kreditinstitutet på grund av insolvens inte har förmått betala tillbaka i enlighet med lag eller avtalsvillkor. Orsaken till att fordringarna inte kunnat betalas skall vara ekonomiska problem. En investerare är

i behov av skydd framförallt i den situationen att det i ett företag med ekonomiska svårigheter har förskingrats eller på något annat otillbörligt sammanblandats eller undanskaffats investerares medel i en sådan utsträckning att företaget inte i tid kan uppfylla sina åtaganden.

Ersättningsfondens betalningsskyldighet inträder för det första när finansinspektionen anser att den omständigheten att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet undergår insolvensförfarande utgör ett hinder för att investeraren snabbt skall få tillbaka sina tillgångar. Bestämmelsen motsvarar den i investerarskyddsdirektivet reglerade situationen att investerarna genom en domstols avgörande hindras att framställa krav mot värdepappersföretaget. Med insolvensförfarande avses att företaget har försatts i konkurs eller undergår företagssanering, att ett kreditinstituts verksamhet har avbrutits, att kreditinstitutet har stängts eller att det har beslutats att kreditinstitutet skall träda i likvidation. Ersättningsfondens betalningsskyldighet kan inträda också när finansinspektionen anser att insolvensen inte endast är tillfällig och får tillräcklig utredning om att så är fallet. Med annan insolvens avses framförallt att utsökning- eller säkringsåtgärder vidtas mot värdepappersföretaget med anledning av ett betalnings- eller leveransåtagande eller en i samband därmed ställd säkerhet.

Avsikten är att ersättningsfonden aldrig skall användas vid tillfälliga betalningsstörningar, dvs. då ett värdepappersföretag sannolikt snart själv kan fullgöra sina förpliktelser. I sådana fall då ett värdepappersföretag lämnar enskilda fordringar obetalda utan att varaktigt vara oförmögen att fullgöra andra förpliktelser, har investerarna inte rätt att få betalning ur ersättningsfonden.

Ersättningsfonden skall betala investerarnas fordringar inom tre månader från det beslut av finansinspektionen som inleder interventionen. Om värdepappersföretaget eller kreditinstitutet har försatts i konkurs eller trätt i likvidation före finansinspektionens beslut, skall tidsfristen räknas från likvidations- eller konkursbeslutet. I exceptionella situationer kan finansinspektionen förlänga ersättningsfondens betalningstid med högst tre månader.

Ersättningsfonden föreslås inte få några andra, t.ex. förebyggande uppgifter. Det anses inte lämpligt att tilldela den på värdepappersföretagens och kreditinstitutens soli-

dariska ansvar baserade ersättningsfonden uppgifter som innebär att den skall förebygga insolvenssituationer genom att understöda medlemsföretagen ekonomiskt. Av ersättningsfondens medel kan inte beviljas t.ex. stödlån eller bidrag eller ställas borgen för värdepappersföretag eller kreditinstitut som hör till fonden.

3.2.3. Finansiering av ersättningssystemet

Fondens kapital

Ersättningsfondens kapital skall uppgå till minst 50 miljoner mark. Genom att medel på förhand avsätts till fonden ökas förtroendet för att medlemsföretagen solidariskt kan svara för systemets kostnader. Samtidigt kan medlemmarnas solidariska ansvar förverkligas effektivare. Eftersom investerarskyddet omfattar klart mindre belopp än insättningsgarantin, har ersättningsfonden bättre möjligheter än insättningsgarantifonden att använda alternativ finansiering, t.ex. genom försäkring. De centrala finansieringsprinciperna avviker emellertid inte från finansieringen av systemet för insättningsgaranti.

Enligt vad som föreskrivs i fondens stadgar skall minst hälften av fondkapitalet betalas in i likvida medel medan hälften kan täckas genom försäkring. För denna modell talar det faktum att medlemsföretagens betalningsbörd på detta sätt kan minskas utan att fondens betalningsförmåga försvagas. Samtidigt kan fondkapitalet snabbt fås upp till en trovärdig nivå. Genom att likvida medel utan dröjsmål avsätts till fonden förbättras också fondens möjligheter att använda sig av försäkring.

Med beaktande av att den finländska värdepappersmarknaden utvecklas snabbt är det föreslagna minimikapitalet inte avsett att vara permanent och inte heller skall det vara liktydigt med fondens maximistorlek. Minimikapitalet skall avsättas under en tid av fem år och beloppet skall granskas varje år. Vederbörande ministerium skall enligt förslaget på framställning av ersättningsfonden varje år besluta om den summa som skall avsättas till fonden. En omständighet som påverkar beloppet är om det under det föregående verksamhetsåret har skett sådana förändringar t.ex. i marknadsstrukturen eller antalet investerare som omfattas av skyddet, att fondens kapital borde justeras. Det kan också vara fråga om ett ersättningsfall eller

om att ett medlemsföretag har lämnat systemet eller ett nytt värdepappersföretag anslutit sig till det. I sin bedömning av kapitalets storlek skall ministeriet särskilt beakta de förändringar som har skett i tillgångarna som omfattas av skyddet. Ett nytt beslut skall fattas om saken i slutet av varje verksamhetsår, innan medlemsföretagens garantiavgifter fastställs. Före det nya beslutet skall ministeriet inhämta ett utlåtande av finansinspektionen.

Garantiavgifter

I likhet med insättningsgarantisystemet skall också ersättningsfonden i första hand finansieras med årliga garantiavgifter. Principerna för avgiftsskyldigheten bestäms i lagen och i fondens stadgar. Grunderna för beräkning av garantiavgiften är desamma för alla fondmedlemmar och för alla värdepappersföretag som tillhandahåller samma typ av investeringstjänster.

Det är omöjligt att entydigt riskavväga den garantiavgift som skall betalas till ersättningsfonden, eftersom detta skulle förutsätta att man beaktar sannolikheten för att värdepappersföretag eller kreditinstitut använder kundmedel för fel ändamål. När den garantiavgift som skall betalas in till ersättningsfonden bestäms är det således skäl att i första hand beakta arten av de investeringstjänster som företaget tillhandahåller samt antalet kunder som omfattas av skyddet. Genom riskklassificering av investeringstjänsterna är det möjligt att styra garantiavgifterna med beaktande av sannolikheten för ersättningsfall. Också företagets kapitalbas bör påverka garantiavgiften, eftersom en större kapitalbas i motsvarande mån minskar sannolikheten för att ersättningsfonden måste anlitas.

Frågan om garantiavgifter skall inbetalas eller inte kan varje år avgöras i samband med att finansministeriet beslutar om den årliga summa som skall avsättas till fonden. Om det under det föregående verksamhetsåret inte har skett någonting sådant i fondens verksamhet som föranleder ändringar i fondens kapital, behöver garantiavgifter inte uppbäras. Beslut om att sänka garantiavgifterna kan fattas i det fall att antagandet av en ny medlem minskar de övrigas betalningsandelar. En förutsättning för att garantiavgifter inte skall uppbäras eller för att de skall sänkas är emellertid att det i lagen an-

givna minimibeloppet redan har uppnåtts.

Medlemmarna har inte rätt att kräva att deras andel i ersättningsfonden skall avskiljas för dem och inte heller har de rätt att överlåta sin andel till någon annan eller att räkna in den i sina tillgångar. De medel som har avsatts till fonden innan dess verksamhet upphör förblir hos fonden. Ett värdepappersföretag som har avslutat sin verksamhet har inte rätt att återfå sina till fonden inbetalda garantiavgifter. Avkastningen på de till fonden inbetalda garantiavgifterna skall läggas till fondens kapital. Avkastningen kan således användas endast för betalning av investerarens fordringar.

Den risk som är förenad med ett värdepappersföretags eller kreditinstituts egen verksamhet faller bort i och med att verksamheten upphör. Direktivet förutsätter att de investeraruppdrag som ett värdepappersföretag har utfört innan verksamheten upphör, på normalt sätt skyddas av fonden till dess att de därtill anslutna fordringarna förfaller till betalning. Det vore emellertid oskäligt att förutsätta att ett avvecklat företag under en längre tid skall vara solidariskt ansvarigt för ersättningsfall som har inträffat efter att den egna verksamheten upphört. Av denna anledning föreslås att ett företag vars verksamhetstillstånd återkallas, alltså på normalt sätt skall vara solidariskt ansvarigt för betalningen av fordringar i samband med investeraruppdrag, till dess att uppdragen utförts och de därtill anslutna fordringarna ostridigt har betalats. Dessa principer skall tillämpas oberoende av orsaken till att företaget slutat tillhandahålla av skyddet omfattade investeringstjänster.

Upplåning

Syftet med investerarskyddsdirektivet är att ingen övre gräns skall uppställas för systemets intervention utan att ersättningsfonden vid behov skall kunna ta ställning till ersättningsituationer av alla de slag. Om ersättningsfonden betalar ut stora ersättningsbelopp blir medlemsföretagen solidariskt ansvariga för underskottet. Av denna anledning föreslås att fonden skall ha rätt att uppta lån för att klara av sina åtaganden. Detta är motiverat i sådana fall då medlen behövs snabbt. Å andra sidan är detta ett effektivt sätt att ordna finansieringen. Återbetalningen av lånet skall skötas enligt normala principer genom att medlemsföretagen

under de följande åren betalar förhöjda garantiavgifter.

3.2.4. Investeringsstjänstdirektivets nationella ikraftträdande

De i 4 kap. värdepappersmarknadslagen och i optionshandelslagen ingående bestämmelserna om värdepappersförmedlars skyldigheter föreslås bli preciserade i överensstämmelse med artikel 11 i investeringsstjänstdirektivet. Alla företag som tillhandahåller investeringsstjänster i Finland skall i sina kundförhållanden iakttä bestämmelserna i 4 kap. värdepappersmarknadslagen. Värdepappersförmedlarnas skyldigheter utvidgas framförallt till följd av att de skall iakttas också i samband med andra investeringsstjänster än fondkommissionsrörelse.

Vid beredningen av bestämmelserna har det beaktats vilka investeringsstjänster skyldigheterna bäst passar ihop med. Av betydelse för skyldigheternas innehåll och omfattning är också om tjänsterna tillhandahålls åt yrkesmässiga eller icke-yrkesmässiga investerare. Ett viktigt ny bestämmelse gäller skyldigheten att fråga kunden om dennas ekonomiska ställning, investeringserfarenhet och målsättningar vad gäller investeringsstjänsterna. Samtidigt skall förmedlaren tillsammans med kunden utreda om kunden kan anses vara en yrkesmässig investerare. Kunden skall också upplysas om vad det innebär för kundskyddet att klassificeras som yrkesmässig investerare. Den föreslagna skyldigheten att ta reda på dessa omständigheter föreligger emellertid inte ifall den med hänsyn till kundens investeringserfarenhet eller annars med beaktande av omständigheterna vore uppenbart onödig.

I 4 kap. värdepappersmarknadslagen föreslås också en ändring som innebär att en värdepappersförmedlare alltid skall ingå skriftliga avtal med sina kunder, utom när det är fråga om värdepappersförmedlarrörelse. Det föreligger inte någon lagstadgad skyldighet att ingå skriftligt avtal ifall att det är fråga om en kund som är yrkesmässig. Också marknadsföringsbestämmelserna i 2 kap. värdepappersmarknadslagen föreslås bli kompletterade så att värdepappersförmedlaren har en entydig skyldighet att rätta till i samband med marknadsföring lämnade uppgifter som har visat sig vara vilseledande eller osanna. Denna rättelseskyldighet föreligger emellertid endast i det fall att de mot

sanningen stridande eller vilseledande uppgifterna enligt en objektiv bedömning har en väsentlig betydelse för investerarna. Finansinspektionen föreslås bli bemyndigad att vid behov utfärda till värdepappersförmedlarna riktade, närmare föreskrifter om hur dessa skall förfara för att uppfylla de i 4 kap. angivna kraven.

3.2.5. Definition av begreppet yrkesmässig investerare

En ny definition av begreppet yrkesmässig investerare föreslås i 1 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen. Definitionen är tudelad på ett sådant sätt att en del av de uppräknade investerargrupperna anses vara yrkesmässiga direkt med stöd av lag medan en del anses vara yrkesmässiga antingen med stöd av värdepappersförmedlarens skriftliga meddelande eller med stöd av ett meddelande som investeraren riktar till värdepappersförmedlaren. Yrkesmässiga investerare är direkt med stöd av lag sådana sammanslutningar som kan betraktas som yrkesmässiga investerare antingen på den grunden att de genom arten av sin affärs- eller övriga verksamhet kan antas väl känna till värdepappersmarknaden och dess risker eller på den grunden att det inte är nödvändigt att i lagen skydda dem med samma effektivitet och noggrannhet som icke-yrkesmässiga investerare. Som yrkesmässiga investerare betraktas dessutom bolag vilkas aktier är föremål för offentlig handel samt sådana i sin investeringsverksamhet uppenbart yrkesmässiga sammanslutningar och stiftelser som en värdepappersförmedlare skriftligen har meddelat sin uppfattning att de är yrkesmässiga investerare. Dessa sammanslutningar och stiftelser har emellertid en möjlighet att motsätta sig värdepappersförmedlarens meddelande och anses då inte som yrkesmässiga investerare i lagens bemärkelse. Yrkesmässiga investerare är dessutom andra investerare som skriftligen för en värdepappersförmedlare har uppgivit sig vara yrkesmässiga investerare. I detta fall är yrkesmässigheten baserad på vederbörandes uttryckliga viljeyttring.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Utgångspunkten för propositionen är den att ersättningsfonden skall finansieras uteslu-

tande av medlemsföretagen. De eventuella ersättningsfallen kommer att vara av en sådan storleksordning att företagen gemensamt klarar av dem. De maximala kostnader som ett litet kreditinstitut eller ett medelstort värdepappersföretag kan åsamka ersättningsfonden beräknas uppgå till ca 50 miljoner mark.

Till fonden skall enligt förslaget under de fem första verksamhetsåren avsättas ett minimikapital på 50 miljoner mark. Om det inte uppkommer några ersättningsfall under den nämnda tiden blir det fråga om att betala in en summa på mindre än 10 miljoner mark per år, som fördelas mellan de ungefär 50 värdepappersföretag och 350 kreditinstitut som är medlemmar i fonden. I takt med att antalet kunder som omfattas av skyddet ökar är det möjligt att öka fondens minimikapital. Medlemsföretagens garantiavgifter kan också ökas i en situation där ersättningsfonden blir tvungen att ta upp lån.

Enligt förslaget kan högst hälften av fondens kapital täckas genom försäkring. Försäkringen kommer sannolikt att minska det årliga behovet att uppbära garantiavgifter, särskilt om det finns kapital i fonden innan försäkringen tecknas.

Det är i praktiken omöjligt att prognosticera ersättningsfondens kostnader, eftersom det inte går att förutsäga enskilda företags eventuella framtida insolvens. En omständighet som från de enskilda företagens synpunkt minskar kostnadsbördan av eventuella ersättningsfall är att alla de företag som tillhandahåller investeringstjänster är solidariskt ansvariga för kostnaderna. Medlemsföretagen skall dels solidariskt ansvara för dessa kostnader, dels för fondens förvaltningskostnader. De sistnämnda kostnaderna stiger emellertid inte till höga belopp.

Inrättandet av ersättningsfonden kommer att öka finansieringssystemets stabilitet och effektivitet, eftersom marknadsparternas ansvar för sin egen verksamhet samtidigt förstärks. Å andra sidan kan det antas att kostnaderna för finansiering av ersättningsfonden i sista hand påförs värdepappersföretagens kunder. Av dessa orsaker kan inrättandet av ersättningsfonden öka i någon mån såväl värdepappersmarknadens strukturella kostnader som investerarnas marknadsrelaterade kostnader. Det i investerarskyddsdirektivet angivna minimiskyddet måste därför anses räcka för att hålla kostnadsbördan på en rimlig nivå.

Det är svårt att bedöma vilka verkningar

investerarskyddet kommer att få på investerarnas agerande. Merparten av kunderna hos de företag som tillhandahåller investeringstjänster är företag som bedriver investeringsverksamhet i yrkesmässig omfattning och följaktligen inte omfattas av investerarskyddet. Investerarskyddet är i första hand avsett för sådana hushåll och småföretag som investerar på värdepappersmarknaden och som när denna lagstiftning träder i kraft står för en relativt liten andel av de kundmedel som värdepappersföretagen innehar. De till denna grupp hörande investerarna bedriver inte heller aktivt handel med värdepapper. Enligt en i april 1998 gjord förfrågan till företag som tillhandahåller investeringstjänster finns det uppskattningsvis 600 000 investerare som omfattas av det föreslagna investerarskyddet. Särskilt de företag som bedriver fondkommissionsrörelse samt de som tillhandahåller förvarings- och förvaltningstjänster har en kundkrets som till stor del består av icke-yrkesmässiga investerare. Den största delen av de kunder som omfattas av skyddet innehar mycket små mängder av värdepapper. Detta minskar i praktiken den mängd av medel som omfattas av skyddet.

Antalet investerare som omfattas av skyddet väntas på sikt öka, under förutsättning att småinvesterarnas intresse för investering i finansiella instrument växer på det sätt som den internationella utvecklingen antyder. Införandet av investerarskydd är en faktor som tillsammans med vissa andra på senaste tid vidtagna legislativa åtgärder sannolikt kommer att öka småinvesterarnas intresse för investeringar i värdepapper. På sikt kommer den andel som värdepapperen representerar av befolkningens förmögenhet, av strukturellt betingade orsaker snarare att växa än minska. Det faktum att både investeringar och depositioner skyddas av liknande fonder kan från värdepappersföretagens synpunkt inverka positivt på investerarnas framtida beteende. Den bedömningen kan göras att de auktoriserade värdepappersföretag som ansluter sig till fonden kommer att dra nytta av investerarskyddet, eftersom småinvesterarnas förtroende för företagen ökar.

Införandet av investerarskyddssystemet får inga statsekonomiska verkningar, eftersom medlemsföretagen själva skall svara för alla ersättningsfondens kostnader. Riksdagen har godkänt ett yttrande enligt vilket finska sta-

ten garanterar att de finländska kreditinstituten under alla förhållanden kan fullgöra sina åtaganden. Eftersom investerarskyddsdirektivets definition av värdepappersföretag inbegriper kreditinstitut utsträcks investerarskyddet, så länge detta yttrande gäller, till alla tillgångar, värdepapper och derivatkontrakt som har ombetrots kreditinstituten.

Införandet av de för värdepappersförmedlare gällande uppförandereglerna och investerarklassificeringen förutsätter ändringar i datasystemen, översyn av avtalsvillkoren samt personalutbildning. Dessa initialkostnader stiger till relativt höga belopp för större kreditinstitut.

Eftersom mindre stränga bestämmelser delvis gäller när tjänster tillhandahålls åt yrkesmässiga investerare, kommer kostnaderna för dessa att sjunka i fortsättningen. Definitionen av begreppet yrkesmässig investerare beräknas på längre sikt också medföra vissa strukturella förändringar samt specialisering på marknaden. Diversifieringen kommer att gälla både de tjänster och de finansiella instrument som bjuds ut.

5. Beredningen av propositionen

Finansministeriet tillsatte den 16 februari 1998 en arbetsgrupp som gavs i uppdrag att bereda ett förslag till verkställighet av investerarskyddsdirektivet. Arbetsgruppen skulle dessutom beakta de erfarenheter som man i Finland och andra medlemsstater fått av investeringstjänstdirektivet. Arbetsgruppen skulle också lägga fram de förslag som utvecklingen av lagstiftningen om värdepappersmarknaden i övrigt förutsatte. Arbetsgruppens förslag skulle vara klara i slutet av 1996 och läggas fram i form av en proposition. Arbetsgruppen bestod av representanter för finansministeriet, justitieministeriet, Finlands Bank, finansinspektionen, Värdeandelsföreningen, Bankföreningen i Finland rf, Helsingfors Fondbörs Ab, Pankkiiriliikeiden yhdistys ry, Fondkommissionärsföreningen rf samt SOM Ab. Arbetsgruppen slutförde sitt arbete i januari 1997.

Investerarskyddsarbetsgruppens promemoria kommenterades i 29 utlåtanden. Dessa inkom från justitieministeriet, finansministeriets ekonomiska avdelning, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands bank, finansinspektionen, centralkriminalpolisen, Konkurrensverket,

bokföringsnämnden, Konsumentombudsmannen, Konsumentverket, Dataombudsmannen, Fondkommissionärsföreningen rf, Näringslivets forskningsinstitut (ETLA), Helsingfors Fondbörs Ab, Centralhandelskammaren, CGR-Föreningen rf, Finlands Kommunförbund rf, Andelsbankernas Centralförbund rf, SOM Ab, Finlands Värdepapperscentral Ab, Finlands Advokatförbund, Finlands Konsumentförbund rf, Finlands Juristförbund rf, Bankföreningen i Finland rf, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf, Företagarna i Finland, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund samt Kommunfinans Abp. Utlåtandena var undantagslöst positiva till arbetsgruppens förslag om inrättande av en ersättningsfond för investerarskydd samt till förslaget att precisera bestämmelserna om värdepappersförmedlarnas skyldigheter. Vissa kommentarer gällde den övre ersättningsgränsen, fondens förvaltning och uppbyggnad, grunderna för bestämmande av garantiavgifterna samt definitionen av begreppet yrkesmässig investerare.

Finansministeriet fortsatte beredningen av propositionen i samarbete med finansinspektionen, Bankföreningen i Finland samt Fondkommissionärsföreningen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Enligt propositionen skall ersättningsfondens förvaltning huvudsakligen ordnas på samma sätt som de redan fungerande insättningsgaranti- och säkerhetsfondernas. I ersättningsfondens stadgar utfärdas närmare föreskrifter om de för förvaltningen ansvariga personernas uppgifter samt om uppgiftsfördelningen mellan delegationen och styrelsen.

Regleringen av ersättningsfondens förvaltning är särskild viktig eftersom ett av syftena med investerarskyddet är att upprätthålla investerarnas förtroende för värdepappersmarknaden. Eftersom samtliga banker och värdepappersföretag hänförs till samma fond, kommer det sannolikt att förekomma vissa intressekonflikter mellan dem. Fondens trovärdighet kan förbättras genom entydiga bestämmelser om dess rättsliga utformning och ansvarsförhållandena mellan medlemmarna. Det är skäl att framförallt fästa avseende vid styrelsens och den operativa ledningens självständighet, verksamhetens öp-

penhet, revisionen samt delegationens beslutsförfarande. En klar reglering av fondens förvaltning och ansvarsförhållanden är ägnad att effektivisera fondens verksamhet.

Av de skäl som anförs ovan har man vid beredningen av lagstiftningen utrett möjligheten att på förvaltningen av fonden tillämpa något av normsystemen i den gällande associationslagstiftningen, t.ex. lagen om stiftelser, föreningslagen eller lagen om andelslag. Inget av dessa system lämpar sig emellertid särskilt väl som förvaltningsmodell för ersättningsfonden. Också i samband med

beredningen av lagstiftningen om insättningsgarantifonden hösten 1997 ansågs det att den gällande bolagslagstiftningen inte direkt lämpade sig som förvaltningsmodell för insättningsgarantifonden. Av denna anledning förband sig regeringen att i en nära framtid avlåta en proposition om den rättsliga formen för dessa fonder. Propositionen, som bereds vid finansministeriet, skall gälla en förvaltningsmodell som kan tillämpas på insättningsgarantifonden och bankernas säkerhetsfonder samt på den ersättningsfond som föreslås i denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om värdepappersföretag

4 §. *Tillhandahållande av investeringstjänster.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli så ändrat att rätten att tillhandahålla investeringstjänster begränsas till sådana värdepappersföretag och kreditinstitut som är medlemmar i ersättningsfonden. Nygrundade värdepappersföretag och kreditinstitut föreslås vara skyldiga att vidta åtgärder för att ansluta sig till ersättningsfonden innan de kan få verksamhetstillstånd och börja tillhandahålla investeringstjänster. Förslaget överensstämmer med investerarskyddsdirektivet (artikel 1.1 och 2.1). Medlemskapet i ersättningsfonden beaktas när vederbörande ministerium och finansinspektionen tar ställning till företagets ansökan om verksamhetstillstånd. I samband med att den föreslagna lagen stiftas måste ändringar göras också i finansministeriets beslut om innehållet i ansökan om tillstånd att verka som värdepappersföretag (675/1996).

Medlemskapet i ersättningsfonden, som räknas till de ekonomiska verksamhetsbetingelserna, är en förutsättning både för beviljande av verksamhetstillstånd och för inledande av verksamheten. Ett verksamhetstillstånd är å andra sidan liktydigt med medlemskap i ersättningsfonden, eftersom värdepappersföretaget enligt föreslagna nya 32 § anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag då det beviljas verksam-

hetstillstånd. Från värdepappersföretagets synpunkt utgör medlemskapet i ersättningsfonden en ovillkorlig förutsättning för bedrivande av den tillståndskrävande verksamheten. Därför föreslås ersättningsfonden inte få rätt att avgöra medlemsansökan, utan tillståndsmyndigheterna behåller sin slutliga avgöranderätt också i fråga om medlemskapet i ersättningsfonden. Verksamhetstillstånd skall enligt förslaget inte beviljas om inte företaget i ansökan klargör sin avsikt att ansluta sig till ersättningsfonden samt redogör för de ekonomiska förberedelser som det har gjort för att bli antaget som medlem. För att de myndigheter som övervakar värdepappersföretagen skall få vetskap om att företaget faktiskt ansluter sig till ersättningsfonden, borde fonden i enlighet med föreslagna 34 § ge vederbörande ministerium ett utlåtande om värdepappersföretagets tillståndsansökan. Ersättningsfonden kan emellertid inte hindra ett auktoriserat värdepappersföretag från att bli medlem i ersättningsfonden. Det oaktat får ersättningsfonden enligt förslaget prövningsrätt när den övervakar att värdepappersföretaget följer lagens bestämmelser, de med stöd av lagen utfärdade föreskrifterna samt ersättningsfondens stadgar. Det är i sista hand ersättningsfonden som i enlighet med föreslagna 45 § fattar beslut om att tilldela företag varning och utesluta dem ur fonden. Den omedelbara följderna av ett sådant beslut är att värdepappersföretagets rätt att tillhandahålla investeringstjänster upphör.

Enligt artikel 1.1 i investerarskyddsdirektivet skall direktivet tillämpas också på kreditinstitut vilkas auktorisation omfattar en eller flera investeringstjänster som är upptagna i avsnitt A i bilagan till investeringsdirektivet. Enligt den s.k. universalbanksprincipen kan finländska kreditinstitut med stöd av 20 § kreditinstitutslagen tillhandahålla investeringstjänster vid sidan av ett flertal andra tjänster som står i samband med bankverksamhet. Av denna anledning är utgångspunkten den att också alla auktoriserade kreditinstitut måste ansluta sig till ersättningsfonden. Aven om alla finländska kreditinstitut numera har rätt att tillhandahålla investeringstjänster, gör de det i praktiken inte. Med stöd av de ändringar som föreslås i kreditinstitutslagen och värdepappersmarknadslagen behöver ett kreditinstitut, som avgränsar sin verksamhet så att det inte har rätt att tillhandahålla investeringstjänster, inte bli medlem i ersättningsfonden. Ett sådant kreditinstitut behöver inte heller uppfylla de för värdepappersförmedlare gällande skyldigheterna, som föreslås bli preciserade i 4 kap. värdepappersmarknadslagen.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli preciserat med en hänvisning till lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland. I momentet föreslås också bestämmelser om att angående utländska värdepappersföretags och kreditinstituts medlemskap i ersättningsfonden gäller vad som bestäms i den nämnda lagen samt i lagen om utländska kreditinstitut och finansiella instituts verksamhet i Finland.

8 §. *Tillsyn.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli upphävt såsom obehövligt. Bestämmelsen överlappar vad som i föreslagna 4 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen bestäms om finansinspektionens rätt att utfärda föreskrifter.

10 §. *Beviljande av verksamhetstillstånd.* Den ändring som föreslås ovan i 4 § innebär att samtliga värdepappersföretag måste höra till ersättningsfonden. Av denna anledning föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att också ersättningsfondens utlåtande skall inhämtas om ett värdepappersföretags tillståndsansökan. Till följd av den reglering som föreslås nedan kommer de till ersättningsfonden hörande värdepappersföretagen att vara solidariskt ansvariga för ersättningsfondens förpliktelser. Det är således naturligt att också ersättningsfonden hörs innan ett värdepappersföretag beviljas verksamhetstill-

stånd. Betydelsen av denna rätt att ge utlåtande understryks av det faktum att det inte är ersättningsfonden som i sista hand beslutar om antagande av medlemmar till fonden. En omständighet som understryker rätten att ge utlåtanden är att det i sista hand inte föreslås vara ersättningsfonden som beslutar om ett värdepappersföretag skall antas som medlem i fonden. Medlemskapet i ersättningsfonden utgör för ett värdepappersföretag en ovillkorlig förutsättning för bedrivande av verksamhet och därför föreslås en reglering enligt vilken samtliga auktoriserade värdepappersföretag och kreditinstitut i praktiken skall ha rätt att bli medlemmar i ersättningsfonden. Enligt den nya 32 § som föreslås bli intagen i lagen blir ett värdepappersföretag medlem i ersättningsfonden den dag då det beviljas verksamhetstillstånd. Motsvarande bestämmelse om inhämtande av utlåtande i samband med behandling av kreditinstituts ansökningar om verksamhetstillstånd föreslås bli intagen i 10 § 2 mom. kreditinstitutslagen.

Syftet med det nya 4 mom. som föreslås bli fogat till paragrafen är att slå fast när ett värdepappersföretag kan börja bedriva den verksamhet som avses i ansökan om verksamhetstillstånd. Regleringen överensstämmer med investerarskyddsdirektivet (artikel 3.6). När ett värdepappersföretag lämnar in sin första ansökan om verksamhetstillstånd till myndigheten, dvs. såvida företaget inte tillhandahåller investeringstjänster med stöd av ett tidigare beviljat verksamhetstillstånd, kan det inleda sin verksamhet omedelbart efter att tillståndet beviljats. Värdepappersföretaget skall således vänta till dess att myndigheterna har avgjort ansökan och definerat vilka typer av tjänster verksamhetstillståndet omfattar. Om ett företag som redan tidigare har fått verksamhetstillstånd lämnar in en ansökan som syftar till att ändra tillståndsvillkoren, t.ex. för att utsträcka sin verksamhet till nya former av tjänster, får det rätt att tillhandahålla dessa nya tjänster först efter att myndigheterna har beviljat verksamhetstillstånd. En anhängig ansökan om en sådan ändring påverkar emellertid inte värdepappersföretagets rätt att bedriva verksamhet för vilket det redan har fått auktorisation. Avsaknaden av en bestämmelse om saken har i praktiken lett till missförstånd, eftersom värdepappersföretagen har uppfattat saken så att de kan börja tillhandahålla investeringstjänster medan ansöknings-

förfarandet pågår.

12 §. *Återkallande av verksamhetstillstånd och begränsning av verksamheten.* Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. som innebär att investerarnas fordringar skyddas också i det fall att värdepappersföretagets verksamhetstillstånd har återkallats. Grunderna för återkallande av verksamhetstillstånd regleras i paragrafens 1 mom. Efter som ett verksamhetstillstånd kan återkallas också vid annan varaktig insolvens än sådan som avses i 6 kap. kan det i praktiken bli nödvändigt att anlita ersättningsfondens investerarskydd också i andra fall. När ett värdepappersföretag upphör med sin verksamhet eller fusioneras innebär detta i praktiken att företagets affärsverksamhet säljs till ett annat värdepappersföretag. Enligt förslaget har statsrådet rätt att i situationer av t.ex. denna typ bestämma att ett värdepappersföretags kunders klara och ostridiga fordringar skall betalas ur ersättningsfonden, om investeraren inte får dem betalda på något annat sätt. Också i en sådan situation är det skäl att i tillämpliga delar iaktta vad som i 6 kap. bestäms t.ex. om ersättningsens maximibelopp. Om ett värdepappersföretag förlorar sitt verksamhetstillstånd på grund av varaktig insolvens, skall investerarnas klara och ostridiga fordringar betalas ur ersättningsfonden enligt vad som bestäms i föreslagna nya 6 kap. Bestämmelsen motsvarar 65 p § kreditinstitutslagen.

17 §. *Etablering av filialer i Europeiska ekonomiska samarbetsområdets medlemsstater.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli preciserat genom ett tillägg om att finansinspektionen skall informera tillsynsmyndigheten och ett värdepappersföretag i en annan medlemsstat om en filials investerarskyddssystem eller meddela att ett sådant saknas. Bestämmelsen preciserar den tidigare verkställigheten av investerarskyddsdirektivet. Enligt andra stycket i artikel 17.3 i investeringstjänstdirektivet skall i det fall att ett värdepappersföretag vill etablera en filial i en annan medlemsstat, de behöriga myndigheterna i företagets hemland översända upplysningar om alla ersättningsystem med syfte att skydda filialens investerare. Enligt artikel 17.7 i samma direktiv skall de behöriga myndigheterna i företagets hemland underrätta myndigheterna i värdlandet om förändringar av de förhållanden varom upplysningar har lämnats i enlighet med punkt 3.

19 a §. *Investerarskydd.* Enligt investerar-

skyddsdirektivet skall systemet för ersättning till investerare också omfatta investerare hos värdepappersföretagets filialer i andra medlemsstater (artikel 7.1). Avsikten med den föreslagna paragrafen är att säkerställa att finansinspektionen och ersättningsfonden är medvetna om hur investerare som är kunder hos finländska värdepappersföretags filialer i olika stater får ersättning för sina fordringar samt vilket ersättningsfondens ansvar är. Bestämmelsen överensstämmer med 65 § 2 mom. kreditinstitutslagen.

6 kap. Ersättningsfonden

32 §. *Medlemskap i ersättningsfonden.* Enligt paragrafens 1 mom. skall alla värdepappersföretag höra till ersättningsfonden, som har till uppgift att trygga de investerares fordringar som har köpt investeringstjänster av dessa företag. Ersättningsfonden skall trygga investeringarnas fordringar i situationer där värdepappersföretaget inte förmår uppfylla sina åtaganden. Enligt förslaget skall ersättningsfonden inte ha några andra uppgifter och den kan inte användas för andra ändamål än betalning av investerares fordringar under de förutsättningar som anges i 6 kap. Ur ersättningsfonden kan t.ex. inte betalas understöd till de värdepappersföretag som är dess medlemmar.

Fordringar som skyddas är enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. investerares likvida medel och sådana finansiella instrument som definieras i lagens 2 §. Med likvida medel avses utöver kontanta pengar också sådana till investeringstjänsterna anslutna medel som finns på konton i depositionsbanker. De finansiella instrumenten kan vara värdepapper antingen i fysisk form eller i form av värdeandelar eller också derivater. Avsikten är att alla likvida medel, finansiella instrument och investerare tillhöriga motsvarande tillgångar skall omfattas av investerarskyddet, oberoende av i vilken form värdepappersföretaget i anslutning till sina investeringstjänster innehar eller förvaltar dem vid den ifrågasvarande tidpunkten. Förslaget motsvarar investerarskyddsdirektivet (artikel 1.3 och 1.4 samt andra stycket i artikel 2.2). Enligt artikel 8.1 i investerarskyddsdirektivet skall investerarnas krav på samma värdepappersföretag skyddas oavsett antalet konton, valuta och lokalisering inom gemenskapen. Såsom tjänster i samband med vilka investe-

rars av ett värdepappersföretag innehavda eller förvaltade tillgångar enligt investerarskyddsdirektivet skall skyddas, räknas i lagens 3 § upp investeringstjänster, dvs. fondkommissionsrörelse, marknadsгарантрörelse, värdepappersförmedlarrörelse, emissionsgaranti, förmögenhetsförvaltning och emissionsarrangemang samt i 16 § 1 mom. 5 punkten förvaring och förvaltning av finansiella instrument. Närmare bestämmelser om de investerare och tjänster som skyddet omfattar föreslås i 38 §.

Enligt 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen skall värdepappersföretag hålla kundernas medel åtskilda från sin kapitalbas. I praktiken kan ett värdepappersföretag hålla kundernas likvida medel på ett kundkapitalskonto eller på ett bankkonto som öppnats i kundens namn eller också kan ett skuldebrev upprättas varav framgår att medlen har överlämnats till värdepappersföretaget. Å andra sidan kan ett värdepappersföretag inneha en kunds likvida medel efter att ha mottagit dem i samband med ett uppdrag som avser investeringstjänster, även om medlen ofördröjligen skall placeras för kundens räkning eller redovisas till kunden. Också medel som har överlämnats till ett värdepappersföretag som en skuldförskrivning samt medel som finns på ett värdepappersföretagets namn öppnat kundkapitalskonto är således fordringar av det slag som avses i 1 mom. Skyddet omfattar således varje investerare vars tillgångar finns på ett kundkapitalskonto. Ifall ett värdepappersföretags kund i undantagsfall, på grund av värdepappersföretagets insolvens, inte får ut sina medel från kontot, skall ersättning betalas direkt till investeraren. Från skyddets synpunkt saknar det betydelse att själva kontot är öppnat i värdepappersföretagets namn. Enligt finansinspektionens anvisning om särskiljande av kundkapital skall värdepappersföretaget lägga upp sin bokföring och sina övriga kontrollsystem så att kundkapitalet och förändringar i det kan följas upp såväl i sin helhet som separat för varje kund. Närmare bestämmelser om skyddande av kundkapitalskonton i det fall att en depositionsbank blir insolvent föreslås i 33 §.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. preciseras bestämmelsen i 4 § såtillvida att rätten att tillhandahålla investeringstjänster begränsas till sådana värdepappersföretag och kreditinstitut som har anslutit sig till ersättningsfonden. Medlemskapsbesluten innebär

att företaget eller institutet antingen får börja eller måste sluta tillhandahålla investeringstjänster. Av denna anledning föreslås att grunderna för medlemskap i respektive uteslutning ur fonden noggrant regleras på lagnivå. Enligt momentet skall besluten om värdepappersföretags medlemskap i ersättningsfonden fattas av de behöriga tillståndsmyndigheterna, som emellertid med stöd av föreslagna 10 § 3 mom. skall höra ersättningsfonden om ansökan. Ett värdepappersföretag anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag då det beviljas verksamhetstillstånd. Med tanke på omfattningen av investerarskyddet är dagen för beviljandet således av avgörande betydelse. Enligt momentet kan ersättningsfonden utesluta värdepappersföretag ur fonden. I föreslagna 45 § finns närmare bestämmelser om uteslutningsförfarandet och dess förutsättningar. Om ett värdepappersföretag utesluts ur ersättningsfonden har det inte längre rätt att tillhandahålla investeringstjänster. I sådana fall skall också värdepappersföretags verksamhetstillstånd återkallas med det snaraste. Med tanke på investerarskyddets omfattning har dagen för uteslutningsbeslutet en avgörande betydelse. I kreditinstitutslagen föreslås närmare bestämmelser om kreditinstituts medlemskap.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. beskrivs om bestämmelsernas tillämplighet på kreditinstitut som också skall höra till ersättningsfonden. I princip är samtliga på värdepappersföretag tillämpliga bestämmelser om ersättningsfonden också tillämpliga på kreditinstitut. På kreditinstitut, på dem som sköter dessas förvaltning och på deras anställda skall tillämpas 6 kap. samt 19 a §, 48 § 4 mom. och 51 §. I kreditinstitutslagen föreslås närmare bestämmelser om tillämpligheten. Även om alla finländska kreditinstitut i praktiken har rätt att tillhandahålla investeringstjänster gör de det inte i praktiken. Av denna anledning föreslås värdepappersmarknadslagens definition av begreppet värdepappersförmedlare bli ändrad på ett sätt som påverkar tillämpningsområdet för de i detta moment uppräknade bestämmelserna.

33 §. *Ersättning ur andra fonder.* Paragrafens 1 mom. förtydligar ansvarsfördelningen mellan ersättningsfonden och den insättningsgarantifond som avses i kreditinstitutslagen. I regel medför ansvarsfördelningen mellan dessa två system inga problem. Medlemmar i insättningsgarantifonden är alla

depositionsbanker som med stöd av kreditinstitutslagen har fått koncession att av allmänheten ta emot medel som depositioner. Enligt 65 j § kreditinstitutslagen skall insättningsgarantisystemet i situationer då en depositionsbank är insolvent skydda deponenternas klara och ostridiga fordringar på bankens konton samt fordringar som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona. Den föreslagna regleringen som gäller ersättningsfonden innebär i regel inte någon ändring av den reglering som gäller insättningsgarantifonden. T.ex. en depositionsbank som tillhandahåller förmögenhetsförvaltning som en investeringstjänst håller likväl i samband därmed investerarnas medel på depositionsbankskonton. I princip kan sådana medel i en situation där depositionsbanken är insolvent omfattas av insättningskyddet eller investerarskyddet. Enligt förslaget skall de medel som deponenter och investerare har på konton i en depositionsbank som tillhandahåller investeringstjänster också i fortsättningen tryggas i enlighet med den nuvarande regleringen. I en situation där en depositionsbank är insolvent skyddas ersättningsfonden i regel inte de medel som en investerare som köpt investeringstjänster har på sitt konto, utan ersättningsfonden skyddas i en sådan situation endast investerarens finansiella instrument och andra likvida medel än de som finns på kontot. De på ett konto insatta medel som har samband med investeringstjänster omfattas av insättningsgarantiskyddet. En klar avgränsning av skyddets omfattning är nödvändig framförallt av den anledningen att samma fordringar som innehas av ett kreditinstitut inte skall vara dubbelt skyddade. Enligt investerarskyddsdirektivet skall inget krav på ett kreditinstitut kunna ge ersättning mer än en gång, antingen enligt investerarskyddsdirektivet eller enligt insättningsgarantidirektivet (artikel 2.3).

Med avvikelse från huvudregeln föreslås emellertid investerarskyddet, enligt vad som föreskrivs i 6 kap., när en depositionsbank är insolvent omfatta sådana depositionsbankskonton som enligt avtal mellan ett kreditinstitut och en investerare eller ett värdepappersföretag och en investerare används endast för investeringstjänster eller för förvarings- och förvaltningstjänster. Bestämmelser om detta föreslås i paragrafens 2 mom. Från och med att en investerares medel har satts in på ett visst, individualiserat konto och i

enlighet med momentet omfattas av investerarskyddet, kan de följaktligen inte längre ersättas ur insättningsgarantifonden ens tillfälligt eller temporärt. Medlen skyddas således inte dubbelt. I en situation som denna är det inte nödvändigt att reda ut vilketdera systemet som snarast kommer i fråga, eftersom insättningsgarantifonden inte längre kan användas i det fall att det finns förutsättningar att använda ersättningsfonden. Enligt artikel 2.3 i investerarskyddsdirektivet skall medlemsstaterna avgöra genom vilketdera systemet sådana fordringar skall ersättas. Lagförslagets lösning är motiverad framförallt av den anledningen att investerare som har köpt samma tjänster så långt som möjligt åtnjuter samma skydd. Under beredningen av lagförslaget undersöktes också möjligheten att skydda samtliga investerares på investeringstjänstrelaterade konton insatta medel genom ersättningsfonden i stället för genom insättningsgarantifonden. Med tanke på systemets klarhet och funktion visade det sig vara omöjligt att dela upp investerarnas på depositionskonto insatta medel mellan olika skyddssystem, i sådana fall då kontot används också för annat än investeringstjänster. Av denna anledning stannade man för en sådan lösning att konton vilka innehas av investerare som köpt investeringstjänster från kreditinstitut eller värdepappersföretag och vilka med stöd av ingångna avtal om investeringstjänster används endast för investeringstjänster, med avvikelse från huvudregeln omfattas av investerarskyddet i det fall att den ifrågavarande depositionsbanken är insolvent. För att ersättningsfonden skall ha vetskap om vilka på depositionsbankernas konton insatta medel som med stöd av detta moment omfattas av investerarskyddet i det fall att en depositionsbank blir insolvent, skall värdepappersföretaget och kreditinstitutet på begäran lämna fonden upplysningar om saken. Informationskyldigheten föreslås bli reglerad i 36 § 2 mom.

I paragrafens 2 mom. preciseras också den föreslagna regleringen i fråga om kundkapitalkonton. Enligt 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen skall medel som har överlämnats till ett värdepappersföretag för förvaring, investering eller annan förvaltning eller medel som har influtit genom försäljning av egendom sättas in på konto i en depositionsbank eller ett utländskt kreditinstituts filial. Värdepappersföretag sätter ofta

in kundmedel på ett eller några gemensamma kundkapitalskonton som har öppnats i värdepappersföretagets namn. Enligt det gällande insättningsgarantisystemet berättigar ett sådant konto i det fall att depositionsbanken blir insolvent till en 150 000 marks ersättning. På kundkapitalskonton insatta investerarmedel är således enligt den nuvarande regleringen inte tillräcklig skyddade. Enligt föreslagna 38 § 2 mom. omfattar investerarskyddet inte konton som har öppnats i värdepappersföretags namn. Om det på ett konto finns ett betydande belopp likvida medel som tillhör ett värdepappersföretags kunder, kan depositionsbankens insolvens i värsta fall leda till att också värdepappersföretaget blir insolvent. Av denna anledning skall investerarskyddet i enlighet med 6 kap. utsträckas till värdepappersföretagens kundkapitalskonton. Skyddet omfattar varje investerare vars medel är insatta på kundkapitalsskontot då depositionsbanken blir insolvent. Ersättningen skall enligt förslaget betalas direkt till investeraren, också i det fall att själva kontot är öppnat i värdepappersföretagets namn. Detta moment ansluter sig till den i 65 j § 4 mom. kreditinstitutslagen föreslagna gränsen för insättningsgarantifondens ersättningsskyldighet, efter vilken insättningsgarantifonden inte längre ersätter fordringar på ett kundkapitalskonto som är öppnat i ett värdepappersföretags namn.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. klarläggs ansvarsfördelningen mellan ersättningsfonden, värdepapperscentralen och den som för värdeandelsregistret. I lagen om värdeandelssystemet finns specialbestämmelser om de registeransvarigas och värdepapperscentralens ansvar. Enligt lagens 18 § är de registeransvariga skyldiga att avsätta medel till värdepapperscentralens fond. Enligt lagens 19 § skall värdepapperscentralen också ha en clearingfond, om vilken det ingår bestämmelser i 4 a kap. 7 § värdepappersmarknadslagen. Eftersom flera registeransvariga är värdepappersföretag eller kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster, kunde ansvarsfördelningen mellan ersättningsfonden och värdepapperscentralens fond orsaka förväxlingar. Ersättningsfonden borde inte i ansvarshänseende sammanblandas med värdepapperscentralens fond på ett sådant sätt att systemen överlappar eller konkurrerar med varandra. Avsikten är att en och samma skada skall berättiga till ersättning med stöd av högst ett normsystem

eller högst en gång. Med tanke på eventuella överlappningar föreskrivs i momentet att ersättningen i första hand skall betalas ur ersättningsfonden ifall i princip såväl denna som clearingfonden eller såväl ersättningsfonden som värdepapperscentralens fond kommer i fråga. Det ansvar som vilar på den registeransvariga och uppkomsten av betalningsskyldighet för värdepapperscentralens fond kan naturligtvis inte påverka de allmänna förutsättningarna för att ersättningsfonden skall bli betalningsskyldig. Dessa förutsättningar föreslås bli reglerade i 39 §. Enligt de föreslagna bestämmelserna kan ur ersättningsfonden betalas ersättningar till investerare endast när ett värdepappersföretag är varaktigt insolvent och när de i föreslagna 39 § angivna lagstadgade förutsättningarna är uppfyllda. Dessutom föreslås ersättningsfondens ansvar i 40 § bli begränsat till en viss maximisumma per investerare. Den som för värdeandelsregistret är däremot strikt ansvarig för registeranteckningarnas riktighet, för tekniska fel i systemet samt för otillbörligt utnyttjande av registeruppgifterna. Detta ansvar är obegränsat och kan i flera situationer uppkomma redan innan ersättningsfonden kan anses vara ersättningsskyldig.

Som ett exempel på en oklar och överlappande situation kan nämnas att en värdepappersförmedlare som tillhandahåller förmögenhetsförvaltning också upprätthåller ett värdeandelsregister och tar emot betalningar som är riktade till de kunder som anlitar dess förvaltningstjänster. Efter att lagen om ändring av 29 och 30 § lagen om värdeandelskonton trätt i kraft den 15 november 1996 har den registeransvarige ett strikt ansvar för att betalningarna tillfaller de rätta mottagarna. De inbetalda medlen kan enligt uppdrag fortsättningsvis förvaltas av värdepappersförmedlaren t.ex. för att investeras på nytt. Om värdepappersförmedlaren försätts i konkurs efter att ha försummat att hålla kundens bokföring och medel åtskilda från sin egen bokföring och sina egna medel, kan de influtna avkastningarna sammanblandas med förmedlarens egendom på så sätt att kunden förlorar sin fordran. I egenskap av registeransvarig har värdepappersförmedlaren i så fall ett strikt ansvar för att betalningen tillfaller kunden. Till kunden kan betalas ersättning ur ersättningsfonden till följd av det svikliga förfarande som lett till värdepappersförmedlarens konkurs. Realiseringen av

ersättningsansvaret är beroende av hur väl värdepappersförmedlaren dokumenterar överföringarna från värdeandelsregistret och från området för det strikta ansvaret till det konto som förvaltas för kundens räkning, dvs. till ersättningsfondens ansvarsområde. Eftersom eventuella oklarheter i detta avseende i regel beror på att det före konkursen har skett försurmelser i dokumenteringen och bokföringen, är det motiverat att ersättningsfonden i detta fall är primärt ersättningskyldig. Eftersom endast en viss maximumsumma kan betalas ur ersättningsfonden till en och samma investerare, kan värdepapperscentralen emellertid i en situation som denna ha ett subsidiärt ansvar i det fall att summan av den skada som investeraren har lidit överstiger ersättningsfondens maximumansvar. Värdepapperscentralens fond skall i enlighet med sitt strikta ansvar betala ersättning till investerarna för det belopp som de inte fått ur ersättningsfonden. Bestämmelserna om värdepapperscentralens fond har beaktats i samband med beredningen av bestämmelserna om ersättningsfonden.

34 §. *Ersättningsfondens förvaltning.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förvaltningen av ersättningsfonden. Ersättningsfonden förvaltas av en delegation som utses av de värdepappersföretag som hör till fonden samt av en styrelse som delegationen utser. Den föreslagna förvaltningsmodellen motsvarar den som regleras i 65 b § kreditinstitutslagen. I paragrafens 1 mom. räknas särskilt upp styrelsens viktigaste enskilda uppgifter. Utöver dessa skall styrelsen fatta alla andra beslut som förvaltningen av ersättningsfonden förutsätter (momentets 11 punkt). Ersättningsfondens styrelse kan i enlighet med 35 § 1 mom. 8 punkten delegera beslutanderätt också till en särskild verksamhetsledare eller ombudsman. Behörighetsfördelningen mellan styrelsen, delegationen och en eventuell verksamhetsledare eller ombudsman skall enligt förslaget regleras närmare i ersättningsfondens stadgar. Kostnaderna för ersättningsfondens förvaltning skall enligt förslaget uppbäras genom särskilda förvaltningsavgifter, om vilka närmare bestämmelser kan tas in i ersättningsfondens stadgar i enlighet med 35 § 1 mom. 2 punkten. På fördelningen av förvaltningskostnaderna är det inte nödvändigt att tillämpa principerna för inbetalning av garantiavgifter utan dessa kan fördelas också på något annat sätt som bestäms i stadgarna,

t.ex. jämnt mellan ersättningsfondens medlemmar. Enligt paragrafens 2 mom. skall bokföringslagen tillämpas på ersättningsfondens bokföring och bokslut. Utöver vad som i föreslagna 6 kap. föreskrivs om ersättningsfondens förvaltning, skall på ersättningsfondens förvaltning enligt paragrafens 3 mom. också tillämpas föreningslagen.

35 §. *Ersättningsfondens stadgar.* I paragrafens 1 och 2 mom. anges de minimikrav som ställs på stadgarnas innehåll. I stadgarna skall bestämmas om alla de omständigheter som är nödvändiga för skötseln av ersättningsfondens verksamhet och lagstadgade uppgifter. Av denna anledning kan i stadgarna, utöver vad som anges i de 12 punkter som ingår i 1 mom., regleras också andra omständigheter som ersättningsfonden anser vara behövliga. Förslaget är avsiktligt så utformat att närmare föreskrifter om saken skall tas in i stadgarna. Genom att på detta sätt ställa endast synnerligen generella krav på stadgarnas innehåll ges ersättningsfonden ändamålsenlig prövningsrätt vad gäller den praktiska utformningen av ersättningsfondens verksamhet.

Paragrafens 2 mom., vari anges vilka föreskrifter stadgarna skall innehålla om utländska värdepappersföretags filialer i Finland, motsvarar 65 a § 3 mom. kreditinstitutslagen.

Ersättningsfonden skall enligt 1 mom. upprätta stadgar och framställa hos vederbörande ministerium om fastställelse av stadgarna och eventuella ändringar i dem. Enligt paragrafens 1 mom. skall ministeriet före fastställelsen inhämta finansinspektionens och Finlands Banks utlåtande om ansökan. Avsikten med denna övervakning är att se till att ersättningsfondens verksamhet i praktiken överensstämmer med lagen och dess syften. Vederbörande ministerium skall när det fastställer stadgarna framför allt se till att ersättningsfondens garantiavgifter fördelas jämnt mellan de värdepappersföretag och kreditinstitut som är medlemmar i fonden samt mellan de olika formerna av investeringstjänster. Dessutom skall ministeriet övervaka att förvaltningen av ersättningsfonden är ordnad på ett rättvist sätt och att stadgarna också i andra avseenden är så neutrala som möjligt med tanke på medlemsföretagens konkurrenspositioner. Detta är särskilt viktigt av den anledningen att ersättningsfondens medlemmar är företag som är olika stora och dessutom bedriver affärsverksam-

het av synnerligen varierande slag. I samband med beredningen av lagstiftningen var grundandet av ersättningsfonden föremål för ingående diskussioner mellan Fondkommissionärsföreningen och Bankföreningen i Finland.

36 §. *Garantiavgift.* Ersättningsfonden skall enligt förslaget finansieras genom garantiavgifter som varje år uppbärs hos de värdepappersföretag, kreditinstitut, utländska värdepappersföretag och utländska kreditinstitut som är medlemmar i ersättningsfonden. De årliga garantiavgifterna bestäms genom en tudelad process. I det första skedet skall vederbörande ministerium enligt paragrafens 1 mom. på framställning av ersättningsfonden samt efter att ha hört finansinspektionen och Finlands Bank fastställa det sammanlagda garantiavgiftsbelopp som skall uppbäras för följande verksamhetsår. Det årliga beloppet av de garantiavgifter som skall betalas in till ersättningsfonden är inte bestämt i lagen, utan vederbörande ministerium har med avsikt lämnats en viss prövningsrätt i detta avseende. Garantiavgiftsbeloppets årligen varierande sammanlagda belopp beror framförallt på de förändringar som under det föregående året har skett i medlemsföretagens verksamhetsmiljö eller som förväntas ske under det följande året. Ersättningsfonden borde uppgå till ett så stort belopp att den sannolikt täcker investerarnas eventuella fordringar. Vid bedömningen av hur det förhåller sig i detta avseende borde vederbörande ministerium framförallt granska hur täckande skyddet är. Ersättningsfondens storlek bör alltid stå i proportion till antalet investerar som omfattas av skyddet samt till de eventuella maximiersättningar som kan beräknas utgående från arten och omfattningen av medlemsföretagens verksamhet. Den maximikostnad som ett värdepappersföretag eventuellt orsakar räknas ut så att de av skyddet omfattade investerarnas antal multipliceras med den maximala ersättningssumman. Vid bedömningen av ersättningsfondens enligt 44 § fastställda 50 miljoner marks minimikapital granskas i synnerhet skyddets täckningsgrad, dvs. hur många investerares tillgångar som skyddet täcker samt hur stor betalningsbörda ett medelstort värdepappersföretags insolvens kan orsaka ersättningsfonden. En bedömning av skyddets täckningsgrad i april 1998 ingår i allmänna motiverings avsnitt 4. Enligt de föreslagna övergångsbestämme-

erna skall ersättningsfondens minimikapital avsättas under fem års tid. Bestämmelser om hur garantiavgifterna uppbärs under övergångsperioden skall också tas in i ersättningsfondens stadgar, i enlighet med 35 § 1 mom. 2 punkten. I framtiden kan den finländska värdepappersmarknadens storlek och struktur undergå sådana förändringar att ett minimikapital som det i 44 § föreskrivna inte längre förefaller trovärdigt. Eftersom ersättningsfondens storlek inte har slagits fast kan olika typer förändringar i förhållandena beaktas vid vederbörande ministeriums prövning. Vederbörande ministerium skall också dra försorg om att de kostnader som garantiavgifterna orsakar inte avsevärt avviker från motsvarande kostnader för de finländska värdepappersföretagens internationella konkurrenter. Det föreslagna förslaget avviker från de av 65 d - g § kreditinstitutslagen framgående principerna enligt vilka det årliga beloppet av garantiavgifterna i lagen fastställs till en viss högsta och lägsta nivå samt består av en för varje bank bestämd fast avgift och en på bankernas konsoliderade soliditet baserad avgift.

När ministeriet har fastställt ett sammanlagt garantiavgiftsbelopp som den anser vara tillräckligt stort kan ersättningsfonden enligt paragrafens 2 mom. bestämma storleken av de garantiavgifter som påförs enskilda företag. Garantiavgiften skall enligt momentet bestämmas med hänsyn till de av värdepappersföretaget tillhandahållna och av fondens investerarskydd omfattade investeringstjänsternas karaktär, antalet kunder som omfattas av investerarskyddet samt med hänsyn till värdepappersföretagets konsoliderade kapitalbas. Med investeringstjänsternas karaktär avses att grunderna för bestämmande av garantiavgifterna kan variera i samband med olika investeringstjänster, likväl så att grunderna är överensstämmande för dem som tillhandahåller samma typer av investeringstjänster. Eftersom i framtida ersättningsituationer med stor sannolikhet kommer att orsakas uttryckligen av brottslig verksamhet som inte med säkerhet kan förutses, kan garantiavgifternas storlek inte bestämmas på grundval av verksamhetsrisken. Den omständigheten att värdepappersföretagen har varierande möjligheter att förvalta kundernas förmögenhet borde emellertid beaktas i garantiavgifterna. Av denna anledning borde för investeringstjänsterna och de övriga tjänster som omfattas av skyddet vid

beräklandet av garantiavgiften t.ex. bestämmas särskilda koefficienter. Ju högre koefficient en viss tjänstetyp åsätts, desto sannolikare blir det aktuellt att för dess vidkommande bedöma risken för att kundernas medel i en insolvenssituation har sammanblandats eller t.ex. förskingrats på ett sådant sätt att kunderna behöver det skydd ersättningsfonden kan erbjuda. T.ex. när investeringstjänsterna består enbart av marknadsgaranti, innehar eller förvaltar marknadsgaranten inte kundmedel överhuvudtaget, medan en av kunden given s.k. heltäckande fullmakt i samband med förmögenhetsförvaltning ger värdepappersföretaget omfattande befogenheter att besluta om användning av kundens medel och därmed även större möjligheter att använda medlen på ett brottsligt sätt. I samband med beredningen av denna lagstiftning har det mellan finansministeriet, finansinspektionen, Bankföreningen i Finland och Fondkommissionärsföreningen förts preliminära förhandlingar om hur riskkoefficienterna för olika typer av tjänster skall definieras i ersättningsfondens stadgar.

Omfattningen av de investeringstjänster som omfattas av investerarskyddet påverkar garantiavgiften på två sätt. För det första är det skäl att beakta hur många av skyddet omfattade kunder värdepappersföretaget har. Maximikostnaden för den ersättning som varje värdepappersföretag eventuellt orsakar är antalet av skyddet omfattade investerare multiplicerat med maximiersättningssumman. Ju kostsammare ersättningsfall ett värdepappersföretags insolvens kan medföra för ersättningsfonden, desto större skall också garantiavgiften vara. Vid bestämmandet av garantiavgifterna är det också skäl att beakta värdepappersföretagens konsoliderade kapitalbas.

I ersättningsfondens stadgar skall enligt förslaget tas in detaljerade föreskrifter om bestämmandet av garantiavgiftens storlek. En formel för uträkning av garantiavgiften har preliminärt beretts i samarbete mellan finansministeriet, finansinspektionen, Bankföreningen i Finland och fondkommissionärerna. Målet är att de i lagen uppräknade tre grundfaktorerna skall påverka avgifterna på ett balanserat sätt. Eftersom ersättningsfondens stadgar fastställs av vederbörande ministerium, skall detta i sista hand också ta ställning till frågan om formeln är rättvis med beaktande av de till ersättningsfonden hörande medlemsföretagens konkurrensför-

utsättningar. Eftersom de till ersättningsfonden hörande företagen är en synnerligen varierande storlek och tillhandahåller olika typer av tjänster, är det viktigt att garantiavgifterna fördelas enligt opartiska principer. Av denna anledning kan t.ex. den konsoliderade kapitalbasen eller kundantalet inte fullt ut beaktas i avgifterna, utan endast inom vissa gränser och i relation till de övriga grundfaktorerna.

Hos varje värdepappersföretag kan till en början uppbäras en fast anslutningsavgift i samband med att det blir medlem i ersättningsfonden. Denna i stadgarna fastställda avgift som påminner om en medlemsavgift föreslås vara lika stor för alla medlemmar. För vissa medlemmar kan den eventuellt vara den enda garantiavgiften som de behöver betala till ersättningsfonden. Den fasta andelen kan också varje år uppbäras skilt för sig på så sätt att en viss del av den årliga totalsumma som uppbärs i garantiavgifter fördelas jämnt mellan medlemmarna. Den fasta avgiften skall bestämmas i ersättningsfondens stadgar.

För att ersättningsfonden skall kunna göra en framställning till ministeriet om garantiavgiftens sammanlagda belopp är det enligt momentet värdepappersföretagens skyldighet att underrätta ersättningsfonden om de av skyddet omfattade investerarnas antal och om andra omständigheter som den behöver veta för att bestämma garantiavgiftens storlek. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar sista meningen i 15 § 3 mom. lagen om värdeandelssystemet. Närmare föreskrifter om informationsskyldighetens innehåll skall i enlighet med 35 § 1 mom. 2 punkten tas in i ersättningsfondens stadgar. I ersättningsfondens stadgar skall också fastställas det datum eller den period som värdepappersföretagen skall utgå ifrån när de gör de ifrågavarande beräkningarna.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse om att de depositionsbanker som hör till sammanslutningen av andelsbanker skall betraktas som ett enda kreditinstitut när garantiavgiften beräknas. Bestämmelsen motsvarar 65 d § kreditinstitutslagen, enligt vilken de banker som hör till sammanslutningen av andelsbanker skall betraktas som en enda bank när garantiavgiften beräknas. För de till sammanslutningen hörande bankerna betalas garantiavgiften av sammanslutningens centralinstitut. Grunderna för inbetalningsskyldigheten är emellertid enligt för-

slaget desamma för sammanslutningen som för ersättningsfondens övriga medlemmar. Sammanslutningens garantiavgift skall fördelas mellan de till denna hörande bankerna på samma sätt som enskilda garantiavgifter bestäms enligt 2 mom. Endast med finansinspektionens tillstånd kan garantiavgiften fördelas på något annat sätt.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. skall finansinspektionen underrättas om garantiavgifternas storlek senast en månad innan de enligt ersättningsfondens regler skall betalas till ersättningsfonden. Enligt momentet kan finansinspektionen med avvikelse från ersättningsfondens framställning åläggas att höja en garantiavgift som har blivit fastställd till ett alltför lågt belopp. Till följd av att det har skett förändringar i ett värdepappersföretags ekonomiska situation kan en tidigare beräknad garantiavgift visa sig vara otillräcklig. Efter höjningsbeslutet kan garantiavgifternas totalbelopp överstiga det årliga totalbelopp som ministeriet tidigare har bestämt.

I den föreslagna paragrafens 5 mom. regleras inbetalningen av garantiavgifterna. Huvudregeln är den att hela den del av ersättningsfondens kapital som skall tas in genom garantiavgifterna skall betalas kontant. Enligt momentet är det också möjligt att ersättningsfondens medlemmar, om de gemensamt så beslutar, på det sätt som bestäms i stadgarna kan täcka högst hälften av kapitalkravet genom en gemensamt tagen försäkring. Syftet med bestämmelsen är att göra det ekonomiskt lättare för värdepappersföretagen att betala in garantiavgifterna. Bestämmelsen förpliktar inte ersättningsfonden att teckna en försäkring men om det skulle visa sig vara ett förmånligt alternativ att teckna en gemensam ansvarsförsäkring kan ersättningsfonden fatta ett sådant beslut. Försäkringen borde i så fall tecknas kollektivt. Detta betyder att ersättningsfonden skall fatta ett gemensamt beslut om saken och att enskilda värdepappersföretag inte kan ställa sig utanför. Försäkringen borde tecknas i ersättningsfondens namn och alla de till ersättningsfonden hörande värdepappersföretagen borde gemensamt ansvara för de därav förorsakade kostnaderna, liksom för ersättningsfondens övriga förpliktelser. Enligt förslaget skall försäkringspremierna fördelas mellan fondmedlemmarna i samma förhållande som den garantiavgift som skall betala in kontant. Om ersättningsfonden inte beslutar

ta någon försäkring har inte heller de enskilda värdepappersföretagen rätt att ta någon sådan för sin egen inbetalningsskyldighet. Om ersättningsfonden så önskar kan den naturligtvis ta en försäkring också för ett större ansvarsbelopp än det som lagen förutsätter. Bestämmelsen att hälften av garantiavgiften alltid skall betalas in kontant skall tillämpas också i det fall att det finns ett beslut på att till ersättningsfonden betala in ett belopp som överskrider det i 44 § angivna minimikapitalet eller i det fall att ersättningsfondens kapital till följd av ett ersättningsfall måste betalas in på nytt. Närmare bestämmelser om försäkringen och dess storlek skall tas in i ersättningsfondens stadgar (35 § 1 mom. 5 punkten). Försäkringen kan täcka 0—50 % av ersättningsfondens kapital. Om ersättningsfonden inte tar någon försäkring skall hela dess kapital täckas med likvida medel. I momentet föreskrivs vidare om finansinspektionens skyldighet att övervaka att ersättningsfondens kapital ökas genom regelbundna inbetalningar av kontanta medel, dvs. att det inte genom försäkring täcks till en större del än vad som är tillåtet enligt momentet. Bestämmelsen ansluter sig till föreslagna 44 § 1 mom. där det bestäms att kapitalet skall ökas genom regelbundna inbetalningar.

Enligt den föreslagna paragrafens 6 mom. kan det i stadgarna under vissa förutsättningar bestämmas att uppbörden av garantiavgifter får avbrytas ifall ersättningsfondens kapital uppgår till det minimibelopp som nämns i 44 §. Ministeriet kan bevilja tillstånd till avbrytande av uppbörden för högst ett år i sänder. Ett nytt beslut om saken skall således fattas varje år, eftersom ersättningsfonden efter att ha uppnått minimikapitalet något år kan bli skyldig att betala ut ersättningar eller också kan det i dess förhållanden ha skett någon annan förändring. A andra sidan är det i 44 § nämnda minimikapitalet varken avsett att vara permanent eller att vara något maximikapital. Minimikapitalet skall endast betraktas som en vid den tidpunkt då ersättningsfonden inrättas gjord uppskattning av hur stor fonden borde vara för att kunna täcka eventuella ersättningsfall. Med tiden kan ersättningsfonden få nya medlemmar eller också kan den verksamhet som bedrivs av de värdepappersföretag som är medlemmar i fonden få en sådan karaktär eller omfattning att det i 44 § angivna minimikapitalet inte kan anses tillräckligt med

tanke på investerarskyddet. Vederbörande ministerium skall fatta ett i detta moment avsett beslut om tillstånd att avbryta uppbörderna av garantiavgifterna samtidigt som det i enlighet med paragrafens 1 mom. fastställer de belopp som årligen skall avsättas till ersättningsfonden. Till följd av paragrafens 1 mom. kan tillstånd som avses i detta moment inte beviljas för längre tid än ett år.

Paragrafens 7 mom. gäller ersättningsfondens självständighet. Fonden har full äganderätt till de inbetalda garantiavgifterna. Värdepappersföretagen får inte räkna avgifterna som sina tillgångar. Detta innebär att värdepappersföretagen samt dessas successorer och borgenärer inte har rätt att i något avseende bestämma om användningen av de medel som betalts in till fonden och inte heller möjlighet att ta tillbaka de garantiavgifter som de betalt in. Bestämmelsen motsvarar 65 h § kreditinstitutslagen. Följaktligen har värdepappersföretagen inte heller någon rätt till avkastningen på de medel som de betalt till ersättningsfonden. Avkastningen på fondens medel skall läggas till kapitalet och användas för ändamål som gynnar såväl samtliga värdepappersföretag som investerare, så som föreskrivs i 44 § 2 mom. Inte heller när ett värdepappersföretag slutar tillhandahålla investeringstjänster skall dess till fonden inbetalda garantiavgifter återbetalas. Det enda undantaget från de ovan uppräknade principerna görs i samband med universalsuccession. Endast när en fondmedlem fusioneras med en annan fondmedlem eller avskiljs från en annan fondmedlem, blir en inbetald garantiavgift överförbar. Det fusionerade företags garantiavgift kan därvid räknas det nybildade företaget till godo. Om ett värdepappersföretag delas upp i flera företag kan de inbetalda garantiavgifterna fördelas mellan de nya företagen och räknas dessa till godo.

37 §. *Garantiavgifter för utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer.* Garantiavgifterna för de filialer som till ersättningsfonden hörande utländska värdepappersföretag och kreditinstitut har i Finland skall bestämmas på samma grunder som garantiavgifterna för finländska värdepappersföretag. I samtliga EES-stater fungerar skyddssystem av samma typ som ersättningsfonden. I fråga om värdepappersföretag som är hemmahörande inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan de ersättningsbara fordringarna anges närmare, efter-

som skyddet gäller endast fordringar som faller utanför skyddssystemet i värdepappersföretagets hemstat och eftersom ersättningskyldigheten i princip realiseras alltid när skyddssystemet i värdepappersföretagets hemstat har konstaterats vara ersättningskyldigt. I regel skall också garantiavgiften för en filial till ett värdepappersföretag som har auktoriserats i någon stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet bestämmas på samma grunder som för ett finländskt värdepappersföretag. Investerarfordringar som eventuellt skall ersättas kan emellertid för dessas vidkommande inte bestämmas med samma noggrannhet, eftersom enligt den nya 8 a § som föreslås i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland, endast den del av de fordringar som investerare har på en i bestämmelsen avsedd filial ersätts, som en investerare inte får ersatt genom det utländska värdepappersföretagets insolvensförfarande. Det är således inte självklart att ersättningsfonden blir betalningsskyldig i samband med ett insolvensförfarande som gäller i fråga om värdepappersföretag från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Å andra sidan är skyddet i fråga om värdepappersföretag som har hemort i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet inte nödvändigtvis enbart kompletterande, eftersom det kan vara det enda investerarskydd som står till buds för dessa värdepappersföretags kunder. Enligt ovan föreslagna 35 § 2 mom. skall i ersättningsfondens stadgar intas närmare föreskrifter om utländska värdepappersföretags och kreditinstituts garantiavgifter och om grunderna för fondens ersättningskyldighet.

38 §. *Investerarskyddets omfattning.* I paragrafen avgränsas kretsen av investerare som ersättningsfondens skydd omfattar. Enligt 1 mom. omfattar investerarskyddet alla de investerare som av ett värdepappersföretag har tillhandahållits investeringstjänster som avses i 3 § eller sådana förvaring- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten. Kassavalvstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten omfattas inte av skyddet. Avgränsningen motsvarar artikel 1.2 i direktivet. Skyddet omfattar således alla sådana av värdepappersföretag tillhandahållna tjänster som innebär att företaget innehar eller annars har rätt att förvalta kundmedel. I exceptionella situationer kan denna typ av tjänster vara förenade med risk för att

kundmedlen sammanblandas med värdepappersföretagets medel eller med risk för att kundmedlen av någon annan orsak inte kan återbetalas till kunderna i en situation då värdepappersföretaget konstateras vara insolvent.

Den omständigheten att alla investerare inte är likställda på marknaden har beaktats i propositionen. Med avvikelse från 1 mom. avgränsas i 2 mom. alla sådana yrkesmässiga investerare från skyddet som avses i 1 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen. Eftersom det primära syftet med den finländska ersättningsfonden är att skydda uttryckligen sådana småinvesterare som i första hand investerar sina egna medel som alternativ till att sätta in dem på bankkonto, är syftet med momentet att avgränsa yrkesmässiga investerare utanför skyddet. Den i värdepappersmarknadslagen intagna förteckningen motsvarar delvis den till investerarskyddsdirektivet fogade bilagan med en förteckning över investerare som med stöd av investerarskyddsdirektivet kan undantas från skyddet av den anledningen att de inte anses behöva något särskilt skydd. Yrkesmässig anses framförallt en sådan investerare vara som inte behöver något skydd på grund av att han känner till det värdepappersföretag som han anlitar eller av andra skäl kan bedöma riskerna som är förenade med att anlita det ifrågavarande värdepappersföretaget. Syftet med direktivets förteckning är att undanta institutionella och yrkesmässiga investerare från skyddet, om det anses vara ändamålsenligt från nationell synpunkt. I förteckningen nämns uttryckligen ett flertal institutionella och yrkesmässiga investerare, t.ex. pensionsfonder och värdepappersföretag, men i övrigt ges ingen närmare definition av vad som avses med benämningen yrkesmässig investerare. Definitionen lämnas således beroende av nationell prövning.

I Finland kommer den i värdepappersmarknadslagen intagna definitionen av begreppet yrkesmässig investerare i detta skede att tillämpas både för att ange de investerare som omfattas av ersättningsfondens skydd och i samband med procedurbestämmelserna i 4 kap. Yrkesmässigheten kan antingen direkt följa av lagens bestämmelser, av ett mellan investeraren och värdepappersförmedlaren ingånget avtal eller av att investeraren inte har motsatt sig en värdepappersförmedlars bedömning av dennes yrkesmässighet. De nya bestämmelser som föreslås i 4

kap. värdepappersmarknadslagen innebär att ett värdepappersföretag i större utsträckning än tidigare är skyldigt att ta reda på vilka kunderna är och hur erfarna investerare de är. Också av denna anledning anses värdepappersföretag ha förutsättningar att bedöma om en investerare skall anses vara så erfaren att han kan betraktas som yrkesmässig. Om en investerare med någon som tillhandahåller investeringstjänster har ingått en överenskommelse enligt vilken investeraren anser sig vara yrkesmässig och ifall investeraren samtidigt inser att denna klassificering innebär att inte längre åtnjuter skydd från ersättningsfonden, har investeraren inte i efterhand några möjligheter att ändra ståndpunkt i fråga om sin status. Den i värdepappersmarknadslagen ingående delvis tolkbara avgränsningen av begreppet yrkesmässig investerare anses inkludera den ovan nämnda risken för att investeraren i ett eventuellt ersättningsfall likväl kräver att avtalet om hans status upphävs. I ett sådant fall kan det inte åberopas att investeraren på förhand har avstått från någon av sina rättigheter. Det är inte frågan om att investeraren avstår från någon rättighet. Lagstiftningen avser uttryckligen att avgränsa de ifrågavarande investerarna utanför skyddet. Det är förenligt med lagens syfte att samtliga investerare som kan anses vara yrkesmässiga undantas från skyddet. Andra än yrkesmässiga investerare får alltid, oberoende av investeringsobjektet, samma skydd från ersättningsfonden.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. undantas fortfarande sådana investerare från skyddet, som har orsakat, dragit nytta av eller förvärrat värdepappersföretagets ekonomiska svårigheter. Bestämmelsen överensstämmer med punkt 17 i investerarskyddsdirektivets bilaga 1. En investerare som enligt överenskommelse undantas från skyddet eller som annars hör till någon av de investerargrupper som räknas upp i 1 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen, skall underrättas om avsaknaden av skydd också enligt förslaget till 46 § 2 mom. Avsikten är att den som är kund hos ett värdepappersföretag alltid på förhand skall veta om han omfattas av skyddet eller inte.

39 §. *Ersättningskyldighetens inträde.* I den föreslagna paragrafen beskrivs de situationer i vilka ersättningsfonden kan bli betalningsskyldig. Paragrafens överensstämmer med 65 i § kreditinstitutslagen. Om det värdepappersföretag som en investerare anlitar

inte till investeraren betalar dennes klara och ostridiga fordringar, kan investeraren enligt 1 mom. underrätta finansinspektionen om saken. Syftet med anmälan är att finansinspektionen skall kunna pröva om värdepappersföretaget kan anses vara i ett sådant tillstånd att ersättningar kan betalas till investerarna ur ersättningsfonden.

Efter att av investerarna eller på något annat sätt ha fått vetskap om att ett värdepappersföretag inte i samband med tillhandahållandet av investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten har betalat investerarens av värdepappersföretaget innehavda eller förvaldade klara och ostridiga fordringar, skall finansinspektionen enligt paragrafens 2 mom. besluta om investerarnas fordringar kan betalas ur ersättningsfonden. Finansinspektionen skall fatta beslut om saken inom 21 dagar räknat från att den fick vetskap om värdepappersföretagets försummelse.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. anges de situationer där ersättningsskyldighet kan uppkomma. Ersättningar kan betalas ur fonden för det första i sådana fall då ett värdepappersföretags eller kreditinstituts försummelse beror på att det undergår något insolvensförfarande. Det kan vara fråga om konkurs eller företagssanering eller om att ett kreditinstituts verksamhet har avbrutits eller upphört eller också kan det vara fråga om att kreditinstitutet har trätt i likvidation. Ersättningsfonden blir betalningsskyldig även i andra situationer där ett värdepappersföretag eller kreditinstitut har konstaterats vara insolvent, ifall finansinspektionen anser att insolvensen inte är övergående och förutsatt att den får tillräcklig utredning om saken. Annan insolvens innebär att utsöknings- eller säkringsåtgärder riktas mot värdepappersföretaget på grund av dess betalnings- eller fullgörelseskyldighet eller en säkerhet som har ställts för denna. De fordringar som ersätts skall ha förfallit till betalning och vara ostridiga. Ersättningsfonden kan inte användas för att skydda investerarna i andra situationer än de som räknas upp i momentet. I sista hand skall finansinspektionen ta ställning till frågan om värdepappersföretaget skall anses vara varaktigt insolvent. På finansinspektionen ankommer att dra försorg om att ersättningsfonden aldrig utnyttjas vid tillfälliga betalningsstörningar, dvs. då ett värdepappersföretag sannolikt

snart själv kan fullgöra sina förpliktelser. Syftet med bestämmelsen är att skydda ersättningsfonden t.ex. mot enskilda borgenärs försök att utnyttja investerarskyddet samt mot att ersättningsfonden används i sådana fall då ett värdepappersföretag på grund av bristande intresse eller slarv har låtit bli att uppfylla en förpliktelse. I sådana fall då ett värdepappersföretag lämnar enskilda fordringar obetalda utan att varaktigt vara oförmögen att fullgöra andra förpliktelser, har investerarna inte rätt att få betalning ur ersättningsfonden. Som ekonomiska skäl betraktas inte t.ex. sådana temporära situationer där återbetalningen av likvida medel eller finansiella instrument fördröjs till följd av en strejk eller tekniska problem eller av andra skäl som kan karaktäriseras som force majeure. Ersättningsyrkanden som faller utanför investerarskyddet skall, liksom tidigare, framställas i normalt domstolsförfarande. Tvister som gäller enskilda fordringsrätter skall inte heller i fortsättningen lösas av ersättningsfonden eller finansinspektionen.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall finansinspektionen utan dröjsmål underrätta dem som räknas upp i momentet om sitt beslut. De slutliga besluten om de ersättningar som skall betalas till enskilda investerare samt om ersättningarnas storlek skall prövas och avgöras av ersättningsfonden, sedan denna själv har fått vetskap om beslutet som innebär att den är ersättningsskyldig. Närmare bestämmelser om beräkning av ersättningsbara fordringsrätter föreslås bli intagna i 40 § och om betalningssättet och tiderna i 42 §. För att ett värdepappersföretags kunder skall få vetskap om finansinspektionens beslut, skall ersättningsfonden skriftligen underrätta varje kund som har anlitat det insolventa värdepappersföretaget (43 § 1 mom.).

För att finansinspektionen skall kunna fatta det beslut som lagen förutsätter skall värdepappersföretaget enligt 4 mom. tillstålla ersättningsfonden och finansinspektionen upplysningar om samtliga investerare och fordringar som omfattas av skyddet. Eftersom alla de uppgifter inte är offentliga som behövs för beslutet om de investerare och garantiavgifter som skyddet inbegriper samt för den övriga förvaltningen av ersättningsfonden, föreslås att i 48 § tas in en mot 7 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen svarande bestämmelse om tystnadsplikt. Denna bestämmelse gäller dels finansinspektionen,

dels alla dem som när de förvaltar ersättningsfonden eller sköter dess angelägenheter har fått reda på en icke-offentlig omständighet eller en affärs- eller yrkeshemlighet om ett värdepappersföretags eller dess kunders ekonomiska ställning eller något enskilt förhållande.

40 §. *Fordringar som ersätts.* I den föreslagna paragrafen 1 mom. anges vilka typer av fordringar som ersätts. Utgångspunkten är den att skyddet omfattar alla sådana investerare tillhöriga likvida medel och finansiella instrument som har innehafts eller förvaltats av ett värdepappersföretag som konstaterats vara insolvent och som värdepappersföretaget inte avtalsenligt har återbetalat till investeraren. Momentet avgränsar de av skyddet omfattade investerarnas rätt till ersättning enligt investerarskyddsdirektivet (artikel 4). I enlighet med minimiharmoniseringsprincipen uppgår maximiersättningen till det minimum som investerarskyddsdirektivet föreskriver, dvs. till 90 % av den fordringsrätt som en investerare har på ett och samma värdepappersföretag, likväl till högst 20 000 ecu (ca 120 000 mark). Till följd av denna begränsning har i praktiken en investerare vars fordringsrätt uppgår till ca 133 333 mark, rätt till maximiersättningen 120 000 mark, eftersom 90 % av 133 333 mark är 120 000 mark. En investerare vars fordran är 120 000 mark skulle få 108 000 mark i ersättning. Också en investerare vars fordran på värdepappersföretaget överstiger 133 333 mark skulle få 120 000 mark i ersättning. Oberoende av vilket det sammanlagda beloppet av fordringarna på ett värdepappersföretag är skulle en och samma investerare endast en gång kunna få ersättning för sina fordringar på ett och samma insolventa värdepappersföretag, även om investeraren har anlitat företaget för olika typer av investeringstjänster. Flera värdepappersföretag som hör till samma koncern skall när ersättningen räknas ut betraktas som skilda företag. Bestämmelserna skall tillämpas oberoende av det antal enskilda fordringsrätter som omfattas av skyddet samt oberoende av vilken valuta eller vilket geografiska område det är frågan om.

Enligt föreslagna 2 mom. skall den ersättning som betalas till en investerare räknas enligt marknadsvärdet vid den aktuella tidpunkten. Bestämmelsen motsvarar artikel 2.4 i direktivet. Med marknadsvärdet avses t.ex. ett finansiellt instruments senaste officiella

notering. Utgångspunkten för beräkningen skall anses vara den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut om ersättningsfondens betalningsskyldighet eller den dag då värdepappersföretaget försattes i konkurs, beroende på vilkendera dagen som infaller tidigare. Om det i enlighet med lagförslagets 12 § 4 mom. är statsrådet som undantagsvis beslutar om fondens betalningsskyldighet, skall till grund för beräkningarna läggas den dag då beslutet om återkallande av tillståndet fattades. Ur ersättningsfonden betalas således inte ersättning för förluster orsakade av värdefluktuationer på finansiella instrument utan endast på grundvalen av en fordrans definierbara marknadsvärde.

Ur fonden kan inte betalas skadeståndsfordringar och inte heller, dröjsmålsränta undantagen, andra ekonomiska skador som en investerare åsamkas genom fördröjd återbetalning av hans fordringar, t.ex. uteblivna inkomster. För att ersättningen skall kunna beräknas föreslås i paragrafens 2 mom. bestämmelser om hur flera investerares gemensamma uppdrag påverkar den enskilda investerarens rätt till ersättning. Enligt ordalydelsen i artikel 8.2 i investerarskyddsdirektivet bedrivs gemensam investeringsverksamhet för minst två personers räkning eller också har minst två personer därtill hörande rättigheter som kan utövas genom minst en av dessa personers försorg. Avsikten är att skyddet skall beräknas med beaktande av den andel av ett för gemensam räkning utfört uppdrag som hänför sig till envar investerare. I avsaknad av särskilda bestämmelser om saken skall fordringarna delas jämnt mellan investerarna, varvid de ersättningsandelar som skall betalas till envar ur ersättningsfonden blir lika stora. Direktivets principer överensstämmer med den finska lagstiftningen om samäganderätt, enligt vilken samägarnas andelar i avsaknad av närmare bestämmelser om saken anses vara lika stora. Om en investering som flera personer har gjort gemensamt emellertid inte kan anses delbar mellan investerarna, är det fråga om s.k. oskiftat samägande, t.ex. ett oskiftat dödsbo. Ersättningen för en sådan investering skall inte beaktas vid beräkningen av en samägares övriga rätt till ersättning. Liksom en juridisk person som betraktas som en enda investerare berättigad en investering som betraktas som en oskiftad samäganderätt till ersättning endast en gång. Om samma personer har gjort flera investeringar kan de få

högst 120 000 mark i ersättning. En placementsfond är emellertid inte en gemensam investering i den bemärkelse som avses i 2 mom., även om den kan anses utgöra ett samägandeförhållande. Avsikten med förslaget är att till själva fondbolaget inte skall betalas en enda 120 000 marks ersättning. I momentet ingår vidare en mot artikel 8.3 i investerarskyddsdirektivet svarande bestämmelse om att ersättningen alltid skall betalas till en investerare som har oinskränkt rätt till fordringarna, om en sådan kan identifieras.

Den föreslagna paragrafens 3 mom. undantar s.k. penningtvåtsrelaterade fordringar från skyddet, dvs. tillgångar för vilka en fällande dom för häleribrott har meddelats i enlighet med 32 kap. 1 § 2 mom. Bestämmelsen motsvarar investerarskyddsdirektivet (artikel 3).

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs i enlighet med artikel 6 i investerarskyddsdirektivet hur långt skyddet sträcker sig i det fall att ett värdepappersföretag slutar tillhandahålla investeringstjänster. Sådana tillgångar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar och om vilka investeraren har ingått ett investeringstjänstavtal med värdepappersföretaget innan dettas verksamhetstillstånd återkallats, omfattas av investerarskyddet till dess att de därtill anslutna fordringsrätterna förfaller till betalning. Även om värdepappersföretagets verksamhetstillstånd återkallas i sin helhet av någon orsak som nämns i 12 §, ansvarar företaget solidariskt för betalningen av sina kunders fordringar till dess att de genom företaget gjorda investeringarna har förfallit till betalning och de därtill anslutna fordringarna ostridigt har betalats. Samma bestämmelse skall tillämpas på kreditinstitut vars koncession har återkallats i enlighet med kreditinstitutslagen. Genom att sluta tillhandahålla investeringstjänster kan ett värdepappersföretag inte slippa ansvaret för investeringstjänster som det har utfört därförinnan. Orsaken till att verksamheten upphört saknar betydelse för tillämpningen av paragrafen. Motsvarande principer tillämpas när ett värdepappersföretag har utesluts ur ersättningsfonden (45 §).

Enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. kan det i 1 mom. nämnda maximibeloppet inte överskridas heller vid betalning av ersättningar till kunder hos utländska företag som är medlemmar i ersättningsfonden. Vid

beräkningen av dessas skydd borde i första hand den ersättning beaktas som betalas till investerare i enlighet med skyddssystemet i de ifrågavarande företagens hemstat.

41 §. *Ersättningsfondens regressrätt.* Enligt den föreslagna paragrafen får ersättningsfonden regressrätt mot ett värdepappersföretag till den del som fonden ersätter investerarens fordringar. Detta betyder i praktiken att ersättningsfonden övertar investerarens fordran till den del fonden har ersatt denna i samband med insolvensförfarandet. Bestämmelsen motsvarar artikel 13 i investerarskyddsdirektivet. Den summa som uppburits hos värdepappersföretaget skall läggas till ersättningsfondens kapital. I ersättningsfondens stadgar skall tas in föreskrifter om ränta på fordran. När ett insolvent värdepappersföretag undergår företagssanering kan ersättningsfonden med stöd av sin regressrätt också överta aktier i det värdepappersföretag som har orsakat ersättningsfallet.

42 §. *Värdepappersföretags solidariska ansvar samt betalning av investerarens fordringar.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. är värdepappersföretagen solidariskt ansvariga för ersättningsfondens förpliktelser. I en ersättningssituation skall investerarnas fordringar betalas i finska mark, av de medel som ersättningsfondens medlemmar gemensamt har avsatt till fonden. Bestämmelsen skall tillämpas också på ersättningar som skall betalas till investerare som är kunder hos ett finländskt värdepappersföretags filial inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Det är därför viktigt att ersättningsfondens i form av garantiavgifter inbetalda kapital består av likvida medel eller egendom som är lätt realiserbar. Även om ersättningsfondens medel undantagsvis är otillräckligt i ett konkret ersättningsfall, blir investerarskyddet inte lidande. Enligt den föreslagna bestämmelsen är nämligen ersättningsfonden i ett sådant fall skyldig att uppta kredit. För betalningen av fordringarna skall emellertid i första hand användas ersättningsfondens såsom likvida medel inbetalda kapital. Om ersättningsfondens likvida medel inte räcker till kan fordringarna eventuellt betalas genom en försäkring. Först efter att både de likvida medlen och en eventuell försäkring har visat sig vara otillräckliga, skall ersättningsfonden uppta kredit. Återbetalningen av krediten skall skötas genom de garantiavgifter, eventuellt förhöjda, som upp bärs hos värdepappersföretagen.

I praktiken blir det härvid nödvändigt att uppbära extra garantiavgifter, till åtskillnad från den situationen att ersättningsfondens medel räcker för betalning av ersättningarna. Underskottet i fonden skall elimineras i en så jämn och snabb takt som möjligt, med hänsyn till de årliga summor som avsätts till fonden under övergångsperioden på fem år. Syftet med direktivet är att staten eller de behöriga myndigheterna inte heller i en situation som denna skall kunna påföras ersättningsansvar. Finska statens enda skyldighet i detta avseende är att dra försorg om att det i Finland inrättas ett ersättningsystem som uppfyller investerarskyddsdirektivets krav.

Syftet med lagstiftningen är att det utan oskäligt dröjsmål skall betalas ersättning till investerare som konstateras ha berättigade krav. Av denna anledning föreslås i 2 mom. en bestämmelse enligt vilken ersättningsfonden skall betala ut ersättningarna inom tre månader efter att finansinspektionen har beslutat att ersättningsfonden är betalningsskyldig. Bestämmelsen är baserad på direktivet (artikel 9.1). Tiden börjar emellertid löpa redan tidigare i det fall att värdepappersföretaget undergår insolvensförfarande. Då börjar tiden löpa den dag insolvensförfarandet inleds. Det ligger i ersättningsfondens intresse att betala ut ersättningarna snabbt, eftersom dröjsmålsränta enligt räntelagen löper på ersättningsbeloppen räknat från den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut om betalningsskyldigheten. Om beloppet av en enskild ersättning fortfarande är oklart när tidsfristen löper ut, borde ersättningsfonden temporärt till investeraren betala en ersättning som är mindre än det slutliga beloppet. Ifall statsrådet med stöd av föreslagna 12 § 4 mom. i undantagsfall fattar beslut om fondens ersättningskyldighet skall tidsfristen räknas från den dag då beslutet om återkallande av verksamhetstillståndet fattades.

I exceptionella fall kan ersättningsfonden enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. av finansinspektionen beviljas förlängning av den tid inom vilken fordringarna skall betalas. Finansinspektionen kan bevilja förlängd tid för betalning av alla fordringar. Det oaktat skall ersättningsfonden emellertid betala ersättning till en enskild investerare i det fall att det från dennas synpunkt vore oskäligt att skjuta upp betalningen. Enstaka undantag kan således göras av ersättningsfonden. Dröjsmålsränta löper emellertid oavsett om

tilläggs tid beviljas.

Om ersättningsfonden inte har betalat ersättning för en investerares fordringar inom den i lagen angivna tiden och under de i lagen angivna förutsättningarna, har investeraren enligt 4 mom. rätt att vid domstol kräva betalning ur ersättningsfonden. Momentet överensstämmer med artiklarna 12 och 13 i investerarskyddsdirektivet. Också andra mellan investerare och ersättningsfonden uppkommande tvister om ersättningsbelopp eller rätt till ersättning kan normalt avgöras genom domstolsförfarande.

Enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. kan betalningen av en ersättning skjutas upp också i det fall att investeraren är åtalad för häleribrott. Denna bestämmelse föranleds av att s.k. penningtvättsrelaterade fordringar inte skyddas.

43 §. *Ersättningsfondens informationskyldighet.* Ett väsentligt element i investerarskyddet är att investerarna känner till att det finns ett ersättningssystem i samband med investeringstransaktioner som gjorts genom värdepappersföretagens förmedling samt vet hur de skall förfara i en eventuell ersättningssituation. För att investerarna skall bli informerade om att ett värdepappersföretag har konstaterats vara insolvent och att det till följd därav har beslutats att investerarna skall skyddas genom betalningar ur ersättningsfonden, skall ersättningsfonden enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skriftligen informera alla de kunder hos värdepappersföretaget som den känner till. Dessutom skall ersättningsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina fordringar. Bestämmelsen motsvarar 65 l § i kreditinstitutslagen. Den föreslagna informationskyldigheten har ersättningsfonden också i det fall att beslutet om ersättningskyldigheten i enlighet med föreslagna 12 § 4 mom. fattas av statsrådet.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan ersättningsfonden bestämma en tid på minst sex månader inom vilken investerarna skall inkomma med sina krav. Om en investerare överskrider tidsfristen kan fonden emellertid inte vägra betala ersättning i det fall att investeraren av något tvingande skäl inte i tid har kunnat framföra sina anspråk. Bestämmelserna överensstämmer med direktivet (artikel 9.1 och 9.2).

44 §. *Ersättningsfondens minimikapital, placeringar och likviditet.* I den föreslagna

paragrafens 1 mom. föreskrivs om ersättningsfondens minimikapital. Fondens kapital skall uppgå till minst 50 miljoner mark. Av betydelse i detta sammanhang är framförallt att skyddet är täckande, i förhållande till antalet investerare som skyddet omfattar samt de ersättningar som fonden kan bli tvungen att betala på grund av ett medelstort värdepappersföretags eller kreditinstituts insolvens. Även om fondmedlemmarnas ansvar inte begränsas genom att en viss minimistorlek fastställs för fonden, är det klart att fonden inte behöver ökas och värdepappersföretagen därmed i ekonomiskt hänseende betungas mera än vad som behövs för betalning av ett eventuellt större ersättningsbelopp. Med tanke på den internationella konkurrensen är det viktigt att kostnaderna inte blir större än i de övriga EU-länderna. Enligt momentet skall garantiavgifterna vidare bestämmas så att fondens kapital kan ökas genom inbetalningar i en så jämn takt som möjligt. Detta sammanhänger med bestämmelsen att högst hälften av ersättningsfondens kapital kan täckas genom en gemensam försäkring. T.ex. av det i paragrafen angivna minimikapitalet kan högst 25 miljoner mark täckas genom en försäkring.

Efter att minimikapitalet har fått ihop behöver ersättningsfonden inte nödvändigtvis ökas ytterligare. Om fondens medlemsantal ökar eller dess ansvar annars växer kan det bli nödvändigt att avsätta större belopp än vad som förutsätts i momentet. Ersättningsfondens minimikapital är inte avsett att vara permanent och inte heller anger det fondens maximistorlek. Eftersom finansmarknaden i Finland undergår en snabb utveckling, måste ersättningsfonden vid behov kunna ökas. Genom flexibla regler i dessa avseenden kan onödiga garantiavgiftsdebiteringar undvikas och kapitalet behöver inte för säkerhets skull ökas i onödan. Å andra sidan kan eventuella ökningsbehov i stor utsträckning tillgodoses genom avkastningen på fondens 50 miljoner marks kapital. Beslut om att öka ersättningsfondens kapital utöver det i denna paragraf angivna minimibeloppet skall fattas årligen i samband med att vederbörande ministerium på framställning av ersättningsfonden och efter att ha inhämtat utlåtande från finansinspektionen och Finlands Bank fastställer det årliga belopp som skall uppbäras i garantiavgifter. Efter ett eventuellt ersättningsfall skall nya medel avsättas till fonden så att den alltid når upp till det i paragrafen an-

givna minimibeloppet. Det är skäl att i ersättningsfondens stadgar ta in närmare bestämmelser om hur minimikapitalet skall återställas efter ett ersättningsfall (35 § 1 mom. 2 punkten).

I den föreslagna paragrafens 2 och 3 mom. har tagits in bestämmelser om hur ersättningsfondens medel skall placeras. Bestämmelserna motsvarar 65 o § kreditinstitutslagen. I paragrafens 2 mom. sägs ingenting om lämpliga eller olämpliga investeringsobjekt. Enligt momentet skall investeringarna med iakttagande av riskspridningsprincipen göras på ett säkert och effektivt sätt som tryggar fondens likviditet. Detta innebär dels att sådana investeringsobjekt skall undvikas vilkas realisering är alltför tidskrävande med tanke på fondens likviditet. Ersättningsfonden skall kunna betala investerarnas fordringar inom tre månader räknat från den dag då finansinspektionen fattade beslut om fondens betalningsskyldighet. Riskspridningsprincipen anses förutsätta att medlen investeras med iakttagande av de i 37 § 1 mom. lagen om placeringsfonder angivna gränserna, t.ex. vad gäller hur stor andel av medlen som kan placeras i samma bolags aktier.

Avkastningen på investeringarna skall enligt momentets sista mening läggas till ersättningsfondens kapital. På detta sätt kommer avkastningen alla fondmedlemmar till godo och minskar behovet att uppbära garantiavgifter hos dem. Utöver spridningsprincipen ingår i paragrafens 3 mom. en bestämmelse om vissa begränsningar som syftar till att fonden skall förvaltas enligt rättvisa principer. Ersättningsfondens medel får inte investeras i aktier eller andelar i ett företag eller i en till samma konsolideringsgrupp hörande sammanslutning och inte heller i värdepapper som dessa emitterat. Närmare bestämmelser om investering av medlen skall enligt föreslagna 35 § 1 mom. 11 punkten tas in i ersättningsfondens stadgar.

I den föreslagna paragrafens 4 mom. föreskrivs om ersättningsfondens likviditet. Bestämmelsen motsvarar 30 §.

45 §. *Uteslutning ur ersättningsfonden.* Enligt denna paragraf kan ett värdepappersföretag uteslutas ur ersättningsfonden om det inte uppfyller de förpliktelser som följer av lag och fondens stadgar. Bestämmelsen motsvarar artikel 5 i investerarskyddsdirektivet. Eftersom värdepappersföretaget efter uteslutningen inte längre kan tillhandahålla investe-

ringstjänster är det viktigt att utslutningen inte sker förrän företaget har givits möjlighet att rätta till sin försummelse och uppmanats att göra ändringar i den mot lagen och stadgarna stridande verksamheten. Av dessa skäl borde finansinspektionen och ersättningsfonden enligt 1 mom. vidta de åtgärder som de anser vara nödvändiga för att företaget att uppfylla sina förpliktelser.

Om dessa åtgärder inte förmår företaget att uppfylla sina förpliktelser kan ersättningsfonden enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. tilldela det en varning. En varning förutsätter att företaget har gjort en väsentlig förseelse. Det kan t.ex. vara fråga om att värdepappersföretaget flera gånger uppsåtligt har vanskött sina ekonomiska förpliktelser som fondmedlem. Värdepappersföretaget kan emellertid utslutas tidigast 12 månader efter varningen. Ersättningsfonden skall höra företaget innan den ger varningen och beslutar om utslutningen. Dessutom skall ersättningsfonden utverka vederbörande ministeriets samtycke för båda besluten. Utslutningen skall offentliggöras på samma sätt som finansinspektionens beslut om ersättningsfondens betalningsskyldighet.

Enligt paragrafens 3 mom. påverkar utslutningen inte de investerares skydd som genom förmedling av det utslutna värdepappersföretaget har ingått avtal före dess utslutning. Ifall sådana investerares fordringar fortfarande innehas eller förvaltas av värdepappersföretaget, omfattas de emellertid av skyddet till dess att de förfaller till betalning. Bestämmelsen överensstämmer med artikel 5.2 i investerarskyddsdirektivet. Ett värdepappersföretag förblir solidariskt ansvarigt för återbetalningen av fordringar som det innehar eller förvaltar till dess att fordringarna ostridigt har betalats. Den föreslagna regleringen motsvarar vad som i 40 § 4 mom. föreskrivs om återkallande av verksamhetstillstånd. Av 20 § 4 mom. kreditinstitutslagen följer att ett kreditinstitut kan lämna ersättningsfonden också utan att därmed upphöra med sin övriga bankverksamhet. I en sådan situation gäller beträffande skyddets omfattning i tillämpliga delar den föreslagna paragrafens 3 mom.

Enligt 12 § lagen om värdepappersföretag kan statsrådet återkalla ett värdepappersföretags verksamhetstillstånd om företaget i något väsentligt avseende bryter mot ersättningsfondens stadgar. Härmed avses i synnerhet överträdelse som leder till att ersätt-

ningsfonden beslutar tilldela företaget en varning i avsikt att eventuellt utsluta det ur fonden. En förutsättning för återkallande av verksamhetstillståndet naturligtvis inte att ersättningsfonden har givit företaget ett utslutningsmeddelande. Det kan i praktiken uppkomma situationer där en överträdelse av stadgarna tillmäts en så stor betydelse, t.ex. av skäl som sammanhänger med finansmarknadens stabilitet och tillförlitlighet, att verksamhetstillståndet skall återkallas omedelbart, dvs. enligt en tidtabell som är snabbare än den normala, minst ettåriga utslutningsprocessen. Återkallande av verksamhetstillståndet för ett värdepappersföretag som har utslutits ur ersättningsfonden kan i praktiken ske med stöd av 12 § 1 mom. 1 eller 3 mom. Om värdepappersföretaget utsluts ur fonden skall verksamhetstillståndet å andra sidan återkallas så snabbt som möjligt, eftersom ett värdepappersföretag som inte hör till ersättningsfonden inte kan tillhandahålla investeringstjänster. I praktiken kan verksamhetstillståndet emellertid slutgiltigt återkallas först efter att de behöriga myndigheterna t.ex. har förvässat sig om att de investerare som varit kunder hos företaget har fått betalning för sina fordringar. De myndigheter som har beviljat verksamhetstillståndet blir informerade om värdepappersföretagets överträdelse genom att ersättningsfonden omedelbart skall underrätta finansinspektionen i det fall att värdepappersföretaget inte rättar sig efter ersättningsfondens stadgar eller denna lag. Dessutom skall ersättningsfonden utverka vederbörande ministeriums samtycke innan den kan tilldela företaget en varning och fatta beslut om dess utslutning ur fonden.

46 §. *Marknadsföringsbegränsning och informationsskyldighet.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. uppställs gränser för värdepappersföretagens information om investerarskyddet och marknadsföringen av detta. Från investerarskyddets synpunkt är det viktigt att värdepappersföretagen tillhandahåller investerarna sanningsenlig information om det skydd som ersättningsfonden ger. Samma princip skall således iaktas också vid marknadsföringen. Bestämmelsens betydelse ökar särskilt i det fall att ett värdepappersföretag är verksamt på en marknad där värdepappersföretagen eventuellt hör till ersättningsfonder som ger skydd i en annan omfattning och på en annan nivå. Investerarskyddet blir i så fall en faktor i värdepap-

persföretagens konkurrens om kunderna. Av samma skäl föreslås i momentet en bestämmelse om att värdepappersföretagen i sin marknadsföring inte får använda uppgifter om det skydd som andra värdepappersföretag erbjuder. Bestämmelserna motsvarar investerarskyddsdirektivet (artikel 10.3).

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs om värdepappersföretagens skyldighet att informera sina kunder om det investerarskydd som gäller för fordringarna. Informationen skall på Finlands officiella språk riktas till alla investerare som är kunder hos företaget. Den skall gälla skyddets uppbyggnad, omfattning och nivå och även eventuella brister eller begränsningar i skyddet. Informationen skall riktas också till de investerare som inte omfattas av skyddet. Enligt momentet skall de till ersättningsfonden hörande depositionsbankerna särskilt informera sina kunder om huruvida dessas tillgångar skyddas genom insättningsgarantifonden eller ersättningsfonden. Bestämmelserna motsvarar investerarskyddsdirektivet (artikel 10).

Ersättningsfonden är enligt 43 § skyldig att informera alla investerare om att det har fattats beslut om att betala ersättningar till dem samt om hur de skall förfara för att bevaka sina rättigheter. Av denna anledning gäller värdepappersföretagets informations-skyldighet i regel inte de praktiska åtgärder som skall vidtas i egentliga ersättningsfall, utan till denna del står det värdepappersföretagen fritt att informera sina kunder. Informations-skyldigheten gäller enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. också dessa omständigheter, ifall en investerare ber företaget om sådan information.

Enligt den föreslagna paragrafens 4 mom. skall ett värdepappersföretag som har etablerat en filial i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ge informationen på de officiella språken i den medlemsstat där filialen finns.

47 §. *Besvärsmått*. Enligt denna paragraf har ett värdepappersföretag rätt att få ett av ersättningsfonden fattat beslut upptaget till finansinspektionens prövning inom 30 dagar från beslutet.

48 §. *Tystnadsplikt*. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 5 mom. enligt vilket tystnadsplikten utöver finansinspektionen gäller alla som när de har deltagit i förvaltningen av ersättningsfonden eller skött den- nas ärenden har fått reda på icke-offentliga omständigheter eller affärs- eller yrkeshem-

ligheter om ett värdepappersföretags eller dess kunders ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden.

51 §. *Skadestånd*. Till paragrafens 1 mom. föreslås bli fogad en bestämmelse om att även den som har brutit mot ersättningsfondens stadgar och därigenom orsakar skada är skyldig att ersätta denna.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

1. Enligt förslaget skall lagen träda i kraft den 1 september 1998. Till följd av de förberedande åtgärder som vidtagits inför inrättandet av ersättningsfonden är det motiverat att bestämmelserna om fonden träder i kraft ca en månad innan investerarskyddsdirektivet måste sättas i kraft (den 26 september 1998). Ersättningsfondens stadgar måste emellertid fastställas innan lagen träder i kraft. Detta är en följd av att bestämmelserna om fondmedlemmarnas ansvar måste vara klara när ansvaret för eventuella ersättningsfall inträder. Finansministeriet har fört preliminära diskussioner om inrättandet av ersättningsfonden samt om utformningen av dess stadgar med Fondkommissionärsföreningen och Bankföreningen i Finland.

2. De värdepappersföretag som när denna lag träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag, anses ha blivit medlemmar i ersättningsfonden den dag då de ansöker om medlemskap i fonden. Med avseende på hur långt ersättningsfondens skydd sträcker sig är denna dag avgörande, eftersom ur fonden kan betalas ersättningar endast till sådana värdepappersföretags investerarkunder som är medlemmar i fonden.

3. Enligt den tredje föreslagna övergångsbestämmelsen skall de värdepappersföretag som när lagen träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag ansöka om medlemskap i ersättningsfonden inom en månad efter lagens ikraftträdande. Bestämmelsen är motiverad eftersom medlemskap i ersättningsfonden enligt 4 § är obligatoriskt för värdepappersföretag som tillhandahåller investeringstjänster. Ett värdepappersföretag som inte ansöker om medlemskap inom en månad måste sluta tillhandahålla investeringstjänster omedelbart, likväl senast tre månader efter lagens ikraftträdande.

4. Finansinspektionen skall inom tre månader efter lagens ikraftträdande underrättas

om storleken av de första garantiavgifterna som påförs av ersättningsfonden. Eftersom ersättningsfondens samtliga grundande medlemmar skall ansluta sig som medlemmar inom tre månader efter lagens ikraftträdande, är det skäligt att de första garantiavgifterna fastställs inom tre månader efter ikraftträdandet. Av samma orsak skall i ersättningsfondens stadgar tas in övergångsbestämmelser om uppbörderna av garantiavgifterna för det första året.

5. Enligt denna bestämmelse skall det minimikapital som nämns i 44 § betalas in till ersättningsfonden under en fem års övergångsperiod. Det är inte skäl att belasta värdepappersföretagen ekonomiskt genom inbetalningar som ökar fondens kapital väsentligt utöver vad som behövs för enskilda ersättningsfall. Genom att snabbt komma upp nå minimikapitalet kan fonden å andra sidan öka sin trovärdighet. Avsikten med bestämmelsen är dessutom att undvika den situationen att fonden måste uppta kredit. I praktiken har bestämmelsen den betydelsen att fonden under övergångsperioden borde avsätta ca 8 miljoner mark årligen, med en 5 procents årlig avkastning på kapitalet. Om ersättningsfonden utnyttjar möjligheten att ta en försäkring kan denna täcka högst hälften av de årliga garantiavgifterna. De årliga totalkostnaderna blir i så fall 4 miljoner mark av garantiavgifterna och försäkringspremierna som skall betalas kontant.

När propositionen avfattades fanns det inga noggranna uppgifter om de kostnader som en eventuell försäkring skulle innebära för ersättningsfonden. Av denna anledning föreslås försäkringen inte vara obligatorisk. Detta betyder också att prissättningen av försäkringen inte enbart ligger i försäkringsbolagets händer, eftersom ersättningsfonden om den så önskar kan betala hela kapitalet kontant. Tröskeln för att ta en försäkring kan ligga högt också av den orsaken att en eventuell försäkring enligt 36 § 5 mom. försätts vara kollektiv.

Enligt övergångsbestämmelsen är det möjligt att täcka över hälften av kapitalet genom försäkring. I så fall skall ersättningsfonden emellertid redan under sitt första verksamhetsår ta en försäkring som täcker hela minimikapitalet på 50 miljoner mark. Genom att täcka sitt minimikapital redan under det första verksamhetsåret kan fonden öka sin trovärdighet. I detta skede har det inte kunnat bedömas om det i praktiken vore förmånligt

för ersättningsfonden att ta en sådan försäkring. I ersättningsfondens stadgar skall tas in närmare bestämmelser om förfarandet under övergångsperioden.

6. Förslaget innebär att andra stycket i investerarskyddsdirektivets artikel 4.1 skall tillämpas. Enligt denna föreskrift kan ersättningen till en och samma investerare ända till den 31 december 1999 uppgå till 15 000 ecu. I praktiken kommer en lägre ersättning att tillämpas i endast ca 16 månader. Av denna anledning kan man under hela den tid ersättningsfonden avsätts vara beredd på ersättningar upp till 20 000 ecu.

7. Enligt den s.k. exportförbudsprincip som följer av andra stycket i investerarskyddsdirektivets artikel 7.1 får ett värdepappersföretags inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet etablerade filial till och med den 31 december 1999 inte erbjuda investerarna ett bättre skydd än det skydd som motsvarande system inom värdmedlemsstatens territorium ger. Enligt motiveringen till investerarskyddsdirektivet är det inte önskvärt att nivån på eller omfattningen av skyddet blir ett konkurrensredskap, i den mån konkurrensen kan orsaka marknadsstörningar. Eftersom det finländska ersättnings-systemet erbjuder skydd som i stort sett motsvarar direktivets minimikrav, har exportförbudsprincipen ingen större betydelse för de finländska värdepappersföretagen. Omfattningen av det investerarskydd som de finländska värdepappersföretagen erbjuder kan i undantagsfall vara större än skyddet i värdmedlemsstaten. Investerarskyddsdirektivets förteckning över investerarkategorier som eventuellt lämnas utanför skyddet föreslås inte bli införd i Finland. Det är mera sannolikt att i Finland etablerade filialer till värdepappersföretag som är hemmahörande i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan erbjuda skydd som överträffar det som erbjuds i Finland. T.ex. i Sverige har skyddets maximibelopp föreslagits vara 250 000 SEK, vilket motsvarar den svenska insättningsgarantifondens ersättningsnivå.

8. Avsikten med den föreslagna övergångsbestämmelsen är att säkerställa att värdepappersföretagens gamla och nya kunder informeras om investerarskyddet. Den informationsskyldighet som följer av lagförslaget 46 § 2 mom. gäller uttryckligen värdepappersföretagens samtliga kunder, såväl nya som gamla.

1.2. Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland

4 a §. *Kompletteringsskydd för filialer.* Till lagen föreslås bli fogade nya bestämmelser om komplettering av investerarskyddet för kunder hos filialer till utländska värdepappersföretag från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt tredje stycket i investerarskyddsdirektivets artikel 7.1 skall en filial ha rätt att ansluta sig till värdepappersstatens system för ersättning till investerare om detta är bättre än hemlandets motsvarande system. Huvudregeln är den att ett utländskt värdepappersföretags filial kan höra till den finländska ersättningsfonden, som är skyldig att ersätta investerarens likvida medel och finansiella instrument som innehas av filialen, i den mån som skyddssystemet i filialens hemland inte ersätter dem, likväl högst till det ersättningsbelopp som nämns i 6 kap. lagen om värdepappersföretag. En förutsättning för medlemskap i den finländska ersättningsfonden är att hemstatens skyddssystem inte är lika täckande som det skydd som den finländska ersättningsfonden ger.

Om ett värdepappersföretag vill att dess filial skall höra till den finländska ersättningsfonden med tanke på det kompletteringsskydd som denna ger, skall värdepappersföretaget i enlighet med den föreslagna paragrafens 1 mom. ansöka om medlemskap i fonden. Medlemsansökan skall lämnas in direkt till ersättningsfonden, eftersom en filial från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet inte behöver något myndighetstillstånd för etablering i Finland. Sökandena skall bemötas opartiskt och jämbördigt. I praktiken skall den finländska ersättningsfonden innan filialen antas som medlem förhandla om de allmänna villkoren med det mot ersättningsfonden svarande skyddssystemet och den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten. I fråga om anslutningsförfarandet och beräkningen av ersättnings storlek skall de principer iaktas som räknas upp i investerarskyddsdirektivets bilaga II.

Den ersättningsfond som behandlar ansökan kan avslå denna om hemstatens skydd kan anses vara tillräckligt. Detta innebär att skyddet skall ställas i proportion till antalet investerare som det omfattar, till ersättnings-

ens maximibelopp samt de ifrågasvarande likvida medlen och finansiella instrumenten. Värdepappersföretaget skall i sin ansökan i enlighet med den föreslagna paragrafens 2 mom. ta in tillräckliga uppgifter om värdepappersföretaget samt om skyddssystemet i dess hemstat. Av uppgifterna skall åtminstone framgå vilken risk värdepappersföretagets medlemskap innebär för ersättningsfonden. Vederbörande ministeriums, finansinspektionens och Finlands Banks utlåtande skall inhämtas om ansökan.

I sitt beslut med anledning av ansökan skall ersättningsfonden bestämma vilka fordringar och vilka belopp den finländska ersättningsfonden skyddar. Ett värdepappersföretag är enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skyldigt att betala den av ersättningsfonden fastställa garantiavgiften.

I fråga om ersättningsfondens betalningskyldighet och informationsskyldighet gäller i regel samma principer som för finländska värdepappersföretag. Enligt paragrafens 4 mom. inträder ersättningsfondens betalningskyldighet när den får vetskap om att skyddssystemet i värdepappersföretagets hemstat har ålagts att ersätta investerarnas fordringar. Efter att ha fått vetskap om beslutet skall ersättningsfonden direkt underätta filialens investerarkunder om betalningsskyldighetens inträde. Dessutom skall ersättningsfonden enligt den föreslagna paragrafens 5 mom. genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina rättigheter. Ersättningsfonden skall av värdepappersföretaget eller dess filial i Finland få uppgifter om de investerare vilkas fordringar ersättningsfonden är skyldig att ersätta. Ersättningsfonden får enligt den föreslagna paragrafens 6 mom. inte lämna dessa uppgifter vidare till andra än sådana myndigheter som har rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

4 b §. *Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden.* I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om förfarandet när värdepappersföretags filialer i Finland skall uteslutas ur fonden. Enligt artikel 7.2 i investerarskyddsdirektivet kan ersättningsfonden utesluta filialen till ett inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet auktoriserat värdepappersföretag om filialen inte iakttar bestämmelserna i denna lag samt de forskrifter och stadgar som har utfärdats med stöd av lagen. I den nämnda artikeln förutsätts det emellertid att filialen inte får uteslutas förrän

minst 12 månader har förflutit efter att den har tilldelats en varning. Ersättningsfonden skall i samband med ärendet höra värdepappersföretaget, finansinspektionen, vederbörande ministerium samt tillsynsmyndigheten i filialens hemstat. Till åtskillnad från vad som är fallet med finländska värdepappersföretag innebär uteslutningen från det finländska ersättningsssystemet inte för ett värdepappersföretag från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att det måste sluta tillhandahålla investeringstjänster helt och hållet.

Aven om en filial har uteslutits ur ersättningsfonden skall de investerare tillhöriga likvida medel och finansiella instrument som filialen innehar enligt avtal som ingåtts före uteslutningsbeslutet, enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. omfattas av skyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är solidariskt ansvarigt till dess att de till dess tillgångar anslutna fordringarna ostridigt har betalats till investerarna. Regleringen motsvarar föreslagna 45 § 3 mom. i lagen om värdepappersföretag.

För att myndigheterna skall få vetskap om att ett värdepappersföretag har blivit uteslutet skall ersättningsfonden underrätta finansinspektionen och vederbörande ministerium om sitt beslut. Dessutom skall enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. en offentlig kungörelse utfärdas om beslutet samt ett meddelande publiceras i de största dagstidningarna inom värdepappersföretagets verksamhetsområde. Värdepappersföretagets investerarkunder skall underrättas i enlighet med föreslagna 13 a §.

7 §. *Verksamhetstillstånd för filial.* Om ett värdepappersföretag från en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet vill etablera en filial i Finland skall det ansöka om statsrådets tillstånd. Enligt den ändring som föreslås i paragrafen skall dels finansinspektionens dels den finländska ersättningsfondens utlåtande inhämtas när ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ansöker om verksamhetstillstånd för etablering av en filial. Utlåtandet behövs för att det skall kunna bedömas om skyddssystemet i värdepappersföretags hemstat motsvarar det skydd som den finländska ersättningsfonden ger.

8 §. *Beviljande av verksamhetstillstånd.* Enligt investerarskyddsdirektivet behöver

filialer från tredje länder inte nödvändigtvis med avseende på investerarskyddet behandlas på samma sätt som filialer till värdepappersföretag som är hemmahörande inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I direktivets artikel 11 förutsätts inte att i tredje länder hemmahörande värdepappersföretags filialer skall anslutas till värdstatens system för skydd av investerare. Enligt direktivet skall medlemsstaterna kontrollera att filialer som har inrättats av ett värdepappersföretag som har sitt huvudkontor utanför gemenskapen har ett skydd som motsvarar det som föreskrivs i direktivet. Om så inte är fallet kan filialerna åläggas att ansluta sig till värdstatens system. Av dessa skäl föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas bestämmelser om medlemskap för filialer till utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet auktoriserade värdepappersföretag.

Ifall statsrådet efter att ha fått de utlåtanden som avses i 7 § gör den bedömningen att skyddssystemet i värdepappersföretagets hemstat inte motsvarar det finländska, kan värdepappersföretaget åläggas att ansluta sig till den finländska ersättningsfonden. Ett utländskt värdepappersföretags filial kan åläggas att ansluta sig till den finländska ersättningsfonden också för att komplettera det skydd som den får genom sin hemstat. Detta förfarande gäller också i det fall att värdepappersföretaget inte uttryckligen självt har bett att få bli medlem i den finländska ersättningsfonden. I praktiken kan statsrådet på de villkor som det bestämmer bifalla en ansökan som har gjorts av ett värdepappersföretag från en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Statsrådet föreslås också ha rätt att besluta att en filial inte kan antas som medlem i ersättningsfonden. Ett sådant beslut kan fattas t.ex. av den anledningen att filialens medlemskap bedöms kunna medföra avsevärda och svårbemästrade risker för det finländska ersättningsystemet. Aven om en filial beviljas verksamhetstillstånd utan skyldighet att ansluta sig till ersättningsfonden måste den i enlighet med föreslagna 13 a § informera alla sina kunder om skyddet.

8 a §. *Ersättningskyldighet.* Enligt paragrafens 1 mom. uppkommer den finländska ersättningsfondens skyldighet att ersätta fordringar tillhörande investerare som är kunder hos ett i tredje land auktoriserat värdepappersföretags filial i Finland först när värdepappersföretag har försatts i likvidation eller

konkurs. Ur ersättningsfonden skall enligt förslaget ersättas investerares likvida medel och finansiella instrument som innehas av värdepappersföretag, endast till den del som konkursboets tillgångar inte räcker för betalning av fordringarna. Ersättningsfonden kan betala investerarnas fordringar också medan likvidations- eller konkursförfarandet pågår. Ersättningsfonden betalas i finska mark.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. inträder ersättningsfondens betalningsskyldighet då fonden av tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat har fått veta att värdepappersföretaget har försatts i konkurs eller likvidation samt att konkursboets tillgångar inte räcker till betalning av investerarnas fordringar. Ersättningsfonden skall dra försorg om att investerarna omedelbart informeras om saken. Ett meddelande om hur investerarna skall kunna trygga sina fordringar skall publiceras som en offentlig kungörelse.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. skall värdepappersföretagets filial i Finland tillstålla ersättningsfonden uppgifter om de investerare som omfattas av skyddet. Ersättningsfonden får inte vidarebefordra uppgifterna till andra än myndigheter.

8 b §. *Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden.* I paragrafens föreslås bestämmelser om förfarandet när en filial till ett värdepappersföretag som är etablerat i någon stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall uteslutas ur den finländska ersättningsfonden. Direktivet saknar bestämmelser om förfarandet i det fall att filialen kommer från någon stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilket innebär att uteslutningsförfarandet kan regleras nationellt.

De föreslagna bestämmelserna om uteslutningsförfarandet motsvarar de i 4 b § ingående bestämmelserna om uteslutning av ett i någon stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet auktoriserat värdepappersföretags filial. För ett värdepappersföretag från en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet innebär en uteslutning att filialens verksamhetstillstånd återkallas i enlighet med lagens 9 §.

13 a §. *Filialers informationskyldighet.* Denna nya paragraf som föreslås bli fogad till lagens 4 kap. reglerar den för samtliga filialer till utländska värdepappersföretag gällande skyldigheten att informera om investerarskyddet. Bestämmelserna överensstäm-

mer med investerarskyddsdirektivet (artiklarna 10.1, 10.2, 11.2 och 11.3) samt med 46 § 2 och 3 mom. som föreslås bli fogade till lagen om värdepappersföretag.

Ett utländskt värdepappersföretags filial i Finland skall informera sina kunder i Finland om systemet för ersättning till investerare. Uppgifterna skall hållas tillgängliga för kunderna på finska och svenska. Informationskyldigheten gäller skyddets existens, eventuella brister eller begränsningar i skyddet samt ändringar i uppgifterna om skyddet. Dessutom skall investerarna på begäran informeras om ersättningskriterierna och om de åtgärder som investerarna skall vidta i konkreta ersättningsfall.

Kompletterande bestämmelser om utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialers medlemskap i ersättningsfonden skall enligt förslaget tas in i ersättningsfondens stadgar, så som föreskrivs i 35 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag. Vad som i 6 kap. lagen om värdepappersföretag bestäms om värdepappersföretagens skyldigheter skall också i övrigt i tillämpliga delar iaktas i fråga om utländska värdepappersföretag medlemskap, enligt lagens 1 § 2 mom.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 1998, dvs. samtidigt som de ändringar som föreslås i lagen om värdepappersföretag.

De filialer som när lagen träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall inom sex månader efter ikraftträdandet ge sina investerarkunder den information som avses i 13 a §.

I enlighet med artikel 4.1 i investerarskyddsdirektivet kan till slutet av 1999 i ersättning till en och samma investerare betalas ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

1.3. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland

1 §. *Tillämpningsområde.* Till paragrafen föreslås bli fogad ett nytt 2 mom. enligt vilket på utländska kreditinstituts filialer i Finland och dessas medlemskap i ersättningsfonden skall tillämpas samma bestämmelser som på utländska värdepappersföretags filia-

lers medlemskap enligt de föreslagna bestämmelserna i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 1998.

De filialer som tillhandahåller investeringstjänster i Finland när denna lag träder i kraft skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge sina investerarkunder den information som avses i 13 a § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland.

I enlighet med artikel 4.1 i investerarskyddsdirektivet kan den ersättning som till utgången av 1999 betalas till en och samma investerare uppgå till ett markbelopp som motsvarar högst 15 000 ecu.

1.4. Lagen om finansinspektionen

2 §. *Tillsynsobjekt.* Enligt lagen om värdepappersföretag skall flera av de beslut som gäller övervakning av ersättningsfonden samt dennas verksamhet fattas av finansinspektionen. Av denna anledning föreslås att till paragrafen fogas en ny 6 a punkt enligt vilken ersättningsfonden nämns i förteckningen över finansinspektionens tillsynsobjekt. I praktiken skall finansinspektionen övervaka att lag och med stöd av lagen utfärdade föreskrifter och stadgar iakttas inom ersättningsfondens förvaltning. Dessutom skall finansinspektionen enligt bestämmelsen få all information som den behöver för att fatta beslut om ersättningsfondens betalningsskyldighet och skyddet av investerarna.

15 b §. *Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster.* Till lagen föreslås bli fogad en ny paragraf om finansinspektionens rätt att för viss tid förbjuda värdepappersföretag och kreditinstitut att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i samma lags 16 § 1 mom. 5 punkten. En förutsättning för förbudet och begränsningen är att finansinspektionen på grundval av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets ekonomiska tillstånd har anledning att misstänka att det hotas av insolvens och att den ersättningsfond som ger investerarskydd kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar. Bestämmelsen motsvarar lagens 15 a § enligt vilken finansinspektionen av liknande skäl kan för-

bjuda eller begränsa rätten att ta emot depositioner. Eftersom det är fråga om en väsentligt ingrepp i ett företags verksamhet kan ett sådant förbud endast utfärdas för viss tid, högst tre månader. Det är motiverat att ge finansinspektionen den befogenhet som det här är frågan om eftersom den i egenskap av tillsynsmyndighet för värdepappersföretagen och kreditinstituten är den myndighet som är bäst förtrogen med företagets verksamhet och kan bedöma om deras verksamhet uppvisar de kännetecken som nämns i paragrafen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall bestämmelsen tillämpas också på utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland, ifall företaget eller institutet är medlem i ersättningsfonden.

1.5. Värdepappersmarknadslagen

1 kap. Allmänna stadganden

4 §. *Definitioner.* Den i paragrafens 1 mom. 4 punkten ingående definitionen av begreppet värdepappersförmedlare föreslås bli så ändrad att alla de kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen i fortsättningsen inte skall betraktas som värdepappersförmedlare i den bemärkelse som avses i värdepappersmarknadslagen. Den föreslagna bestämmelsen hänger samman med det nya 4 mom. som föreslås i 20 § kreditinstitutslagen, enligt vilket i ett kreditinstituts bolagsordning och stadgar skall bestämmas om kreditinstitutet tillhandahåller i 3 § lagen om värdepappersföretag avsedda investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i samma lags 16 § 1 mom. 5 punkten.

Definitionen av begreppet värdepappersförmedlare ändrades genom en lag som trädde i kraft i augusti 1996 så att begreppet inkluderar alla företag som med stöd av sitt verksamhetstillstånd får tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag. Till denna kategori hör finländska och utländska värdepappersföretag, finländska kreditinstitut samt utländska kreditinstitut och finansiella institut. Den omständigheten att de ifrågavarande företagen anses vara värdepappersförmedlare förutsätter emellertid inte att de verkligen tillhandahåller investeringstjänster. Definitionen av begreppet värdepappersförmedlare är sammankopplad med en hel del förpliktelser.

Eftersom i praktiken en del av de finländska kreditinstituten, t.ex. de s.k. specialkreditinstituten och små lokala banker, inte överhuvudtaget tillhandahåller sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag, är det ändamålsenligt att ytterligare precisera definitionen och förtydliga gällande praxis. Avsikten är att det i fortsättningen skall vara möjligt att klart särskilja de kreditinstitut som har de förpliktelser som anges i värdepappersmarknadslagen samt som är skyldiga att höra till ersättningsfonden. Kreditinstitut som till följd av regleringen avstår från sin ställning som värdepappersförmedlare kommer i fortsättningen att vara föremål för lättare reglering och samtidigt kommer de att slippa de ekonomiska förpliktelser som är förenade med medlemskapet i ersättningsfonden. Av denna anledning anses endast ett sådant system vara tillräckligt funktionellt, inom vilket de rättigheter och begränsade rättigheter som tillkommer ett kreditinstitut klart anges i kreditinstitutets bolagsordning eller stadgar. I det fall att ett kreditinstitut som har avstått från sin ställning som värdepappersförmedlare på nytt börjar tillhandahålla investeringstjänster skall det också på nytt ändra sin bolagsordning eller sina stadgar. På detta sätt säkerställs det att de myndigheter som övervakar värdepappersmarknaden, övriga marknadsparter samt ersättningsfonden entydigt kan utreda om kreditinstitutet har rätt att tillhandahålla investeringstjänsterna och om det iakttar sina härtill anslutna förpliktelser.

Den föreslagna preciseringen av den ifrågavarande definitionen har aktualiserats framförallt av den anledningen att de skyldigheter som är förenade med begreppet värdepappersförmedlare föreslås bli ytterligare preciserade både i värdepappersmarknadslagen och i lagen om värdepappersföretag. Förslaget innebär emellertid inte någon inskränkning av kreditinstitutens rätt att tillhandahålla investeringstjänster. Samtliga kreditinstitut som har beviljats verksamhetstillstånd för tillhandahållande av investeringstjänster kommer att ha kvar denna rätt. Avsikten med den föreslagna regleringen är att den ifrågavarande rättigheten skall anges på ett entydigt sätt i samtliga kreditinstituts bolagsordningar eller stadgar, vilket innebär att regleringen för värdepappersförmedlarnas del tydligt kan sammankopplas med de kreditinstitut som i verkligheten tillhandahåller

investeringstjänster. Med tanke på systemets överskådlighet och bindande verkan anses det nödvändigt att i bolagsordningen eller stadgarna ta in ett uttryckligt omnämnande om saken. Varje kreditinstitut borde i fortsättningen ta ställning till frågan om det vill tillhandahålla investeringstjänster eller inte. Enligt den föreslagna regleringen kan rätten att tillhandahålla investeringstjänster återställas genom samma förfarande som den upphört. I samband med beredningen av lagstiftningen övervägdes också alternativet att endast de kreditinstitut som inte tillhandahåller investeringstjänster skulle uppge detta i sin bolagsordning eller sina stadgar. Det ansågs emellertid inte vara förenligt med vedertagen bolagsrättslig praxis att i bolagsordningen eller stadgarna ta in en sådan negativ formulering av ett kreditinstituts verksamhetsområde. Eftersom tillhandahållandet av investeringstjänster är en viktig del av ett kreditinstituts affärsverksamhet och eftersom de med investeringstjänsterna sammanhängande riskerna är av ett annat slag än de som förekommer inom kreditinstitutets övriga verksamhet, är det motiverat att det uttryckligen anges i bolagsordningen eller stadgarna att kreditinstitutet tillhandahåller investeringstjänster.

Ett kreditinstitut som enligt sin bolagsordning eller sina stadgar inte tillhandahåller investeringstjänster eller förvarings- och förvaltningstjänster är inte en värdepappersförmedlare i den bemärkelse som avses i värdepappersmarknadslagen. I fråga om ett sådant kreditinstitut gäller följaktligen inte de i 4 kap. värdepappersmarknadslagen angivna skyldigheterna att iaktta vissa procedurregler och att ge rapporter och inte heller den av 5 kap. följande skyldigheten att föra register över ägande med insynsställning.

Till paragrafen föreslås också bli fogat ett nytt 4 mom. som definierar det i lagen använda begreppet yrkesmässig investerare. Denna definition behövs för att det skall kunna fastställas vilka investerare som omfattas av det investerarskydd som avses i lagen om värdepappersföretag samt för tillämpningen av de genomföranderegler som avses i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet. Yrkesmässiga investerare är direkt med stöd av lagen de samman slutningar som avses i momentets 1 - 6 punkter. De i punkterna nämnda samman slutningstyperna kan betraktas som yrkesmässiga investerare antingen på den grunden

att de till följd av sin affärs- eller övriga verksamhet förmodas känna till värdepappersmarknaden och de risker som är förenade med denna eller på den grunden att de inte behöver ett lika effektivt och detaljerat lagstadgat skydd som icke-professionella investerare. Som yrkesmässiga investerare anses enligt 7 punkten dessutom bolag vilkas aktier är föremål för offentlig handel samt enligt 8 punkten sådana i sin investeringsverksamhet uppenbart professionella sammanslutningar och stiftelser som av en värdepappersförmedlare betraktas som yrkesmässiga investerare, enligt vad denne skriftligen har meddelat sammanslutningen eller stiftelsen. De sammanslutningar och stiftelser som avses i punkterna kan emellertid motsätta sig värdepappersförmedlarens meddelande och skall i så fall inte betraktas som yrkesmässiga investerare i lagens bemärkelse. Som yrkesmässiga betraktas enligt 9 punkten dessutom de övriga investerare som skriftligen för värdepappersförmedlaren har uppgivit sig vara yrkesmässiga. I detta fall grundar sig alltså yrkesmässigheten på en uttrycklig viljeyttring.

Yrkesmässiga investerare är enligt momentets 1 punkt värdepappersföretag, kreditinstitut, fondbolag som avses i lagen om placeringsfonder, försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag (1062/1979) samt sådana ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsaktiebolag som avses i lagen om arbetspensionsbolag (354/1997). Alla dessa anses på grund av den affärsverksamhet som de bedriver vara väl förtrogna med värdepappersmarknadens funktion och risker. Som yrkesmässiga investerare betraktas utöver de i punkten uppräknade sammanslutningarna också med dessa jämförbara sammanslutningar som övervakas av utländska myndigheter, t.ex. i 1 § 1 mom. 6 punkten lagen om placeringsfonder avsedda fondföretag som bedriver kollektiv placeringsverksamhet. I punkten kan inte tas in någon fullständig förteckning över de utländska företagen som kommer i fråga och gränsdragningen måste göras från fall till fall. Om en värdepappersförmedlare är oviss om huruvida en utländsk sammanslutning kan betraktas som en investerare av det slag som avses i denna punkt, borde värdepappersförmedlaren iaktta det förfarande som avses i momentets 7 eller 8 punkt, om det lämpar sig för situationen. På detta sätt kan den situationen undvikas att kunden i efterhand bestrider att han är en

yrkesmässig investerare i den bemärkelse som avses i 1 punkten. Yrkesmässigheten kan visserligen alltid basera sig också på vad kunden uppgivit med stöd av 9 punkten. Vissa yrkesmässiga investerare som uppträder på värdepappersmarknaden, t.ex. pensionsstiftelser som avses i lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) och pensionskassor som avses i lagen om försäkringskassor (1164/1992) kan också rätt ofta betraktas som yrkesmässiga investerare. Eftersom de storeksmässigt och vad gäller kändedomen om värdepappersmarknaden emellertid utgör en tämligen heterogen grupp, är det inte skäl att direkt med stöd av lag betrakta dem som yrkesmässiga investerare. De kan emellertid vara yrkesmässiga med stöd av 8 eller 9 punkten.

Som yrkesmässiga investerare betraktas enligt momentets 2 punkt finska staten och övriga stater samt sammanslutningar där dessa har bestämmanderätt, statliga affärsverk och jämförbara utländska sammanslutningar. Dessa kan nämligen inte anses ha samma skyddsbehov som icke-yrkesmässiga investerare. Enligt momentets 3 punkt anses även Finlands Bank och därmed jämförbara centralbanker som yrkesmässiga investerare. Också Europeiska centralbanken (ECB) som grundas i EMU:s tredje etapp är en sådan centralbank som avses i denna punkt.

Enligt momentets 4 och 5 punkt anses som yrkesmässiga investerare inhemska och utländska fondbörser samt optionsföretag som står under myndighetstillsyn, eftersom de organiserar offentlig handel och därför kan betraktas som professionella aktörer på värdepappersmarknaden. Dessa punkters definition av utländska värdepappersföretag är mera omfattande än den som ingår i 1 kap. 4 § 4 mom. lagen om handel med standardiserade optioner och terminer. Den sistnämnda definitionen avser optionsföretag som är auktoriserade inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Den definition som ingår i de ifrågakvarande punkterna inbegriper således optionsföretag som är auktoriserade i stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt momentets 6 punkt betraktas som yrkesmässiga investerare alltid också utländska clearingorganisationer och värdepapperscentraler som står under myndighetstillsyn, t.ex. Euroclear i Bryssel och Cedel i Luxemburg.

Enligt momentets 7 punkt hör till kategorin yrkesmässiga investerare också sådana

finländska och utländska bolag vilkas aktier eller till aktier berättigande värdepapper har upptagits till offentlig eller motsvarande handel i någon annan stat, förutsatt att värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat bolaget sin åsikt att detta är en yrkesmässig investerare och förutsatt att bolaget inte skriftligen har bestridit att så är fallet. Yrkesmässiga investerare ställs bl.a. utanför det av 4 kap. 4 § 2 mom. följande skyddet, som är baserat på värdepappersförmedlarens informationsskyldighet. Eftersom framförallt bolag som inte är noterade på börslistan kan vara relativt små och eftersom deras aktier dessutom kan vara föremål för offentlig handel t.o.m. utan bolagets egen ansökan, är det inte ändamålsenligt att bolag vilkas aktier är föremål för offentlig handel direkt med stöd av lag betraktas som yrkesmässiga investerare. Därför föreslås i denna punkt ett anmälningsförfarande enligt vilket värdepappersförmedlaren som sin åsikt kan meddela bolaget att detta är en yrkesmässig investerare. Bolaget kan emellertid bestrida att så är fallet, vilket innebär att det inte anses vara en yrkesmässig investerare. Bolaget behöver inte för värdepappersförmedlaren motivera varför det motsätter sig meddelandet. På ett bolag som är föremål för offentlig handel kan visserligen också tillämpas momentets 9 punkt, vilket innebär att bolaget för värdepappersförmedlaren uppger sig vara en yrkesmässig investerare.

Enligt momentets 8 punkt kan såsom yrkesmässiga investerare betraktas också finländska och utländska sammanslutningar och stiftelser som bedriver investeringsverksamhet enligt uppenbart yrkesmässiga principer, förutsatt att värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat sammanslutningen eller stiftelsen sin åsikt att denna är en yrkesmässig investerare. I denna punkt avses investerare som till sin typ skiljer sig från s.k. institutionella investerare (på engelska *institutional investors*), dvs. pensionsfonder och -stiftelser samt övriga stiftelser som gör investeringar på värdepappersmarknaden. Lagrummet förutsätter att investeraren skall handla enligt uppenbart yrkesmässiga principer, vilket bl.a. innebär att sammanslutningens eller stiftelsens investeringsverksamhet skall vara planmässig och i allmänhet också ha en betydande volym. Som en yrkesmässig investerare i den bemärkelse som avses i lagrummet kan således inte betraktas en sammanslutning eller stiftelse som inte

bland professionella aktörer på värdepappersmarknaden i allmänhet betraktas som yrkesmässig när det gäller investeringar. T.ex. kommuner och församlingar kan inte automatiskt betraktas som sådana investerare som avses i denna punkt. I momentets 7 och 8 punkt föreslås inte bli fastslagen någon absolut tidsgräns för när en sådan sammanslutning eller stiftelse som avses i dessa punkter skall motsätta sig värdepappersförmedlarens meddelande. En tydlig tidsgräns kunde nämligen visa sig vara alltför oflexibel med beaktande av fallens varierande karaktär samt med beaktande av olikheterna i de investeringstjänster som tillhandahålls. Bestämmelsen förutsätter emellertid att värdepappersförmedlaren för sammanslutningen eller stiftelsen sätter ut en skälig tidsfrist inom vilken den kan motsätta sig meddelandet. Denna tidsfrist skall framgå av det meddelande som förmedlaren sänder till sin kund. Om kunden inte motsätter sig meddelandet, och därmed medger sig vara en sådan yrkesmässig investerare som avses i 7 och 8 punkten, kan kunden därefter inte längre påstå sig vara en icke-professionell investerare.

Eftersom det inte är möjligt att i lagen kan ta in någon fullständig förteckning över alla typer av yrkesmässiga investerare, föreslås i 9 punkten en bestämmelse om att en investerarens yrkesmässighet också kan vara grundad på det faktum att investeraren till följd av sin yrkesskicklighet och investeringserfarenhet har uppgivit sig vara yrkesmässig. Kunden skall ge ett sådant meddelande skriftligen för att det skall kunna skrivas in i avtalet mellan värdepappersförmedlaren och kunden. Gränsdragningen mellan 8 och 9 punkten kan i praktiken bli besvärlig. Om värdepappersförmedlaren inte är säker på att kunden är en yrkesmässig investerare i enlighet med 8 punkten, skall förmedlaren undvika det i punkten avsedda anmälningsförfarandet. Kundens yrkesmässighet kan emellertid också i dessa fall konstateras så att kunden i enlighet med 9 punkten uppger sig vara en yrkesmässig investerare. Investerare av den typ som avses i bestämmelsen är sådana sammanslutningar och personer som är väl förtrogna med värdepappersmarknaden och dess risker t.ex. genom att de aktivt handlar med värdepapper och andra finansiella instrument. En investerare som endast sporadiskt handlar på värdepappersmarknaden kan således i allmänhet inte anses vara

yrkesmässig i den bemärkelse som avses i bestämmelsen. Utgående från bestämmelsen är inte heller de ifrågavarande tillgångarnas storlek av någon avgörande betydelse, utan endast investerarens yrkesskicklighet tillmäts betydelse i detta avseende. Sådana yrkesmässiga investerare som avses i denna punkt är t.ex. mindre sammanslutningar som aktivt handlar med värdepapper som sin huvudsakliga affärsverksamhet, medan sammanslutningar som har stora tillgångar att investera men föga erfarna personer som ansvarar för deras investeringsverksamhet inte kan betraktas som yrkesmässiga investerare i den bemärkelse som avses i punkten. Typexempel på yrkesmässiga investerare av det slag som avses i bestämmelsen är också bolag som inte handlar med värdepapper som sin huvudsakliga affärsverksamhet men som har en finansieringsavdelning eller någon annan enhet som är specialiserad på förmögenhetsförvaltning. Som yrkesmässiga investerare i den bemärkelse som avses i lagrummet kan också betraktas t.ex. alla till en och samma koncern hörande bolag, vilkas investeringsverksamhet sköts genom koncernens moderbolag eller annars centraliserat. Också en fysisk person kan betraktas som en yrkesmässig investerare om denna aktivt bedriver handel med värdepapper eller andra finansiella instrument eller annars är väl förtrogen med värdepappersmarknaden. Som exempel på investerare av detta slag kan nämnas personer som är anställda hos värdepappersförmedlare, fondbolag, fondbörser och optionsföretag.

Om en kunds yrkesmässighet konstateras genom det anmälningsförfarande som avses i momentets 7 eller 8 punkt eller om en kund i enlighet med 9 punkten uppger sig vara yrkesmässig investerare, innebär detta att investeraren till vissa delar ställs utanför det skydd som avses i 4 kap. Kunden blir också utan det skydd som ersättningsfonden ger. I synnerhet för att det skall kunna fastställas vilka investerare som skyddas av ersättningsfonden är det viktigt att det av värdepappersförmedlarens register eller arkiv klart framgår vilka av dess kunder som är yrkesmässiga investerare. Värdepappersförmedlaren skall också omsorgsfullt uppehålla de meddelanden som avses i 7 - 9 punkterna. Med tanke på investerarskyddet är det av en central betydelse att värdepappersförmedlarens kunder är medvetna om hur deras ställning påverkas av sådana meddelanden som

avses i 7—9 punkterna. Av denna anledning bestäms det i den nya 3 a § som föreslås i 4 kap. uttryckligen att om värdepappersförmedlaren på det sätt som avses i momentets 7 eller 8 punkten som sin åsikt meddelar att kunden är en yrkesmässig investerare eller om kunden enligt 9 punkten, uppenbart i strid med sanningen, uppger sig vara yrkesmässig investerare skall värdepappersförmedlaren inte i sina transaktioner med kunden behandla denna som en yrkesmässig investerare. Värdepappersförmedlaren skall i ett sådant fall uppfylla sin informationsskyldighet t.ex. enligt 4 kap. 4 § 2 mom.

Med tanke på lagens syfte är det viktigt att det bland värdepappersförmedlarna uppkommer en enhetlig praxis i fråga om när deras kunder i enlighet med 8 eller 9 punkten skall betraktas som yrkesmässiga investerare. Av denna anledning föreslås i lagens 4 kap. 4 § 5 mom. en bestämmelse enligt vilken finansinspektionen på framställning av en sammanslutning av värdepappersförmedlare kan fastställa de grunder på vilka värdepappersförmedlarnas kunder kan betraktas som sådana yrkesmässiga investerare som avses i de nämnda punkterna.

2 kap. **Marknadsföring av värdepapper, emission och informationsskyldighet**

1 §. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. som innehållsmässigt motsvarar 3 § 6 mom. Enligt den sistnämnda bestämmelsen skall ett börs- eller emissionsperspektiv omedelbart rättas om det är behäftat med fel eller brister vilka kan vara av väsentlig betydelse för investerarna. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall vid marknadsföring eller förvärv av värdepapper lämnade uppgifter vilkas vilseledande eller osanna karaktär uppdagas efter att de framförts och vilka kan ha en väsentlig betydelse för investerarna, ofördröjligen rättas eller kompletteras i tillräcklig utsträckning. Värdepappersmarknadens tillförlitlighet och investerarskyddet förutsätter att i samband med marknadsföring av värdepapper framförda osanna och vilseledande uppgifter rättas till utan dröjsmål. Syftet med bestämmelsen är att ålägga dem som har marknadsfört värdepapper att dra försorg om att investerarna inte behöver fatta sina beslut på basis av oriktiga uppgifter, på grund av att marknadsföringen av värdepapper har varit osann

och vilseledande i fråga om faktorer som är relevanta för värdepapperens värde. Bestämmelsen kan också bedömas ha en preventiv betydelse såtillvida att det är uppenbart att den leder till att större avseende fås vid att korrekta uppgifter används vid marknadsföringen av värdepapper.

Den föreslagna bestämmelsen gäller framförallt den situationen att det redan när marknadsföringen av värdepapper har börjat uppdragas att det vid marknadsföringen har lämnats osanna eller vilseledande uppgifter på grund av någon aktörs oaktsamhet eller av något annat skäl. Orsaken kan t.ex. vara att man vid förberedelserna inför marknadsföringen av misstag har använt sig av föråldrade uppgifter om emittentens ekonomiska nyckeltal, marknadsandelar eller andra omständigheter. En marknadsförare kan bli uppmärksam på att marknadsföringen eventuellt är osann eller vilseledande också på det sättet att någon utomstående, t.ex. en arrangör av offentlig handel eller finansinspektionen, påtalar detta faktum. För att det skall uppkomma en rättelsesyldighet skall de osanna eller vilseledande uppgifterna emellertid från investerarens synpunkt och enligt en objektiv bedömning vara väsentliga. Den rättelsesyldighet som avses i bestämmelsen gäller alla som har marknadsfört de ifrågavarande värdepapperen, bl.a. emissionsarrangörerna och emittenterna. För emittenterna gäller den skyldighet som följer av bestämmelsen emellertid endast i det fall att emittenten själv har marknadsfört värdepapperen eller i det fall att värdepapperen har marknadsförts på uppdrag av emittenten. Också den reklambyrå som har skött marknadsföringen är skyldig att rätta de felaktiga uppgifterna, om den märker att den av misstag har handlat i strid med uppdragsgivarens anvisningar. Uppgifterna skall enligt bestämmelsen rättas i tillräcklig utsträckning. Om marknadsföringen har skett t.ex. genom tidningsannonsering skall en rättelse ofördröjligen införas i samma tidningar. Felaktiga uppgifter som har givits investerare muntligt, t.ex. vid ett informationsmöte i samband med emissionen, kan korrigeras genom att deltagarna om möjligt kontaktas eller genom att en rättelse publiceras i en tidning där målgruppen skäligen kan antas observera den.

Om uppgifterna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnas orättade efter att de har konstaterats vara osanna eller vilseledande,

föreslås försummelsen vara straffbar som ett sådant värdepappersmarknadsbrott som avses i den nya 1 a punkt som föreslås bli fogad till 8 kap. 2 § 1 mom. Om rättelsesyldigheten försummas kan därav också följa skadeståndsskyldighet med stöd av 9 kap. 2 §.

4 kap. **Värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster**

Gällande 4 kap. innehåller bestämmelser om värdepappershandel och värdepappersförmedling samt om värdepappersförmedlares skyldigheter. Kapitelrubriken och vissa paragrafer föreslås bli ändrade och kompletterade. Dessutom föreslås en ny 3 a § bli fogad till kapitlet. Andringarna går för det första ut på att komplettera och precisera den nationella lagstiftningen så att de krav på uppföranderegler uppfylls som följer av artikel 11 i investeringstjänstdirektivet. Andringarna är också motiverade genom att den i 1 kap. 4 § 1 mom. 4 punkten ingående definitionen av begreppet värdepappersförmedlare i samband med att lagstiftningen om investeringstjänster trädde i kraft utsträcktes till att omfatta samtliga inhemska värdepappersföretag och kreditinstitut samt utländska värdepappersföretag, kreditinstitut och finansiella institut, vilket innebär att på dessa skall tillämpas också de i 4 kap. ingående bestämmelserna om värdepappersförmedlares skyldigheter, oavsett vilka typer av investeringstjänster dessa tillhandahåller. De gällande bestämmelserna i 4 kap. är emellertid så utformade att de närmast är tillämpliga på investeringstjänster av typen fondkommissionsrörelse. Det är således skäl att ändra bestämmelserna så att de motsvarar den ändrade lagstiftningen. Kapitalets bestämmelser anger i fortsättningen de skyldigheter och förfaranden som samtliga företag som i Finland tillhandahåller investeringstjänster skall iakttä i sina kundförhållanden. Med investeringstjänster avses enligt 3 § lagen om värdepappersföretag fondkommissionsrörelse, marknadsgarantörrelse, värdepappersförmedlarörelse, emissionsgaranti, förmögenhetsförvaltning och emissionsarrangemang. Ordagrant tolkat gäller kapitlets bestämmelser tillhandahållande av investeringstjänster endast i sådana fall då föremålet för investeringstjänsterna är värdepapper. En förutsättning för att investeringstjänsterna skall anses bli tillhandahållna med iakttagande av god sed enligt 4 kap. 1 § värdepappersmarknads-

lagen är emellertid att värdepappersförmedlarna alltid i tillämpliga avseenden iakttar de principer som framgår av bestämmelserna, oavsett vilket typ av finansiella instrument investeringstjänsterna enligt 2 § lagen om värdepappersföretag hänför sig till, dvs. också i det fall att investeringsobjektet inte är värdepapper eller standardiserade derivatinstrument. Om standardiserade derivatinstrument föreskrivs uttryckligen i ändrade 10 kap. 1 § värdepappersmarknadslagen och 3 kap. 12 § optionshandelslagen.

De bestämmelser som reglerar värdepappersförmedlarnas skyldigheter och som föreslår bli ändrade gäller enligt 4 kap. 9 § fortsättningsvis i tillämpliga delar också mäklare och andra sådana personer i en värdepappersförmedlars anställning som avses i lagrummet.

1 §. *God sed vid värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster.* Paragrafens ordalydelse och den mellanrubrik som föregår paragrafen föreslås bli så ändrade att de inkluderar samtliga former av investeringstjänster.

Enligt paragrafen får vid handel med värdepapper och tillhandahållande av investeringstjänster inte tillämpas något förfarande som strider mot god sed. Skyldigheten att iaktta god sed vid värdepappershandel gäller fortsättningsvis samtliga parter, dvs. såväl säljare och köpare som förmedlare. En förutsättning för att värdepappersmarknaden skall fungera och framförallt komma i åtnjutande av ökat förtroende är emellertid att de centrala aktörerna, således också värdepappersförmedlare som utöver sin fondkommissionsrörelse tillhandahåller andra investeringstjänster, alltid iakttar god sed i sitt handlande.

2 §. Denna paragraf föreslås bli ändrad för det första så att den utsträcks till att utöver fondkommissionsrörelse gälla också andra investeringstjänster. I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en värdepappersförmedlare skall upprätta skriftligt avtal om tillhandahållande av investeringstjänster ifall kunden inte är yrkesmässig investerare. På värdepappersmarknaden har förekommit fall där avtal om fondkommission eller förmögenhetsförvaltning inte har ingåtts skriftligen. Det ligger i såväl värdepappersförmedlarnas som kundens intresse att vederbörligen ingå skriftliga avtal, eftersom det på grundval av sådana är möjligt att behändigt fastställa parternas rättigheter och

skyldigheter. Bestämmelsen betyder inte att alla värdepappersförmedlarnas och kundens viljeyttringar borde dokumenteras i skriftlig form. Enligt bestämmelsen är det således t.ex. tillåtet att en värdepappersförmedlare som i form av investeringstjänster bedriver fondkommissionsrörelse, med sin kund ingår ett skriftligt ramavtal om kommissionsförhållandet och i detta anger avtalsförhållandets huvudsakliga innehåll. Kunden kan därefter inom ramavtalet ge enskilda uppdrag enligt vad man kommit överens om, t.ex. per telefon eller genom datakommunikation. I fråga om enskilda förmedlingsuppdrag räcker det också att fylla i en blankett eller någon annan handling som anger villkoren för kommissionsförhållandet. När det gäller värdepappersförmedlare som bedriver marknadsgarantörrelse som investeringstjänster betyder bestämmelsen att förmedlaren t.ex. med fondbörsen skall ingå ett avtal om marknadsgarantin. Bestämmelsen förutsätter emellertid inte att ett särskilt skriftligt avtal om den på marknadsgarantin baserade handeln ingås med den andra parten. Skriftliga avtal behöver inte ingås heller om handel som bedrivs inom ramen för värdepappersförmedlarrörelse.

Det föreligger emellertid inte någon skyldighet att ingå ett skriftligt avtal i det fall att värdepappersförmedlarnas kund är en yrkesmässig investerare. I praktiken upprättar värdepappersförmedlare skriftliga avtal också med yrkesmässiga investerare, men detta förutsätter likväl inte någon reglering på lagnivå, eftersom yrkesmässiga investerare i varje fall kan bevaka sina intressen i avtalsförhållandena.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett 2 mom. som innebär att förbudet mot att tillämpa villkor som strider mot god sed eller är oskäliga mot kunden utsträcks till att gälla samtliga former av investeringstjänster. En värdepappersförmedlare skall fästa särskilt avseende vid det i bestämmelsen angivna förbudet ifall avtalet om tillhandahållande av investeringstjänster är upprättat enligt ett standardformulär och tjänster tillhandahålls andra än yrkesmässiga investerare.

3 §. I paragrafens 2 mom. föreslås orden "enligt lagen om värdepappersföretag" bli strukna såsom obehövliga, eftersom innebörden av begreppet investeringstjänster framgår av 1 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten. Enligt den nämnda punkten avses med investeringstjänster sådana tjänster som enligt 3 §

lagen om värdepappersföretag tillhandahålls av värdepappersförmedlare.

3 a §. Till kapitlet föreslås för uppfyllande av de krav som anges i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet bli fogad en ny 3 a § om en värdepappersförmedlares skyldighet att ta reda på kundens ekonomiska ställning och investeringserfarenhet samt vad kunden eftersträvar genom att anlita värdepappersförmedlaren tjänster. Paragrafen bygger på tankegången att den som tillhandahåller investeringstjänster skall känna sin kund och dennes behov för att kunna betjäna kunden på bästa möjliga sätt (på engelska *know your customer*). Paragrafen förutsätter inte att värdepappersförmedlaren ber om de i bestämmelsen nämnda uppgifterna skriftligen, utan det räcker med en informell genomgång av dessa omständigheter. Om en kund å andra sidan vägrar att lämna de uppgifter som värdepappersförmedlaren ber om, hindrar detta inte att investeringstjänsterna utförs. Utöver den i bestämmelsen angivna skyldigheten skall värdepappersförmedlaren handla också med iakttagande av de bestämmelser om kundidentifiering och omsorgsplikt som ingår i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998), som trädde i kraft den 1 mars 1998, samt de samtidigt ändrade lagrummen 49 § lagen om värdepappersföretag och 95 § kreditinstitutslagen.

Enligt paragrafens 1 mom. skall en värdepappersförmedlare som i form av investeringstjänster erbjuder förmögenhetsförvaltning, före tillhandahållandet av investeringstjänsterna be kunden lämna tillräckligt noggranna uppgifter om sin ekonomiska ställning och investeringserfarenhet samt om vad han eftersträvar genom att anlita investeringstjänsterna, om inte detta med hänsyn till kundens investeringserfarenheter eller annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart onödigt. Den som tillhandahåller förmögenhetsförvaltning skall med stöd av bestämmelsen innan han ingår avtal om förmögenhetsförvaltningen fråga såväl enskilda som institutionella kunder bl.a. om dessas allmänna kännedom om värdepappersmarknaden och tidigare aktivitet inom handel med värdepapper och andra finansiella instrument, samt vilken avkastnings- och risknivå kunden eftersträvar. I paragrafens 1 mom. föreskrivs dessutom att värdepappersförmedlaren inte behöver ställa dessa frågor om det med hänsyn till kundens inve-

steringserfarenhet eller annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart onödigt. Det kan vara onödigt att be kunden om de uppgifter som det här är fråga om t.ex. i det fall att värdepappersförmedlaren vet att kunden är en yrkesmässig investerare.

Värdepappersförmedlaren skall enligt 1 mom. begära tillräckliga uppgifter också för utredning av om kunden kan anses vara en yrkesmässig investerare enligt 1 kap. 4 § 4 mom. Ofta kan det visserligen fastställas även på annat sätt om investerare som avses i 1—6 punkterna är yrkesmässiga. I bestämmelsen konstateras vidare att om värdepappersförmedlaren på det sätt som avses i 1 kap. 4 § 4 mom. 7 eller 8 punkten som sin åsikt meddelar att kunden är en yrkesmässig investerare eller om kunden uppger sig vara en sådan yrkesmässig investerare som avses i det nämnda lagrummets 9 punkt, skall värdepappersförmedlaren för kunden klagöra vilken inverkan detta har på kundens ställning. Värdepappersförmedlaren skall härvid bl.a. berätta vilka bestämmelser i 4 kap. därefter inte längre tillämpas i avtalsförhållandet mellan värdepappersförmedlaren och kunden. Förmedlaren skall också upplysa kunden om att denne i en sådan situation inte blir delaktig av det investerarskydd som ersättningsfonden tillhandahåller.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller den i paragrafens 1 mom. angivna skyldigheten också då värdepappersförmedlaren i form av investeringstjänster tillhandahåller värdepappersförmedling eller emissionsarrangemang, ifall kunden före uppdraget ber om investeringsrådgivning för förvärv eller avyttring av värdepapper. Ifall kunden t.ex. rådfrågar en representant för värdepappersförmedlaren om teckning av värdepapper vid en emission, är förmedlaren skyldig att ta reda på de omständigheter om kunden som avses i 1 mom. I samband med emissionsarrangemang gäller denna skyldighet således närmast marknadsföringen av emissionen. Skyldigheten gäller inte s.k. *execution only* brokerage-verksamhet som enbart avser genomförande av transaktioner, utan investeringsrådgivning. Den skyldighet att ställa frågor som avses i momentet bortfaller i det fall att den med hänsyn till kundens investeringserfarenheter eller annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart onödig. Detta kan vara fallet t.ex. då samma kund nyligen har anlitat motsvarande investeringstjänst som tillhandahållits av samma värde-

pappersförmedlare.

4 §. I paragrafen föreslås de preciseringar som artikel 11 i investeringstjänstdirektivet förutsätter. Paragrafens ordalydelse föreslås dessutom bli så preciserad att de skyldigheter som gäller för värdepappersförmedlare i behövlig utsträckning skall tillämpas på samtliga former av investeringstjänster. Inga ändringar föreslås emellertid i paragrafens 1 mom. enligt vilket en värdepappersförmedlare skall utföra sina uppdrag med omsorg, i kundens intresse och utan obefogat dröjsmål. Ordalydelsen är tillämplig på investeringstjänster som innefattar fondkommissionsrörelse, förmögenhetsförvaltning och emissionsarrangemang, dvs. när det är fråga om ett uppdragsförhållande mellan värdepappersförmedlaren och kunden. Den av bestämmelsen följande omsorgsplikten förutsätter t.ex. att en värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse i form av investeringstjänster, inte i strid med kundens intressen bör uppmana denna att köpa vissa värdepapper ifall förmedlaren därmed vill förbättra sin egen, en närstående sammanslutnings eller en annan kunds ställning.

Paragrafens 2 mom. föreslås bli så justerat att en värdepappersförmedlare som tillhandahåller investeringstjänster alltid har en positiv informationsskyldighet gentemot sin kund, både vad gäller själva investeringstjänsten och de värdepapper som är föremål för denna, oberoende av vilken typ av investeringstjänster värdepappersförmedlaren tillhandahåller. Bestämmelsen gäller emellertid inte situationer där kunden är en yrkesmässig investerare, eftersom en sådan förmodas känna till de olika typer av investeringstjänster och finansiella instrument som finns på marknaden. Enligt bestämmelsen skall värdepappersförmedlaren ge kunden sådana upplysningar om investeringstjänsterna och värdepapperen som väsentligt kan påverka kundens beslut, ifall inte detta med hänsyn till investeringstjänsternas karaktär eller omständigheterna i övrigt är uppenbart onödigt. Denna bestämmelse är tillämplig närmast på investeringstjänster som avser fondkommissionsrörelse, förmögenhetsförvaltning, emissionsarrangemang och värdepappersförmedlarrörelse. Den som arrangerar emissionen skall utöver den nämnda bestämmelsen naturligtvis också iaktta vad som i 2 kap. 1—3 § föreskrivs om marknadsföring av värdepapper, informationsskyldighet i samband med emission samt skyldigheten att

upprätta prospekt. Inga ändringar föreslås i momentets andra mening, enligt vilken förmedlaren inte är skyldig att informera om de i lagrummet angivna sekretessbelagda omständigheterna.

Till paragrafens 3 mom. föreslås bli fogad en ny första mening, enligt vilken värdepappersförmedlaren skall försöka undvika intressekonflikter och, om sådana uppkommer, bemöta sina kunder så som god sed förutsätter. Tillägget är baserat på investeringstjänstdirektivet (artikel 11.1). I bestämmelsen avsedda intressekonflikter mellan en värdepappersförmedlare och en kund kan uppkomma närmast då värdepappersförmedlaren tillhandahåller sådana investeringstjänster som fondkommissionsrörelse, förmögenhetsförvaltning eller emissionsarrangemang. En intressekonflikt kan uppkomma t.ex. när en kund på eget initiativ eller t.o.m. på rekommendation av förmedlaren har givit denne i uppdrag att köpa värdepapper ur förmedlarens egen portfölj. Förmedlaren kan i en sådan situation vara frestad att sälja värdepapperen till kunden till ett högre pris än det som är gängse på marknadsplatsen. Detta är emellertid inte tillåtet eftersom förmedlaren enligt 1 mom. alltid skall utföra sina uppdrag med omsorg och i kundens intresse. Den nya bestämmelsen förutsätter dessutom att värdepappersförmedlaren alltid försöker undvika olika typer av intressekonflikter. Detta kan t.ex. betyda att förmedlaren för undvikande av konflikter måste sköta sin egen investeringsverksamhet separat från kunduppdragen. Härigenom minimeras risken för intressekonflikter. För undvikande av intressekonflikter har i 5 § 2 mom. också tagits in en bestämmelse om att ifall en värdepappersförmedlare eller en närstående sammanslutning är motpart i ett köp där förmedlarens kund är uppdragsgivare, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underrätta sin kund om detta, såvida inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke. Kunden kan i så fall efter att ha fått meddelandet bedöma om köpet har genomförts i enlighet med kundens intresse.

Om värdepappersförmedlaren bedriver fondkommissionsrörelse som investeringstjänster kan motsvarande intressekonflikter också uppkomma, eftersom förmedlaren i så fall inom sin fullmakt självständigt kan besluta hur kundens förmögenhet skall investeras. Det kan uppkomma intressekonflikter t.ex. i det fall att en förmögenhetsför-

valtare handlar med värdepapper för egen räkning. Om förmögenhetsförvaltaren eller en närstående sammanslutning eller stiftelse är motpart i ett köp där kunden är uppdragsgivare, måste förvaltaren ytterst noga överväga om köpet är förenligt med kundens intresse. Förvaltaren kan också bli tvungen att för undvikande av intressekonflikter sköta sin egen investeringsverksamhet separat från kunduppdragen. På detta sätt minimeras risken för intressekonflikter. För undvikande av intressekonflikter mellan förmögenhetsförvaltaren och dennes kunder föreslås i 5 § dessutom ett nytt 3 mom. enligt vilket en förmögenhetsförvaltare eller en närstående sammanslutning eller stiftelse som är motpart i ett köp med förmögenhetsförvaltarens kund, skriftligen skall underrätta kunden om detta omedelbart efter avslutet, om inte kunden på förhand har givit sitt samtycke till köpet.

Också i situationer där en värdepappersförmedlare fungerar som emissionsarrangör kan det uppkomma intressekonflikter på grund av att det ligger i arrangörens intresse att alla värdepapper som bjuds ut vid emissionen blir tecknade medan arrangören å andra sidan också skall ombesörja att de potentiella tecknarna får tillräckligt med information för att kunna bedöma om det är förnuftigt att teckna värdepapperen. Arrangören och en till samma koncern som denna hörande annan värdepappersförmedlare har också före emissionens början kunnat göra en investeringsundersökning gällande emittenten. Vid intressekonflikter som ansluter sig till emissionsarrangemang skall arrangören och den värdepappersförmedlare som har gjort investeringsundersökningen särskilt noggrant undvika att i strid med 1 § tillämpa något förfarande som strider mot god sed eller att ge tecknarna sådan information om värdepappersemittenten som i den bemärkelse som avses i 2 kap. 1 § kan betraktas som vilseledande eller osann marknadsföring av värdepapperen. Också enligt paragrafens 3 mom. är emissionsarrangören skyldig att bemöta alla sina kunder opartiskt, således också dem som tecknar värdepapper. Intressekonflikter kan uppkomma också ifall en emissionsarrangör eller någon annan värdepappersförmedlare som hör till samma koncern som denna med stöd av sitt verksamhetstillstånd får tillhandahålla värdepappersförmedling eller förmögenhetsförvaltning. I så fall kan t.ex. en förmögenhetsförvaltare

vara frestad att för att emissionen skall lyckas teckna aktier för en kunds räkning, även om detta inte nödvändigtvis är förenligt med kundens intresse. Det kan i så fall, för att förebygga konfliktsituationer och missbruk av insiderinformation vara nödvändigt att klart avskilja de ifrågavarande funktionerna från emissionsarrangemangen. Finansinspektionen kan med stöd av föreslagna 5 mom. utfärda behövliga föreskrifter för undvikande av intressekonflikter av olika slag.

Ordalydelsen i paragrafens 4 mom. föreslås bli så preciserad att bestämmelsen gäller uteslutande värdepappersförmedlare som tillhandahåller värdepappersförmedling i form av investeringstjänster. Ordalydelsen föreslås bli preciserad också i överensstämmelse med 3 kap. 12 § optionshandelslagen, genom att till paragrafen fogas orden "eller övriga villkor för uppdraget". Tillägget avser t.ex. den situationen att en kund har bett att ett uppdrag skall utföras först när vissa förutsättningar är uppfyllda eller på en viss dag. Förmedlaren kan i så fall utföra senare erhållna uppdrag först, ifall förutsättningarna för dessa är uppfyllda.

Till paragrafens föreslås bli fogat ett nytt 5 mom. enligt vilket finansinspektionen för uppfyllande av de krav som ställs i investeringstjänstdirektivet kan utfärda närmare föreskrifter om hur värdepappersförmedlare skall förfara när de tillhandahåller investeringstjänster med stöd av 4 kap. Finansinspektionen skall i detta sammanhang särskilt beakta de krav som i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet ställs på uppföranderegler. Dessa regler skall bl.a. i tillämpliga delar tillämpas på de sidotjänster som nämns i avsnitt C i direktivets bilaga. I uppföranderegler skall också beaktas yrkesmässigheten hos den som anlitar investeringstjänsterna. Föreskrifterna skall utfärdas med beaktande av det i investeringstjänstdirektivet uppställda kravet att bedömningen av investerarens yrkesmässighet vid tillämpning av uppföranderegler skall avse den investerare från vilken ordern härrör (artikel 11.3). Finansinspektionens rätt att utfärda föreskrifter kan motiveras med att uppföranderegler kan vara så tekniska och detaljerade att det inte är ändamålsenligt att ta in dem i lagen. De på finansinspektionens föreskrifter baserade uppföranderegler kan härigenom vid behov snabbt och flexibelt anpassas till de ändringsbehov som förekommer på värdepappersmarknaden. Finansin-

spektionen har behörighet att utfärda föreskrifter endast för värdepappersförmedlarna men inte för deras kunder, vilket innebär att bestämmelserna endast indirekt påverkar avtalsförhållandet mellan värdepappersförmedlaren och kunden. Finansinspektionens fullmakt att utfärda föreskrifter begränsas enligt den föreslagna bestämmelsen också genom att den ges rätt att utfärda föreskrifter endast för uppfyllande av de krav som ställs i investeringstjänstdirektivet.

Finansinspektionen kan med stöd av bestämmelsen utfärda närmare föreskrifter bl.a. om vilka upplysningar värdepappersförmedlaren skall begära av kunden innan investeringstjänsterna tillhandahålls. Det kan bl.a. vara fråga om vilken avkastnings- och risknivå kunden eftersträvar samt om hur kundens portfölj skall fördelas mellan olika investeringsobjekt. Föreskrifterna kan gälla också vilka upplysningar kunden skall ges om investeringstjänsterna och de värdepapper som dessa avser samt hur värdepappersförmedlaren skall förfara i dessa situationer. De kan vidare gälla förfarandet mellan värdepappersförmedlarna och kunderna samt konflikter mellan en förmedlars kunder, och reglera t.ex. frågan om hur en värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse eller förmögenhetsförvaltning i form av investeringstjänster skall förfara i konfliktsituationer som kan uppkomma till följd av att värdepappersförmedlaren har en egen värdepappersportfölj eller till följd av att värdepappersförmedlarens anställda handlar med värdepapper. Föreskrifterna kan gälla också frågan om hur i Finland auktoriserade värdepappersföretag och kreditinstitut samt utländska värdepappersföretag, kreditinstitut och finansiella institut som har filialer i Finland skall organisera sina funktioner, t.ex. i samband med emissionsarrangemang avskilja funktionerna från övriga värdepappersfunktioner, för undvikande av intressekonflikter. Till denna del är förslaget baserat på investeringstjänstdirektivet (artikel 10). Det föreslagna bemyndigandet att utfärda föreskrifter överlappar delvis bemyndigandet att utfärda föreskrifter om de krav som ställs på en tillförlitlig förvaltning, som avses i 10 § 1 mom. lagen om värdepappersföretag. Finansinspektionen kan med stöd av bestämmelsen också utfärda föreskrifter om förfarandet vid tillhandahållande av sådana sidotjänster som avses i 16 § lagen om värdepappersföretag. Kravet är baserat på investe-

ringstjänstdirektivet (artikel 11.1). Bestämmelsen överlappar således delvis också det bemyndigande att utfärda föreskrifter som följer av 16 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag.

I föreskrifterna skall det beaktas om värdepappersförmedlarens kund är en yrkesmässig investerare. Kravet på särbehandling av yrkesmässiga investerare är baserat på investeringstjänstdirektivet (artikel 11.1). Finansinspektionen skall således i sina föreskrifter beakta kundernas yrkesmässighet så att de krav som ställs på värdepappersförmedlaren inte är lika stora i fråga om yrkesmässiga investerare.

Yrkesmässiga investerare som avses i lagens 1 kap. 4 § 4 mom. 8 och 9 punkten kan utgöra en tämligen heterogen grupp. Eftersom dessa investerare bl.a. inte skyddas av ersättningsfonden är det nödvändigt att det bland värdepappersförmedlarna uppkommer en enhetlig praxis i fråga om de förutsättningar under vilka en investerare kan anses vara yrkesmässig i den bemärkelse som avses i de nämnda punkterna. Av denna anledning föreslås att i 5 mom. tas in en bestämmelse enligt vilken finansinspektionen på framställning av en sammanslutning av värdepappersförmedlare kan fastställa de allmänna grunder enligt vilka en kund kan betraktas som en sådan yrkesmässig investerare som avses i de nämnda punkterna. Den sammanslutning som avses också i lagens 3 kap. 13 § 3 mom. är Fondkommissionärsföreningen rf.

5 §. Syftet med gällande 1 mom. är att värdepappersförmedlare inte t.ex. som säkerhet för sina egna skulder och ansvarsförbindelser skall kunna använda värdepapper som de mottagit som pant från sina kunder. Sådana pantförskrivningar är nämligen från kundernas synpunkt förenade med särskilda risker som faller utanför själva investeringsverksamheten. Syftet med bestämmelsen är att framhålla principen om att kundmedlen skall separeras från värdepappersförmedlarens övriga tillgångar. Syftet med bestämmelsen är emellertid inte att helt omöjliggöra transaktioner av detta slag. Därför föreslås i 1 mom. ett sådant förtydligande att värdepappersförmedlaren för egen räkning får pantsätta eller överlåta en kund tillhöriga värdepapper, ifall kunden i vart fall ger sitt skriftliga samtycke. Samtycket skall ges i ett avtal varav det klart framgår att kunden inser de risker som är förenade med pantsätt-

ningen. Samtycket kan således inte ingå som ett standardvillkor i förvarings- eller andra kundavtal. När lagstiftningen om clearing inom värdepappershandeln träder i kraft fogas till 5 a § ett nytt 2 mom. enligt vilket en värdepappersförmedlare utan hinder av 5 § 1 mom. får överlämna kunder tillhöriga värdepapper som pant till en clearingorganisation eller clearingmedlem. Panten utgör då säkerhet för uppfyllande av kundens till köpet anslutna förpliktelser. Till följd av den ändring som föreslås här behöver någon ändring inte göras i det ifrågavarande momentet.

Paragrafens gällande 2 mom. avser den konfliktsituation som kan uppkomma i det fall att en värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse i form av investeringstjänster eller en sammanslutning inom dess i momentets angivna närmaste krets är motpart i ett köp med den kund som har givit förmedlingsuppdraget. Momentet föreslås bli så preciserat att därav klart framgår att bestämmelsen gäller endast värdepappersförmedlare som tillhandahåller värdepappersförmedling i form av investeringstjänster. Momentet föreslås bli preciserat också så att det gäller endast sådana situationer där förmedlaren är medveten om att denna eller en närstående sammanslutning eller stiftelse är motpart i ett köp där förmedlarens kund är uppdragsgivare. I praktiken gäller bestämmelsen endast förmedlarens s.k. interna köp, eftersom förmedlaren t.ex. vid kommissionshandel på börsen endast i undantagsfall vet vem motparten är.

En intressekonflikt som motsvarar den situation som avses i 2 mom. kan uppkomma också i det fall att värdepappersförmedlaren tillhandahåller förmögenhetsförvaltning i form av investeringstjänster. Förvaltaren kan i så fall med sin s.k. heltäckande fullmakt enligt 3 § 1 mom. 5 punkten lagen om värdepappersföretag genomföra transaktionerna t.ex. på så sätt att denna eller någon sammanslutning eller stiftelse inom dess närmaste krets uppträder som motpart i ett köp där en kund är uppdragsgivare. Till paragrafen föreslås därför bli fogat ett nytt 3 mom. enligt vilket förmögenhetsförvaltaren omedelbart efter köpslutet skriftligen skall underrätta sin kund, om denna, ett till samma koncern hörande företag, en av förmedlaren ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa är motpart i ett köp med kunden. Kunden kan efter att ha fått meddelandet

bedöma om köpet har genomförts på ett sätt som överensstämmer med kundens intressen. En förutsättning för att meddelandet skall göras i enlighet med bestämmelsen är att förmögenhetsförvaltaren vet att den själv eller någon sammanslutning eller stiftelse inom dess närmaste krets är motpart i köpet. Efter att ha fått meddelandet kan kunden bedöma om köpet är förenligt med sina intressen eller inte. Enligt bestämmelsen skall kunden underrättas endast i det fall att förmögenhetsförvaltaren vet att den själv eller någon sammanslutning eller stiftelse inom dess närmaste krets är motpart i köpet. Detta kan komma i fråga endast om förvaltaren själv eller en till samma koncern hörande värdepappersförmedlare har genomfört köpet. Någon skyldighet att underrätta kunden föreligger inte om kunden i ett förmögenhetsförvaltningsavtal eller på något annat sätt före köpslutet har givit sitt samtycke till att någon aktör som intar en sådan ställning som avses i momentet kan vara motpart i kundens köp.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. enligt vilket den skyldighet som följer av 2 och 3 mom. inte gäller värdepappersförmedlare som tillhandahåller yrkesmässiga investerare investeringstjänster. I en sådan situation är det inte nödvändigt att tillämpa de nämnda momenten på värdepappersförmedlare, eftersom yrkesmässiga investerare också annars kan kontrollera att värdepappersförmedlarna handlar i enlighet med deras intressen.

6 §. Paragrafens 2 mom. föreslås bli förtydligt genom en strykning av hänvisningen till 5 § 2 mom. samt genom en begränsning som innebär att momentet gäller endast värdepappersförmedlare som tillhandahåller samma typ av investeringstjänster. Enligt denna bestämmelse får en värdepappersförmedlare inte ge en annan förmedlare uppdrag som gäller handel för sin egen räkning med börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper vid den fondbörs eller vid sådan annan offentlig handel där den förstnämnde förmedlaren själv har rätt att tillhandahålla samma investeringstjänster som gäller samma värdepapper.

8 kap. Straffstadganden

2 §. Till 2 kap. 1 § föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. enligt vilket i samband med marknadsföring eller förvärv av värdepapper

lämnade uppgifter vilkas vilseledande eller osanna karaktär framgår efter att de framförts och vilka kan ha en väsentlig betydelse för investerare, ofördröjligen skall rättas eller kompletteras på samma sätt som de framförts. Försummelser av det slag som avses i bestämmelsen kan anses vara speciellt klandervärda på grund av att den som marknadsfört värdepapper vet att han genom att försumma sin rättelseskyldighet har lämnat osanna eller vilseledande uppgifter och således har haft särskild anledning att rätta dessa. En sådan försummelse som avses i bestämmelsen föreslås därför vara straffbar som värdepappersmarknadsbrott, enligt den nya 1 a punkt som fogas till paragrafens 2 mom.

9 kap. Övriga påföljder

1. Till följd av den ändring som redan tidigare gjorts i lagens 4 kap. 5 § 2 mom. föreslås denna paragraf jämte den föregående mellanrubriken bli upphävda såsom obehövliga. En värdepappersförmedlare kan nämligen enligt den gällande bestämmelsen om saken vara motpart till en kund i ett köp, utan kundens på förhand givna samtycke. Om värdepappersförmedlaren emellertid försummar sin på den nämnda bestämmelsen baserade anmälningsskyldighet och det kan påvisas att kunden härigenom åsamkats skada, kan värdepappersförmedlaren bli skadeståndsskyldig gentemot sin kund endast med stöd av 9 kap. 2 §.

10 kap. Särskilda stadganden

1 §. Till 1 mom. i denna paragraf, som gäller standardiserade optioner och terminer, föreslås för det första bli fogat ett tillägg enligt vilket lagens 4 kap. 3 a § och 4 § 5 mom. samt 8 kap. 2 § 1 mom. 1 a punkten skall tillämpas också på standardiserade optioner och terminer som avses i optionshandelslagen. Till följd av ändringen får finansinspektionen rätt att för värdepappersförmedlare utfärda närmare föreskrifter om de omständigheter som avses i 4 kap. värdepappersmarknadslagen, också i det fall att de investeringstjänster som en värdepappersförmedlare tillhandahåller avser standardiserade optioner och terminer. I föreskrifterna skall på det sätt som förutsätts i artikel 11 i investeringstjänstdirektivet beaktas yrkesmässigheten hos den åt vilken

tjänsten tillhandahålls samt de övriga krav som nämns i artikeln. Straffbestämmelsen i den nya 1 a § som föreslås bli fogad till lagens 8 kap. 2 § skall tillämpas också i sådana situationer där standardiserade optioner eller terminer har marknadsförts eller förvärvats genom att vilseledande eller osanna uppgifter lämnats i näringsutövning.

Av tillämpningen av lagens 4 kap. 3 a § på standardiserade optioner och terminer följer att ifall objektet för en investeringstjänst är ett standardiserat derivatavtal, skall värdepappersförmedlaren innan han tillhandahåller tjänsten be kunden ge tillräckliga upplysningar om sin ekonomiska ställning och investeringserfarenhet samt om sina syften med att anlita investeringstjänsten, om inte detta med beaktande av kundens investeringserfarenhet eller annars med hänsyn till förhållandena är uppenbart onödigt. Enligt bestämmelsen skall en värdepappersförmedlare som tillhandahåller t.ex. förmögenhetsförvaltning i form av investeringstjänster bl.a. förfråga sig om kundens ekonomiska resurser med hänsyn till att han befattar sig med så riskabla derivatinstrument som t.ex. optioner. Om det härvid framgår att kunden står i begrepp att vidta i förhållande till sin investeringserfarenhet och ekonomiska ställning påfallande riskabla investeringsåtgärder, är värdepappersförmedlaren med stöd av sin på lagens 4 kap. 4 § 2 mom. baserade informationsskyldighet samt sin på 3 kap. 12 § 2 mom. baserade omsorgsplikt skyldig att informera kunden om de risker som är förenade med investeringsverksamheten.

1.6. Lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

3 kap. Optionsföretagets verksamhet

12 §. *Förmedlarens skyldigheter.* I paragrafens 3 mom. föreslås motsvarande tillägg som i 4 kap. 4 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen. Enligt bestämmelsen skall en i optionshandelslagen nämnd förmedlare, som med stöd av den nämnda lagens 1 kap. 4 § 1 mom. skall vara en sådan värdepappersförmedlare som avses i värdepappersmarknadslagen, försöka undvika intressekonflikter och om sådana uppkommer bemöta kunderna rättvist. I bestämmelsen föreslås också en precisering enligt vilken förmedlaren inte får låta sin egen fördel påverka de anvisningar eller råd som han ger kunden.

1.7. Kreditinstitutslagen

6 §. *Annan lagstiftning som tillämpas.* På kreditinstitut som tillhandahåller sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag skall tillämpas vad som i 6 kap. lagen om värdepappersföretag bestäms om ersättningsfonden. Detta beror på att medlemskap i ersättningsfonden enligt 4 § lagen om värdepappersföretag är obligatoriskt för sådana kreditinstitut, liksom för värdepappersföretag. Det finns ingen särskild ersättningsfond för kreditinstitut utan dessa måste höra till samma fond som värdepappersföretagen. Av denna orsak är det nödvändigt att i paragrafens 1 mom., som gäller annan lagstiftning som tillämpas, ta in ett omnämnande om tillämpning av de bestämmelser om ersättningsfonden som ingår i lagen om värdepappersföretag.

2 kap. Inrättande och ägande av kreditinstitut

10 §. *Koncession.* Till följd av den ändring som föreslås i 4 § lagen om värdepappersföretag skall samtliga kreditinstitut höra till ersättningsfonden. Av denna anledning föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att också ersättningsfondens utlåtande skall inhämtas över ett kreditinstituts ansökan om koncession. Till följd av den reglering som föreslås i 6 kap. lagen om värdepappersföretag är de till ersättningsfonden hörande företagen solidariskt ansvariga för fondens åtaganden. Därför är det naturligt att också ersättningsfonden hörs innan ett kreditinstitut beviljas koncession. Betydelsen av denna rätt att ge utlåtande understryks av det faktum att ersättningsfonden inte i sista hand skall ha rätt att besluta om antagande av ett kreditinstitut som medlem i fonden.

20 §. *Området för affärsverksamheten.* Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. enligt vilket i kreditinstitutets bolagsordningar eller stadgar skall föreskrivas om deras rätt att tillhandahålla i lagen om värdepappersföretag angivna investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten. Bestämmelsen sammanhänger med det faktum att den i 1 § 1 mom. 4 punkten värdepappersmarknadslagen ingående definitionen av begreppet värdepappersförmedlare föreslås bli så ändrad att samtliga kreditinstitut inte i fortsättningen kommer att betraktas

som värdepappersförmedlare enligt värdepappersmarknadslagen. Bestämmelsen sammanhänger dessutom med det som i 6 kap. lagen om värdepappersföretag bestäms om att kreditinstitut som tillhandahåller förvarings- och förvaltningstjänster skall höra till ersättningsfonden.

Eftersom i praktiken vissa finländska kreditinstitut, exempelvis s.k. specialkreditinstitut och små lokalbanker, inte överhuvudtaget tillhandahåller sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag ansågs det ändamålsenligt att precisera definitionen av begreppet värdepappersförmedlare samt att klarlägga rådande praxis. Syftet med bestämmelserna är att det i fortsättningen skall vara möjligt att klart avgränsa de kreditinstitut för vilka gäller de skyldigheter som enligt värdepappersmarknadslagen ankommer på värdepappersförmedlare samt skyldigheten att höra till ersättningsfonden. För kreditinstitut som till följd av regleringen avstår från sin ställning som värdepappersförmedlare gäller i fortsättningen lättare regleringar och samtidigt slipper dessa kreditinstitut de ekonomiska förpliktelser som är förenade t.ex. med medlemskap i ersättningsfonden. Av denna anledning föreslås en reglering enligt vilken rätten och inskränkningarna i denna klart skall anges i kreditinstitutets bolagsordning eller stadgar. I det fall att ett kreditinstitut på nytt börjar tillhandahålla investeringstjänster skall det på motsvarande sätt ändra sin bolagsordning och sina stadgar. Härigenom kan det säkerställas att de myndigheter som övervakar värdepappersmarknaden, övriga marknadsparter samt ersättningsfonden entydigt och klart kan utreda om ett kreditinstitut har rätt att bedriva en viss typ av verksamhet samt om det uppfyller de skyldigheter som ansluter sig till rätten.

Hänvisningen till de funktioner som räknas upp i 2 mom. i den paragraf som föreslås bli ändrad, såsom notariatverksamhet eller värdepappershandel och annan värdepappersrelaterad verksamhet ansågs inte tillräcklig klar med tanke på regleringen, eftersom de i 20 § angivna begreppen enligt den gällande regleringen klart överensstämmer med de begrepp som definieras i 3 och 16 § lagen om värdepappersföretag. Det för värdepappersföretag tillåtna affärsområdet är också med avseende på övriga värdepappersrelaterade tjänster mera omfattande än det för värdepappersföretag tillåtna området och inve-

steringstjänster tillhandahålls ofta i förening med sådana tjänster som ett värdepappersföretag enligt den gällande lagstiftningen inte överhuvudtaget kan tillhandahålla. Av denna anledning skulle det ha varit inexact och rentav vilseledande med en hänvisning till vissa av de tjänster som avses i 20 § 2 mom.

Avsikten med förslaget är inte att kringkärna kreditinstitutens koncessionsenliga rätt att tillhandahålla investeringstjänster. Samtliga kreditinstitut som har beviljats koncession för investeringstjänster får behålla denna rätt. Syftet med den föreslagna regleringen är att den ifrågavarande rätten skall anges entydigt i samtliga kreditinstituts bolagsordningar eller stadgar. Därmed kunde den reglering som gäller värdepappersförmedlare klart inriktas på de kreditinstitut som de facto tillhandahåller investeringstjänster. Med tanke på systemets överskådlighet och bindande verkan måste det anses nödvändigt att ta in ett uttryckligt omnämnande om saken i bolagsordningen eller stadgarna. Under beredningen av lagstiftningen övervägdes också om det i praktiken vore tillräckligt att endast de kreditinstitut som inte tillhandahåller investeringstjänster skulle uppge detta i sin bolagsordning eller sina stadgar. En sådan negativ formulering av kreditinstitutets verksamhetsområde i bolagsordningen eller stadgarna ansågs emellertid vara oförenligt med det vedertagna bolagsrättsliga systemet. Eftersom tillhandahållandet av investeringstjänster, som för närvarande regleras även genom en speciallag, är en viktig del av också kreditinstitutets affärsområde och eftersom de risker som är förenade med tillhandahållandet av investeringstjänster skiljer sig från de risker som förekommer inom kreditinstitutets övriga verksamhet, är det motiverat att det uttryckligen skall framgå av ett kreditinstituts bolagsordning eller stadgar om det bedriver verksamhet av detta slag.

26 §. *Inrättande av filial i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli preciserad genom att finansinspektionen åläggs att underrätta tillsynsmyndigheterna i andra medlemsstater om systemet för skydd av filialers investerarkunder eller om avsaknaden av sådant skydd. Avsikten med regleringen är att precisera tillämpningen av investeringstjänstdirektivet. Enligt artikel 17.3 andra stycket i investeringstjänstdirektivet

skall de behöriga myndigheterna, i det fall att ett värdepappersföretag vill etablera en filial i en annan medlemsstat, underrätta de behöriga myndigheterna i värdlandet om alla ersättningssystem med syfte att skydda filialens investerare och enligt artikel 17.7 skall vid förändring av de förhållanden varom upplysningar har lämnats i enlighet med punkt 3 andra stycket myndigheterna i företagets hemland underrätta myndigheterna i värdlandet om detta. Denna bestämmelse skall tillämpas också på kreditinstitut som tillhandahåller investeringstjänster. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med den 17 § som föreslås i lagen om värdepappersföretag.

38 §. *Bundet och fritt eget kapital.* Det i gällande 1 mom. första meningen ingående kravet att ett kreditinstituts egna kapital i balansräkningen skall indelas i bundet eget kapital och fritt eget kapital samt i kapitallån som upptas som en särskild post, föreslås bli slopat eftersom motsvarande indelning inte längre förutsätts i den allmänna bokförings- och bolagslagstiftningen. Till övriga delar är det skäl att i kreditinstitutslagen bibehålla indelningen i bundet och fritt eget kapital, eftersom det i den bolagslagstiftningen fortfarande finns flera uttryckliga hänvisningar till begreppet bundet eget kapital. Paragrafens 1 mom. föreslås dessutom bli så preciserad att till förteckningen över de poster som ingår i det bundna egna kapitalet fogas en hänvisning till sådant tilläggskapital som avses i 26 § lagen om hypoteksföreningar.

42 §. *Tillämpning av bestämmelserna om revision och revisorer.* På andelsbankers revision och revisorer skall enligt 1 mom. i första hand tillämpas revisionslagen och lagen om andelslag. På andelsbanker skall således tillämpas också den bestämmelse i lagen om andelslag enligt vilken med avvikelse från revisionslagen och lagen om aktiebolag skall utses minst två revisorer. I syfte att förenhetliga den reglering som gäller i fråga om kreditinstitut föreslås till paragrafen bli fogat ett nytt 3 mom., enligt vilket på andelsbanker inte skall tillämpas vad som i lagen om andelslag bestäms om minimumantalet revisorer. I fråga om andelsbanker gäller således till denna del den allmänna revisionslagen, enligt vilken minst två revisorer skall utses.

Samtidigt föreslås paragrafens ordalydelse bli så preciserad att hänvisningen till andelsbanker ersätts med en hänvisning till kredit-

institut i andelslagsform, eftersom lagen om andelslag tillämpas som allmän lag dels på andelsbanker, dels på andra kreditinstitut i andelslagsform.

65 j §. *Fordringar som skall ersättas.* I paragrafens 1 mom. föreslås en ändring enligt vilken sådana medel som investerare har på konton som enligt ett avtal mellan investeraren och ett kreditinstitut eller investeraren och ett värdepappersföretag skall användas endast för investeringstjänster, med avvikelse från huvudregeln ersätts ur ersättningsfonden. Bestämmelsen sammanhänger med 33 § lagen om värdepappersföretag. Från det att en investerare på ett individualiserat konto insatta medel i enlighet med momentet skyddas genom ersättningsfonden, kan de följaktligen inte ens subsidiärt eller temporärt ersättas ur insättningsgarantifonden. Under beredningen av lagstiftningen undersöktes också alternativet att skydda alla sådana investerarens konton som köpt investeringstjänster av en depositionsbank eller ett värdepappersföretag, genom ersättningsfonden i stället för insättningsgarantifonden. Det visade sig vara omöjligt att hänföra på depositionskonton insatta medel till olika skyddssystem i sådana fall då kontot används också för annat än investeringstjänster. Av denna anledning stannade man för den lösningen att konton som tillhör investerare och som enligt avtal med ett värdepappersföretag eller kreditinstitut används uteslutande för investeringstjänster skall skyddas genom ersättningsfonden i det fall att depositionsbanken blir insolvent.

Enligt paragrafens 4 mom. omfattar insättningsgaranti inte sådana i värdepappersföretags namn öppnade kundkapitalskonton som avses i 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen. Enligt den gällande regleringen av insättningsgaranti är ett sådant konto vid depositionsbankens insolvens berättigat till en ersättning på högst 150 000 mark. Den ändring som föreslås i lagen om värdepappersföretag innebär att värdepappersföretagens kundkapitalskonton skyddas genom ersättningsfonden på det sätt som bestäms i 6 kap., vilket innebär att skyddet inbegriper varje investerare som har medel insatta på kundkapitalskonto hos en insolvent depositionsbank.

65 p §. *Återkallande av koncession samt deponenternas och investerarnas fordringar.* Denna paragraf föreslås bli så ändrad att vederbörande ministerium kan besluta också

om återbetalning av investerarnas fordringar ur ersättningsfonden. Också paragrafens rubrik föreslås bli ändrad. Bestämmelsen motsvarar 12 § lagen om värdepappersföretag, i lagrummets ändrade ordalydelse.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft den 1 september 1998.

Kreditinstitut som när lagen träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster skall ansöka om medlemskap i ersättningsfonden inom en månad efter lagens ikraftträdande. Ett sådant kreditinstitut skall inom två år efter lagens ikraftträdande göra de ändringar som avses i 20 § 4 mom.

Kreditinstitut som när lagen träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster men inte har för avsikt att fortsätta med detta skall sluta tillhandahålla investeringstjänster inom tre månader efter lagens ikraftträdande. De ändringar som avses i lagens 20 § 4 mom. skall i så fall göras inom tre månader efter att lagen trätt i kraft.

Också kreditinstitut som när lagen träder i kraft inte tillhandahåller investeringstjänster och inte heller har för avsikt att börja tillhandahålla sådana skall enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen inom tre månader efter lagens ikraftträdande göra de ändringar som avses i 20 § 4 mom. och anmäla dem för registrering. Finansinspektionen skall omedelbart underrättas om anmälan.

1.8. Handelsregisterlagen

14 §. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. enligt vilket handelsregistret innan det godkänner en sådan ändring i bolagsordningen eller stadgarna som avses i 20 § 4 mom. kreditinstitutslagen skall ge finansinspektionen minst 30 dygn att uttala sig om ändringen. Om finansinspektionen anser ändringen vara lagstridig kan den förhindra att ändringen genomförs.

1.9. Förmögenhetsskattelagen

5 §. *Skattskyldighet för samfund och samfällda förmåner.* Till den i paragrafens 2 mom. 2 punkten ingående förteckningen över inrättningar som är befriade från förmögenhetsskatt föreslås bli fogad den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag. Den föreslagna regleringen mot-

svarar de gällande bestämmelserna om beskattning av bankernas insättningsgaranti- och säkerhetsfonder.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 1998. Den skall första gången tillämpas vid förmögenhetsbeskattningen för 1998.

1.10. Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

8 §. Värdepappersföretag, kreditinstitut samt utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland som tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall höra till den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag. Ur fonden kan betalas ersättningar till småinvestorare när ett värdepappersföretag eller kreditinstitut har blivit insolvent. Ersättningsfonden finansieras genom att medlemmarna årligen betalar in garantiavgifter till fonden. Enligt den föreslagna ändringen är dessa lagstadgade garantiavgifter sådana avdragbara utgifter som avses i 7 §. Motsvarande reglering ingår redan i gällande 8 § 11 punkten i fråga om de lagstadgade inbetalningar som depositionsbanker och utländska kreditinstituts filialer i Finland gör till insättningsgaranti- och säkerhetsfonderna. Ersättningsfondens inkomstbeskattning utreds särskilt.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 september 1998. Den skall första gången tillämpas vid beskattningen för 199 .

1.11. Lagen om hypoteksföreningar

16 §. Kravet att för en hypoteksförening skall väljas minst tre revisorer föreslås bli slopat, på samma grunder som ovan i fråga om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform framförts i samband med 42 § lagen om kreditinstitut.

1.12. Bokföringslagen

1 §. *Bokföringsskyldighet*. Enligt gällande 1 § 1 mom. 13 punkten är den säkerhetsfond som avses i kreditinstitutslagen alltid bokföringsskyldig. Följaktligen föreslås att till 13 punkten fogas ett omnämnande om säkerhetsfonden samt om den insättningsgarantifond som avses i lagen om värdepappersföretag.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 september 1998.

Med stöd av vad som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om värdepappersföretag

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 8 § 2 mom., ändras 4 §, 10 § 3 mom., 17 § 2 mom. och 51 § 1 mom. samt fogas till 10 § ett nytt 4 mom., till 12 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 19 a §, till lagen i stället för 32—43 och 6 kap. som upphävdes genom lag 1347/1997 ett nytt 6 kap. och till 48 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 583/1997, ett nytt 5 mom. som följer:

4 §

Tillhandahållande av investeringstjänster

Investeringstjänster får tillhandahållas endast av

1) finländska aktiebolag (*värdepappersföretag*) som har fått verksamhetstillstånd för

att tillhandahålla investeringstjänster och av 2) finländska kreditinstitut, enligt kreditinstitutslagen (1607/1993),

vilka hör till den ersättningsfond för investerarskydd som avses i denna lag, nedan ersättningsfonden.

Angående utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster och

deras medlemskap i ersättningsfonden bestäms i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996). Angående utländska kreditinstituts och finansiella instituts rätt att tillhandahålla investeringstjänster och deras medlemskap i ersättningsfonden bestäms i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993).

10 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Vederbörande ministerium skall innan ärendet avgörs inhämta finansinspektionens och ersättningsfondens utlåtande om ansökan.

Värdepappersföretaget kan inleda sin verksamhet omedelbart efter att verksamhetstillståndet beviljats, om inte något annat bestäms i tillståndsvillkoren.

12 §

Återkallande av verksamhetstillstånd och begränsning av verksamheten

Samtidigt som statsrådet beslutar återkalla ett värdepappersföretags verksamhetstillstånd kan det bestämma att investerarnas fordringar i enlighet med 6 kap. skall betalas ur ersättningsfonden.

17 §

Etablering av filialer i Europeiska ekonomiska samarbetsrådets medlemsstater

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha erhållit de uppgifter som avses i 1 mom. antingen underrätta den tillsynsmyndighet som svarar för finansinspektionen i värdlandet om etableringen och även ge värdepappersföretaget besked om saken samt till underrättelsen foga de upplysningar som avses i 1 mom. och upplysningar om filialens investerarskyddssystem eller ett omnämnande om att ett sådant saknas, eller besluta vägra översända uppgifterna ifall den konstaterar att det med hänsyn till värdepap-

persföretagets finansiella ställning och förvaltning inte är motiverat att etablera någon filial. En filial får inte etableras om finansinspektionen har vägrat översända uppgifterna.

19 a §

Investerarskydd

Ett värdepappersföretag skall uppge för finansinspektionen hur de utanför Finland etablerade filialernas investerarskydd är ordnat.

6 kap.

Ersättningsfonden

32 §

Medlemskap i ersättningsfonden

För att skydda investerarnas likvida medel och finansiella instrument (*fordringar*) skall värdepappersföretag höra till ersättningsfonden.

Ett värdepappersföretag blir medlem i ersättningsfonden den dag då det får tillstånd att verka som värdepappersföretag. Ersättningsfonden har rätt att utesluta värdepappersföretaget ur fonden.

Vad som i detta kapitel samt i 19 a §, 48 § 4 mom. och 51 § bestäms om värdepappersföretag, om dem som sköter förvaltningen samt om företagens övriga anställda gälder också sådana finländska kreditinstitut som avses i 4 § samt dem som sköter dessas förvaltning och kreditinstitutens övriga anställda.

33 §

Ersättning ur andra fonder

Sådana i 65 j § kreditinstitutslagen avsedda medel som är insatta på en investerares konto eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontot skall ersättas ur insättningsgarantifonden enligt vad som bestäms i kreditinstitutslagen.

Om ett konto enligt vad ett kreditinstitut eller värdepappersföretag avtalat med en investerare kan användas endast för investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 §

1 mom. 5 punkten, skall de medel som är insatta på kontot eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontot, med avvikelser från 1 mom. ersättas ur ersättningsfonden enligt vad som bestäms i detta kapitel. Också likvida medel som ett värdepappersföretags kunder har satt in på ett sådant i värdepappersföretagets namn öppnat konto som avses i 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen skall ersättas enligt vad som bestäms i detta kapitel.

Angående den registeransvarigas och värdepapperscentralens ansvar samt angående skyldigheten att enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991) göra inbetalningar till värdepapperscentralens fond gäller vad som särskilt bestäms om saken. Om ersättning kan betalas ur ersättningsfonden, den clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen och ur värdepapperscentralens fond, skall ersättningen enligt detta kapitel i första hand betalas ur ersättningsfonden.

34 §

Ersättningsfondens förvaltning

Ersättningsfonden förvaltas av en delegation som utses av de värdepappersföretag som hör till fonden samt av en styrelse som delegationen utser. Ersättningsfondens styrelse skall, utöver vad som annorstädes i lagen bestäms och i övrigt föreskrivs om dess uppgifter

1) ge vederbörande ministerium utlåtande om värdepappersföretags ansökningar om verksamhetstillstånd,

2) besluta om att tilldela värdepappersföretag varning och utesluta värdepappersföretag ur ersättningsfonden,

3) fastställa och ordna uppbörden av värdepappersföretagens garantiavgifter,

4) besluta om betalning av ersättning till investerare då ett värdepappersföretag konstaterats vara insolvent,

5) förvalta ersättningsfondens tillgångar och placera dem enligt vad som föreskrivs i denna lag och ersättningsfondens stadgar,

6) övervaka att värdepappersföretagen uppfyller de skyldigheter som medlemskapet i ersättningsfonden innebär,

7) hos värdepappersföretagen uppbära kostnaderna för förvaltningen av ersättningsfonden,

8) ombesörja ersättningsfondens informa-

tionsskyldighet,

9) underrätta finansinspektionen om beslut som avses i 3 punkten,

10) omedelbart underrätta finansinspektionen om förfaranden som strider mot bestämmelserna och föreskrifterna om ersättningsfondens verksamhet, samt

11) fatta alla andra beslut om förvaltningen av ersättningsfonden, ifall det inte har bestämts eller med stöd av denna lag föreskrivits att besluten skall fattas på något annat sätt.

På ersättningsfondens bokföring och bokslut tillämpas bokföringslagen (1336/1997).

Utöver vad som i detta kapitel bestäms om ersättningsfondens förvaltning skall på denna tillämpas föreningslagen (503/1989).

35 §

Ersättningsfondens stadgar

Ersättningsfonden skall ha stadgar som tryggar fondens verksamhet och skötseln av dess lagstadgade uppgifter. Ersättningsfondens stadgar och ändringar i dem fastställs av vederbörande ministerium, som innan det fastställer stadgarna skall be finansinspektionen och Finlands Bank ge ett utlåtande om ansökan. Stadgarna skall innehålla föreskrifter som kompletterar denna lag och bestämmelserna i annan lagstiftning, åtminstone i fråga om

1) förfarandet vid antagande av ett värdepappersföretag som medlem i ersättningsfonden samt förfarandet när en medlem utesluts eller utträder ur fonden,

2) hur och på vilka grunder ersättningsfondens garantiavgifter och förvaltningskostnader fastställs och fördelas mellan fondmedlemmarna samt hur ersättningsfondens minimikapital skall avsättas under övergångsperioden och efter inträffade ersättningsfall,

3) när och hur garantiavgifterna och förvaltningskostnaderna skall betalas in,

4) när, på vilka villkor och hur ersättningsfonden kan uppta kredit för sin verksamhet, hur garantiavgifterna i en sådan situation skall höjas samt hur ansvaret för kreditens återbetalning skall fördelas mellan ersättningsfondens medlemmar,

5) förutsättningarna för att eventuellt täcka en del av ersättningsfondens kapital med försäkringar,

6) antalet styrelsemedlemmar och sättet för val av dessa, styrelsens mandatperiod, be-

slutförhet, beslutsförfarande och uppgifter samt när styrelsen skall sammankallas,

7) sättet för val av ersättningsfondens delegation samt delegationens beslutförhet, beslutsförfarande och uppgifter samt när delegationen skall sammankallas,

8) de förutsättningar under vilka ersättningsfondens styrelse kan delegera beslutanderätt till verksamhetsledaren eller ombudsmannen samt behörighetsfördelningen mellan styrelsen och verksamhetsledaren eller ombudsmannen,

9) ersättningsfondens räkenskapsperiod och bokslutstidpunkt samt när och hur ersättningsfondens konton och förvaltning skall undergå revision,

10) hur många godkända revisorer eller revisionssammanslutningar som skall väljas för ersättningsfonden och enligt vilket förfarande samt revisoreernas mandatperiod,

11) alternativa sätt att placera ersättningsfondens tillgångar, samt i fråga om

12) ändring av fondens stadgar.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. skall i stadgarna anges under vilka förutsättningar utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland kan bli medlemmar i, uteslutas eller utträda ur ersättningsfonden, samt grunderna för fondens anslutningsavgift och ersättningskyldighet.

36 §

Garantiavgift

Minimibeloppet av de sammanlagda garantiavgifter som årligen skall inbetalas till ersättningsfonden fastställs på fondens framställning av vederbörande ministerium efter att detta inhämtat finansinspektionens och Finlands Banks utlåtande.

Ett värdepappersföretag skall årligen betala en av ersättningsfondens styrelse fastställd garantiavgift som räcker för att trygga investerarnas fordringar. Garantiavgiften skall bestämmas med hänsyn till de av värdepappersföretaget tillhandahållna och av fondens investerarskydd omfattande investeringstjänsternas karaktär, antalet kunder som omfattas av investerarskyddet samt med hänsyn till värdepappersföretagets konsoliderade kapitalbas. Enligt ersättningsfondens stadgar skall garantiavgiften fastställas på enahanda grunder för värdepappersföretag som tillhandahåller samma typ av investeringstjänster. Värdepappersföretagen skall på begäran till-

ställa ersättningsfonden de detaljerade uppgifter som fonden behöver för att fastställa garantiavgiften.

De kreditinstitut som hör till sammanslutningen av andelsbanker skall betraktas som ett enda kreditinstitut när garantiavgiften beräknas. Garantiavgiften för sammanslutningen av andelsbanker skall betalas till ersättningsfonden av sammanslutningens centralinstitut. Den av centralinstitutet inbetalda garantiavgiften fördelas mellan medlemskreditinstituten i enlighet med 2 mom. Med finansinspektionens tillstånd kan garantiavgiften fördelas också på något annat sätt.

Finansinspektionen skall underrättas om de enligt 2 och 3 mom. fastställda garantiavgifterna senast en månad innan de enligt ersättningsfondens stadgar skall betalas till ersättningsfonden. Finansinspektionen kan ålägga ersättningsfonden att höja ett värdepappersföretags garantiavgift om finansinspektionen anser att den av ersättningsfondens styrelse fastställda garantiavgiften inte räcker för att trygga investerarnas fordringar.

Högst hälften av ersättningsfondens kapital kan täckas genom försäkring. Finansinspektionen skall varje år kontrollera att ersättningsfondens kapital har ökats genom regelbundna inbetalningar av likvida medel. Försäkring skall tecknas i ersättningsfondens namn och kostnaderna för försäkringen skall betalas av de till ersättningsfonden hörande värdepappersföretagen gemensamt.

I ersättningsfondens stadgar kan bestämmas att uppbörderna av garantiavgifter med vederbörande ministeriums tillstånd får avbrytas för högst ett år i sänder, ifall ersättningsfondens kapital uppgår till det minimibelopp som nämns i 44 §.

Ett värdepappersföretag har inte rätt att kräva att dess andel i ersättningsfonden skall avskiljas för företaget eller att överlåta andelen till någon annan och andelen får inte räknas in i värdepappersföretagets tillgångar.

37 §

Garantiavgifter för utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer

Garantiavgifterna för till ersättningsfonden hörande utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland skall i tillämpliga delar fastställas enligt 36 §.

38 §

Investerarskyddets omfattning

Investerarskyddet omfattar investerare som har tillhandahållits investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten.

Oavsett 1 mom. ersätter ersättningsfonden emellertid inte i 1 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen angivna yrkesmässiga investerares fordringar och inte heller sådana investerares fordringar som har orsakat, dragit nytta av eller förvärrat värdepappersföretagets ekonomiska svårigheter.

39 §

Ersättningskyldighetens inträde

Om ett värdepappersföretag i samband med tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten, inte enligt lag eller avtal har betalt en i 38 § angiven investerares klara och ostridiga fordringar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar, kan investeraren anmäla detta till finansinspektionen.

Finansinspektionen skall inom 21 dagar efter en sådan anmälan som avses i 1 mom. eller efter att på något annat sätt ha fått vetskap om saken besluta om ersättningsfonden skall betala investerarens fordringar. En förutsättning för betalningsskyldigheten är att orsaken till den uteblivna betalningen av en i 1 mom. angiven fordran är att värdepappersföretaget har försatts i konkurs, undergår företagssanering eller annars enligt finansinspektionens bedömning inte endast tillfälligt är insolvent samt att det finns tillräcklig utredning om saken.

Finansinspektionen skall underrätta ersättningsfonden, värdepappersföretaget och vederbörande ministerium om sitt beslut enligt 2 mom. samt, i det fall att värdepappersföretaget har en filial utanför Finland, även den tillsynsmyndighet i filialens värdland som motsvarar finansinspektionen och det skyddssystem som motsvarar ersättningsfonden.

För att finansinspektionens i 2 mom. avsedda beslut skall kunna verkställas och för att beslut om ersättningar till enskilda investerare skall kunna fattas skall värdepappersföretaget tillstålla ersättningsfonden och fi-

nansinspektionen upplysningar om samtliga investerare och fordringar som avses i 1 mom.

40 §

Fordringar som ersätts

Av ersättningsfondens medel betalas i 38 § angivna investerarens fordringar som innehas eller förvaltas av ett värdepappersföretag i samband med att detta tillhandahåller investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten. Till en och samma investerare kan i ersättning betalas nio tiondedelar av investerarens fordran på ett värdepappersföretag, dock högst ett markbelopp som motsvarar 20 000 ecu.

Den ersättning som betalas till en investerare skall räknas enligt marknadsvärdet den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 39 § 2 mom. eller den dag då värdepappersföretagets insolvens konstaterades, beroende på vilket datum som infaller tidigare. En förutsättning för betalning av ersättning till en investerare är att dennes rätt till de fordringar som värdepappersföretaget innehar är ostridig. Om flera har samfälligt rätt till ersättningen skall varje samägares andel beaktas när investerarens ersättning räknas ut.

Tillgångar som har förvärvats genom ett brott för vilket en fällande dom har meddelats enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen kan inte betalas ur ersättningsfonden.

Om ett värdepappersföretags verksamhetstillstånd återkallas, skall de investerare tillhöriga fordringar som värdepappersföretaget innehar och förvaltar omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag vars verksamhetstillstånd har återkallats är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar, till dess att de till investeringstjänsterna anslutna fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Investerare som är kunder hos filialer till värdepappersföretag och kreditinstitut inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får ersättning för sina fordringar ur ersättningsfonden högst till det belopp som anges i 1 mom.

41 §

Ersättningsfondens regressrätt

Ersättningsfonden får regressrätt mot ett värdepappersföretag för de fordringar som den har ersatt enligt 40 § 1 mom. På fordringarna skall betalas ränta enligt vad som föreskrivs i ersättningsfondens stadgar. De belopp som ersättningsfonden med stöd av sin regressrätt uppbär hos värdepappersföretag skall överföras till fondens kapital.

42 §

Värdepappersföretagens solidariska ansvar samt betalning av investerares fordringar

Värdepappersföretagen är solidariskt ansvariga för ersättningsfondens skyldigheter och förbindelser. Investerarnas fordringar betalas ur ersättningsfonden i finska mark. Om ersättningsfondens medel inte räcker till betalning av investerarnas fordringar, kan ersättningsfonden i enlighet med sina stadgar uppta kredit för sin verksamhet. Krediten återbetalas genom att förhöjda garantiavgifter uppbärs hos de värdepappersföretag som hör till ersättningsfonden.

Ersättningsfonden skall betala investerarnas fordringar utan obefogat dröjsmål, likväl inom tre månader efter finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom. Om värdepappersföretaget före det i 39 § 2 mom. angivna beslutet träder i likvidation, undergår företagssanering eller försätts i konkurs, skall tiden räknas från likvidations-, sanerings- eller konkursbeslutet. På ersättningsskulden skall betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen (633/1982) räknat från finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom.

Finansinspektionen kan av särskilda skäl med högst tre månader förlänga den tid inom vilken ersättningsfonden skall betala investerarnas fordringar. Oavsett en eventuell förlängning skall ersättningsfonden emellertid betala ersättningen utan dröjsmål i det fall att en senare betalning av ersättningen vore oskälig från ersättningstagarens synpunkt.

Om ersättningsfonden inte har ersatt en investerares fordran inom den i 2 och 3 mom. angivna tiden, har investeraren fått en indrivningsbar fordran på ersättningsfonden.

Om en investerare eller dennes företrädare är åtalad för ett häleribrott enligt 32 kap. 1 §

2 mom. strafflagen, kan ersättningsfonden utan hinder av 2 och 3 mom. skjuta upp betalningen till dess att en domstol har avgjort ärendet.

43 §

Ersättningsfondens informationsskyldighet

Ersättningsfonden skall skriftligen informera alla kunder hos vederbörande värdepappersföretag om finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom. Dessutom skall ersättningsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina fordringar. Kungörelsen skall också publiceras i de största dagstidningarna på de officiella språken inom värdepappersföretagets verksamhetsområde.

Ersättningsfonden kan bestämma en tid på minst sex månader inom vilken investerarna skall vidta åtgärder för att trygga sina fordringar. Fonden får emellertid inte vägra betala ersättningen i det fall att investeraren av något tvingande skäl inte har kunnat bevaka sin fordringsrätt inom den utsatta tiden.

44 §

Ersättningsfondens minimikapital, placeringar och likviditet

Ersättningsfondens kapital skall uppgå till minst 50 miljoner mark. Kapitalet skall avsättas genom regelbundna inbetalningar av likvida medel. Om minimikapitalet underskrids till följd av att fonden betalat ut ersättningar till investerare skall kapitalet åter ökas till minimibeloppet inom den i ersättningsfondens stadgar angivna tiden.

Ersättningsfondens medel skall investeras på ett säkert och effektivt sätt som tryggar fondens likviditet samt med beaktande av riskspridningsprincipen. Avkastningen på investeringarna skall läggas till ersättningsfondens kapital.

Ersättningsfondens medel får inte investeras i aktier eller andelar i sådana värdepappersföretag eller kreditinstitut som hör till fonden eller i sammanslutningar som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa, och inte heller i andra värdepapper som har emitterats av värdepappersföretag eller kreditinstitut som hör till fonden eller sammanslutningar som hör till samma konsolide-

ringsgrupp som dessa eller i värdepapper som har emitterats av en sådan säkerhetsfond som avses i 6 kap. kreditinstitutslagen. Vad som i detta moment föreskrivs om värdepappersföretag eller kreditinstitut gäller också utländska värdepappersföretag eller kreditinstitut som är medlem i ersättningsfonden och sammanslutningar som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa.

Ersättningsfondens likviditet skall vara tillräckligt tryggad med hänsyn till fondens verksamhet.

45 §

Uteslutning ur ersättningsfonden

Om ett värdepappersföretag inte har iakttagit vad som i lagen bestäms om ersättningsfonden eller de med stöd av denna lag utfärdade bestämmelserna och föreskrifterna eller ersättningsfondens stadgar, skall ersättningsfonden i enlighet med 34 § göra en anmälan om saken till finansinspektionen. Efter att ha fått anmälan skall finansinspektionen tillsammans med ersättningsfonden vidta de åtgärder som den anser vara nödvändiga för att rätta till saken.

Om det genom de åtgärder som nämns i 1 mom. inte kan säkerställas att ett värdepappersföretag uppfyller sina skyldigheter och om åsidosättandet av skyldigheterna måste anses vara en väsentlig förseelse, kan ersättningsfonden underrätta värdepappersföretaget om sin avsikt att utesluta det ur ersättningsfonden. Värdepappersföretaget kan uteslutas ur ersättningsfonden tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat värdepappersföretaget en varning. Ersättningsfonden skall höra värdepappersföretaget före varningen och uteslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall utverka vederbörande ministeriums samtycke till varningen och uteslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall publicera uteslutningsbeslutet så som nämns i 43 § 1 mom.

De investerare tillhöriga fordringar som ett ur ersättningsfonden uteslutet värdepappersföretag innehar och förvaltar omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar och förvaltar, till dess att de till investeringstjänsterna anslutna fordringarna

har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

46 §

Marknadsföringsbegränsning och informationsskyldighet

Ett värdepappersföretag får inte i sin marknadsföring använda osanna eller vilseledande uppgifter om investerarskyddet. Värdepappersföretaget får i sin marknadsföring använda endast uppgifter som gäller det egna investerarskyddet.

Ett värdepappersföretag skall på finska och svenska ge alla investerare lättfattlig och tydlig information om det investerarskydd som gäller för fordringarna och om eventuella brister eller begränsningar i skyddet samt om väsentliga förändringar i dessa uppgifter. Ett till ersättningsfonden hörande kreditinstitut skall dessutom upplysa investerarna om huruvida dessas tillgångar skyddas av ersättningsfonden eller av insättningsgarantifonden.

Utöver vad som i 43 § bestäms om ersättningsfondens informationsskyldighet skall ett värdepappersföretag på begäran upplysa investerarna om de förutsättningar under vilka ersättning betalas samt om de åtgärder som investerarna skall vidta för att trygga sina fordringar.

Ett värdepappersföretag som har etablerat en filial i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, skall lämna de i denna paragraf angivna uppgifterna på de officiella språken i den medlemsstat där filialen finns.

47 §

Besvärsmått

Ett värdepappersföretag har rätt att få ett av ersättningsfonden med stöd av denna lag fattat beslut upptaget till finansinspektionens prövning inom 30 dagar från beslutet.

48 §

Tystnadsplikt

Vad som i denna paragraf bestäms om tystnadsplikt gäller också den som när han utför sådana uppgifter som avses i 6 kap.

har fått veta en omständighet som inte är offentliggjord eller en affärs- eller yrkeshemlighet om ett värdepappersföretags eller dess kunders ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden.

51 §

Skadestånd

Den som bryter mot denna lag eller mot stadganden eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den eller mot ersättningsfondens stadgar och härigenom orsakar skada, är skyldig att ersätta denna.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1999. Ersättningsfondens stadgar skall fastställas innan lagen träder i kraft.

2. Ett värdepappersföretag som när denna lag träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag, anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag då det ansöker om medlemskap i fonden.

3. Ett värdepappersföretag som när denna lag träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag, men som inte inom en månad efter denna lags ikraftträdande har ansökt om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom tre månader efter lagens ikraftträdande sluta tillhandahålla investeringstjänster.

4. Ersättningsfonden skall i enlighet med

36 § 4 mom. underrätta finansinspektionen om garantiavgifternas storlek inom tre månader efter denna lags ikraftträdande.

5. Garantiavgifterna skall avsättas till ersättningsfonden så att fondens kapital uppgår till det i 44 § bestämda minimibeloppet inom fem år efter att denna lag har trätt i kraft. Utan hinder av vad som i 36 § 5 mom. bestäms om försäkringens maximibelopp kan försäkringen under fem år efter lagens ikraftträdande täcka över hälften av fondens minimikapital, ifall försäkringen omedelbart täcker fondens minimikapital och tecknas inom tre månader efter lagens ikraftträdande.

6. Den ersättning som enligt 40 § 1 mom. kan betalas till en och samma investerare utgör till den 31 december 1999 nio tiondelar av investerarens fordringsrätt på ett värdepappersföretag, dock ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

7. De fordringar som investerare har i egenskap av kunder hos ett värdepappersföretags filial inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall till den 31 december 1999 ersättas upp till det belopp varmed de skulle ersättas enligt systemet för investerarskydd i den stat där filialen är etablerad, likväl högst till det belopp som ersättningsfondens skydd berättigar till.

8. Ett värdepappersföretag som har verksamhetstillstånd när denna lag träder i kraft skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge samtliga investerare som är dess kunder de upplysningar som avses i 46 § 2 mom.

2.

Lag**om ändring av lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1996 om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996) 7 § och 8 § 1 mom. samt fogas till lagen nya 4 a och 4 b §, 8 a och 8 b § samt 13 a § som följer:

4 a §

Kompletteringskydd för filialer

Utländska värdepappersföretags filialer kan ansöka om medlemskap i den fond för investerarskydd, nedan ersättningsfonden, som avses i lagen om värdepappersföretag för att komplettera sin hemstats investerarskydd, ifall detta inte är lika täckande som det investerarskydd som följer av lagen om värdepappersföretag.

Ansökan skall innehålla tillräckliga uppgifter om det utländska värdepappersföretaget och investerarskyddet i dess hemstat. Ersättningsfonden skall inhämta vederbörande ministeriums, finansinspektionens och Finlands Banks utlåtanden om ansökan. Ersättningsfonden kan avslå en ansökan om investerarskyddet i det utländska värdepappersföretagets hemstat kan anses vara tillräckligt och om vederbörande ministerium ger sitt samtycke.

Ersättningsfonden skall i sitt beslut på en sådan ansökan som avses i 1 mom. bestämma vilka investerarfördringar som ersätts av ersättningsfonden i Finland och till vilket belopp, samt vilken garantiavgift värdepappersföretaget skall betala. Investerarskyddet i det utländska värdepappersföretagets hemstat kan emellertid tillsammans med det skydd som ersättningsfonden ger uppgå till högst det belopp som anges i 40 § 1 mom. lagen om värdepappersföretag.

Ersättningsfondens skyldighet att betala sådana investerarfördringar som avses i 3 mom. inträder emellertid vid den tidpunkt då ersättningsfonden av tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat har fått ett meddelande om att skyddssystemet i hemstaten har ålagts att ersätta fördringar som investerare har på det utländska värdepappersföretaget.

Ersättningsfonden skall underrätta de inve-

sterare som är kunder hos filialen om ersättningskyldighetens inträde. Dessutom skall ersättningsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina rättigheter. Kungörelsen skall på finska och svenska publiceras i de största dagstidningarna på filialens verksamhetsområde.

För att ersättningsfonden skall kunna uppfylla sina förpliktelser skall det utländska värdepappersföretaget tillställa ersättningsfonden uppgifter om investerarna och deras fordringar enligt 1 mom. Dessa uppgifter får ersättningsfonden inte lämna till andra än sådana myndigheter som har rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

4 b §

Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden

Om en utländsk filial i något väsentligt avseende har brutit mot denna lag eller mot föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen, kan ersättningsfonden utesluta den tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat filialen en varning. Före varningen och uteslutningsbeslutet skall ersättningsfonden höra värdepappersföretaget och finansinspektionen. Ersättningsfonden skall dessutom för varningen och uteslutningsbeslutet utverka samtycke av vederbörande ministerium och av den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat.

Sådana på investeringstjänster vilka tillhandahållits före uteslutningsbeslutet baserade, investerare tillhöriga fordringar som innehålls av en ur ersättningsfonden utesluten utländsk filial omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de for-

dringar som det innehar, till dess att fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Ersättningsfonden skall underrätta finansinspektionen och tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat om uteslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall meddela om uteslutningsbeslutet också genom en offentlig kungörelse som publiceras på finska och svenska i de största dagstidningarna inom filialens verksamhetsområde.

7 §

Verksamhetstillstånd för filial

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall hos statsrådet ansöka om verksamhetstillstånd för etablering av en filial i Finland. Finansinspektionens och ersättningsfondens utlåtande skall inhämtas om ansökan. Vid ansökan om verksamhetstillstånd skall i tillämpliga delar iakttas 9 § lagen om värdepappersföretag.

8 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och vars finansiella verksamhetsbetingelser och administration uppfyller de krav som ställs på tillförlitliga investeringstjänster, kan beviljas verksamhetstillstånd för en filial i Finland. Därvid skall det bedömas om investerarskyddet i filialens hemstat motsvarar nivån på och omfattningen av det skydd som ersättningsfonden ger. När statsrådet beviljar verksamhetstillstånd kan det besluta om filialens medlemskap i ersättningsfonden och bestämma villkoren för medlemskapet.

8 a §

Ersättningskyldighet

Ersättningsfondens medel kan användas för betalning av investerare tillhöriga fordringar som innehas av ett i likvidation eller konkurs försatt, i 7 § angivet utländskt värdepappersföretags till ersättningsfonden hö-

rande filial i Finland, ifall värdepappersföretagets eller konkursboets tillgångar inte räcker för betalning av fordringarna. Av fordringarna ersätts högst en andel som inte överstiger 20 000 ecu. Fordringarna kan betalas redan under likvidationen eller konkursen.

Ersättningsfondens betalningskyldighet inträder då fonden av tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat har fått veta att det utländska värdepappersföretaget har försatts i likvidation eller konkurs samt att värdepappersföretagets eller konkursboets tillgångar inte räcker för betalning av investerarnas fordringar. Efter att ha fått vetskap om likvidationen eller konkursen skall ersättningsfonden informera de investerare om saken som är kunder hos filialen. Ersättningsfonden skall också genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina rättigheter. Kungörelsen skall på finska och svenska publiceras i de största dagstidningarna på filialens verksamhetsområde.

För att ersättningsfonden skall kunna uppfylla sina i 2 mom. angivna förpliktelser skall värdepappersföretagets filial tillstålla ersättningsfonden uppgifter om investerarna och deras fordringar enligt 1 mom. Dessa uppgifter får ersättningsfonden inte lämna till andra än sådana myndigheter som har rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

8 b §

Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden

Om en filial som avses i 7 § i något väsentligt avseende har brutit mot denna lag, mot föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen eller mot ersättningsfondens stadgar, kan ersättningsfonden utesluta den tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat filialen en varning. Före varningen och uteslutningsbeslutet skall ersättningsfonden höra värdepappersföretaget och den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat. Ersättningsfonden skall dessutom för varningen och uteslutningsbeslutet utverka samtycke av vederbörande ministerium.

Investerare tillhöriga, på investeringstjänster tillhandahållna före uteslutningsbeslutet baserade fordringar som innehas av en ur ersättningsfonden utesluten utländsk filial,

omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar, till dess att fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Ersättningsfonden skall underrätta finansinspektionen och den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat om uteslutningsbeslutet, samt på finska och svenska publicera en offentlig kungörelse i de största dagstidningarna inom filialens verksamhetsområde.

13 a §

Filialens informationsskyldighet

En filial skall på finska och svenska ge

alla investerare lättfattlig och tydlig information om det investerarskydd som gäller för investerarnas fordringar och om eventuella brister eller begränsningar i skyddet samt om väsentliga förändringar i dessa uppgifter. Dessutom skall filialen på begäran upplysa investerarna om förutsättningarna för att få ersättning samt om de åtgärder som de skall vidta för att trygga sina fordringar.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 199 .

En filial som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge sina investerarkunder den information som avses i 13 a §.

Till den 31 december 1999 kan i ersättning enligt 8 a § till en och samma investerare betalas ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

3.

Lag

om ändring av 1 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 § lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I fråga om utländska kreditinstituts och finansiella instituts filialer och dessas medlemskap i den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) gäller i tillämpliga delar 4 a, 4 b, 7, 8 a, 8 b och 13 a § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996).

Denna lag träder i kraft den 199 .

En filial som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge alla sina investerarkunder den information som avses i 13 a § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland.

Till den 31 december 1999 kan i ersättning till en och samma investerare betalas ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

4.

Lag**om ändring av lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 2 § lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993), sådant detta lagrum lyder i lagarna 572/1996, 1077/1996 och 1349/1997, en ny 6 a punkt samt till lagen en ny 15 b § som följer:

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag

6 a) den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996),

15 b §

Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster

Finansinspektionen kan för högst tre månader förbjuda ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut att tillhandahålla sådana

investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten nämnda lag, om den med beaktande av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets finansiella tillstånd har anledning att misstänka att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet hotas av insolvens samt att den ersättningsfond som ger investerarskydd uppenbarligen kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller också utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland, ifall företaget eller institutet är medlem i den finländska ersättningsfonden.

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag**om ändring av värdepappersmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/1989) 9 kap. 1 § och den föregående mellanrubriken,

ändras 1 kap. 4 § 1 mom., 4 punkten, rubriken för 4 kap., 1 § och den föregående mellanrubriken, 2 §, 3 § 2 mom., 4 och 5 §, 6 § 2 mom., 8 kap. 2 § 1 punkten och 10 kap. 1 § 1 mom.,

av dessa lagrum 1 kap. 4 § 1 mom. 4 punkten, 4 kap. 3 § 2 mom. och 6 § 2 mom. sådana de lyder i lag 581/1996, 5 § sådan den lyder delvis ändrad i den sistnämnda lagen och 10 kap. 1 § 1 mom. i lag 740/1993, samt

fogas till 1 kap. 4 § i stället för det 4 mom. som upphävdes genom nämnda lag 581/1996 ett nytt 4 mom., till 2 kap. 1 § ett nytt 2 mom., till 4 kap. en ny 3 a § samt till 8 kap. 2 §, sådan den lyder i nämnda lag 581/1996 och i lag 146/1997, en ny 1 a punkt som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

4 §

I denna lag avses med

4) värdepappersförmedlare sådana värdepappersföretag som avses i 4 § lagen om värdepappersföretag, sådana utländska värdepappersföretag som avses i 2 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996), sådana kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen (1607/1993) och som enligt sin bolagsordning eller sina stadgar tillhandahåller investeringstjänster av det slag som avses i lagen om värdepappersföretag, samt sådana kreditinstitut och finansiella institut som avses i 2 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993),

I denna lag avses med yrkesmässiga investerare

1) sådana värdepappersföretag som avses i 4 § lagen om värdepappersföretag, sådana kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen, sådana fondbolag som avses i lagen om placeringsfonder, sådana försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag (1062/1979), sådana ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsaktiebolag som avses i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) samt med dessa jämförbara utländska sammanslutningar som står under myndighetstillsyn,

2) finska staten och sammanslutningar där staten har bestämmanderätt, sådana inrättningar som avses i lagen om statens affärsverk (627/1987) samt andra jämförbara stater eller sammanslutningar,

3) Finlands Bank och med denna jämförbara utländska centralbanker,

4) fondbörsen och med denna jämförbara utländska fondbörser som står under myndighetstillsyn,

5) sådana optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och

terminer (772/1988) och med dessa jämförbara utländska optionsföretag som står under myndighetstillsyn,

6) clearingorganisationer, den värdepapperscentral som avses i lagen om värdeandelssystemet (826/1991) samt med dessa jämförbara utländska clearingorganisationer och värdepapperscentraler som står under myndighetstillsyn,

7) finländska eller utländska bolag vars emitterade aktier eller till aktier berättigande värdepapper har upptagits till offentlig handel eller motsvarande handel i någon annan stat, ifall värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat bolaget sin åsikt att detta är en yrkesmässig investerare och förutsatt att bolaget inte inom en av värdepappersförmedlaren utsatt skälig tid skriftligen har motsatt sig meddelandet,

8) finländska eller utländska sammanslutningar eller stiftelser som bedriver investeringsverksamhet enligt uppenbart yrkesmässiga principer, ifall värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat sammanslutningen eller stiftelsen sin åsikt att denna är en yrkesmässig investerare och förutsatt att sammanslutningen eller stiftelsen inte inom en av värdepappersförmedlaren utsatt skälig tid skriftligen har motsatt sig meddelandet, samt

9) andra investerare som skriftligen för en värdepappersförmedlare, med hänvisning till sin yrkesmässighet och investeringserfarenhet, har uppgivit sig vara yrkesmässiga investerare.

2 kap.

Marknadsföring av värdepapper, emission och informationsskyldighet

1 §

I 1 mom. avsedda uppgifter vilkas vilseledande eller osanna karaktär framgår efter att de framförts och vilka kan ha en väsentlig betydelse för investerare, skall ofördröjligen rättas eller kompletteras i tillräcklig utsträckning.

4 kap.

Värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster

God sed vid värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster

1 §

Vid handel med värdepapper och tillhandahållande av investeringstjänster får inte tillämpas förfaranden som strider mot god sed.

2 §

Värdepappersförmedlare skall upprätta skriftliga avtal om tillhandahållande av investeringstjänster. Skyldigheten att upprätta skriftligt avtal gäller emellertid inte då en värdepappersförmedlare erbjuder en yrkesmässig investerare investeringstjänster.

I avtal om tillhandahållande av investeringstjänster får inte tillämpas villkor som strider mot god sed eller är oskäligen mot kunden.

3 §

Det förbud som 1 mom. stadgar gäller inte värdepappersförmedlare som bedriver marknadsgarantrörelse såsom investeringstjänster eller värdepappersförmedlarrörelse med sådana i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten angivna värdepapper som de har emitterat.

3 a §

En värdepappersförmedlare som erbjuder förmögenhetsförvaltning såsom investeringstjänster skall före tillhandahållandet av investeringstjänsterna be kunden lämna tillräckliga uppgifter om sin ekonomiska ställning och investeringserfarenhet samt om sina målsättningar vad gäller investeringstjänsterna, om inte detta med hänsyn till kundens investeringserfarenhet eller annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart onödigt. Värdepappersförmedlaren skall härvid begära tillräckliga uppgifter också för utredning av om kunden enligt 1 kap. 4 § kan anses som en yrkesmässig investerare. Om värdepappersförmedlaren så som avses i 1 kap. 4 § 4 mom. 7 eller 8 punkten som sin åsikt meddelar att kunden är en yrkesmässig investerare eller om kunden uppger sig vara en sådan yrkesmässig investerare som avses i det nämnda lagrum-

mets 9 punkt, skall värdepappersförmedlaren för kunden förklara vilken inverkan meddelandet har på kundens ställning.

Den ovan i 1 mom. reglerade skyldigheten gäller också då värdepappersförmedlaren bedriver fondkommissionsrörelse eller tillhandahåller emissionsarrangemang såsom investeringstjänster, ifall kunden före uppdraget ber om investeringsrådgivning för förvärv eller avyttring av värdepapper.

4 §

En värdepappersförmedlare skall utföra sina uppdrag med omsorg i kundens intresse och utan obefogat dröjsmål.

Värdepappersförmedlaren skall om investeringstjänsterna och de värdepapper som dessa gäller ge kunden sådana upplysningar som väsentligt kan påverka kundens beslut, ifall det inte med hänsyn till investeringstjänsternas karaktär eller omständigheterna i övrigt är uppenbart onödigt att upplysningarna ges. Förmedlaren är dock inte skyldig att upplysa kunden om sådana omständigheter som är emittentens eller någon annans affärs- eller yrkeshemligheter eller som berör någons ekonomiska ställning eller andra privata förhållanden eller emittentens ekonomiska ställning och som värdepappersförmedlaren enligt lag skall hemlighålla. Denna skyldighet har värdepappersförmedlaren inte i det fall att kunden är en yrkesmässig investerare.

Värdepappersförmedlaren skall undvika intressekonflikter och, om sådana uppkommer, bemöta sina kunder så som god sed förutsätter. Förmedlaren får inte låta en annan kunds, emittents eller sin egen fördel påverka de anvisningar eller råd som han ger kunden eller sättet att utföra uppdraget.

En värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse såsom investeringstjänster skall sköta försäljnings- eller köpeuppdrag som gäller samma värdepapper i den ordning som uppdragen har kommit in, om detta är möjligt med beaktande av det antal värdepapper som uppdraget avser och de prislimiten som kunden bestämt eller övriga villkor för uppdraget.

Finansinspektionen kan, för att uppfylla de krav som ställs i rådets direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet, utfärda närmare föreskrifter om hur värdepappersförmedlare skall förfara när de tillhandahåller investeringstjänster med stöd av detta kapitel. I föreskrifterna skall beaktas om

förmedlarens kund är en yrkesmässig investerare. Finansinspektionen kan på framställning av en sammanslutning av värdepappersförmedlare fastställa de grunder på vilka en kund enligt 1 kap. 4 § 4 mom. 8 eller 9 punkten kan betraktas som en yrkesmässig investerare.

5 §

Värdepappersförmedlaren får inte pantsätta eller för egen räkning överlåta värdepapper som tillhör en kund, utan kundens särskilda skriftliga samtycke.

Om en värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse såsom investeringstjänster, ett företag som hör till samma koncern som förmedlaren, en av förmedlaren ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa med förmedlarens vetskap är motpart i ett köp där förmedlarens kund är uppdragsgivare, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underrätta sin kund om detta, såvida inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke.

Om en värdepappersförmedlare som tillhandahåller förmögenhetsförvaltning såsom investeringstjänster, ett företag som hör till samma koncern som förmedlaren, en av förmedlaren ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa med förmedlarens vetskap är motpart i ett köp med förmedlarens kund, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underrätta sin kund om detta om inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke i förmögenhetsförvaltningsavtalet eller annars före avslutet.

Den skyldighet som följer av 2 och 3 mom. gäller inte värdepappersförmedlare som tillhandahåller yrkesmässiga investerare investeringstjänster.

6 §

Värdepappersförmedlaren får inte ge en annan värdepappersförmedlare uppdrag som gäller handel för hans egen räkning med börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper vid den fondbörs eller vid sådan annan offentlig handel, där han själv har rätt att tillhandahålla samma investeringstjänster som gäller samma värdepapper.

8 kap.

Straffstadganden

2 §

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet

1) marknadsför eller förvärvar värdepapper genom att lämna uppgifter som nämns i 2 kap. 1 § 1 mom.,

1 a) försummar sin skyldighet enligt 2 kap. 1 § 2 mom.,

skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff bestäms i någon annan lag, för *värdepappersmarknadsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

10 kap.

Särskilda stadganden

1 §

På standardiserade optioner och terminer som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer tillämpas 2 kap. 1 §, 4 kap. 1, 2 och 3 a § samt 4 § 2 och 5 mom., 5 kap. 1 §, 7 kap. 2 § samt 8 kap. 1 §, 2 § 1 och 1 a punkten och 3 § 1 punkten i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag**om ändring av 3 kap. 12 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 kap. 12 § 3 mom. lagen den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) som följer:

3 kap.

Optionsföretagets verksamhet

12 §

Förmedlarens skyldigheter

Förmedlaren skall undvika intressekonflikter och, om sådana uppkommer, bemöta kunderna rättvist. Förmedlaren skall bemöta

kunderna jämlikt. Förmedlaren får inte låta någon annan kunds, en utomståendes eller sin egen fördel inverka på de anvisningar eller råd som han ger kunden eller på utförandet av uppdraget. Uppdrag som gäller samma option eller termin skall utföras i den ordning som de kommer in, om detta är möjligt med hänsyn till den kvantitet som uppdraget avser, de prisgränser som kunden har fastställt och andra villkor för uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 199 .

7.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 6 § 1 mom., 10 § 2 mom., 26 § 2 mom., 38 § 1 mom., 42 §, 65 j § 1 och 4 mom. samt 65 p §, av dessa lagrum 10 § 2 mom., 65 j § 1 och 4 mom. samt 65 p § sådana de lyder i lag 1229/1997, 26 § 2 mom. i lag 570/1996 samt 38 § 1 mom. och 42 § i lag 1340/1997, samt fogas till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1340/1997, ett nytt 4 mom. som följer:

6 §

Annan lagstiftning som tillämpas

På kreditinstitut tillämpas lagstiftningen om aktiebolag, andelslag eller hypoteksföreningar, om inte något annat stadgas i denna lag. Bestämmelser om kreditinstituts skyldighet att höra till ersättningsfonden ingår i lagen om värdepappersföretag (579/1996).

10 §

Koncession

Över ett kreditinstituts ansökan om koncession skall finansinspektionens och ersättningsfondens utlåtande inhämtas. Över en depositionsbanks ansökan skall dessutom inhämtas insättningsgarantifondens utlåtande. När koncession söks av en sammanslutning som är dotterföretag till ett kreditinstitut

med verksamhetstillstånd i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av ett dotterföretag till ett sådant kreditinstituts moderföretag, skall utlåtande av den statens tillsynsmyndighet inhämtas. På samma sätt skall förfaras i det fall att samma fysiska eller juridiska personer har bestämmanderätt såväl i den koncessionssökande sammanslutningen som i det ovan angivna kreditinstitutet.

20 §

Området för affärsverksamheten

Utöver vad som bestäms annorstädes i lag skall i kreditinstitutets bolagsordning eller stadgar föreskrivas om dess rätt att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i 3 § lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag.

26 §

Inrättande av filial i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha mottagit de uppgifter som avses i 1 mom. vidarebefordra dem till motsvarande tillsynsmyndighet i den ifrågavarande staten och samtidigt lämna uppgifter om kreditinstitutets kapitalbas, soliditet, det säkerhetssystem som skyddar deponenterna, investerarskyddssystemet eller avsaknaden av ett sådant samt övriga uppgifter som behövs för inledande av filialens verksamhet.

38 §

Bundet och fritt eget kapital

Det bundna egna kapitalet består av aktie-, andels- eller grundkapitalet, tilläggskapitalet, tilläggsandelskapitalet, placeringsandelskapitalet, grundfonden, reservfonden, överkursfonden och uppskrivningsfonden. Övriga fonder hänförs till det fria egna kapitalet.

42 §

Tillämpning av bestämmelserna om revision och revisorer

På kreditinstituts revision och revisorer tillämpas revisionslagen (936/1994) och när det gäller kreditinstitut i aktiebolagsform dessutom lagen om aktiebolag samt när det gäller kreditinstitut i andelslagsform dessutom lagen om andelslag (247/1954), om inte nedan bestäms annat.

På kreditinstituts revisorer tillämpas inte 24 § 2 mom. revisionslagen. En revisor skall emellertid underrätta finansinspektionen om kredit som han fått av kreditinstitutet eller av ett till samma koncern eller konsolideringsgrupp hörande företag samt om borgensförbindelser, ansvarsförbindelser, säkerheter eller motsvarande förmåner som kreditinstitutet eller företaget har ställt eller beviljat till förmån för honom.

På kreditinstitut i andelslagsform tillämpas inte 86 § 2 mom. lagen om andelslag.

65 j §

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en deponents depositionsbanksfordringar på konton som avses i 50 § eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. Om ett konto används för investeringstjänster i enlighet med 33 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag, skall ersättningen dock i enlighet med 6 kap. betalas ur den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag.

Insättningsgarantifonden ersätter dock inte sådana fordringar som innehas av andra kreditinstitut eller andra finansiella institut eller poster som skall räknas till depositionsbankens kapitalbas enligt 73 och 74 §. Fonden ersätter inte heller fordringar som baserar sig på medel som erhållits genom brott som avses i 32 kap. strafflagen. Om förundersökning eller rättegång som gäller ovan nämnda brott pågår, kan insättningsgarantifonden skjuta fram betalningen av ersättningen tills domstolens beslut har vunnit laga kraft. Fonden ersätter inte heller fordringar på ett sådant i värdepappersföretagets namn öppnat

konto som avses i 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen.

65 p §

Återkallande av koncession samt deponenternas och investerarnas fordringar

När ministeriet med stöd av 12 § fattar beslut om återkallande av en depositionsbanks koncession kan ministeriet samtidigt bestämma att deponenternas fordringar skall betalas ur insättningsgarantifonden. När ministeriet med stöd av 12 § fattar beslut om återkallande av en kreditinstitutets koncession kan ministeriet samtidigt bestämma att investerarnas fordringar skall betalas ur den ersättningsfond som avses i 6 kap. lagen om värdepappersföretag.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 199 .

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag och som inom en månad efter denna lags ikraftträdande ansöker om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom två år efter denna

lags ikraftträdande göra de ändringar i sin bolagsordning eller sina stadgar som avses i 20 § 4 mom. Ett sådant kreditinstitut anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag som det lämnar in sin medlemsansökan.

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag, men som inte inom en månad efter denna lags ikraftträdande har ansökt om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom tre månader efter denna lags ikraftträdande sluta tillhandahålla investeringstjänster samt göra de ändringar i sin bolagsordning eller sina stadgar som avses i 20 § 4 mom. i denna lag.

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft inte tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag, skall inte ansluta sig till den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag om det till registermyndigheten lämnar in en sådan ändring av bolagsordningen eller stadgarna som avses i 20 § 4 mom. för registrering inom tre månader efter denna lags ikraftträdande. Finansinspektionen skall omedelbart underrättas om en sådan registreringsanmälan.

8.

Lag

om ändring av 14 § handelsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 14 § handelsregisterlagen av den 2 februari 1979 (129/1979), sådant detta lagrum lyder delvis ändrat i lagarna 1301/1994 och 585/1996, ett nytt 4 mom. som följer:

14 §

Registermyndigheten skall innan den godkänner en sådan ändring i bolagsordningen eller stadgarna som avses i 20 § 4 mom.

kreditinstitutslagen (1607/1993) ge finansinspektionen minst 30 dygn att uttala sig om ändringen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

9.

Lag

om ändring av 5 § förmögenhetsskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förmögenhetsskattelagen av den 30 december 1992 (1537/1992) 5 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 1238/1997, som följer:

5 §

Skattskyldighet för samfund och samfällda förmåner

(1607/1993), den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) samt de utländska kreditinstituten för den del av förmögenheten som används för en i Finland belägen filials verksamhet.

Fria från förmögenhetsskatt är

1) de samfund som nämns 20—22 § inkomstskattelagen,

2) sparbankerna, hypoteksföreningarna, den insättningsgarantifond och de säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen

Denna lag träder i kraft den 199 . Lagen tillämpas första gången vid förmögenhetsbeskattningen för 199 .

10.

Lag

om ändring av 8 § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 24 juni 1968 om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) 8 § 1 mom. 11 punkten, sådan den lyder i lag 1239/1997, som följer:

8 §

Ovan i 7 § avsedda avdragbara utgifter äro bland andra:

värdepappersföretags och kreditinstituts filialer gör till den ersättningsfonden som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996).

11) de lagstadgade överföringar som depositionsbanker och utländska kreditinstituts filialer i Finland gör till den insättningsgarantifond och de säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) liksom även de lagstadgade inbetalningar som värdepappersföretag och kreditinstitut samt utländska

Denna lag träder i kraft den 199 . Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 199 .

11.**Lag****om ändring av 16 § lagen om hypoteksföreningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 16 § 1 mom. 5 punkten lagen den 8 december 1978 om hypoteksföreningar
(936/1978) som följer:

16 § På hypoteksföreningen ordinarie stämma ankommer:	av hypoteksföreningens räkenskaper och för- valtning välja revisorer.
---	--

5) att per räkenskapsperiod för granskning	Denna lag träder i kraft den 199 .
--	------------------------------------

12.**Lag****om ändring av 1 kap. 1 § bokföringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 kap. 1 § 1 mom. 13 punkten bokföringslagen av den 30 december 1997
(1336/1997) som följer:

1 kap. Allmänna bestämmelser 1 § <i>Bokföringsskyldighet</i>	verksamhet. Bokföringsskyldiga är dock all- tid 13) insättningsgaranti- och säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) och den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996), samt
--	---

Var och en som driver rörelse eller utövar yrke är skyldig att föra bok över denna	Denna lag träder i kraft den 199 .
---	------------------------------------

Helsingfors den 8 maj 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Jouko Skinnari

1.

Lag**om ändring av lagen om värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 8 § 2 mom., ändras 4 §, 10 § 3 mom., 17 § 2 mom. och 51 § 1 mom. samt fogas till 10 § ett nytt 4 mom., till 12 § ett nytt 4 mom., till lagen en ny 19 a §, till lagen i stället för 32—43 och 6 kap. som upphävdes genom lag 1347/1997 ett nytt 6 kap. och till 48 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 583/1997, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Tillhandahållande av investeringstjänster

Investeringstjänster får tillhandahållas endast av auktoriserade

1) finländska aktiebolag (värdepappersföretag) och av

2) finländska kreditinstitut, enligt kreditinstitutslagen (167/93).

Om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster stadgas särskilt. Om utländska kreditinstituts och finansiella instituts rätt att tillhandahålla investeringstjänster stadgas i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/93).

Föreslagen lydelse

4 §

Tillhandahållande av investeringstjänster

Investeringstjänster får tillhandahållas endast av

1) finländska aktiebolag (värdepappersföretag) som har fått verksamhetstillstånd för att tillhandahålla investeringstjänster och av

2) finländska kreditinstitut, enligt kreditinstitutslagen (1607/1993),

vilka hör till den ersättningsfond för investerarskydd som avses i denna lag, nedan ersättningsfonden.

Angående utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster och deras medlemskap i ersättningsfonden bestäms i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996). Angående utländska kreditinstituts och finansiella instituts rätt att tillhandahålla investeringstjänster och deras medlemskap i ersättningsfonden bestäms i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993).

8 §

(2 mom. upphävs)

Det behöriga ministeriet fastställer efter att ha hört finansinspektionen de allmänt tillämpliga procedurregler som skall iakttas vid tillhandahållande av investeringstjänster för att villkoren i rådets direktiv 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet skall uppfyllas.

Gällande lydelse

10 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Ministeriet skall innan ärendet avgörs i hämta finansinspektionens utlåtande om ansökan.

17 §

Etablering av filialer i Europeiska ekonomiska samarbetsrådets medlemsstater

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha erhållit de uppgifter som avses i 1 mom. antingen underrätta den tillsynsmyndighet som svarar för finansinspektionen i värdlandet om etableringen och även ge värdepappersföretaget besked om saken samt till underrättelsen föga de upplysningar som avses i 1 mom., eller besluta vägra översända uppgifterna om den konstaterar att det med hänsyn till värdepappersföretagets finansiella ställning och förvaltning inte är motiverat att etablera någon filial. En filial får inte etableras om finansinspektionen har vägrat översända uppgifterna.

Föreslagen lydelse

10 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Vederbörande ministerium skall innan ärendet avgörs *inhämta* finansinspektionens och *ersättningsfondens* utlåtande om ansökan.

Värdepappersföretaget kan inleda sin verksamhet omedelbart efter att verksamhetstillståndet beviljats, om inte något annat bestäms i tillståndsvillkoren.

12 §

Återkallande av verksamhetstillstånd och begränsning av verksamheten

Samtidigt som statsrådet beslutar återkalla ett värdepappersföretags verksamhetstillstånd kan det bestämma att investerarnas fordringar i enlighet med 6 kap. skall betalas ur ersättningsfonden.

17 §

Etablering av filialer i Europeiska ekonomiska samarbetsrådets medlemsstater

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha erhållit de uppgifter som avses i 1 mom. antingen underrätta den tillsynsmyndighet som svarar för finansinspektionen i värdlandet om etableringen och även ge värdepappersföretaget besked om saken samt till underrättelsen föga de upplysningar som avses i 1 mom. *och upplysningar om filialens investerarskyddssystem eller ett omnämnande om att ett sådant saknas*, eller besluta vägra översända uppgifterna ifall den konstaterar att det med hänsyn till värdepappersföretagets finansiella ställning och förvaltning inte är motiverat att etablera någon filial. En filial får inte etableras om finansinspektionen har vägrat översända uppgifterna.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 a §

Investerarskydd

Ett värdepappersföretag skall uppge för finansinspektionen hur de utanför Finland etablerade filialernas investerarskydd är ordnat.

6 kap.

Ersättningsfonden

32 §

Medlemskap i ersättningsfonden

För att skydda investerarnas likvida medel och finansiella instrument (fordringar) skall värdepappersföretag höra till ersättningsfonden.

Ett värdepappersföretag blir medlem i ersättningsfonden den dag då det får tillstånd att verka som värdepappersföretag. Ersättningsfonden har rätt att utesluta värdepappersföretaget ur fonden.

Vad som i detta kapitel samt i 19 a §, 48 § 4 mom. och 51 § bestäms om värdepappersföretag, om dem som sköter förvaltningen samt om företagens övriga anställda gäller också sådana finländska kreditinstitut som avses i 4 § samt dem som sköter dessas förvaltning och kreditinstitutens övriga anställda.

33 §

Ersättning ur andra fonder

Sådana i 65 j § kreditinstitutslagen avsedda medel som är insatta på en investerares konto eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontot skall ersättas ur insättningsgarantifonden enligt vad som bestäms i kreditinstitutslagen.

Om ett konto enligt vad ett kreditinstitut eller värdepappersföretag avtalat med en investerare kan användas endast för investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten, skall de medel som är insatta på kontot eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bok-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förts på kontot, med avvikelse från 1 mom. ersättas ur ersättningsfonden enligt vad som bestäms i detta kapitel. Också likvida medel som ett värdepappersföretags kunder har satt in på ett sådant i värdepappersföretagets namn öppnat konto som avses i 4 kap. 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen skall ersättas enligt vad som bestäms i detta kapitel.

Angående den registeransvarigas och värdepapperscentralens ansvar samt angående skyldigheten att enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991) göra inbetalningar till värdepapperscentralens fond gäller vad som särskilt bestäms om saken. Om ersättning kan betalas ur ersättningsfonden, den clearingfond som avses i värdepappersmarknadslagen och ur värdepapperscentralens fond, skall ersättningen enligt detta kapitel i första hand betalas ur ersättningsfonden.

34 §

Ersättningsfondens förvaltning

Ersättningsfonden förvaltas av en delegation som utses av de värdepappersföretag som hör till fonden samt av en styrelse som delegationen utser. Ersättningsfondens styrelse skall, utöver vad som annorstädes i lagen bestäms och i övrigt föreskrivs om dess uppgifter

1) ge vederbörande ministerium utlåtande om värdepappersföretags ansökningar om verksamhetstillstånd,

2) besluta om att tilldela värdepappersföretag varning och utesluta värdepappersföretag ur ersättningsfonden,

3) fastställa och ordna uppbörden av värdepappersföretagens garantiavgifter,

4) besluta om betalning av ersättning till investerare då ett värdepappersföretag konstaterats vara insolvent,

5) förvalta ersättningsfondens tillgångar och placera dem enligt vad som föreskrivs i denna lag och ersättningsfondens stadgar,

6) övervaka att värdepappersföretagen uppfyller de skyldigheter som medlemskapet i ersättningsfonden innebär,

7) hos värdepappersföretagen uppbära kostnaderna för förvaltningen av ersättningsfonden,

8) ombesörja ersättningsfondens informa-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tionsskyldighet,

9) underrätta finansinspektionen om beslut som avses i 3 punkten,

10) omedelbart underrätta finansinspektionen om förfaranden som strider mot bestämmelserna och föreskrifterna om ersättningsfondens verksamhet, samt

11) fatta alla andra beslut om förvaltningen av ersättningsfonden, ifall det inte har bestämts eller med stöd av denna lag föreskrivits att besluten skall fattas på något annat sätt.

På ersättningsfondens bokföring och bokslut tillämpas bokföringslagen (1336/1997).

Utöver vad som i detta kapitel bestäms om ersättningsfondens förvaltning skall på denna tillämpas föreningslagen (503/1989).

35 §

Ersättningsfondens stadgar

Ersättningsfonden skall ha stadgar som tryggar fondens verksamhet och skötseln av dess lagstadgade uppgifter. Ersättningsfondens stadgar och ändringar i dem fastställs av vederbörande ministerium, som innan det fastställer stadgarna skall be finansinspektionen och Finlands Bank ge ett utlåtande om ansökan. Stadgarna skall innehålla föreskrifter som kompletterar denna lag och bestämmelserna i annan lagstiftning, åtminstone i fråga om

1) förfarandet vid antagande av ett värdepappersföretag som medlem i ersättningsfonden samt förfarandet när en medlem utesluts eller utträder ur fonden,

2) hur och på vilka grunder ersättningsfondens garantiavgifter och förvaltningskostnader fastställs och fördelas mellan fondmedlemmarna samt hur ersättningsfondens minikapital skall avsättas under övergångsperioden och efter inträffade ersättningsfall,

3) när och hur garantiavgifterna och förvaltningskostnaderna skall betalas in,

4) när, på vilka villkor och hur ersättningsfonden kan uppta kredit för sin verksamhet, hur garantiavgifterna i en sådan situation skall höjas samt hur ansvaret för kreditens återbetalning skall fördelas mellan ersättningsfondens medlemmar,

5) förutsättningarna för att eventuellt täcka en del av ersättningsfondens kapital med

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

försäkringar,

6) antalet styrelsemedlemmar och sättet för val av dessa, styrelsens mandatperiod, beslutförhet, beslutsförfarande och uppgifter samt när styrelsen skall sammankallas,

7) sättet för val av ersättningsfondens delegation samt delegationens beslutförhet, beslutsförfarande och uppgifter samt när delegationen skall sammankallas,

8) de förutsättningar under vilka ersättningsfondens styrelse kan delegera beslutanderätt till verksamhetsledaren eller ombudsmannen samt behörighetsfördelningen mellan styrelsen och verksamhetsledaren eller ombudsmannen,

9) ersättningsfondens räkenskapsperiod och bokslutstidpunkt samt när och hur ersättningsfondens konton och förvaltning skall undergå revision,

10) hur många godkända revisorer eller revisionssammanslutningar som skall väljas för ersättningsfonden och enligt vilket förfarande samt revisorernas mandatperiod,

11) alternativa sätt att placera ersättningsfondens tillgångar, samt i fråga om

12) ändring av fondens stadgar.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. skall i stadgarna anges under vilka förutsättningar utländska värdepappersföretags och kreditinstitutets filialer i Finland kan bli medlemmar i, utslutas eller utträda ur ersättningsfonden, samt grunderna för fondens anslutningsavgift och ersättningsskyldighet.

36 §

Garantiavgift

Minimibeloppet av de sammanlagda garantiavgifter som årligen skall inbetalas till ersättningsfonden fastställs på fondens framställning av vederbörande ministerium efter att detta inhämtat finansinspektionens och Finlands Banks utlåtande.

Ett värdepappersföretag skall årligen betala en av ersättningsfondens styrelse fastställd garantiavgift som räcker för att trygga investerarnas fordringar. Garantiavgiften skall bestämmas med hänsyn till de av värdepappersföretaget tillhandahållna och av fondens investerarskydd omfattande investeringstjänsternas karaktär, antalet kunder som omfattas av investerarskyddet samt med hän-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

syn till värdepappersföretagets konsoliderade kapitalbas. Enligt ersättningsfondens stadgar skall garantiavgiften fastställas på enahanda grunder för värdepappersföretag som tillhandahåller samma typ av investeringstjänster. Värdepappersföretagen skall på begäran tillställa ersättningsfonden de detaljerade uppgifter som fonden behöver för att fastställa garantiavgiften.

De kreditinstitut som hör till sammanslutningen av andelsbanker skall betraktas som ett enda kreditinstitut när garantiavgiften beräknas. Garantiavgiften för sammanslutningen av andelsbanker skall betalas till ersättningsfonden av sammanslutningens centralinstitut. Den av centralinstitutet inbetalda garantiavgiften fördelas mellan medlemskreditinstituten i enlighet med 2 mom. Med finansinspektionens tillstånd kan garantiavgiften fördelas också på något annat sätt.

Finansinspektionen skall underrättas om de enligt 2 och 3 mom. fastställda garantiavgifterna senast en månad innan de enligt ersättningsfondens stadgar skall betalas till ersättningsfonden. Finansinspektionen kan ålägga ersättningsfonden att höja ett värdepappersföretags garantiavgift om finansinspektionen anser att den av ersättningsfondens styrelse fastställda garantiavgiften inte räcker för att trygga investerarnas fordringar.

Högst hälften av ersättningsfondens kapital kan täckas genom försäkring. Finansinspektionen skall varje år kontrollera att ersättningsfondens kapital har ökats genom regelbundna inbetalningar av likvida medel. Försäkring skall tecknas i ersättningsfondens namn och kostnaderna för försäkringen skall betalas av de till ersättningsfonden hörande värdepappersföretagen gemensamt.

I ersättningsfondens stadgar kan bestämmas att uppbörden av garantiavgifter med vederbörande ministeriums tillstånd får avbrytas för högst ett år i sänder, ifall ersättningsfondens kapital uppgår till det minimibelopp som nämns i 44 §.

Ett värdepappersföretag har inte rätt att kräva att dess andel i ersättningsfonden skall avskiljas för företaget eller att överlåta andelen till någon annan och andelen får inte räknas in i värdepappersföretagets tillgångar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

*Garantiavgifter för utländska
värdepappersföretags och kreditinstituts
filialer*

Garantiavgifterna för till ersättningsfonden hörande utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland skall i tillämpliga delar fastställas enligt 36 §.

38 §

Investerarskyddets omfattning

Investerarskyddet omfattar investerare som har tillhandahållits investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten.

Oavsett 1 mom. ersätter ersättningsfonden emellertid inte i 1 kap. 4 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen angivna yrkesmässiga investerares fordringar och inte heller sådana investerares fordringar som har orsakat, dragit nytta av eller förvärrat värdepappersföretagets ekonomiska svårigheter.

39 §

Ersättningsskyldighetens inträde

Om ett värdepappersföretag i samband med tillhandahållande av investeringstjänster eller sådana förvarings- eller förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten, inte enligt lag eller avtal har betalt en i 38 § angiven investerares klara och ostridiga fordringar som värdepappersföretaget innehar eller förvaltar, kan investeraren anmäla detta till finansinspektionen.

Finansinspektionen skall inom 21 dagar efter en sådan anmälan som avses i 1 mom. eller efter att på något annat sätt ha fått vetskap om saken besluta om ersättningsfonden skall betala investerarens fordringar. En förutsättning för betalningsskyldigheten är att orsaken till den uteblivna betalningen av en i 1 mom. angiven fordran är att värdepappersföretaget har försatts i konkurs, undergår företagssanering eller annars enligt finansinspektionens bedömning inte endast tillfälligt är insolvent samt att det finns tillräcklig utredning om saken.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Finansinspektionen skall underrätta ersättningsfonden, värdepappersföretaget och vederbörande ministerium om sitt beslut enligt 2 mom. samt, i det fall att värdepappersföretaget har en filial utanför Finland, även den tillsynsmyndighet i filialens värdland som motsvarar finansinspektionen och det skyddssystem som motsvarar ersättningsfonden.

För att finansinspektionens i 2 mom. avsedda beslut skall kunna verkställas och för att beslut om ersättningar till enskilda investerare skall kunna fattas skall värdepappersföretaget tillstålla ersättningsfonden och finansinspektionen upplysningar om samtliga investerare och fordringar som avses i 1 mom.

40 §

Fordringar som ersätts

Av ersättningsfondens medel betalas i 38 § angivna investerares fordringar som innehas eller förvaltas av ett värdepappersföretag i samband med att detta tillhandahåller investeringstjänster eller sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten. Till en och samma investerare kan i ersättning betalas nio tiondedelar av investerarens fordran på ett värdepappersföretag, dock högst ett markbelopp som motsvarar 20 000 ecu.

Den ersättning som betalas till en investerare skall räknas enligt marknadsvärdet den dag då finansinspektionen fattade sitt beslut enligt 39 § 2 mom. eller den dag då värdepappersföretagets insolvens konstaterades, beroende på vilket datum som infaller tidigare. En förutsättning för betalning av ersättning till en investerare är att dennes rätt till de fordringar som värdepappersföretaget innehar är ostridig. Om flera har samfälld rätt till ersättningen skall varje samägares andel beaktas när investerarens ersättning räknas ut.

Tillgångar som har förvärvats genom ett brott för vilket en fällande dom har meddelats enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen kan inte betalas ur ersättningsfonden.

Om ett värdepappersföretags verksamhetstillstånd återkallas, skall de investerare tillhöriga fordringar som värdepappersföre-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

taget innehar och förvaltar omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag vars verksamhetstillstånd har återkallats är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar, till dess att de till investeringstjänsterna anslutna fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Investerare som är kunder hos filialer till värdepappersföretag och kreditinstitut inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får ersättning för sina fordringar ur ersättningsfonden högst till det belopp som anges i 1 mom.

41 §

Ersättningsfondens regressrätt

Ersättningsfonden får regressrätt mot ett värdepappersföretag för de fordringar som den har ersatt enligt 40 § 1 mom. På fordringarna skall betalas ränta enligt vad som föreskrivs i ersättningsfondens stadgar. De belopp som ersättningsfonden med stöd av sin regressrätt uppbär hos värdepappersföretag skall överföras till fondens kapital.

42 §

Värdepappersföretagens solidariska ansvar samt betalning av investerares fordringar

Värdepappersföretagen är solidariskt ansvariga för ersättningsfondens skyldigheter och förbindelser. Investerarnas fordringar betalas ur ersättningsfonden i finska mark. Om ersättningsfondens medel inte räcker till betalning av investerarnas fordringar, kan ersättningsfonden i enlighet med sina stadgar uppta kredit för sin verksamhet. Krediten återbetalas genom att förhöjda garantiavgifter uppbärs hos de värdepappersföretag som hör till ersättningsfonden.

Ersättningsfonden skall betala investerarnas fordringar utan obefogat dröjsmål, likväl inom tre månader efter finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom. Om värdepappersföretaget före det i 39 § 2 mom. angivna beslutet träder i likvidation, undergår företagsanering eller försätts i konkurs, skall

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tiden räknas från likvidations-, sanerings- eller konkursbeslutet. På ersättningskulden skall betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen (633/1982) räknat från finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom.

Finansinspektionen kan av särskilda skäl med högst tre månader förlänga den tid inom vilken ersättningsfonden skall betala investerarnas fordringar. Oavsett en eventuell förlängning skall ersättningsfonden emellertid betala ersättningen utan dröjsmål i det fall att en senare betalning av ersättningen vore oskälig från ersättningstagarens synpunkt.

Om ersättningsfonden inte har ersatt en investerares fordran inom den i 2 och 3 mom. angivna tiden, har investeraren fått en indrivningsbar fordran på ersättningsfonden.

Om en investerare eller dennas företrädare är åtalad för ett häleribrott enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen, kan ersättningsfonden utan hinder av 2 och 3 mom. skjuta upp betalningen till dess att en domstol har avgjort ärendet.

43 §

Ersättningsfondens informationsskyldighet

Ersättningsfonden skall skriftligen informera alla kunder hos vederbörande värdepappersföretag om finansinspektionens beslut enligt 39 § 2 mom. Dessutom skall ersättningsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina fordringar. Kungörelsen skall också publiceras i de största dagstidningarna på de officiella språken inom värdepappersföretagets verksamhetsområde.

Ersättningsfonden kan bestämma en tid på minst sex månader inom vilken investerarna skall vidta åtgärder för att trygga sina fordringar. Fonden får emellertid inte vägra betala ersättningen i det fall att investeraren av något tvingande skäl inte har kunnat bevaka sin fordringsrätt inom den utsatta tiden.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

44 §

*Ersättningsfondens minimikapital,
placeringar och likviditet*

Ersättningsfondens kapital skall uppgå till minst 50 miljoner mark. Kapitalet skall avsättas genom regelbundna inbetalningar av likvida medel. Om minimikapitalet underskrids till följd av att fonden betalat ut ersättningar till investerare skall kapitalet åter ökas till minimibeloppet inom den i ersättningsfondens stadgar angivna tiden.

Ersättningsfondens medel skall investeras på ett säkert och effektivt sätt som tryggar fondens likviditet samt med beaktande av riskspridningsprincipen. Avkastningen på investeringarna skall läggas till ersättningsfondens kapital.

Ersättningsfondens medel får inte investeras i aktier eller andelar i sådana värdepappersföretag eller kreditinstitut som hör till fonden eller i sammanslutningar som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa, och inte heller i andra värdepapper som har emitterats av värdepappersföretag eller kreditinstitut som hör till fonden eller sammanslutningar som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa eller i värdepapper som har emitterats av en sådan säkerhetsfond som avses i 6 kap. kreditinstitutslagen. Vad som i detta moment föreskrivs om värdepappersföretag eller kreditinstitut gäller också utländska värdepappersföretag eller kreditinstitut som är medlem i ersättningsfonden och sammanslutningar som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa.

Ersättningsfondens likviditet skall vara tillräckligt tryggad med hänsyn till fondens verksamhet.

45 §

Uteslutning ur ersättningsfonden

Om ett värdepappersföretag inte har iakttagit vad som i lagen bestäms om ersättningsfonden eller de med stöd av denna lag utfärdade bestämmelserna och föreskrifterna eller ersättningsfondens stadgar, skall ersättningsfonden i enlighet med 34 § göra en anmälan om saken till finansinspektionen. Efter att ha fått anmälan skall finansinspektionen till-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sammans med ersättningsfonden vidta de åtgärder som den anser vara nödvändiga för att rätta till saken.

Om det genom de åtgärder som nämns i 1 mom. inte kan säkerställas att ett värdepappersföretag uppfyller sina skyldigheter och om åsidosättandet av skyldigheterna måste anses vara en väsentlig förseelse, kan ersättningsfonden underrätta värdepappersföretaget om sin avsikt att utesluta det ur ersättningsfonden. Värdepappersföretaget kan uteslutas ur ersättningsfonden tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat värdepappersföretaget en varning. Ersättningsfonden skall höra värdepappersföretaget före varningen och uteslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall utverka vederbörande ministeriums samtycke till varningen och uteslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall publicera uteslutningsbeslutet så som nämns i 43 § 1 mom.

De investerare tillhöriga fordringar som ett ur ersättningsfonden uteslutet värdepappersföretag innehar och förvaltar omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar och förvaltar, till dess att de till investeringstjänsterna anslutna fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

46 §

Marknadsföringsbegränsning och informationsskyldighet

Ett värdepappersföretag får inte i sin marknadsföring använda osanna eller vilseledande uppgifter om investerarskyddet. Värdepappersföretaget får i sin marknadsföring använda endast uppgifter som gäller det egna investerarskyddet.

Ett värdepappersföretag skall på finska och svenska ge alla investerare lättfattlig och tydlig information om det investerarskydd som gäller för fordringarna och om eventuella brister eller begränsningar i skyddet samt om väsentliga förändringar i dessa uppgifter. Ett till ersättningsfonden hörande kreditinstitut skall dessutom upplysa investerare

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

na om huruvida dessas tillgångar skyddas av ersättningsfonden eller av insättningsgarantifonden.

Utöver vad som i 43 § bestäms om ersättningsfondens informationsskyldighet skall ett värdepappersföretag på begäran upplysa investerarna om de förutsättningar under vilka ersättning betalas samt om de åtgärder som investerarna skall vidta för att trygga sina fordringar.

Ett värdepappersföretag som har etablerat en filial i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, skall lämna de i denna paragraf angivna uppgifterna på de officiella språken i den medlemsstat där filialen finns.

47 §

Besvär rätt

Ett värdepappersföretag har rätt att få ett av ersättningsfonden med stöd av denna lag fattat beslut upptaget till finansinspektionens prövning inom 30 dagar från beslutet.

48 §

Tystnadsplikt

Vad som i denna paragraf bestäms om tystnadsplikt gäller också den som när han utför sådana uppgifter som avses i 6 kap. har fått veta en omständighet som inte är offentliggjord eller en affärs- eller yrkeshemlighet om ett värdepappersföretags eller dess kunders ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden.

51 §

Skadestånd

Den som bryter mot denna lag eller mot stadganden eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den och härigenom orsakar skada, är skyldig att ersätta denna.

51 §

Skadestånd

Den som bryter mot denna lag eller mot stadganden eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den eller mot ersättningsfondens stadgar och härigenom orsakar skada, är skyldig att ersätta denna.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 199 . Ersättningsfondens stadgar skall fastställas innan lagen träder i kraft.

2. Ett värdepappersföretag som när denna lag träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag, anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag då det ansöker om medlemskap i fonden.

3. Ett värdepappersföretag som när denna lag träder i kraft har verksamhetstillstånd enligt lagen om värdepappersföretag, men som inte inom en månad efter denna lags ikraftträdande har ansökt om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom tre månader efter lagens ikraftträdande sluta tillhandahålla investeringstjänster.

4. Ersättningsfonden skall i enlighet med 36 § 4 mom. underrätta finansinspektionen om garantiavgifternas storlek inom tre månader efter denna lags ikraftträdande.

5. Garantiavgifterna skall avsättas till ersättningsfonden så att fondens kapital uppgår till det i 44 § bestämda minimibeloppet inom fem år efter att denna lag har trätt i kraft. Utan hinder av vad som i 36 § 5 mom. bestäms om försäkringens maximibelopp kan försäkringen under fem år efter lagens ikraftträdande täcka över hälften av fondens minimikapital, ifall försäkringen omedelbart täcker fondens minimikapital och tecknas inom tre månader efter lagens ikraftträdande.

6. Den ersättning som enligt 40 § 1 mom. kan betalas till en och samma investerare utgör till den 31 december 1999 nio tiondelar av investerarens fordringsrätt på ett värdepappersföretag, dock ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

7. De fordringar som investerare har i egenskap av kunder hos ett värdepappersföretags filial inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall till den 31 december 1999 ersättas upp till det belopp varmed de skulle ersättas enligt systemet för investerarskydd i den stat där filialen är etablerad, likväl högst till det belopp som ersättningsfondens skydd berättigar till.

8. Ett värdepappersföretag som har verksamhetstillstånd när denna lag träder i kraft skall inom sex månader efter lagens ikraft-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

trädande ge samtliga investerare som är dess kunder de upplysningar som avses i 46 § 2 mom.

2.

Lag

om ändring av lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 26 juli 1996 om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996) 7 § och 8 § 1 mom. samt fogas till lagen nya 4 a och 4 b §, 8 a och 8 b § samt 13 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Kompletteringskydd för filialer

Utländska värdepappersföretags filialer kan ansöka om medlemskap i den fond för investerarskydd, nedan ersättningsfonden, som avses i lagen om värdepappersföretag för att komplettera sin hemstats investerarskydd, ifall detta inte är lika täckande som det investerarskydd som följer av lagen om värdepappersföretag.

Ansökan skall innehålla tillräckliga uppgifter om det utländska värdepappersföretaget och investerarskyddet i dess hemstat. Ersättningsfonden skall inhämta vederbörande ministeriums, finansinspektionens och Finlands Banks utlåtanden om ansökan. Ersättningsfonden kan avslå en ansökan om investerarskyddet i det utländska värdepappersföretagets hemstat kan anses vara tillräckligt och om vederbörande ministerium ger sitt samtycke.

Ersättningsfonden skall i sitt beslut på en sådan ansökan som avses i 1 mom. bestämma vilka investerarfördringar som ersätts av ersättningsfonden i Finland och till vilket belopp, samt vilken garantiavgift värdepappersföretaget skall betala. Investerarskyddet i det utländska värdepappersföretagets hemstat kan emellertid tillsammans med det skydd som ersättningsfonden ger uppgå

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

till högst det belopp som anges i 40 § 1 mom. lagen om värdepappersföretag.

Ersättningsfondens skyldighet att betala sådana investerarfördringar som avses i 3 mom. inträder emellertid vid den tidpunkt då ersättningsfonden av tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat har fått ett meddelande om att skyddssystemet i hemstaten har ålagts att ersätta fördringar som investerare har på det utländska värdepappersföretaget.

Ersättningsfonden skall underrätta de investerare som är kunder hos filialen om ersättningskyldighetens inträde. Dessutom skall ersättningsfonden genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina rättigheter. Kungörelsen skall på finska och svenska publiceras i de största dagstidningarna på filialens verksamhetsområde.

För att ersättningsfonden skall kunna uppfylla sina förpliktelser skall det utländska värdepappersföretaget tillställa ersättningsfonden uppgifter om investerarna och deras fördringar enligt 1 mom. Dessa uppgifter får ersättningsfonden inte lämna till andra än sådana myndigheter som har rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

4 b §

Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden

Om en utländsk filial i något väsentligt avseende har brutit mot denna lag eller mot föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen, kan ersättningsfonden utesluta den tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat filialen en varning. Före varningen och uteslutningsbeslutet skall ersättningsfonden höra värdepappersföretaget och finansinspektionen. Ersättningsfonden skall dessutom för varningen och uteslutningsbeslutet utverka samtycke av vederbörande ministerium och av den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat.

Sådana på investeringstjänster vilka tillhandahållits före uteslutningsbeslutet baserade, investerare tillhöriga fördringar som inehålls av en ur ersättningsfonden utesluten utländsk filial omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

värdepappersföretag som har uteslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidriskt ansvarigt för betalningen av de fordringar som det innehar, till dess att fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Ersättningsfonden skall underrätta finansinspektionen och tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat om utslutningsbeslutet. Ersättningsfonden skall meddela om utslutningsbeslutet också genom en offentlig kungörelse som publiceras på finska och svenska i de största dagstidningarna inom filialens verksamhetsområde.

7 §

Verksamhetstillstånd för filial

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall hos statsrådet ansöka om verksamhetstillstånd för etablering av en filial i Finland. Finansinspektionens utlåtande skall inhämtas om ansökan. Vid ansökan om verksamhetstillstånd skall i tillämpliga delar iakttas 9 § lagen om värdepappersföretag.

8 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och vars finansiella verksamhetsbetingelser och administration uppfyller de krav som ställs på tillförlitliga investeringstjänster, kan beviljas verksamhetstillstånd för en filial i Finland.

7 §

Verksamhetstillstånd för filial

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall hos statsrådet ansöka om verksamhetstillstånd för etablering av en filial i Finland. Finansinspektionens och ersättningsfondens utlåtande skall inhämtas om ansökan. Vid ansökan om verksamhetstillstånd skall i tillämpliga delar iakttas 9 § lagen om värdepappersföretag.

8 §

Beviljande av verksamhetstillstånd

Ett utländskt värdepappersföretag som har erhållit auktorisation i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och vars finansiella verksamhetsbetingelser och administration uppfyller de krav som ställs på tillförlitliga investeringstjänster, kan beviljas verksamhetstillstånd för en filial i Finland. Därvid skall det bedömas om investerarskyddet i filialens hemstat motsvarar nivån på och omfattningen av det skydd som ersättningsfonden ger. När statsrådet beviljar verksamhetstillstånd kan det besluta om filialens medlemskap i ersättningsfonden och bestämma villkoren för medlemskapet.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 a §

Ersättningsskyldighet

Ersättningsfondens medel kan användas för betalning av investerare tillhöriga fordringar som innehas av ett i likvidation eller konkurs försatt, i 7 § angivet utländskt värdepappersföretags till ersättningsfonden hörande filial i Finland, ifall värdepappersföretagets eller konkursboets tillgångar inte räcker för betalning av fordringarna. Av fordringarna ersätts högst en andel som inte överstiger 20 000 ecu. Fordringarna kan betalas redan under likvidationen eller konkursen.

Ersättningsfondens betalningsskyldighet inträder då fonden av tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat har fått veta att det utländska värdepappersföretaget har försatts i likvidation eller konkurs samt att värdepappersföretagets eller konkursboets tillgångar inte räcker för betalning av investerarnas fordringar. Efter att ha fått vetskap om likvidationen eller konkursen skall ersättningsfonden informera de investerare om saken som är kunder hos filialen. Ersättningsfonden skall också genom en offentlig kungörelse meddela vilka åtgärder investerarna skall vidta för att trygga sina rättigheter. Kungörelsen skall på finska och svenska publiceras i de största dagstidningarna på filialens verksamhetsområde.

För att ersättningsfonden skall kunna uppfylla sina i 2 mom. angivna förpliktelser skall värdepappersföretagets filial tillstålla ersättningsfonden uppgifter om investerarna och deras fordringar enligt 1 mom. Dessa uppgifter får ersättningsfonden inte lämna till andra än sådana myndigheter som har rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

8 b §

Uteslutning av en filial ur ersättningsfonden

Om en filial som avses i 7 § i något väsentligt avseende har brutit mot denna lag, mot föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen eller mot ersättningsfondens stadgar, kan ersättningsfonden utesluta den tidigast 12 månader efter att ersättningsfonden har tilldelat filialen en varning. Före var-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ningen och utslutningsbeslutet skall ersättningsfonden höra värdepappersföretaget och den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i det utländska värdepappersföretagets hemstat. Ersättningsfonden skall dessutom för varningen och utslutningsbeslutet utverka samtycke av vederbörande ministerium.

Investerare tillhöriga, på investeringstjänster tillhandahållna före utslutningsbeslutet baserade fordringar som innehas av en ur ersättningsfonden utsluten utländsk filial, omfattas av investerarskyddet till dess att de förfaller till betalning. Ett värdepappersföretag som har utslutits ur ersättningsfonden är fortsättningsvis solidariskt ansvarigt för betalningen av de investerare tillhöriga fordringar som det innehar, till dess att fordringarna har förfallit till betalning och ostridigt blivit betalda.

Ersättningsfonden skall underrätta finansinspektionen och den mot finansinspektionen svarande tillsynsmyndigheten i värdepappersföretagets hemstat om utslutningsbeslutet, samt på finska och svenska publicera en offentlig kungörelse i de största dagstidningarna inom filialens verksamhetsområde.

13 a §

Filialens informationskyldighet

En filial skall på finska och svenska ge alla investerare lättfattlig och tydlig information om det investerarskydd som gäller för investerarnas fordringar och om eventuella brister eller begränsningar i skyddet samt om väsentliga förändringar i dessa uppgifter. Dessutom skall filialen på begäran upplysa investerarna om förutsättningarna för att få ersättning samt om de åtgärder som de skall vidta för att trygga sina fordringar.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 199 .

En filial som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge sina investerarkunder den information som avses i 13 a §.

Till den 31 december 1999 kan i ersättning enligt 8 a § till en och samma investe-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

rare betalas ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

3.

Lag

om ändring av 1 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 § lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I fråga om utländska kreditinstituts och finansiella instituts filialer och dessas medlemskap i den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) gäller i tillämpliga delar 4 a, 4 b, 7, 8 a, 8 b och 13 a § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996).

Denna lag träder i kraft den 199 .

En filial som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster i Finland skall inom sex månader efter lagens ikraftträdande ge alla sina investerarkunder den information som avses i 13 a § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland.

Till den 31 december 1999 kan i ersättning till en och samma investerare betalas ett markbelopp motsvarande högst 15 000 ecu.

4.

Lag**om ändring av lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 2 § lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993), sådant detta lagrum lyder i lagarna 572/1996, 1077/1996 och 1349/1997, en ny 6 a punkt samt till lagen en ny 15 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag

6 a) den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996),

15 b §

Förbud mot och begränsning av tillhandahållande av investeringstjänster

Finansinspektionen kan för högst tre månader förbjuda ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten nämnda lag, om den med beaktande av värdepappersföretagets eller kreditinstitutets finansiella tillstånd har anledning att misstänka att värdepappersföretaget eller kreditinstitutet hotas av insolvens samt att den ersättningsfond som ger investerarskydd uppenbarligen kan bli tvungen att ersätta investerarnas fordringar.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller också utländska värdepappersföretags och kreditinstituts filialer i Finland, ifall företaget eller institutet är medlem i den finländska ersättningsfonden.

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag

om ändring av värdepappersmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/1989) 9 kap. 1 § och den föregående mellanrubriken,

ändras 1 kap. 4 § 1 mom. 4 punkten, rubriken för 4 kap., 1 § och den föregående mellanrubriken, 2 §, 3 § 2 mom., 4 och 5 §, 6 § 2 mom., 8 kap. 2 § 1 punkten och 10 kap. 1 § 1 mom.,

av dessa lagrum 1 kap. 4 § 1 mom. 4 punkten, 4 kap. 3 § 2 mom. och 6 § 2 mom. sådana de lyder i lag 581/1996, 5 § sådan den lyder delvis ändrad i den sistnämnda lagen och 10 kap. 1 § 1 mom. i lag 740/1993, samt

fogas till 1 kap. 4 § i stället för det 4 mom. som upphävdes genom nämnda lag 581/1996 ett nytt 4 mom., till 2 kap. 1 § ett nytt 2 mom., till 4 kap. en ny 3 a § samt till 8 kap. 2 §, sådan den lyder i nämnda lag 581/1996 och i lag 146/1997, en ny 1 a punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

4 §

I denna lag avses med

4) *värdepappersförmedlare* sådana värdepappersföretag som avses i 4 § lagen om värdepappersföretag, sådana utländska värdepappersföretag som avses i 2 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland, sådana kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen (1607/93) samt sådana kreditinstitut och finansiella institut som avses i 2 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/93),

4 §

I denna lag avses med

4) värdepappersförmedlare sådana värdepappersföretag som avses i 4 § lagen om värdepappersföretag, sådana utländska värdepappersföretag som avses i 2 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996), sådana kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen (1607/1993) och som enligt sin bolagsordning eller sina stadgar tillhandahåller investeringstjänster av det slag som avses i lagen om värdepappersföretag, samt sådana kreditinstitut och finansiella institut som avses i 2 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993),

I denna lag avses med yrkesmässiga investerare

1) sådana värdepappersföretag som avses i 4 § lagen om värdepappersföretag, sådana kreditinstitut som avses i 2 § kreditinstitutslagen, sådana fondbolag som avses i lagen om placeringsfonder, sådana försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag (1062/1979), sådana ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsaktiebolag som avses i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) samt med dessa jämförbara ut-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ländska sammanslutningar som står under myndighetstillsyn,

2) finska staten och sammanslutningar där staten har bestämmanderätt, sådana inrättningar som avses i lagen om statens affärsverk (627/1987) samt andra jämförbara stater eller sammanslutningar,

3) Finlands Bank och med denna jämförbara utländska centralbanker,

4) fondbörsen och med denna jämförbara utländska fondbörser som står under myndighetstillsyn,

5) sådana optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) och med dessa jämförbara utländska optionsföretag som står under myndighetstillsyn,

6) clearingorganisationer, den värdepapperscentral som avses i lagen om värdepapperscentralssystemet (826/1991) samt med dessa jämförbara utländska clearingorganisationer och värdepapperscentraler som står under myndighetstillsyn,

7) finländska eller utländska bolag vars emitterade aktier eller till aktier berättigande värdepapper har upptagits till offentlig handel eller motsvarande handel i någon annan stat, ifall värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat bolaget sin åsikt att detta är en yrkesmässig investerare och förutsatt att bolaget inte inom en av värdepappersförmedlaren utsatt skälig tid skriftligen har motsatt sig meddelandet,

8) finländska eller utländska sammanslutningar eller stiftelser som bedriver investeringsverksamhet enligt uppenbart yrkesmässiga principer, ifall värdepappersförmedlaren skriftligen har meddelat sammanslutningen eller stiftelsen sin åsikt att denna är en yrkesmässig investerare och förutsatt att sammanslutningen eller stiftelsen inte inom en av värdepappersförmedlaren utsatt skälig tid skriftligen har motsatt sig meddelandet, samt

9) andra investerare som skriftligen för en värdepappersförmedlare, med hänvisning till sin yrkesmässighet och investeringserfarenhet, har uppgivit sig vara yrkesmässiga investerare.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Marknadsföring av värdepapper, emission och informationsskyldighet

1 §

I 1 mom. avsedda uppgifter vilkas vilseledande eller osanna karaktär framgår efter att de framförts och vilka kan ha en väsentlig betydelse för investerare, skall ofördröjligen rättas eller kompletteras i tillräcklig utsträckning.

4 kap.

Värdepappershandel och värdepappersförmedling

God sed i värdepappershandel och värdepappersförmedling

1 §

Vid handel med värdepapper får inte tillämpas något förfarande som strider mot god sed.

2 §

Vid avtal om värdepappersförmedling får värdepappersförmedlaren inte tillämpa villkor som strider mot god sed eller är oskäligen mot kondens.

3 §

Det förbud som 1 mom. stadgar gäller inte värdepappersförmedlare som i form av investeringstjänster enligt lagen om värdepappersföretag bedriver marknadsgarantrörelse och värdepappersförmedlarrörelse med sådana i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten angivna värdepapper som de har emitterat.

4 kap.

Värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster

God sed vid värdepappershandel och tillhandahållande av investeringstjänster

1 §

Vid handel med värdepapper och tillhandahållande av investeringstjänster får inte tillämpas förfaranden som strider mot god sed.

2 §

Värdepappersförmedlare skall upprätta skriftliga avtal om tillhandahållande av investeringstjänster. Skyldigheten att upprätta skriftligt avtal gäller emellertid inte då en värdepappersförmedlare erbjuder en yrkesmässig investerare investeringstjänster.

I avtal om tillhandahållande av investeringstjänster får inte tillämpas villkor som strider mot god sed eller är oskäligen mot kunden.

3 §

Det förbud som 1 mom. stadgar gäller inte värdepappersförmedlare som bedriver marknadsgarantrörelse såsom investeringstjänster eller värdepappersförmedlarrörelse med sådana i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten angivna värdepapper som de har emitterat.

3 a §

En värdepappersförmedlare som erbjuder förmögenhetsförvaltning såsom investe-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ringstjänster skall före tillhandahållandet av investeringstjänsterna be kunden lämna tillräckliga uppgifter om sin ekonomiska ställning och investeringserfarenhet samt om sina målsättningar vad gäller investeringstjänsterna, om inte detta med hänsyn till kundens investeringserfarenhet eller annars med hänsyn till omständigheterna är uppenbart onödigt. Värdepappersförmedlaren skall härvid begära tillräckliga uppgifter också för utredning av om kunden enligt 1 kap. 4 § kan anses som en yrkesmässig investerare. Om värdepappersförmedlaren så som avses i 1 kap. 4 § 4 mom. 7 eller 8 punkten som sin åsikt meddelar att kunden är en yrkesmässig investerare eller om kunden uppger sig vara en sådan yrkesmässig investerare som avses i det nämnda lagrummets 9 punkt, skall värdepappersförmedlaren för kunden förklara vilken inverkan meddelandet har på kundens ställning.

Den ovan i 1 mom. reglerade skyldigheten gäller också då värdepappersförmedlaren bedriver fondkommissionsrörelse eller tillhandahåller emissionsarrangemang såsom investeringstjänster, ifall kunden före uppdraget ber om investeringsrådgivning för förvärv eller avyttring av värdepapper.

4 §

En värdepappersförmedlare skall utföra sina uppdrag med omsorg i kundens intresse och utan obefogat dröjsmål.

Värdepappersförmedlaren skall om de värdepapper som uppdraget gäller ge kunden sådana upplysningar som väsentligt kan påverka kundens avgörande i fråga om uppdraget eller avslutet, om det inte med hänsyn till uppdragets karaktär eller omständigheterna i övrigt är uppenbart onödigt att upplysningarna ges. Förmedlaren är dock inte skyldig att upplysa kunden om sådana omständigheter som är emittentens eller någon annans affärs- eller yrkeshemligheter eller som berör någons ekonomiska ställning eller andra privata förhållanden eller emittentens ekonomiska ställning och som värdepappersförmedlaren enligt lag skall hemlighålla.

Värdepappersförmedlaren skall bemöta sina kunder opartiskt. Förmedlaren får inte låta någon annan kunds eller emittentens fördel påverka de anvisningar eller råd som han ger kunden eller sättet att utföra uppdra-

4 §

En värdepappersförmedlare skall utföra sina uppdrag med omsorg i kundens intresse och utan obefogat dröjsmål.

Värdepappersförmedlaren skall om investeringstjänsterna och de värdepapper som dessa gäller ge kunden sådana upplysningar som väsentligt kan påverka kundens beslut, ifall det inte med hänsyn till investeringstjänsternas karaktär eller omständigheterna i övrigt är uppenbart onödigt att upplysningarna ges. Förmedlaren är dock inte skyldig att upplysa kunden om sådana omständigheter som är emittentens eller någon annans affärs- eller yrkeshemligheter eller som berör någons ekonomiska ställning eller andra privata förhållanden eller emittentens ekonomiska ställning och som värdepappersförmedlaren enligt lag skall hemlighålla. Denna skyldighet har värdepappersförmedlaren inte i det fall att kunden är en yrkesmässig investerare.

Värdepappersförmedlaren skall undvika intressekonflikter och, om sådana uppkom-

Gällande lydelse

get.

Sälj- eller köpeuppdrag som gäller samma värdepapper skall skötas i den ordning i vilken uppdragen har kommit in, om detta är möjligt med beaktande av den mängd värdepapper som uppdraget avser och de prislimit-er som kunden bestämt.

5 §

Värdepappersförmedlaren får inte pantsätta eller för egen räkning överlåta värdepapper som tillhör kunden.

Om en värdepappersförmedlare, ett företag som hör till samma koncern som denne, en av denne ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa är motpart i ett köp med värdepappersförmedlarens kund som har givit ett förmedlingsuppdrag, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underrätta sin kund om detta om inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke.

Föreslagen lydelse

mer, bemöta sina kunder så som god sed förutsätter. Förmedlaren får inte låta en annan kunds, emittents eller sin egen fördel påverka de anvisningar eller råd som han ger kunden eller sättet att utföra uppdraget.

En värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse såsom investeringstjänster skall sköta försäljnings- eller köpeuppdrag som gäller samma värdepapper i den ordning som uppdragen har kommit in, om detta är möjligt med beaktande av det antal värdepapper som uppdraget avser och de prislimit-er som kunden bestämt eller övriga villkor för uppdraget.

Finansinspektionen kan, för att uppfylla de krav som ställs i rådets direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet, utfärda närmare föreskrifter om hur värdepappersförmedlare skall förfara när de tillhandahåller investeringstjänster med stöd av detta kapitel. I föreskrifterna skall beaktas om förmedlarens kund är en yrkesmässig investerare. Finansinspektionen kan på framställning av en sammanslutning av värdepappersförmedlare fastställa de grunder på vilka en kund enligt 1 kap. 4 § 4 mom. 8 eller 9 punkten kan betraktas som en yrkesmässig investerare.

5 §

Värdepappersförmedlaren får inte pantsätta eller för egen räkning överlåta värdepapper som tillhör en kund, utan kundens särskilda skriftliga samtycke.

Om en värdepappersförmedlare som bedriver fondkommissionsrörelse såsom investeringstjänster, ett företag som hör till samma koncern som förmedlaren, en av förmedlaren ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa med förmedlarens vetskap är motpart i ett köp där förmedlarens kund är uppdragsgivare, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underrätta sin kund om detta om inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke.

Om en värdepappersförmedlare som tillhandahåller förmögenhetsförvaltning såsom investeringstjänster, ett företag som hör till samma koncern som förmedlaren, en av förmedlaren ägarkontrollerad sammanslutning eller stiftelse eller dessas pensionsstiftelse eller pensionskassa med förmedlarens

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vetskap är motpart i ett köp med förmedlarens kund, skall värdepappersförmedlaren omedelbart efter avslutet skriftligen underätta sin kund om detta, såvida inte kunden före avslutet har givit sitt samtycke i förmögenhetsförvaltningsavtalet eller annars före avslutet.

Den skyldighet som följer av 2 och 3 mom. gäller inte värdepappersförmedlare som tillhandahåller yrkesmässiga investerare investeringstjänster.

6 §

Värdepappersförmedlaren får inte i annat fall än det som 5 § 2 mom. stadgar ge en annan värdepappersförmedlare uppdrag som gäller handel för hans egen räkning med börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper vid den fondbörs eller vid sådan annan offentlig handel, där han själv har rätt att tillhandahålla investeringstjänster som gäller samma värdepapper.

6 §

Värdepappersförmedlaren får inte ge en annan värdepappersförmedlare uppdrag som gäller handel för hans egen räkning med börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper vid den fondbörs eller vid sådan annan offentlig handel, där han själv har rätt att tillhandahålla samma investeringstjänster som gäller samma värdepapper.

8 kap.

Straffstadganden

2 §

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) marknadsför eller förvärvar värdepapper genom att lämna uppgifter som nämns i 2 kap. 1 §,

2) tar in osanna eller vilseledande uppgifter i ett sådant emissions- eller börsprospekt som avses i 2 kap., i en delårs- eller årsrapport eller i ett bokslut eller i en sådan anbudshandling som avses i 6 kap. eller som offentliggör emissions- eller börsprospekt eller anbudshandlingar innan bankinspektionen har godkänt dessa,

skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff stadgas i någon annan lag, för värdepappersmarknadsbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

2 §

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) marknadsför eller förvärvar värdepapper genom att lämna uppgifter som nämns i 2 kap. 1 § 1 mom.,

1 a) försummar sin skyldighet enligt 2 kap. 1 § 2 mom.,

skall, om inte gärningen är ringa eller strängare straff bestäms i någon annan lag, för värdepappersmarknadsbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Övriga påföljder

Ogiltighet

Ogiltighet

1 §

1 §

Överlåtelse av ett värdepapper i strid med 4 kap. 5 § 2 mom. är inte bindande för en värdepappersförmedlares kund i förhållande till förmedlaren eller en förvärvare som visste eller borde ha vetat att överlåtelsen skedde i strid med 4 kap. 5 § 2 mom.

(upphävs)

10 kap.

Särskilda stadganden

1 §

1 §

På standardiserade optioner och terminer som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer tillämpas 2 kap. 1 §, 4 kap. 1 och 2 §§, 4 § 2 mom., 5 kap. 1 §, 7 kap. 2 § samt 8 kap. 1 §, 2 § 1 punkten och 3 § 1 punkten i denna lag.

På standardiserade optioner och terminer som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer tillämpas 2 kap. 1 §, 4 kap. 1, 2 och 3 a § samt 4 § 2 och 5 mom., 5 kap. 1 §, 7 kap. 2 § samt 8 kap. 1 §, 2 § 1 och 1 a punkten och 3 § 1 punkten i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag

om ändring av 3 kap. 12 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 kap. 12 § 3 mom. lagen den 26 augusti 1988 om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Optionsföretagets verksamhet

12 §

12 §

Förmedlarens skyldigheter

Förmedlarens skyldigheter

Förmedlaren skall bemöta kunderna jäm-

Förmedlaren skall undvika intressekonflik-

Gällande lydelse

likt. Han får inte låta någon annan kunds eller en utomståendes intresse inverka på de anvisningar eller råd som ges kunden eller på utförandet av uppdraget. Uppdrag som gäller samma option eller termin skall utföras i den ordning som de kommer in, om detta är möjligt med hänsyn till den kvantitet som uppdraget avser, de prisgränser som kunden har fastställt och andra villkor för uppdraget.

Föreslagen lydelse

ter och, om sådana uppkommer, bemöta kunderna rättvist. Förmedlaren skall bemöta kunderna jämlikt. Förmedlaren får inte låta någon annan kunds, en utomståendes eller sin egen fördel inverka på de anvisningar eller råd som han ger kunden eller på utförandet av uppdraget. Uppdrag som gäller samma option eller termin skall utföras i den ordning som de kommer in, om detta är möjligt med hänsyn till den kvantitet som uppdraget avser, de prisgränser som kunden har fastställt och andra villkor för uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 199 .

7.**Lag****om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 6 § 1 mom., 10 § 2 mom., 26 § 2 mom., 38 § 1 mom., 42 §, 65 j § 1 och 4 mom. samt 65 p §, av dessa lagrum 10 § 2 mom., 65 j § 1 och 4 mom. samt 65 p § sådana de lyder i lag 1229/1997, 26 § 2 mom. i lag 570/1996 samt 38 § 1 mom. och 42 § i lag 1340/1997, samt fogas till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1340/1997, ett nytt 4 mom. som följer:

*Gällande lydelse***6 §**

Annan lagstiftning som tillämpas

På kreditinstitut tillämpas lagstiftningen om aktiebolag, andelslag eller hypoteksföreningar, om inte något annat stadgas i denna lag.

*Föreslagen lydelse***6 §**

Annan lagstiftning som tillämpas

På kreditinstitut tillämpas lagstiftningen om aktiebolag, andelslag eller hypoteksföreningar, om inte något annat stadgas i denna lag. *Bestämmelser om kreditinstituts skyldighet att höra till ersättningsfonden ingår i lagen om värdepappersföretag (579/1996).*

Gällande lydelse

10 §

Koncession

Över ett kreditinstituts ansökan om koncession skall finansinspektionens utlåtande inhämtas. Över en depositionsbanks ansökan skall dessutom inhämtas insättningsgarantifondens utlåtande. När koncession söks av en sammanslutning som är dotterföretag till ett kreditinstitut med verksamhetstillstånd i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av ett dotterföretag till ett sådant kreditinstituts moderföretag, skall utlåtande av den statens tillsynsmyndighet inhämtas. På samma sätt skall förfaras i det fall att samma fysiska eller juridiska personer har bestämmanderätten såväl i den koncessionssökande sammanslutningen som i det ovan angivna kreditinstitutet.

Föreslagen lydelse

10 §

Koncession

Över ett kreditinstituts ansökan om koncession skall finansinspektionens *och ersättningsfondens* utlåtande inhämtas. Över en depositionsbanks ansökan skall dessutom inhämtas insättningsgarantifondens utlåtande. När koncession söks av en sammanslutning som är dotterföretag till ett kreditinstitut med verksamhetstillstånd i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av ett dotterföretag till ett sådant kreditinstituts moderföretag, skall utlåtande av den statens tillsynsmyndighet inhämtas. På samma sätt skall förfaras i det fall att samma fysiska eller juridiska personer har bestämmanderätt såväl i den koncessionssökande sammanslutningen som i det ovan angivna kreditinstitutet.

20 §

Området för affärsverksamheten

Utöver vad som bestäms annorstädes i lag skall i kreditinstitutets bolagsordning eller stadgar föreskrivas om dess rätt att tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i 3 § lagen om värdepappersföretag samt sådana förvarings- och förvaltningstjänster som avses i 16 § 1 mom. 5 punkten i nämnda lag.

26 §

Inrättande av filial i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha mottagit de uppgifter som avses i 1 mom. vidarebefordra dem till motsvarande tillsynsmyndighet i den ifrågavarande staten och samtidigt lämna uppgifter om kreditinstitutets kapitalbas, soliditet, det säkerhetssystem som skyddar deponenterna samt övri-

26 §

Inrättande av filial i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Finansinspektionen skall inom tre månader efter att ha mottagit de uppgifter som avses i 1 mom. vidarebefordra dem till motsvarande tillsynsmyndighet i den ifrågavarande staten och samtidigt lämna uppgifter om kreditinstitutets kapitalbas, soliditet, det säkerhetssystem som skyddar deponenterna, *investe-*

Gällande lydelse

ga uppgifter som behövs för inledande av filialens verksamhet.

38 §

Bundet och fritt eget kapital

Ett kreditinstituts egna kapital skall i balansräkningen indelas i bundet eget kapital och fritt eget kapital samt i kapitallån som upptas som en särskild post. Det bundna egna kapitalet består av aktie-, andels- eller grundkapitalet, tilläggsandelskapitalet, placeringsandelskapitalet, grundfonden, reservfonden, överkursfonden och uppskrivningsfonden. Övriga fonder hänförs till det fria egna kapitalet. Räkenskapsperiodens vinst och tidigare räkenskapsperioders vinst skall uppges särskilt, som tillägg till det fria egna kapitalet, medan räkenskapsperiodens förlust och tidigare räkenskapsperioders förlust skall uppges som en minskning av det fria egna kapitalet.

42 §

Tillämpning av bestämmelserna om revision och revisorer

På kreditinstituts revision och revisorer tillämpas revisionslagen (936/1994) och när det gäller kreditinstitut i aktiebolagsform dessutom lagen om aktiebolag och när det gäller andelsbanker dessutom lagen om andelslag (247/1954), om inte nedan bestäms annat.

På kreditinstituts revisorer tillämpas inte 24 § 2 mom. revisionslagen. En revisor skall emellertid underrätta finansinspektionen om kredit som han fått av kreditinstitutet eller av ett till samma koncern eller konsolideringsgrupp hörande företag samt om borgensförbindelser, ansvarsförbindelser, säkerheter eller motsvarande förmåner som kreditinstitutet eller företaget har ställt eller beviljat till förmån för honom.

Föreslagen lydelse

rarskyddssystemet eller avsaknaden av ett sådant samt övriga uppgifter som behövs för inledande av filialens verksamhet.

38 §

Bundet och fritt eget kapital

Det bundna egna kapitalet består av aktie-, andels- eller grundkapitalet, tilläggskapitalet, tilläggsandelskapitalet, placeringsandelskapitalet, grundfonden, reservfonden, överkursfonden och uppskrivningsfonden. Övriga fonder hänförs till det fria egna kapitalet.

42 §

Tillämpning av bestämmelserna om revision och revisorer

På kreditinstituts revision och revisorer tillämpas revisionslagen (936/1994) och när det gäller kreditinstitut i aktiebolagsform dessutom lagen om aktiebolag *samt när det gäller kreditinstitut i andelslagsform* dessutom lagen om andelslag (247/1954), om inte nedan bestäms annat.

På kreditinstituts revisorer tillämpas inte 24 § 2 mom. revisionslagen. En revisor skall emellertid underrätta finansinspektionen om kredit som han fått av kreditinstitutet eller av ett till samma koncern eller konsolideringsgrupp hörande företag samt om borgensförbindelser, ansvarsförbindelser, säkerheter eller motsvarande förmåner som kreditinstitutet eller företaget har ställt eller beviljat till förmån för honom.

På kreditinstitut i andelslagsform tillämpas inte 86 § 2 mom. lagen om andelslag.

Gällande lydelse

65 j §

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en deponents depositionsbanksfordringar på konton som avses i 50 § eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark.

Insättningsgarantifonden ersätter dock inte sådana fordringar som innehåses av andra kreditinstitut eller andra finansiella institut eller poster som skall räknas till depositionsbankens egna medel enligt 73 och 74 §. Fonden ersätter inte heller fordringar som baserar sig på medel som erhållits genom brott som avses i 32 kap. strafflagen. Om förundersökning eller rättegång som gäller ovan nämnda brott pågår, kan insättningsgarantifonden skjuta fram betalningen av ersättningen tills domstolens beslut har vunnit laga kraft.

65 p §

Återkallande av en depositionsbanks koncession och deponenternas fordringar

När ministeriet med stöd av 12 § fattar beslut om återkallande av en depositionsbanks koncession kan ministeriet samtidigt bestämma att deponenternas fordringar skall betalas av insättningsgarantifondens medel.

Föreslagen lydelse

65 j §

Fordringar som skall ersättas

Av insättningsgarantifondens medel ersätts en deponents depositionsbanksfordringar på konton som avses i 50 § eller som är föremål för betalningsförmedling och ännu inte har bokförts på kontona, dock högst till ett belopp av 150 000 finska mark. *Om ett konto används för investeringstjänster i enlighet med 33 § 2 mom. lagen om värdepappersföretag, skall ersättningen dock i enlighet med 6 kap. betalas ur den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag.*

Insättningsgarantifonden ersätter dock inte sådana fordringar som innehåses av andra kreditinstitut eller andra finansiella institut eller poster som skall räknas till depositionsbankens egna medel enligt 73 och 74 §. Fonden ersätter inte heller fordringar som baserar sig på medel som erhållits genom brott som avses i 32 kap. strafflagen. Om förundersökning eller rättegång som gäller ovan nämnda brott pågår, kan insättningsgarantifonden skjuta fram betalningen av ersättningen tills domstolens beslut har vunnit laga kraft. *Fonden ersätter inte heller fordringar på ett sådant i värdepappersföretagets namn öppnat konto som avses i 4 kap 5 a § 1 mom. värdepappersmarknadslagen.*

65 p §

Återkallande av koncession samt deponenternas och investerarnas fordringar

När ministeriet med stöd av 12 § fattar beslut om återkallande av en depositionsbanks koncession kan ministeriet samtidigt bestämma att deponenternas fordringar skall betalas ur *insättningsgarantifonden*. *När ministeriet med stöd av 12 § fattar beslut om återkallande av en kreditinstitutets koncession kan ministeriet samtidigt bestämma att investerarnas fordringar skall betalas ur den ersättningsfond som avses i 6 kap. lagen om värdepappersföretag.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 199 .

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag och som inom en månad efter denna lags ikraftträdande ansöker om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom två år efter denna lags ikraftträdande göra de ändringar i sin bolagsordning eller sina stadgar som avses i 20 § 3 mom. Ett sådant kreditinstitut anses ha blivit medlem i ersättningsfonden den dag som det lämnar in sin medlemsansökan.

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag, men som inte inom en månad efter denna lags ikraftträdande har ansökt om medlemskap i ersättningsfonden, skall inom tre månader efter denna lags ikraftträdande sluta tillhandahålla investeringstjänster samt göra de ändringar i sin bolagsordning eller sina stadgar som avses i 20 § 3 mom. i denna lag.

Ett kreditinstitut som när denna lag träder i kraft inte tillhandahåller investeringstjänster enligt 3 § lagen om värdepappersföretag eller förvarings- och förvaltningstjänster enligt 16 § 1 mom. 5 punkten i samma lag, skall inte ansluta sig till den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag om det till registermyndigheten lämnar in en sådan ändring av bolagsordningen eller stadgarna som avses i 20 § 3 mom. för registrering inom tre månader efter denna lags ikraftträdande. Finansinspektionen skall omedelbart underrättas om en sådan registreringsanmälan.

8.

Lag**om ändring av 14 § handelsregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 14 § handelsregisterlagen av den 2 februari 1979 (129/1979), sådant detta lagrum lyder delvis ändrat i lagarna 1301/1994 och 585/1996, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Registermyndigheten skall innan den godkänner en sådan ändring i bolagsordningen eller stadgarna som avses i 20 § 4 mom. kreditinstitutslagen (1607/1993) ge finansinspektionen minst 30 dygn att uttala sig om ändringen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

9.

Lag**om ändring av 5 § förmögenhetsskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i förmögenhetsskattelagen av den 30 december 1992 (1537/1992) 5 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 1238/1997, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

5 §

Skattskyldighet för samfund och samfällda förmåner

Skattskyldighet för samfund och samfällda förmåner

Fria från förmögenhetsskatt är
1) de samfund som nämns 20—22 § inkomstskattelagen,
2) sparbankerna, hypoteksföreningarna, den insättningsgarantifond och de säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) samt de utländska kreditinstitutet för den del av förmögenheten som används för en i Finland belägen filials verksamhet,

Fria från förmögenhetsskatt är
1) de samfund som nämns 20—22 § inkomstskattelagen,
2) sparbankerna, hypoteksföreningarna, den insättningsgarantifond och de säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993), den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) samt de utländska kreditinstitutet för den del av förmögenheten som används för en i Finland belägen filials verksamhet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

—————
 Denna lag träder i kraft den 199 . La-
 gen tillämpas första gången vid förmögen-
 hetsbeskattningen för 199 .
 —————

10.

Lag

om ändring av 8 § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 24 juni 1968 om beskattning av inkomst av näringsverksamhet
 (360/1968) 8 § 1 mom. 11 punkten, sådan den lyder i lag 1239/1997, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Ovan i 7 § avsedda avdragbara utgifter äro
 bland andra:

11) de lagstadgade överföringar som depo-
 sitionsbanker och utländska kreditinstituts
 filialer i Finland gör till den insättningsga-
 rantifond och de säkerhetsfonder som avses i
 kreditinstitutslagen (1607/1993),

8 §

Ovan i 7 § avsedda avdragbara utgifter äro
 bland andra:

11) de lagstadgade överföringar som depo-
 sitionsbanker och utländska kreditinstituts
 filialer i Finland gör till den insättningsga-
 rantifond och de säkerhetsfonder som avses i
 kreditinstitutslagen (1607/1993) liksom även
 de lagstadgade inbetalningar som värdepap-
 persföretag och kreditinstitut samt utländska
 värdepappersföretags och kreditinstituts filia-
 ler gör till den ersättningsfonden som avses i
 lagen om värdepappersföretag (579/1996).

—————
 Denna lag träder i kraft den 199 . La-
 gen tillämpas första gången vid beskattning-
 en för 199 .
 —————

11.

Lag**om ändring av 16 § lagen om hypoteksföreningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 16 § 1 mom. 5 punkten lagen den 8 december 1978 om hypoteksföreningar
(936/1978) som följer:

Gällande lydelse

16 §

På hypoteksföreningen ordinarie stämma
ankommer:

5) att per räkenskapsperiod för granskning
av hypoteksföreningens räkenskaper och för-
valtning välja minst tre revisorer och nödigt
antal suppleanter för dem.

Föreslagen lydelse

16 §

På hypoteksföreningen ordinarie stämma
ankommer:

5) att per räkenskapsperiod för granskning
av hypoteksföreningens räkenskaper och för-
valtning välja *revisorer*.

Denna lag träder i kraft den 199 .

12.

Lag**om ändring av 1 kap. 1 § bokföringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 kap. 1 § 1 mom. 13 punkten bokföringslagen av den 30 december 1997
(1336/1997) som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Bokföringsskyldighet

Var och en som driver rörelse eller utövar
yrke är skyldig att föra bok över denna
verksamhet. Bokföringsskyldiga är dock all-
tid

Föreslagen lydelse

1 §

Bokföringsskyldighet

Var och en som driver rörelse eller utövar
yrke är skyldig att föra bok över denna
verksamhet. Bokföringsskyldiga är dock all-
tid

Gällande lydelse

13) säkerhetsfonder som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993), samt

Föreslagen lydelse

13) *insättningsgaranti- och säkerhetsfonder* som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) *och den ersättningsfond som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996), samt*

Denna lag träder i kraft den _____ 199 .